

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI KAPSAMINDA OKUL
DIŞI ETKİNLİKLERE İLİŞKİN KATILIMCILARIN
GÖRÜŞLERİ VE AİLELER İÇİN ÖNERİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATMA İREM TAYFUR

**ANKARA
EYLÜL, 2022**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI KAPSAMINDA OKUL
DIŞI ETKİNLİKLERE İLİŞKİN KATILIMCILARIN
GÖRÜŞLERİ VE AİLELER İÇİN ÖNERİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATMA İREM TAYFUR

DANIŞMAN: DOÇ.DR. CANAY DEMİRHAN İŞCAN

**ANKARA
EYLÜL, 2022**

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Fatma İrem TAYFUR

ÖZET

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI KAPSAMINDA OKUL DIŞI ETKİNLİKLERE İLİŞKİN KATILIMCILARIN GÖRÜŞLERİ VE AİLELER İÇİN ÖNERİLER

TAYFUR, Fatma İrem

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Canay DEMİRHAN İŞCAN

Eylül, 2022, xiv + 201 Sayfa

Araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme faaliyetlerini düzenlemede öz yeterlik inanç düzeylerini belirlemek, okul öncesi eğitim kademesinde okul dışı etkinliklere ilişkin öğretmen, okul yöneticileri, ailelerin ve alan uzmanlarının görüşlerini belirlemektir. Buna yönelik olarak, nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntem desenlerinden birleştirme deseni kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda, Aksaray ilinde görev yapmakta olan 129 okul öncesi öğretmenine, “Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda 20 okul öncesi öğretmeni, on okul yöneticisi, yedi veli ve altı alan uzmanı ile görüşme yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda okul dışı faaliyetlerine yönelik olarak öğretmenlerin öz yeterlik inançları tüm alt boyutlarda ortalamanın üstünde çıkmıştır. Araştırmada belirlenen araştırma sorularına yanıt bulmak üzere yapılan analizde öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öz yeterlik inançlarının kıdem değişkenine göre anlamlı fark göstermediği; öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının lisansüstü eğitim yapma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Görüşme verilerinin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında eksiklikler yaşadıkları; öğretmenler ve yöneticilerin etkinliklere aile katılımı sağlamanın önemini bildikleri ancak yapılan etkinliklerde aileleri yardımcı faktör olarak gördükleri; öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışı etkinliklerin gerçekleştirilmesini destekledikleri ancak bazı engeller ile karşılaştıkları;

ailelerin okul dışı eğitim, okul öncesi eğitim, aile katılımında ailenin rolü gibi konularda desteğe ihtiyaç duydukları; ailelerin yapılan okul dışı etkinliklere katılmak istedikleri ancak bazı engeller dolayısı ile yeterli derecede katılım sağlayamadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Yapılan alanyazın taraması ve uzman görüşleriyle diğer katılımcıların görüşlerinin uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okul ncesi eğitim, Okul ncesi Eğitim Programı, Okul dışı etkinlikler, Aile katılımı.

ABSTRACT

THE OPINIONS OF THE PARTICIPANTS AND SUGGESTIONS FOR THE FAMILIES ON OUT OF SCHOOL ACTIVITIES WITHIN THE SCOPE OF THE PRE-SCHOOL EDUCATION PROGRAM

TAYFUR, Fatma Irem

Master Degree, Department of Educational Sciences

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Canay DEMİRHAN İŞCAN

September, 2022, xiv + 201 Pages

The aim of the research is to determine preschool teachers' self-efficacy belief levels in organizing out-of-school activities, as well as the opinions of teachers, school administrators, families, and field experts on out-of-school activities at the preschool education level. For this purpose, a combination design, which is one of the mixed method designs in which quantitative and qualitative methods are used together, was used. In the study, the study group was determined by measuring sampling, one of the purposeful sampling methods. In the quantitative side of the research, the 'Teacher Self-Efficacy Beliefs Scale for Out-of-School Learning Activities' was applied to 129 preschool teachers working in Aksaray. Interviews with 20 preschool teachers, ten school administrators, seven parents, and six field experts were conducted as part of the qualitative aspect of the study. According to the findings, teachers' self-efficacy beliefs about out-of-school activities were higher than the average in all sub-dimensions. The analysis conducted to find answers to the research questions determined in the study discovered that teachers' self-efficacy beliefs in out-of-school learning activities did not show a significant difference according to the seniority variable; however, teachers' self-efficacy beliefs differed significantly according to their postgraduate education status. The descriptive analysis method was used to examine the interview data. In the research, it was found that teachers experienced deficiencies in the planning, implementation and evaluation stages of out-of-school activities; teachers and administrators know the importance of ensuring the participation of families in the activities, but they see families as auxiliary factors in the activities; teachers and school administrators support the realization of out-of-school activities, but faced some obstacles; families need support on issues such as out-of-school education, pre-school education, and the role of the family

in family involvement; families want to participate in out-of-school activities but cannot participate adequately due to some obstacles. Lastly, the literature review and expert opinions were found to be consistent with the opinions of the other participants.

Key words: Preschool education, Preschool Education Program, Out-of-school activities, Family involvement.

ÖNSÖZ

Yürüttüğüm yüksek lisans tez çalışmasında, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleriyle ufkumu açan, çalışmamın başından sonuna kadar sağladığı katkılar ve sunduğu rehberlik ile yanımda hissettiğim, kıymetli danışmanım Doç. Dr. Canay Demirhan İŞCAN' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans çalışmamın tez savunmasında yer alan değerli jüri üyelerine ayırdıkları vakit ve kıymetli görüşleri için teşekkür ederim.

Deneyim ve görüşlerinden yararlandığım, çalışmamın devam etmesine katkı sağlayan sayın hocalarım başta olmak üzere çalışmama gönüllü olarak katılan tüm katılımcılara, ayırdıkları vakit ve sundukları değerli görüşlerden ötürü teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca ayağımın takıldığı her anda yanımda olan, en umutsuz hissettiğim anlarda bana ışık olan sevgili anneme, her zaman her koşulda yanımda olan kıymetli ablama, çok uzaklardan bana destek olan canım kardeşime ve varlığını hep hissettiğim babama çok teşekkür ederim.

Fatma İrem TAYFUR

Aileme...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar DİZİNİ	xii
KISALTMALAR	xiv
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	6
Önem	7
Sayıtlar	12
Sınırlılıklar	12
Tanımlar	12
BÖLÜM 2	15
KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	15
Okul Öncesi Dönem ve Okul Öncesi Eğitim	15
Eğitim Programı ve Okul Öncesi Eğitim Programı.....	16
Okul Dışı Eğitim ve Okul Dışı Etkinlikler.....	22
Okul Öncesi Dönemde Okul Dışı Etkinlikler.....	25
Okul Öncesi Eğitim Kapsamında Gerçekleştirilen Okul dışı Etkinliklerde Aile Katılımı.....	28
İlgili Araştırmalar.....	31
Yurtiçinde Yapılmış İlgili Araştırmalar	31
Yurtdışında Yapılmış İlgili Araştırmalar	42
BÖLÜM 3	45
YÖNTEM.....	45
Araştırmanın Modeli	45
Evren ve Örneklem	46
Çalışma Grubu	48
Veri Toplama Araçları	52
Verilerin Çözümlemesi	55

BÖLÜM 4	59
BULGULAR ve YORUMLAR	59
Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum.....	59
İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum	64
Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum	66
Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum.....	68
Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum.....	68
Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum	88
Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Ailelerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum.....	101
Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Okul Öncesi Eğitim Alan Uzmanlarının Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum	108
Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum.....	118
“Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı”na İlişkin Öğretmenlerin Önerilerine Yönelik Bulgular ve Yorum	118
“Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı”na İlişkin Okul Yöneticilerinin Önerilerine Yönelik Bulgular ve Yorum	120
“Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı”na İlişkin İçin Ailelerin Önerilerine Yönelik Bulgular ve Yorum.....	122
“Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı”na İlişkin Okul Öncesi Eğitim Alan Uzmanlarının Önerilerine Yönelik Bulgular ve Yorum.....	124
BÖLÜM 5	129
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	129
Sonuçlar.....	129
Öneriler	139
KAYNAKÇA.....	141
EKLER.....	157
EK 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları ve ÖDÖ Faaliyetleri Düzenleme Ölçeği Maddeleri	158
EK 2. Etik Kurul Kararı	168
EK 3. Valilik Araştırma İzni	169
EK 4. Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı.....	170
BENZERLİK BİLDİRİMİ	199
ÖZGEÇMİŞ	201

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Ölçeğe Katılan Öğretmenlerin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımları	47
Tablo 2. Görüşmeye Katılan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri	49
Tablo 3. Görüşmeye Katılan Okul Yöneticilerinin Demografik Bilgileri.....	50
Tablo 4. Görüşmeye Katılan Ailelerin Demografik Bilgileri.....	51
Tablo 5. Görüşmeye Katılan Alan Uzmanlarının Demografik Bilgileri	52
Tablo 6. ODÖ Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeğinin Alt Boyutlarının Verilerinin Basıklık(Kurtosis) ve Çarpıklık(Skewness) Analizi.	56
Tablo 7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Etkinliklere Yönelik Öz Yeterlik İnanç Düzeyleri	59
Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Etkinliklere Yönelik Öz Yeterlik İnançlarının Kıdem Değişkenine Göre İncelenmesi	65
Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Etkinliklere Yönelik Öz Yeterlik İnançlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi	66
Tablo 10. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Etkinliklere Yönelik Öz Yeterlik İnançlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi	67
Tablo 11. Okul Dışı Etkinliklerde Yaşanılan Sorunlara İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri.....	69
Tablo 12. Öğretmenlerin Yer Verdiği Okul Dışı Etkinlik Türleri.....	70
Tablo 13. Öğretmenlerin Okul Dışı Etkinlikleri Planlamada Dikkat Ettikleri Noktalar	72
Tablo 14. Öğretmenlerin Okul Dışı Etkinlikleri Uygulama Öncesinde Dikkat Ettikleri Noktalar	73
Tablo 15. Öğretmenlerin Okul Dışı Etkinlikleri Uygulama Sırasında Dikkat Ettikleri Noktalar	74
Tablo 16. Öğretmenlerin Okul Dışı Etkinlikleri Değerlendirme Yöntemleri	75
Tablo 17. Okul Dışı Etkinliklerin Çocuğa Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	77
Tablo 18. Okul Dışı Etkinliklerde Yaşanılan Sorunlara İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri.....	79
Tablo 19. Okul Öncesi Eğitim Programının Okul Dışı Etkinlikler Kapsamında Değerlendirmesi	81
Tablo 20. Öğretmenlerin Aile Katılımı Sağladıkları Okul Dışı Etkinlikler	83
Tablo 21. Öğretmen görüşlerine göre okul dışı etkinliklerde aile katılımının etkileri ...	86
Tablo 22. Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Etkinliklerin Neler Olduğuna İlişkin Görüşleri.....	89
Tablo 23. Okul Dışı Etkinliklerde Okul Yöneticilerinin Rollerine İlişkin Görüşleri.....	90

Tablo 24. Okul Yöneticilerin Görüşlerine Göre Bulunulan Kurumdaki Öğretmenlerin Yer Verdiği Okul Dışı Etkinlikler	92
Tablo 25. Okul Yöneticilerin Görüşlerine Göre Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinliklerin Çocuklar Üzerindeki Etkileri	93
Tablo 26. öneticilerin Görüşlerine Göre Okul Dışı Etkinliklerde Yaşanılan İhtiyaç ve Sorunlar	94
Tablo 27. Okul yöneticilerinin MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programına yönelik görüşleri.....	96
Tablo 28. Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Etkinliklerde Aile Katılımı Sağlama Durumlarına Yönelik Görüşleri.....	97
Tablo 29. Okul Yöneticilerinin Okul Öncesinde Okul Dışı Etkinliklerde Aile Katılımının Etkilerine İlişkin Görüşleri	99
Tablo 30. Ailelerin Görüşlerine Göre Ailelerin Çocuklarıyla Yaptıkları Okul Dışındaki Faaliyetler	101
Tablo 31. Ailelerin Çocukları ile Geçirdikleri Okul Dışındaki Zamanın Çocuğa Etkilerine İlişkin Görüşleri.....	103
Tablo 32. Ailelerin Okulda Yapılan Okul Dışı Etkinliklerin Neler Olduğu Hakkında Görüşleri.....	104
Tablo 33. Ailelerin Görüşlerine Göre Ailelerin Katıldığı Okul Dışı Etkinlikler.....	105
Tablo 34. Alan Uzmanlarının Okul Öncesi Dönemde Okul Dışı Etkinliklerin Önemine Yönelik Görüşleri	108
Tablo 35. Alan Uzmanlarının Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Okul Dışı Etkinliklerdeki Rollerini.....	111
Tablo 36. Alan Uzmanları Görüşlerine Göre 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Kapsamında Okul Dışı Etkinlikler	114
Tablo 37. Alan Uzmanlarının Okul Öncesi Dönemde Okul Dışı Etkinliklerde Aile Katılımına Yönelik Görüşleri	116
Tablo 38. Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığına İlişkin Öğretmenlerin Önerileri	119
Tablo 39. Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığına İlişkin Okul Yöneticilerinin Önerileri	121
Tablo 40. Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığına İlişkin İçin Ailelerin Önerileri.....	123
Tablo 41. Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığına İlişkin Okul Öncesi Eğitim Alan Uzmanlarının Önerileri.....	124

KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OBADER	Okul Öncesi Eğitimle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi
EBADER	Aile Destek Eğitim Rehberi
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
AFA	Açımlayıcı Faktör Analizi
ODÖ	Okul Dışı Öğrenme

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırma problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlılar, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

Problem

Bu bölümde araştırmanın problemi ve gerekçesi kuramsal ve kavramsal bilgilerle desteklenerek yer almaktadır.

Bir organizmanın büyüme, olgunlaşma ve öğrenme etkileşimi içerisinde sürekli olarak ilerleme sağlayarak değişim göstermesi ‘gelişme’ olarak ifade edilmektedir. Gelişmeyi oluşturan süreç ise ‘gelişim’ kavramını oluşturmaktadır. Gelişim, organizmanın oluşumunun başlangıcı olan döllenmeden başlayarak fiziksel, dil, duygusal ve sosyal alanlarda gerçekleşen ileri yöndeki değişimlerdir. Gelişimin temelini olgunlaşma ve öğrenme etkileşimi oluşturmaktadır. Bu iki temel faktör olmadan gelişim süreci sağlanamaz. Olgunlaşma, edinilen öğrenme yaşantılarından bağımsızdır. Olgunlaşma, bireyin vücut organlarının kendilerinden beklenen işlevleri yerine getirebilmesi amacıyla öğrenmelerden bağımsız olarak gerçekleşen ve kalıtımın etkisiyle oluşan değişimlerdir. Öğrenme ise, bireyin çevresi ile geçirdiği etkileşim sonucunda gerçekleşen nispeten kalıcı izli davranış değişiklikleri olarak tanımlanmaktadır. Çocuğun çevresiyle belli düzeyde etkileşim kurması, öğrenmenin temelini yani gelişimin temelini oluşturur. Gerekli öğrenme olanakları ve öğrenme ortamları çevre tarafından oluşturulduğunda, bireyin gelişiminin sağlanması mümkün olmaktadır. Bu nedenle çocuğun çevresinde bulunan ortamlar ve bireyler(anne-baba, öğretmen, ebeveyn rolü üstlenen kişiler vb.) çocuğun gelişiminde yaşamsal öneme sahiptirler (Senemoğlu, 2015).

0-72 aya kadar olan süreci içerisine alan okul öncesi dönem, bireyin öğrenme kapasitesinin en hızlı olduğu, farklı gelişim alanlarındaki becerilerinin en hızlı geliştiği

dönemdir. Bu anlamda kritik gelişim basamaklarını içinde barındırmaktadır. Bireyin çevre etkisine en açık olduğu dönemler olan kritik dönemlerde gelişim tam sağlanamadığı takdirde, bireyin ileriki yaşamında bu gelişimin tekrar sağlanabilmesi mümkün olamamaktadır (Köksal, Dağal ve Duman, 2016). Okul öncesi dönemin kritik dönem olması, bireyin çevresi ile olan etkileşimini ve çevreden aldığı desteği önemli hale getirmektedir. Bu bağlamda bu dönemde çevreden alınan uyaranlar olumlu olduğu sürece bireyin gelişimi sonraki yaşlarda da desteklenecektir (Ural ve Ramazan, 2007). Bu noktada çocuğun yaşamının ilk yıllarında yani kritik dönemlerde geçirmiş olduğu yaşantılar ve deneyimler ileride yaşayacağı gelişimsel farklılıkların sebebinin oluşturmaktadır. Çocukların tüm gelişim alanlarının, temel becerilerinin bütünsel anlamda gelişmesi, okul öncesi dönemde edindiği yaşantılara bağlıdır. Okul öncesinde edinilen bu kazanımlar, yaşamın ilerleyen yıllarının temelini oluşturacaktır (Demir, 2010).

Bireyin ilk öğrenme deneyimleri, aileden sonra çocuğun eğitiminin başladığı kurumda gerçekleşir. Bireyin eğitim ve öğretiminin gerçekleştirildiği bu kurumlarda, bilişsel, sosyal-duygusal, motor, dil, özbakım becerilerini bütüncül olarak geliştirmeye yönelik aynı zamanda bireyin öğrenmelerini desteklemeye yönelik bir program oluşturulmalıdır. Okul öncesi eğitimin, sistemli ve düzenli bir süreç içerisinde yürütülmesi oluşturulacak programa bağlı olacaktır (Bertrand, 2007). Bu bağlamda eğitimin her kademesinde olduğu gibi okul öncesi eğitim kademesinde de eğitim programlarının önemi ortaya çıkmaktadır.

Ertürk (1975), eğitim programını “yetişek” olarak adlandırmaktadır. Ertürk’e göre yetişek, öğrencide geliştirilmek istenen davranışların eğitimin amaçları doğrultusunda öğrenciye kazandırıldığı düzenli eğitim durumlarının tümüdür. Varış (1997), eğitim programını bir eğitim kurumu veya okulda yer alan kurum içi ve kurum dışında gerçekleştirilen Milli Eğitim ve kurumun amaçlarına yönelik planlanmış tüm faaliyetler olarak tanımlamaktadır. Bir eğitim programının temelde dört ögesi bulunmaktadır. Bunlar hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme-değerlendirmedir (Demirel, 2020).

Milli Eğitim Bakanlığı okul dışı öğrenme ortamlarını; “Eğitim ve öğretim programları kapsamında yer alan konu ve kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin kendi bölgelerinin üretim, kültür, sanat ve coğrafi kapasitesini keşfetmesine; bitki ve hayvan türlerini, yöresel özelliklerini, oyun ve folklorunu tanımasına; derslerle bütünleşik veya ders dışı etkinlik olarak yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine imkan sağlamak amacıyla

eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleştiği yerler” olarak tanımlamaktadır (MEB, 2019). Bu çalışma içerisinde okul öncesi eğitim programı kapsamında “okul dışı etkinlikler” üzerinde durulmuştur. Okul dışı eğitim ve okul dışı etkinlikler kendiliğinden oluşan öğrenme faaliyetleri değil, belirli bir plan ve program kapsamında gerçekleştirilen öğrenme faaliyetleridir (Laçın Şimşek, 2011).

Okul dışı eğitim, okul dışında gerçekleştirilen bütün öğrenme faaliyetlerini kapsamaktadır. Okul bahçesi, mahalle, cadde gibi açık alanlar okul dışı öğrenme ortamları olarak kullanılmaktadır. Müze, hastane, bilim merkezi, planetarium, sanayi kurum ve kuruluşları, sanatsal atölyeler, spor merkezleri, milli parklar, botanik bahçeler gibi okul dışı ortamların yanı sıra dijital ortamlar da okul dışı öğrenme ortamı olarak tanımlanmaktadır (Şen, 2019). Okul dışı etkinliklerin gerçekleştiği okul dışı öğrenme ortamları okulun fiziksel olanakları, okul yönetiminin tutumu, öğretmenlerin nitelikleri ve mesleki yeterlikleri, öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları, ailelerin tutum ve davranışları gibi durumlara göre farklılaşabilmektedir. Okul dışı öğrenme ortamları, öğrenmenin yalnızca sınıf içerisinde değil, yaşamın her alanında gerçekleştirildiği temeline dayanmaktadır. Bireyin öğrenmesine destek olabilecek her ortam, uygulama alanı olarak görülmektedir (Köse, 2013).

Okul dışı öğrenme ortamlarının bir diğer unsuru, içinde yaşadığımız doğa ve bulunulan çevredir. Doğa ve çevre etkinliklerini içeren çevre eğitimi, çocukların doğal ortamda doğal materyaller ile öğrenmelerinin desteklenmesi, çocuklarda çevre bilincinin oluşması, çevresel sorunların farkında olan bireylerin yetişmesi, çocukların çevre dostu tutumlar benimsemeleri ve doğaya karşı duyarlı olmaları kazanımlarını sağlaması açısından önemlidir. Çocuklar bu tip etkinlikler sayesinde doğada gerçekleşen yaşam döngülerinin işleyişini kavramakta, doğa ile bağ kurmaktadırlar. Çevre ve doğa etkinlikleri ile çocuklar gerçek yaşam deneyimi elde etmektedirler. Çevre eğitimi sürecinde sık sık sınıf dışı ortamlarda bulunarak, farklı öğrenme deneyimleri elde etmektedirler. Bununla beraber çevre eğitimi bireyde sorumluluk duygusunu geliştirir, yer aldığı farklı ortamlara uyum sağlama becerisini geliştirir. Bireyler, çevre eğitimi etkinlikleri ile içinde bulundukları doğaya ve çevreye saygı duymayı, farklı canlıların yaşam alanlarını gözetmeyi öğrenmektedirler. Davranışlarının ve eylemlerinin doğaya olan etkisinin farkına vararak, empati kurma ve sorumluluk alma becerileri desteklenmektedir (Kahriman ve Pamuk, 2021).

MEB (2013) tarafından okul dışı etkinlikler; “Öğretim programlarının yanında bilimsel, sosyal, sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulübü ve toplum hizmeti

kapsamındaki sosyal etkinlikler” olarak ifade edilmiştir. Belli bir plan ve program dahilinde gerçekleştirilen, okul dışı ortamlarda belirli kazanımları hedefleyerek sürdürülen etkinlikler, okul dışı etkinliklerdir. Okul dışı etkinlikler öğrencinin sadece eğlendiği ve güzel vakit geçirdiği etkinlikler olarak değil, yeni ve zengin öğrenme fırsatları olarak değerlendirilmelidir (Laçın Şimşek, 211). Okul dışı etkinlikler bireye farklı bakış açıları kazandırmakta, eleştirel düşünme, üst düzey becerileri destekleme, yaratıcılığa katkı sağlama, bireyin iletişim becerilerini geliştirme, topluma uyum sağlama becerilerini geliştirme gibi kazanımları sağlamaktadır. Bunun yanında bireyin sosyalleşmesine, eğlenerek öğrenmesine, yaparak yaşayarak deneyimler kazanmasına fırsat tanımaktadır (Keser, Akar ve Yıldırım, 2011). Tüm bunların yanında okul dışı etkinlikler, sınıf içerisinde yürütülen etkinliklerin desteklenmesi ve pekiştirilmesi için de kullanılabilir (Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu, 2016).

Okul dışı etkinlikler, özellikle okul öncesi dönemde bireyin gelişimini çok yönlü desteklemektedir. Birey okul öncesi dönemde gelişim özellikleri gereğince somut yaşantılar geçirerek öğrenmektedir. Bu anlamda okul dışı etkinliklerin okul öncesi dönemde kullanılması, çocuğun daha kalıcı öğrenmeler sağlamasına olanak sağlamaktadır. Okul dışı etkinliklerin aile katılımı ile desteklenmesi, çocuklar için çok daha farklı öğrenme deneyimlerini oluşturmaktadır. Aileler, çocukların ilk öğretmenleridir. Bu bağlamda okul dışı etkinliklerde aile katılımının sağlanması, aileyi de olumlu yönde etkilemektedir (Görür, 2020). Ailelerin hem eğitim sürecinin içerisinde olması hem sürecin devamlılığını sağlayıcı rolde bulunması, çocuğun öğrenme sürecinde sürekliliğini sağlamaktadır.

Bu araştırmada okul dışı etkinlikler; öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine ilişkin öz yeterlik inançlarını ve katılımcıların görüşlerini belirlemek dışında, okul öncesi eğitim kademesinde aile katılımı bağlamında da değerlendirilmiştir. Bu anlamda, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının içerisinde de okul dışı etkinliklerin ve aile katılımının önemi üzerinde ayrı ayrı durulmuştur. Çocukların yalnızca sınıf içerisinde değil, okul dışı ortamlarda da deneyim sağlamasının çocukların bütünsel gelişimini desteklediği 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında belirtilmiştir (MEB, 2013b). Bununla beraber, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER) ve 0-36 Ay Çocukları İçin Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (EBADER) aile katılım etkinlikleri içermektedir. OBADER içerisinde ailelerin aktif katılımına yönelik etkinlikler, farklı yöntem ve teknikler, özel eğitim gerektiren bireylere yönelik aile katılım çalışmaları yer

almaktadır (MEB, 2013b). EBADER içerisinde ise, eğitimcilerin 0-36 ay çocukları bulunan ailelere yönelik uygulayabilecekleri aile eğitim programı, çeşitli aile katılım çalışmaları ve aileleri bilinçlendirmeye yönelik bilgilendirmeler yer almaktadır. Program içerisinde aile eğitiminin önemine yönelik bilgilendirmeler, 0-36 aylık çocukların gelişim özelliklerine yönelik bilgilendirmeler, temel güven ve bağlanma etkinlikleri, anne-baba tutumlarının önemi ve ailenin çocuğa karşı doğru tutumlarda bulunmasına yönelik etkinlikler ve öneriler, çocukların nasıl olumlu davranış geliştireceğine yönelik bilgilendirmeler, ailenin çocuğu ile etkili iletişim kurmasına yönelik etkinlikler ve iletişimi engelleyen durumlara yönelik bilgilendirmeler, oyun ve oyuncakların önemi ve dikkat edilmesi gereken noktalara yönelik etkinlikler, resimli çocuk kitapları hakkında bilgilendirici etkinlikler ve ailelerin öykü okumada dikkat etmesi gereken noktalara yönelik bilgilendirmeler, duyu eğitiminin önemi hakkında bilgilendirmeler ve ailelerin ev ortamında gerçekleştirebileceği duyu eğitimi etkinlikleri örnekleri, özel gereksinimli bireylere yönelik bilgilendirmeler ve etkinlikler, aile iletişim etkinlikleri ve aile katılımının önemi hakkında bilgilendirmeler yer almaktadır (MEB, 2013a).

MEB tarafından 2019 yılında çıkarılmış olan “Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzları” ile, okul öncesi eğitim kademesinden lise kademesine kadar, her eğitim kademesinde programlarda yer almış olan kazanımların okul dışı ortamlar ile bağdaşım kurularak, kalıcı öğrenmeleri sağlamaya yönelik çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Yine “Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzları” nda belirli iller içerisinde gezilebilecek müzelerin, parkların, eğitsel değer taşıyabilecek mekanların tanıtımının yapılması, öğretmenlerin ve ailelerin bu tip mekanlardan haberdar olmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu noktada okul dışı eğitime yönelik hazırlanacak plan ve programların daha işlevsel hale gelebilmesine olanak sağlamaktadır (Daş, Aslan ve Yadigaroglu, 2021).

Okul dışı eğitim kapsamında yapılan çalışmalar incelendiğinde (Kazaklı, 2020; Kocayığit ve Ekinci, 2020; Ocak ve Korkmaz, 2018; Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu, 2016; Uludağ, 2017) okul dışı eğitim etkinliklerinin öğretimin her kademesinde kullanılabildiği ve öğretim sürecine olumlu katkılarının olduğu görülmüştür. Özellikle, okul öncesi dönemde yer alan çocukların bilişsel düzeyleri ve diğer gelişim özellikleri dikkate alındığında, programlarda yer alan okul dışı etkinliklerin önemi anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin eğitimin her noktasında olduğu gibi okul dışı etkinlikleri gerçekleştirme sürecinde de rolleri bulunmaktadır. Okul dışı etkinliklerde öğretmen rollerinin ne olduğu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, öğretmenin temel

rolünün etkinliklere rehberlik etmek ve öğretimin içeriğini oluşturmak olduğu görülmektedir (Ay, Anagün ve Demir, 2015; Küçüközer, 2017). 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, Okul Öncesi Eğitim Programı ile Desteklenmiş Aile Katılım Rehberi ve 0-36 Ay Çocukları İçin Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi incelendiğinde okul dışı etkinliklerin planlama, uygulama ve değerlendirilmesinde öğretmene ilişkin rollere ve yönlendirmelere yer verilmediği görülmektedir (MEB, 2013).

Alanyazın taramasında okul öncesi dönemde sınıf içi aile katılım çalışmaları ile ilgili araştırmalar bulunurken; okul dışı etkinliklerin aile katılımı ile gerçekleştiği sınırlı sayıda çalışmaya rastlanılmıştır (Altan, 2019; Abu ve Kaymaz, 2020; Çamlıbel Çakmak, 2010; Çetinkaya, 2017; Görür, 2020; Kurtulmuş, 2016; Kocabaş ve Vural, 2016; Kızıлтаş ve Sak, 2017; Ogelman, 2014)

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER) incelendiğinde, aile katılım çalışmalarının daha çok sınıf içerisindeki etkinlikler ile ilgili olduğu görülmektedir (MEB, 2013c). Bu nedenle, okul dışı etkinliklerin aile katılımı ile yürütülmesi noktasında öneriler geliştirilmesi ve örnek bir kılavuz oluşturulmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Okul öncesi eğitim programı kapsamında yürütülen okul dışı etkinliklere ilişkin öncelikle öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının neler olduğu, öğretmenlerin, yöneticilerin, ailelerin ve alan uzmanlarının okul dışı etkinliklere ilişkin görüşlerinin neler olduğu, özellikle ailelere yönelik okul dışı etkinlikler için nasıl bir kılavuz oluşturulması gerektiği bu araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarını ve etkinliklerine ilişkin öz yeterlik inançlarını belirlemek; okul öncesi eğitim kademesinde okul dışı etkinliklere ilişkin öğretmen, okul yöneticileri, ailelerin ve alan uzmanlarının görüşlerini belirlemek, okul dışı etkinliklere yönelik 60-72 ay grubu okul öncesi eğitime devam eden çocukların aileleri için, okul öncesi eğitim programıyla uyumlu “okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığı” oluşturmaktır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlik inancı düzeyi nedir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlik inançlarına ilişkin puanları kıdemlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlik inançlarına ilişkin puanları eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Okul öncesi eğitimde okul dışı etkinliklere ilişkin katılımcıların görüşleri nelerdir?
- 4.1. Okul öncesi eğitimde okul dışı etkinliklere ilişkin öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
- 4.2. Okul öncesi eğitimde okul dışı etkinliklere ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?
- 4.3. Okul öncesi eğitimde okul dışı etkinliklere ilişkin ailelerin görüşleri nelerdir?
- 4.4. Okul öncesi eğitimde okul dışı etkinliklere ilişkin okul öncesi eğitim alan uzmanlarının görüşleri nelerdir?
5. Okul öncesi eğitim programıyla uyumlu okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin katılımcıların önerileri nelerdir?
- 5.1. Okul öncesi eğitim programıyla uyumlu okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin öğretmenlerin önerileri nelerdir?
- 5.2. Okul öncesi eğitim programıyla uyumlu okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin okul yöneticilerinin önerileri nelerdir?
- 5.3. Okul öncesi eğitim programıyla uyumlu okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin ailelerin önerileri nelerdir?
- 5.4. Okul öncesi eğitim programıyla uyumlu okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin okul öncesi eğitim alan uzmanlarının önerileri nelerdir?

Önem

Okul dışı öğrenme, formal eğitim süreci boyunca gerçekleştirilen öğretim programına bağlı kalınarak okul dışındaki alanların ve kurumların kullanıldığı öğrenme

faaliyetlerini kapsar (Ertaş, Şen ve Parmaksızoğlu, 2011). Sınıf içerisindeki öğrenmelerin gerçek yaşam deneyimleri ile desteklenmesi, formal eğitimin daha anlamlı ve işlevsel hale gelmesi açısından önemlidir (Sözer ve Oral, 2016). Okul dışı etkinlikler ve okul dışı öğrenme bu noktada, dersin kazanımlarını destekleyen planlı ve programlı etkinlikler olarak görülmelidir (Karademir, 2013). Okul dışı etkinlikler öğrenme öğretme sürecinin bir parçasını oluşturmaktadır (Ocak ve Korkmaz, 2018).

Okul dışı etkinlikler, eğitim programı kapsamında yer alabileceği gibi belli bir plan çerçevesinde program dışı etkinlikler olarak da gerçekleştirilmektedir. Program dışında gerçekleştirilen okul dışı etkinlikler, planlı ve gönüllülük esaslı olarak hazırlanmış okul dışında uygulanan deneyim ve faaliyetlerden oluşmaktadır (Köse, 2013). Okul dışı etkinlikler öğrencinin ilgi, istek, ihtiyaçlarının yanı sıra eğitim programının hedefleri doğrultusunda eğitimin yalnızca sınıf içinde değil, sınıf dışında da gerçekleştiği etkinliklerdir (Tösten, 2020). Okul dışı etkinlikler öğrencilere yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı vererek, birincil kaynaklardan bilgiye ulaşma imkanı sağlamaktadır. (Demir, 2020; Köksal, 2020). Okul dışı etkinlikler sınıf içerisinde edinilen öğrenmeleri destekleyerek daha kalıcı öğrenmeler sağlamaktadır (Sarıoğlu ve Küçüközer, 2017). Bireyin günlük yaşam deneyimleri edinme imkanı bulduğu okul dışı etkinlikler, okulda edinilen öğrenmelerin günlük hayata transfer edildiği öğrenme ortamları oluşturmaktadır (Genç, Albayrak ve Söğüt, 2019). Okul dışı etkinlikler yeni öğrenme fırsatları yaratma, resmi programlardan elde edilen kazanımları pekiştirme, bireyde merak ve istek uyandırma gibi önemli işlevlere sahiptir. Okul dışı etkinliklerin öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağladığı çeşitli araştırmacılar tarafından ifade edilmektedir (Akın, 2012; Karakaş Özür ve Şahin, 2017; Özür, 2010).

Alanyazın incelendiğinde okul dışında yapılan etkinliklerin öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağladığı, motivasyonlarını ve dikkat sürelerini arttırdığı, sosyal ve duyuşsal gelişim alanlarını desteklediği görülmektedir (Kazaklı, 2020; Köksal, 2020; Uludağ, 2017). Bu bağlamda okul dışı etkinliklerin her kademedeki öğrencilerin bütünsel gelişimine yadsınamayacak şekilde katkı sağladığı ifade edilebilir.

Okul öncesi kademesinde yapılan okul dışı etkinlikler dönemin gelişim özellikleri gereği çok daha önemli hale gelmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar yaparak yaşayarak öğrendiğinde öğrenmenin kalıcılığı sağlanmaktadır. Okul dışı ortamlar bu dönemdeki çocukların tüm duyularına hitap edebilme olanağına sahiptir. Bu durum çocukların aktif öğrenmelerini destekleyerek çocukların sürece etkin bir şekilde

katılımını sağlamaktadır (Ayvalı ve Ocak, 2018; Akamca 2018; Civelek ve Özyılmaz Erata, 2018; Karamustafaoğlu, Ocak ve Korkmaz, 2018; Usbaş, 2010).

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı incelendiğinde, programın temel özelliklerinden birinin “Günlük yaşam deneyimlerinin ve yakın çevre olanaklarının eğitim amaçlı kullanılması” olduğu görülmektedir. Programın bu özelliği, öğretmenlerin yakın çevreyi öğrenme fırsatı olarak görmeye ve okul dışı etkinlikleri gerçekleştirmeye yönlendirmektedir. Programın bir diğer özelliği olan ‘esneklik’ özelliği, etkinliklerin çevrenin değişken özelliklerine göre uyarlanmaya uygun olmasıdır. Programın bu özelliği, öğretmenlere okul dışı etkinlikleri uygulama fırsatı vermektedir. Bununla beraber okul dışı öğrenme ortamları, okul dışı etkinlik önerileri hakkında kapsayıcı bilgilendirmelerin yer almadığı görülmektedir. Okul dışı etkinliklerin nasıl gerçekleştirileceği, öğretmenlerin planlama, uygulama ve değerlendirme noktalarında nelere dikkat etmesi gerektiği, hangi ortamları ne şekilde kullanabilecekleri, okul dışı etkinlik çeşitlerinin ne olduğu gibi noktalarda bilgilendirmeler yer almamaktadır. (MEB, 2013).

Program içerisinde yer alan “Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Programı Aylık Eğitim Planı Formatı”nda okul dışı etkinlikler arasına giren “Alan Gezileri” ne yer verilmiştir. Programda alan gezileri ayrıca bir etkinlik türü olarak ele alınmaktadır. Ancak program içerisinde alan gezilerini düzenlemeden önce yapılan planlamalarda dikkat edilmesi gereken noktalar ve öğrencilerin geziye nasıl hazırlanmaları gerektiği hakkında bilgilendirmeler, alan gezisi etkinliklerini gerçekleştirme esnasında öğretmenlerin uygulamalarına yönelik bilgilendirmeler ve alan gezilerini gerçekleştirdikten sonra yapılacak olan değerlendirmede dikkat edilmesi gereken noktalar, öğretmenlerin alan gezisi etkinliklerinin bütününde kullanabilecekleri yöntem ve teknikler, bu gezilere aile katılımının nasıl sağlanacağı ve aile katılım çalışmaları konularında bilgilendirmelerin yer almadığı görülmektedir (MEB,2013). 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı incelendiğinde, okul dışı etkinlikler kapsamında alan gezileri dışında ‘sanat etkinliği’nde bir sanat galerisinin ziyaret edilmesi, müzelerin ziyaret edilmesi gibi etkinlik önerileri yer almaktadır. Ancak bu etkinlik önerileri detaylandırılmamıştır. ‘oyun etkinlikleri’nin bahçede veya açık havada yapılabileceği belirtilmiştir. ‘fen etkinlikleri’ kapsamında doğa yürüyüşleri, doğayı gözlemlemeye dayalı etkinlik önerilerine detaylandırılmadan yer verilmiştir. ‘Hareket etkinlikleri’ kapsamında ise çocuklarının özgürce hareket edebilecekleri mekanlarda, açık havada veya bahçelerde etkinliklerin gerçekleştirilebileceği belirtilmektedir. Bununla beraber

programda yer alan, yukarıda belirtilen etkinlik türleri içerisinde okul dışı etkinliklerin uygulanabileceğinden bahsedilse de bu tür etkinliklerin uygulanmasının öğretmen isteğine bağlı olduğu görülmektedir. Program içerisinde okul dışı etkinlik önerileri belirli bir etkinlik planı ve formatında yer almadığı görülmektedir (MEB, 2013).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER)” incelendiğinde, rehber içerisinde aile eğitimi çalışmalarının ve aile katılımı çalışmalarının yer aldığı görülmektedir. OBADER içerisinde aile katılım çalışmalarının sınıf içi boyutuna ağırlık verildiği görülmektedir. Programda yer alan aile katılım çalışmaları incelendiğinde okul dışı etkinliklerin etkinlik türü olarak ele alınan “Alan Gezisi” boyutunda ailelerin yardımcı rollerine ilişkin bilgilendirmeler verilmiştir. “Fen Etkinlikleri” boyutunda ailelerin katılabileceği tek etkinlik örneği ve “Sanat Etkinlikleri” boyutunda ailelerin katılabileceği tek etkinlik örneği yer almaktadır (MEB, 2013c).

Okul dışı alanlar, çocukların kendi ilgilerine ve hızlarına göre çalışma fırsatı ve çeşitli öğrenme fırsatları sağlamaktadır. Bu anlamda öğrencileri bağımsız öğrenebilmeleri açısından desteklemektedir. Birey, bu ortamlarda sınıf içerisinde üstlendiği rollerden çok daha aktif roller üstlenebilmektedir. Okul dışı ortamlarda birey gerçek yaşam tecrübelerine yönelik sorumluluk alma, öz düzenleme yapabilme, farklı yaşantılar edinerek öğrenmelerini düzenleme davranışlarını geliştirebilmektedir (Tatar ve Bağrıyanık, 2012; Yıldız, 2020; Yumru, 2022).

Okul dışı ortamlarda gerçekleştirilen etkinlikler, çocuklara zengin öğrenme fırsatının yanında doğal ortamlar içerisinde öğrenme fırsatı da sunmaktadır. Doğal materyaller kullanılarak doğal ortamlarda gerçekleştirilen etkinlikler çocukların ilgilerini çekmektedir. Çocuklar bu etkinliklere daha istekli katılmaktadır ve doğal materyaller kullanılarak doğrudan öğrenme fırsatını yaşayabilmektedir (Civelek ve Özyılmaz Akamca, 2018). Okul öncesi çağıdaki çocuklar yaparak yaşayarak daha kalıcı öğrenmeler elde etmektedir. Okul dışı eğitim ile çocuklar bu deneyime sahip olabilmektedir. Bu deneyimler, çocuğun okul dışında zamanının çoğunu geçirdiği ebeveynlerinin katılımı ile desteklenmelidir. Okuldaki eğitimin sürekliliğinin olması ve kalıcılığının sağlanmasında, aile ile geçirilen zamanın etkisi çok fazladır. Aile katılım çalışmaları çocukların gelişimini desteklemesi yanında anne-babalarında çocuklarının gelişimleri hakkında bilgi edinmesini sağlamaktadır. Aile katılımı ile çocuğun öğrenme yaşantısında aktif bir rol üstlenmiş olan aile, eğitimin bir parçası haline gelmiş olmaktadır (Haktanır, 1994).

Alanyazın taraması incelendiğinde (Erol, 2016; Yılmaz, 2019; Yumru, 2022), okul öncesi dönemde okul dışı etkinliklerde aile katılımının sağlanması, ailenin okula ve öğretmene karşı olumlu tutum oluşturmalarını sağladığını göstermektedir. İncelenen diğer çalışmalarda (Cevher Kalburan, 2014; İnce ve Akanca, 2021) okul öncesi dönemde okul dışı öğrenme ortamlarında aile katılımının sağlanmasının çocuğun farklı gelişim alanlarını desteklediği belirtilmektedir. Bununla beraber araştırmacılar yaptıkları çalışmalar sonucunda (Erol, 2016; Erol ve Ogelman, 2019) okul dışı etkinliklerde aile katılımının sağlanmasının ailenin ve çocuğun çevre farkındalığını desteklediğini ve çevre sorunlarına karşı duyarlılıklarını arttırdığını belirtmektedirler.

Alanyazında okul öncesinde aile katılımı ile ilgili çok sayıda araştırma bulunmasına karşı okul öncesinde aile katılımını “okul dışı etkinlikler” kapsamında ele alan çalışmalar az sayıdadır (Altan, 2019; Çamlıbel Çakmak, 2010; Görür, 2020; Kocabaş ve Vural, 2016; Kurtulmuş, 2016; Ogelman, 2014). Okul öncesi dönemde okul dışındaki etkinliklerin yer aldığı araştırmalar daha çok “alan gezisi, piknik, meslek tanıtımı, çevre eğitimi” kapsamındadır (Abu ve Kayar, 2020; Çetinkaya, 2017; Kızıltaş ve Sak, 2017).

Yapılan bu çalışmada okul öncesi eğitim kademesinde okul dışı etkinliklere ilişkin öğretmen, okul yöneticileri, ailelerin ve alan uzmanlarının görüşlerini belirlenmesi ve “Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı” oluşturulması amaçlanmaktadır. Katılımcıların görüşleri ve alanyazın taraması doğrultusunda aileler için, okul öncesi eğitim programıyla uyumlu “Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı” oluşturulması ile bu araştırmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada oluşturulması planlanan “Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı”nın, ailelerin okul öncesi dönemin önemini anlamaları, aile-çocuk iletişiminin nasıl olması gerektiğini bilmeleri, okul aile iş birliğinin önemini fark etmeleri, okul dışı etkinliklerinin ne ifade ettiğini anlamaları bakımından fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla beraber kitapçıkta yer alan okul dışı etkinlik türlerinin, ailelerin kolay ulaşabileceği ve maliyeti düşük ortamlar üzerinden oluşturulması planlanmıştır. Ailelerin çocukları ile okul dışında geçirdikleri vakitlerin öğretici olabilmesi ve farklı sosyo-ekonomik düzeyde gelire sahip ailelerin bu etkinlikleri gerçekleştirebilecek olmasının da önemli olduğu düşünülmektedir.

Sayıtlar

Bu araştırmada;

- Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği' ne yanıt veren öğretmenlerin içten ve samimi görüşlerini belirttikleri varsayılmıştır.
- Görüşmelere katılacak öğretmenlerin, ailelerin, okul yöneticilerinin ve uzmanların kendilerine yöneltilen sorulara içten ve samimi olarak görüşlerini belirttikleri varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını belirleme ve katılımcıların görüşlerini değerlendirmenin amaçlandığı bu çalışmada;

- Araştırmanın örneklem ve çalışma grubunu; Aksaray ilinde MEB bünyesindeki anasınıflarında 60-72 ay grubunda hizmet vermekte olan okul öncesi öğretmenleri, okul yöneticileri ve çocukların aileleri oluşturmaktadır.

Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: “0-72 ay grubundaki çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı ve çevre imkanları sağlayan, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitimin bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim sürecidir.” (MEB,1993); bu araştırmada okul dışı etkinliklerin ele alındığı kademe olan okul öncesi eğitim kademesi.

Okul Öncesi Eğitim Programı: Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların zengin öğrenme deneyimleri elde ederek gelişim alanlarının bütüncül şekilde desteklenmesi ve ilköğretime hazır bulunuşlarını sağlamak amacıyla geliştirilmiş çok boyutlu bir programdır. Okul öncesi eğitim programı çocuk merkezli ve gelişimsel,

sarmal ve eklektik özelliktedir (MEB, 2013); bu araştırmada, okul öncesi eğitim kademesinde okul dışı etkinliklerin ilişkilendirildiği program.

Okul Dışı Eğitim Etkinlikleri: Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği (2017) kapsamında, öğretim programına dayanarak planlanan bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulübü ve toplum hizmeti kapsamındaki sosyal etkinliklerdir. Bu araştırmada, okul öncesi eğitim programı kapsamında okul dışında gerçekleştirilmesi beklenen; öğretmen, yönetici, aile ve alan uzmanlarının görüşlerinin betimlendiği, aileler için öneri kitapçığı hazırlanan okul dışı etkinlikler.

Aile Katılımı: Anne, baba ya da çocuğun velisi olarak bulunan kişinin, çocuğun eğitim ve öğretim hayatına dahil olarak, çocuğun gelişimine katkı sağlayabilmeyi amaçlayan faaliyetlerin bütünüdür (Şahin ve Ünver, 2005); bu araştırmada, okul öncesi eğitim programıyla ilişkili olacak biçimde ailenin çocuğuyla okul dışı zamanlarda etkinlikler gerçekleştirerek çocuğunun eğitime katkı sağlamaya yönelik aile katılımı.

BÖLÜM 2

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, okul öncesi eğitim, eğitim programı, okul öncesi eğitim programı, program türleri, okul dışı etkinlikler, okul öncesi dönemde okul dışı etkinlikler, okul öncesi dönemde okul dışı etkinliklerde aile katılımı ile ilgili alanyazına yer verilmiştir.

Okul Öncesi Dönem ve Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi dönem, çocuğun doğduğu andan ilkokula başladığı ana kadar olan zaman dilimini kapsar. 0-6 yaş arası dönemi ifade etmektedir. . Bu dönemde çocukların bilişsel, duyuşsal, sosyal-duygusal, dil ve motor becerilerinin çevre etkisine en açık olduğu zaman aralığında olduğu bilinmektedir. Yine bu dönem, gelişimsel özelliklerin çok önemli bir bölümünün sağlandığı dönemdir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2001). Okul öncesi dönemde çocuk, bedensel, psiko-motor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlar (Kesicioğlu ve Alisinanoğlu, 2013).

Birey, ilk doğduğu andan itibaren büyük bir hızla öğrenme sürecine başlar. Yaşamın ilk yıllarını oluşturan okul öncesi dönem ise çocuğun gelişimi ve değişimi açısından oldukça önemlidir. Çocuk okul öncesi dönem olarak ifade edilen 0-6 yaş aralığında yakın çevresine karşı oldukça duyarlı bir haldedir. Bu dönemde çocuklar yaratıcı, hareketli, meraklı, keşfetmek isteyen, araştırmacı yapıya sahiptirler. Günlük yaşam içerisinde karşılaştıkları olaylar arasında sebep- sonuç ilişkisi kurmaya çalışırlar. Bireyin yaşadığı dönem içerisinde en aktif olduğu zaman okul öncesi dönem içerisinde yaşadığı zamandır. Okul öncesi dönemde çocuğun öğrenme performansı ve öğrenme potansiyeli çok yoğundur. Bu dönem, çocuğun temel alışkanlıklarının, zihinsel yapılarının en hızlı şekilde gelişerek biçimlendiği bir dönemdir. Çocuk, çevresinde yaşanan bütün olayları, varlıkları sorgular, araştırır ve keşfetme güdüsü ile hareket eder. Bu dönem içerisindeki çocukların tek amacı öğrenmektir (Küçükturan, 2003).

Okul öncesi dönemde kişinin tüm yaşamını etkileyebilecek kritik dönemler bulunmaktadır. Kritik dönemlerin yer alması, okul öncesi dönemde bireyin çevresel uyaranlardan fazlasıyla etkilendiği anlamına gelmektedir. Bu anlamda çocuğa sunulan uyaranlar ve geçirilen yaşantılar çocuk için oldukça önemlidir. Okul öncesi dönemde kazanılmış yaşantılar ve edinilmiş deneyimler bireyin ileriki yaşantısında nasıl bir birey olacağını etkilemektedir. Okul öncesi dönemdeki çocukların iyi tanınması, ilgi istek ve ihtiyaçlarının bilinmesi oldukça önemlidir (Abazoğlu, Yıldırım ve Yıldızhan, 2016).

MEB Okul Öncesi Eğitim Programında okul öncesi eğitiminin amaçları; “Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak, onları ilkokula hazırlamak, şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak, çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmasını sağlamak ” olarak belirtilmektedir (MEB, 2013).

Bu amaçlar doğrultusunda okul öncesi dönemde yer alan çocuklara verilecek eğitimin kapsayıcı, nitelikli ve kaliteli olabilmesi için uygun öğretim tekniklerinin belirlenerek çocukların gelişim özellikleri bütüncül olarak ele alınmalıdır. Bu noktada okul öncesi dönem çocuklarının yaşlarına, gelişim düzeylerine, ilgi ve ihtiyaçlarına, bireysel ve çevresel faktörlere uygun olarak hazırlanacak eğitim programının çocuk merkezli olması gerekmektedir (Kandır, 2001). Okul öncesi dönemde çocukların tüm gelişim alanlarını bütünleştirerek destekleyecek uygun eğitim programı ve bu programı çocukların gelişim özelliklerine göre uygulayabilecek öğretmen önemli bir unsur haline gelmektedir (Köksal, Dağal ve Duman, 2016).

Eğitim Programı ve Okul Öncesi Eğitim Programı

Eğitim kavramı, oldukça geniş bir kavram olmakla beraber alanyazında eğitim ile ilgili farklı tanımlamalar yapılmıştır. Tyler (1949), eğitimi bireydeki davranış şekillerinin değişim süreci olarak tanımlamaktadır. Ertürk (1975), eğitimi bireylerin kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istedik yönde davranış değiştirme süreci” olarak tanımlamaktadır. Varış (1997)’a göre eğitim, bireyin içinde bulunduğu toplumda edindiği davranış süreçlerinin tamamıdır. Yapılan tanımlamalar dikkate alındığında eğitimin tanımı, temel aldığı felsefi yaklaşımlara göre farklılık göstermektedir (Sönmez, 2004). Eğitim genel olarak, bir hedefe yönelik olarak gerçekleştirilen kişinin kendi yaşantısı dahilinde oluşan

davranış değiştirme süreci olarak tanımlanabilir. Eğitim formal ve informal olmak üzere iki farklı biçimde gerçekleşebilmektedir (Erden, 2007).

İnformal eğitim, bireyde gerçekleşen davranış değişikliğinin tesadüfi, plansız ve gelişigüzel şekilde oluşmasıdır (Görge, 2019). İnformal eğitim günlük yaşantı içerisinde belirli bir mekan ya da süre gözetmeksizin kendiliğinden gerçekleşen eğitimidir (Arslan Bayram, 2021). Formal eğitim, planlı, programlı olarak gerçekleştirilen, eğitim sürecinin belirli bir mekanda ve belirli bir zaman içerisinde uzman kişiler tarafından gerçekleştirildiği eğitim türüdür. Formal eğitim, yalnızca istendik davranışlar geliştirmeye yöneliktir (Görge, 2019).

Eğitim programı yani “curriculum” kelimesinin kökü Latince’den gelmektedir. Anlam olarak “yarış pisti” ya da “savaş arabalarının gittiği yol” olarak geçmektedir. Bu anlamda program, çocukların aşmaları gereken engel ve zorlukların bulunduğu bir koşu yarışına benzetilmektedir (Marsh, 2009).

Ertürk (1975), eğitim programını “yetişek” olarak adlandırmakta, “geçerli öğrenme yaşantıları düzeneği” olarak ifade etmektedir. Ertürk’ e göre yetişek, yetiştirilmek istenen bireyin düzenli öğrenme yaşantılarının bütünüdür. Varış (1997), eğitim programını bir eğitim kurumu veya okulda yer alan kurum içi ve kurum dışında gerçekleştirilen Milli Eğitim ve kurumun amaçlarına yönelik planlanmış tüm faaliyetler olarak tanımlamaktadır. Posner (1995), eğitim programını diğer tanımlamalardan farklı olarak ‘hem öğretme hem de değerlendirme sürecine karar vermeye olanak sağlayan öğrenme ürünleri dizini’ olarak tanımlamıştır. Eğitim programı hem okul içi hem okul dışı gerçekleştirilen tüm öğretme öğrenme faaliyetlerdir; geziler, sağlık hizmetleri, bahçe çalışmaları, özel günlerde yapılan organizasyonlar gibi okul dışı faaliyetleri de kapsamaktadır (Gültekin, 2020).

Demirel (2020), eğitim programının dört temel ögesinin ‘ hedef, içerik, öğretme-öğretme süreci ve sınama durumları’ olduğunu belirtmektedir. Bu ögeler arasında dinamik bir etkileşim vardır. Hedef, öğrenene kazandırılacak olan istendik davranışlardır. Diğer bir deyişle yetiştirilecek insanda bulunması beklenen istendik yöndeki davranışlardır. İçerik, belirlenen amaçlara ulaşmak için öğretilecek konuların düzenlenmesidir. Öğretme-öğrenme süreci, hedeflere ulaşabilmek amacıyla kullanılan öğretme-öğrenme modelleri, stratejiler ve yöntemlerin bütününe kapsamaktadır. Sınama durumları yani ölçme-değerlendirme ise hedeflenen istendik davranışların kazanılıp kazanılmadığı hakkında yargıya varılmasıdır.

Eğitim programları, öğrenciyi önceden belirlenen hedef ve davranışlara ulaştırmak amacıyla oluşturulmaktadır. Bu noktada programın sadece okul içinde değil okul dışında da uygulanabildiği görülmektedir. Okul içinde ve okul dışında gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlerin tamamı eğitim programını oluşturmaktadır. Eğitim programı ders içi ve ders dışı yapılan etkinliklerin tümü olarak tanımlamak mümkündür. (Demirel, 2020).

Okul öncesi eğitim programı, okul öncesi kurumlarına devam eden 0-72 ay aralığında bulunan çocukların zengin öğrenme deneyimleri aracılığı ile farklı gelişim alanlarını bütüncül olarak desteklenmesi ve çocukların ilkökula hazırlamak amacıyla geliştirilmiş çok boyutlu bir programdır (MEB, 2013).

Okul öncesi eğitim programı çocukların gelişimini desteklemekle beraber gelişim alanlarında yaşanabilecek yetersizlikleri önlemeyi amaçlayan destekleyici ve önleyici bir programdır. Program, çocukların bütün gelişim alanlarını desteklemeye yönelik olduğu için ‘gelişimsel’ bir programdır. Programda ‘sarmal yaklaşım’ esas alınmış olup, model olarak ‘eklektiktir’ (MEB, 2013).

Okul öncesi eğitim programında kazanım ve göstergeler temel alınmıştır. Program, çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak 36-48 ay, 48-60 ay ve 60-72 ay olmak üzere üç farklı yaş düzeyine göre planlanmıştır. Program içerisinde bu yaş gruplarına yönelik gelişim özellikleri ve her yaş grubuna yönelik kazanım göstergeler yer almaktadır (MEB, 2013).

MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programının başlıca temel özellikleri bulunmaktadır. Bu noktada ilk temel özellik programın çocuk merkezli olmasıdır. Programın özellikleri incelendiğinde; esnek, sarmal, eklektik, dengeli aynı zamanda oyunu temel almış bir program olduğu görülmektedir. Bununla beraber yaratıcılık becerilerini geliştirmeye yönelik, keşfetme ve merak duygusunu güdüleyen, yakından uzağa ilkesi gözetilerek günlük yaşam faaliyetleri ve çevre olanaklarını kullanmayı gerektiren bir programdır. Konular amaç olarak değil araç olarak ele alınmaktadır. Bunun yanında aile eğitimi ve aile katılımı da programda yer almaktadır. Programda değerlendirme çok yönlü olarak yer almaktadır. Değerlendirmede boyutları çocukların değerlendirilmesi, programın değerlendirilmesi ve öğretmenin kendini değerlendirmesi olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Çocukların değerlendirilmesinde çocuğun gelişimini izlemeye dönük olarak ‘Gelişim Gözlem Formu’ kullanılmaktadır. Öğretmenin yaptığı gözlemler ile süreç yürütülmektedir. Gelişim gözlem formunda yer alan ifadeler ve öğretmen gözlemleri her dönem sonunda ‘Gelişim Raporu’na kaydedilir. Bunun

yanında öğretmen, sene başından itibaren her çocuk için ‘Gelişim Dosyası’ yani Portfolyo oluşturarak çocukların bütün çalışmalarını biriktirmektedir. Programın değerlendirilmesi öğretmenlerin hazırladıkları ve uyguladıkları aylık plan ve günlük eğitim akışlarının bütün boyutları ile alınmasıdır. Aylık planda ve günlük eğitim akışında yer alan genel değerlendirme bölümüne süreçte yaşanan durumlar kaydedilir. Etkinlik değerlendirmelerinde betimleyici sorular, duyuşsal sorular, kazanımlara yönelik sorular ve yaşamla ilişkilendirme soruları çocuklara yöneltilerek değerlendirme yapılır. Öğretmenin kendini değerlendirmesi, öğretmenin kendi yeterliliğini ve süreç içerisinde yaşadığı deneyimleri değerlendirmesidir. Aynı zamanda özel gereksinimli çocuklara yönelik yönlendirmelere yer verilmiştir. Görme yetersizliği bulunan çocukları, işitme yetersizliği olan çocukları, ortopedik yetersizliği ve süregelen hastalığı olan çocukları, otizm spektrum bozukluğu olan çocukları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocukları, zihinsel yetersizliği olan çocukları, dil ve konuşma bozukluğu olan çocukları son olarak üstün yetenekli çocukları tespit etmeye yönelik bilgilendirmeler, bu özel gereksinimli çocukları desteklemekte dikkat edilmesi gereken noktalar hakkında bilgilendirmeler, özel gereksinimli çocukların gelişim alanlarındaki farklılaşmalara yönelik bilgilendirmeler ve yönlendirmeler yer almaktadır.

MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan, kazanımlara yönelik çeşitli etkinlik türleri bulunmaktadır. Bu etkinlik türleri şunlardır; “matematik etkinliği”, “drama etkinliği”, “okuma yazmaya hazırlık etkinliği”, “sanat etkinliği”, “Türkçe etkinliği”, “oyun etkinliği”, “müzik etkinliği”, “fen etkinliği”, “hareket etkinliği”, “alan gezisi”. Bu noktada alan gezilerinin etkinlik türleri içerisinde yer aldığı görülmektedir.

Bir eğitim sürecinde planlama ne kadar iyi yapılırsa öğrenmenin kalıcılığı da o kadar artacaktır. Uygulanacak eğitim programındaki yaklaşımlar, ilkeler, yöntemler, eğitim ortamı, etkinlikler, materyaller gibi etkenlerin kapsayıcı ve doğru şekilde planlanması programın uygulanabilirliği açısından oldukça önemlidir (Dağlıoğlu, 2009; Akt. Şahin, 2016) Gerçekleşen eğitim faaliyetleri sonunda hedeflenen sonuçlara ulaşılabilmesi için tutarlı ve ayrıntılı bir planın hazırlanması gerekmektedir (Çeliköz, 2004).

Okul öncesi eğitim sürecinin verimli ve etkili olabilmesi, eğitim kalitesinin yüksek olabilmesi özellikle bu kademedeki öğretmenlerin bazı yeterlikleri sağlamasını gerektirmektedir (Kök, Çiftçi ve Ayık, 2011). Öğretmen yeterliklerini sağlayabilmek ve belli bir standart oluşturabilmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı; hizmet içinde öğretmenlerin, hizmet öncesinde ise öğretmen adaylarının sahip olması beklenen bilgi,

beceri ve tutumlarını içeren “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerini” ve okul öncesi ve ilköğretim kademesi öğretmenlerine yönelik olarak “Özel Alan Yeterliklerini” geliştirilmiştir. Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri “mesleki bilgi”, “mesleki beceri”, tutum ve değerler olmak üzere üç yeterlik alanından oluşmaktadır. Mesleki bilgi yeterlik alanı “alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi, mevzuat bilgisi”; mesleki beceri yeterlik alanı “eğitim öğretim planlama, öğrenme ortamları oluşturma, öğretme ve öğrenme sürecini yönetme, ölçme ve değerlendirme”; tutum ve değerler yeterlik alanı ise “milli, manevi ve evrensel değerler, öğrenciye yaklaşım, iletişim ve iş birliği, kişisel ve mesleki gelişim” boyutlarından oluşmaktadır. Mesleki beceri yeterlik alanı, “öğretmenin sınıf içi ve sınıf dışı uygulamaları ile ilgili eğitim öğretimi planlama, öğrenme ortamları oluşturma, öğretme ve öğrenme sürecini yönetme ile izleme değerlendirme yeterliklerini kapsamaktadır.” Bu noktada öğretmenin okul dışı etkinlikleri planlaması, okul dışı etkinliklerin gerçekleşeceği öğrenme ortamlarını oluşturmaları, okul dışı etkinlikleri uygulama ve değerlendirme süreçlerini gerçekleştirmesi mesleki beceri yeterlik alanı kapsamındadır. Tutum ve değerler yeterlik alanında yer alan “iletişim ve iş birliği”, “Eğitim öğretim faaliyetlerinde öğretmen aileler ile iş birliği yapar.” yeterlik göstergesine sahiptir. Okul dışı etkinliklerde aile katılımının sağlanabilmesi bu yeterlik alanı kapsamındadır (MEB, 2017).

Okul öncesi eğitimde belirlenen yedi temel özel yeterlik alanı; Gelişim Alanları, Ailelerle İletişim, Aile Katılımı ve Aile Eğitimi, Değerlendirme, İletişim, Yaratıcılık ve Estetik, Okul ve Toplumla İş Birliği Yapma ve Mesleki Gelişimi Sağlamadır. Gelişim alanları özel yeterlik alanı, “Eğitim ortamı düzenleyebilme” ve “Eğitim faaliyetlerini düzenleyebilme” yeterlik göstergesine sahiptir. Bu noktada okul dışı etkinlik ortamlarının düzenlenmesi ve okul dışı etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi bu yeterlik alanı kapsamında oluşmaktadır. Ailelerle iletişim, aile katılımı ve aile eğitimi özel yeterlik alanında bulunan “Aile ile iletişim kurabilme ve aile katılımı sağlayabilme” yeterlik göstergesi, okul dışı etkinliklerde aile katılımı sağlama açısından önem arz etmektedir. İletişim yeterlik alanında bulunan “Çocuk- aile- okul- toplum arasındaki iletişimi her yönden geliştirmek için rehberlik eder” yeterlik göstergesi, okul dışı etkinliklerde aile katılımı sağlamak ve aile- okul iletişiminin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi yönlerinden önemlidir (MEB, 2017).

Okul öncesi eğitim programının verimli ve uygun şekilde uygulanabilmesi için okul öncesi öğretmenlerinin programı özümsemeleri ve programa hakim olmaları gerekmektedir. Programı uygulayacak öğretmenler nitelik ve nicelik bakımından mesleki

yeterliliğe sahip olmalıdırlar. Okul öncesi eğitim etkinlikleri öğretmenler tarafından belirlenen programa yönelik doğru şekilde uygulandığında çocuk açısından çeşitli faydaları görülürken aile ve öğretmen açısından da olumlu etkileri olduğu gözlenmektedir. Nitekim okul öncesi eğitim programı aile ve okul iş birliğini desteklemektedir (Köksal, Dağal ve Duman, 2016).

“2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER)” incelendiğinde, rehber içerisinde aile eğitimi çalışmalarının ve aile katılımı çalışmalarının yer aldığı görülmektedir. Aile eğitimi çalışmaları içerisinde öğretmenlere yönelik aile eğitimi hakkında bilgilendirmeler, aile eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler, aile eğitimi çalışmaları için örnek oturumlar ve etkinlikler bulunmaktadır. Bu oturumlar içerisinde okul öncesinin önemi, amacı hakkında bilgilendirmeler, anne baba tutumları hakkında bilgilendirici etkinlikler ve ailelere yönelik öneriler, olumlu disiplin ve çocuklarda istendik davranış geliştirmeye yönelik bilgilendirici etkinlikler ve ailelerin dikkat etmesi gereken noktalara yönelik çalışmalar, ailelerin çocukları ile etkili iletişim gerçekleştirebilmesine yönelik etkinlikler ve iletişim engellerine yönelik bilgilendireler, oyun ve oyuncakların çocuğun hayatındaki önemi hakkında farkındalık oluşturmaya yönelik etkinlik çalışmaları, resimli çocuk kitaplarının özellikleri ve çocuk gelişimine etkileri ve ailelerin çocukları ile beraber kitap okurken dikkat etmeleri gereken noktalara yönelik etkinlikler yer almaktadır. Aile katılımı çalışmaları içerisinde ise aile iletişim etkinlikleri hakkında öğretmenlere yönelik bilgilendirmeler yer almaktadır. Bununla beraber “Ailenin Etkinliklere Katılımı” bölümünde eğitimcilerin ailelerin okulda yapılan etkinliklere katılımını sağlamalarına yönelik öneriler yer almaktadır. Rehber içerisinde sanat etkinliği, fen etkinliği, alan gezisi etkinliği, Türkçe etkinliği, bütünleştirilmiş fen ve okuma yazmaya hazırlık etkinliği, oyun etkinliği, bütünleştirilmiş Türkçe ve müzik etkinliği, bütünleştirilmiş sanat ve okuma yazmaya hazırlık etkinliği türlerinde aile katılım çalışmalarına örnek oluşturabilecek etkinlikler yer almaktadır. Son olarak ailelerde özel gereksinimli bireylere yönelik farkındalık oluşturmaya yönelik ve kaynaştırma uygulamalarına yönelik çalışmalar yer almaktadır. OBADER içerisinde aile katılım çalışmalarının sınıf içi boyutuna ağırlık verildiği görülmektedir. Programda yer alan aile katılım çalışmaları incelendiğinde okul dışı etkinliklerin etkinlik türü olarak ele alınan “ Alan Gezisi” boyutunda , “Fen Etkinlikleri” boyutunda ve “Sanat Etkinlikleri” boyutunda yer aldığı görülmektedir. Rehberde yer alan aile katılımını içeren alan gezisi etkinlik örneğinde, öğretmenlerin gezi öncesi, gezi sırası ve gezi sonrası gerçekleştirebilecekleri uygulamalara yönelik

önerilerde bulunulmuştur. Ancak bu öneriler bir etkinlik önerisi değil, ailelerin alan gezilerinde üstelenebilecekleri yardımcı rollere yönelik olan önerilerdir. Fen etkinliklerinde ve sanat etkinliklerinde yer alan aile katılım çalışmalarında okul bahçesinin kullanıldığı bir etkinlik önerisi sunulmuştur (MEB, 2013c). Bu etkinlik örneklerinin okul dışı etkinliklerde aile katılımının sağlanması açısından yetersiz olduğu düşünülmektedir.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve OBADER incelendiğinde, programın önemli özelliklerinden birinin “günlük yaşam deneyimlerinin ve yakın çevre olanaklarının eğitim amaçlı kullanılmasını teşvik etmesi” olduğu görülmektedir. Bu noktada günlük yaşam deneyimlerinin en etkili şekilde kazanıldığı ortamların okul dışı ortamlar olduğu düşünüldüğünde, programın okul dışı eğitimi desteklediğini söylemek mümkün olmaktadır (Tutkun, Kılıç, Balcı ve Kök, 2019). Programın bir diğer özelliği olan ‘esneklik’ özelliği, öğretmenlere değişen fiziksel şartlara göre etkinliklerde uyarlama yapma imkanı vermektedir. Programın bu özelliği öğretmenlere okul dışı etkinlik faaliyetlerini gerçekleştirme fırsatı sunsa da okul dışı etkinliklerin hangi ortamlarda ne şekilde gerçekleştirilebileceğine ilişkin yönlendirmeler programda yer almamaktadır. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı içerisinde yer alan etkinlik türlerinden alan gezileri etkinliklerinin detaylandırılmadığı, tamamen öğretmen inisiyatifinde olduğu gözlenmektedir. Program içerisinde okul dışı etkinlikleri; alan gezileri, oyun etkinlikleri, sanat etkinlikleri, fen etkinlikleri ve hareket etkinlikleri kapsamında belirtilmiştir (MEB, 2013b; MEB,2013c).

Okul Dışı Eğitim ve Okul Dışı Etkinlikler

Okul dışı eğitimin tanımını yapmadan önce “Okul nedir” sorusunun yanıtını aramak daha doğru olacaktır. Dewey (2008), okulu “... tezgahları, laboratuvarları, tarlaları, ahırları ...” olmalıdır. Amaç çocuklara bir sanat ve meslek öğretmek değil, yaparak öğrenmelerini sağlamak olmalıdır” şeklinde tanımlamaktadır. Bu noktada farklı tanımlamalar yapılmış olsa da okul, bir bina ile sınırlı olmayarak, bulunan çevrede de gerçekleşen eğitim öğretimin sürdürüldüğü kurumdur.

Okul dışı eğitim basit bir şekilde tanımlanacak olursa, mekan olarak okulun dışındaki yerlerde gerçekleştirilen öğretim etkinliklerinin bütünüdür (Ford, 1986). Günümüz dünyasında eğitim yalnızca dört duvar arasından ibaret değildir. Eğitim planlı ve programlı olarak okul dışında da gerçekleşmektedir. Okul duvarları dışarısında kalan

bu planlı eğitim ise okul dışı eğitim olarak adlandırılmaktadır (Bakioğlu & Karamustafaoğlu, 2020).

Okul dışı öğrenmeyi birçok eğitimci informal öğrenme olarak kabul etse de okul dışı öğrenme informal öğrenme değildir. Çünkü okul dışı öğrenmenin eğitsel hedefleri vardır, plan ve program dahilinde gerçekleşir. İnformal öğrenme ise eğitsel bir hedef gözetmeden plansız öğrenme olarak tanımlanabilir. Okul dışı öğrenme boş zamanların doldurulacağı bir faaliyetten ziyade, gerekli plan ve program dahilinde edinilmiş öğrenme süreçlerini kapsamaktadır (Bolat ve Köroğlu, 2020).

Okul dışı/ sınıf dışı öğrenme ortamları, öğrenmenin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi yönünden oldukça büyük önem taşımaktadır. Okul dışı öğrenmenin gerçekleşeceği ortamlar, eğitsel hedeflere ve uygulanacak programa uygun şekilde seçilmelidir. Sadece sınıf içerisinde yapılan eğitsel etkinlikler, gerçek yaşam tecrübesi kazandırmaktan uzak yapay bir eğitim süreci sağlayacaktır (Altan ve Ünalı, 2021). Okul dışı etkinliklerin miktarı, bu etkinliklerin niteliği ve gerçekleştirilme süreçleri sınıf içi öğrenme iklimini de dolaylı yoldan etkileyebilir. Okul dışı etkinliklerin ne olduğunun ve neleri kapsadığının bilinmesi önemlidir (Kocayığıt ve Ekinci, 2020). Bu noktada alanyazın incelendiğinde okul dışı etkinlik türlerinin farklı şekillerde gruplandırıldığı görülmektedir.

MEB, hazırlamış olduğu Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzu'nda, eğitim öğretim programları ile ilişkili okul dışı öğrenme ortamlarını :“Devlet kurumlarına ait tüm müzeler ile tescilli özel müzeler, kamu kurumlarına ait bilim ve sanat merkezleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belirlenmiş tarihi ve kültürel alanlar, kamu kurumlarına ait kütüphaneler ile edebiyat müze kütüphaneleri, doğal sit alanları ve öğren yerleri, teknoparklar, ziyarete açık endüstriyel kuruluşlar, üniversiteler, millî, tematik park ve bahçeler” şeklinde belirtmektedir.

Karademir (2018), okul dışı öğrenme ortamlarını gerçek okul dışı öğrenme ortamları ve dijital/ sanal okul dışı öğrenme ortamları olarak ikiye ayırmıştır. Bu noktada gerçek okul dışı öğrenme ortamları; müzeler, bilim merkezleri, sanayi bölgeleri, mesleki kuruluşlar (itfaiye, veteriner vb.), hayvanat bahçeleri, botanik parklar, doğa kampları gibi alanlardan oluşmaktadır. Dijital okul dışı öğrenme ortamlarını ise; eğitsel içerikli web siteleri, sosyal medya uygulamaları gibi sanal mecralar oluşturmaktadır.

Kocayığıt ve Ekinci (2020) yaptıkları araştırmada, okul dışı etkinlikleri bilimsel etkinlikler, sanatsal etkinlikler, kültürel etkinlikler, sportif etkinlikler ve topluma hizmet çalışmaları olarak sınıflandırmışlardır. Köse (2013), “ders dışı etkinlikler” olarak ifade

ettiği okul dışı etkinlikleri; formal eğitimi tamamlayan etkinlikler, ders dışı sosyal etkinlikler ve okul dışı etkinlikler olarak üç grup içerisinde sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma bağlamında formal eğitimi tamamlayan etkinlikleri; “ev ödevleri ve projeler, bilgisayar destekli etkinlikler, yetiştirme kursları, sınavlara hazırlık çalışmaları, belirli gün ve haftaların kutlanması ve çevre-okul gezileri” olarak ifade eder. Ders dışı sosyal etkinlikleri “sportif etkinlikler, sanat etkinlikleri, kültürel etkinlikler, toplantılar veya törenler, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanma ve öğrenci kulüpleri” olarak ifade etmiştir. Okul dışı etkinlikler ise, “ev ve sokak etkinlikleri, dinî bayramlarda yapılan etkinlikler, aileye ekonomik katkı için yapılan işler ve meslek kazanmak için yapılan işler” olarak yer almaktadır.

Elizabeth (2020), okul dışı etkinlikleri program dışı etkinlikler olarak belirtmektedir. Bu noktada program dışı etkinlikler; “spor etkinlikleri, fen ve matematik alanındaki etkinlikler, yazma ve iletişim etkinlikleri, sanat etkinlikleri ve son olarak topluma hizmet etkinlikleri” bağlamında yer almaktadır. Spor etkinlikleri, bu sınıflandırmalar içerisinde okullarda en yaygın kullanılan program dışı etkinlik türüdür. Bu tür etkinlikler yaşanan yere göre değişmekle beraber yüzme, basketbol, futbol, voleybol gibi yaygın sporlardan oluşmakta ve bazı okullarda etkinliklerin merkezinde yer almaktadır. Matematik ve fen alanında gerçekleştirilen etkinlikler ise genellikle astronomi, satranç, bilgisayar programlama, robotik ve ekoloji gibi dallardan oluşmaktadır. Yazma ve iletişim etkinlikleri bu alana ilgi duyan bireylerin tercih ettiği etkinliklerdir. Sanat etkinlikleri içerisinde ise; drama kulüpleri, gitar kulüpleri, korolar, gruplar ve orkestralar gibi topluluklar bununla beraber fotoğraf kulüpleri gibi alanlar yer almaktadır. Topluma hizmet etkinlikleri bağlamında ise toplum yararına çalışmaların yapıldığı etkinlikler yer almaktadır.

Okul dışı etkinlikler, öğrencilerin kişiliklerini geliştirmeye yönelik olarak aynı zamanda öğrencilerin ilgi ve isteklerini de göz önünde bulundurarak hazırlanmış etkinliklerdir (Binbaşoğlu, 2000; Akt. Aydın, 2015). Resmi programlar dışında hazırlanan okul dışı etkinliklerde not verme amacı güdülmez, öğrencilerin katılımı gönüllülük gerektirir ve ilgi, isteklerine dönük olarak hazırlanır. Bu noktada okul dışı etkinlikler resmi programlardan ayrılmaktadır. Resmi program bağlamında hazırlanmış etkinliklere katılım zorunluluk gerektirmektedir. (Akt. Yolcu, Barış ve Bakar, 2017). Bu çalışmada ise, resmi program kapsamında yer alan okul dışı etkinliklere yer verilmiştir.

Okul dışı etkinlikler, öğrencilerin birçok becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu noktada okul dışı etkinlikler öğrencinin yalnızca okul başarısını

etkilemez, akademik başarı dışında zamanı etkili değerlendirme, kişisel gelişim, öz düzenleme becerisi gibi becerilere de katkı sağlamaktadır (Mariana, Alós, Alcalá, Pino, Herruzo ve Ruiz, 2006; Akt. Kocayigit & Ekinci, 2020). Bunların yanında okul dışı etkinlikler sosyo ekonomik koşulları yeterli olmayan dezavantajlı ailelerin çocuklarına yönelik de fırsat eşitliği sağlama noktasında önem taşımaktadır. Alt sosyo ekonomik düzeydeki ailelerin çocukları, üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının yer alabildiği faaliyetlerde (dans, müzik, sanat, spor vb.) bulunma şansı yakalamaktadır (Kocayigit ve Ekinci, 2020).

Erten ve Taşçı (2016), okul dışı öğrenme etkinliklerinin çocukların fen bilimleri, matematik, sosyal bilimler, sanat gibi alanlarını olumlu yönde etkilediğini ifade etmektedir. Okul dışı etkinliklerin fen bilimleri ve sosyal bilimler alanlarına diğer alanlardan daha çok katkı sağladığını, bunun sebebinin alanlarda günlük yaşam deneyimlerinin daha çok gerçekleşmesi ve bu alanlarda soyut kavramların çoğunlukta olması olarak belirtmektedir. Mertoğlu (2019), Keskin ve Kaplan (2012)' in çalışmaları da bu sonucu destekler niteliktedir.

Bakioğlu ve Karamustafaoğlu (2020), araştırmalarında, okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin bilmedikleri kavramları öğrenme isteği üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedirler. Bunun nedeni okul dışı ortamlarda sınıf içerisinde gözlenebilmesi çok zor olan olgu olay ve kavramların öğrenciler tarafından gözlenebilmesidir. Bununla beraber aynı araştırmada, okul dışı ortamlarda öğrencilerin aktif olarak sürece katıldıklarını, hedeflenen konuya ilişkin materyal ve malzemeleri yerinde gözlemlene imkanı bularak birinci elden bilgiye ulaştıklarını, eğlenerek öğrendiklerini, sosyalleştiklerini bu yüzden de öğrenmelerin kalıcı olduğunu belirtmektedirler.

Yapılan bu araştırma, okul öncesi dönemi kapsamaktadır. Bu sebeple okul dışı etkinliklerin okul öncesi dönemdeki yeri ve önemine ilişkin alanyazın incelemesi yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Okul Öncesi Dönemde Okul Dışı Etkinlikler

Okul öncesi dönem, çocukların gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemdir. Okul öncesi dönemde çocuk, bedensel, psiko-motor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerini büyük ölçüde tamamlayarak, kişilik gelişiminin kritik dönemini

yaşamaktadır (Kesicioğlu ve Alisinanoğlu, 2013). Bu dönemde sunulan zengin öğrenme fırsatları, bireyin gelişimini desteklemekte ve zihinsel fonksiyonlarını arttırmaktadır. Farklı öğrenme yaşantıları ve zengin uyaranlar, çocuğun bütüncül gelişimi açısından oldukça önemlidir. Çocuklar içinde bulundukları toplum ve yaşadıkları çevre ile sürekli bir etkileşim içindedirler. Çocukların var olan potansiyellerini tam anlamıyla kullanabilmeleri bulundukları çevrenin sunduğu imkanlar ile mümkün olmaktadır (Kuru Turaşlı, 2015).

Çocuklar okul öncesi dönem içerisinde yaparak yaşayarak dediğimiz öğrenme stili ile kalıcı öğrenmeler yaşayabilmektedirler. Çocuklar öğrenme süreci içerisinde yaparak yaşayarak kendi duygu, düşünce ve fikir sistemlerini oluşturur. Çocukların edindiği öğrenme durumlarını günlük hayatta kullanabilmesi, yaşantılarını günlük hayatla ilişkilendirebilmesi çok önemlidir (Yapıcı ve Ulu, 2010).

Okul dışı alanlar, çocukların kendi ilgilerine ve hızlarına göre çalışma ortamı sağlaması bununla beraber hareket özgürlüğünü barındıran uyarıcı bakımından zengin çevrelerdir. Okul dışı mekanlarda gerçekleştirilen etkinlikler çocuklara doğal deneyim fırsatı sunmaktadır. Çocukların doğal materyaller ile temas etmesi, çocukların ilgisini çekecek uyaranlar görevi görmektedir. Bu tip uyaranlar çocukları keşfetmeye teşvik eder, yaratıcılıklarını artırır. Çocuklar hayal güçlerini kullanarak nesneleri farklı amaçlar için kullanmayı öğrenirler (Yumru, 2022). Örneğin okul dışı etkinlikler kapsamında yer alan açık alan etkinlikleri ve bahçe etkinliklerinde çocuklar; bitkiler, böcekler, hayvanlar, hava olayları, yaşam döngüleri gibi doğaya ait olguları gözlemlene, hissetme imkanı yakalamaktadırlar. Doğal materyalleri kullanarak doğrudan öğrenme sağlayabilmektedirler. Sınıf içerisinde sınırlı şekilde ulaşılabilecek bu deneyimler, okul dışında farklı öğrenme yöntemleri ile bütünleştirilerek eğlenceli öğrenme ortamı haline dönüşmektedir (Akt. Civelek ve Akamca, 2018). Sınıf içerisinde planlanan eğitim etkinlikleri, sembolik nesnelerin kullanıldığı, gerçek yaşam tecrübesi edinmenin ve sosyalleşmenin sınırlı şekilde gerçekleştiği ortamlardır. Bu anlamda, okul dışı alanlarda yapılan öğretimlerde çocukların daha istekli olarak katılım sağladığı, eğitsel motivasyonun arttığı görülmektedir (Ramey ve Gassert, 1997). Çocukların yaşadıkları kaygı verici hisler, endişeler ve olumsuz duygular dış mekanlarda vakit geçirdiklerinde azalmaktadır. Çocuklar, bu tip mekanlarda bulunduğunda olumsuz duygulardan uzaklaşmaktadırlar (Clements, 2004).

Okul dışı mekanlar, çocukların riski de tanıma fırsatı buldukları mekanlardır. Çocuklar okul dışı ortamlarda oyun oynarken risk taşıyan tehlikeli olan durumları tanır.

Okul dışı mekanlarda gerçekleşme olasılığı olan olası yaralanmalar, düşmeler gibi durumlar çocuklar için önemlidir. Bu noktada çocuklar, kendileri için tehlikeli olabilecek davranışları öğrenmiş olurlar (Cevher ve Kalburan, 2014a).

Okul öncesi dönemde okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılması oldukça önem taşımaktadır. Bu noktada yine okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinlikleri çok iyi bir şekilde planlamaları ve etkili bir şekilde uygulamaları gerekmektedir. Okul öncesi öğretmenleri hedefledikleri kazanım göstergeler bağlamında etkinliklerini planlamalı, çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerine fırsat verecek zengin uyarıcılar ile öğrenmeyi desteklemeleri gerekmektedir. Öğretmenler, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını göz ardı etmeden yeni bilgiler öğrenmelerine, çocukların eksik ve yanlış öğrenmelerini düzeltmelerine fırsat sağlayacak ortamlar oluşturmalarıdır (Demiriz ve Ulutaş, 2001).

Okul öncesi dönemde gerçekleştirilen okul dışı etkinlikler, ülkemizde bilim merkezleri, hayvanat bahçesi ziyaretleri, yıl sonlarında yapılan piknikler ve geziler çerçevesinde olabilmektedir. Bu faaliyetler daha çok öğrencilerin eğlenmelerine yönelik, akranları ile paylaşım yaparak yeni yerler keşfetme yerleri olarak görülmektedir. Bu tür ortamlar, yeni öğrenme fırsatları oluşturmaktadır ve öğrenmeler için daha iyi şekilde değerlendirilmelidir (Laçın Şimşek, 2011).

Yapılan alanyazın taramasında Türkiye’de okul öncesi dönemde okul dışı etkinlikler kapsamında yapılmış çalışmalar incelendiğinde, çalışmaların özellikle alan gezisi, çevre eğitimi ve açık hava etkinlikleri kapsamında yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Arabacı ve Çıtak, 2017; Alisinanoğlu ve Ahi, 2016; Bolat ve Gölcük, 2020; Çetken ve Sevimli-Çelik, 2018; Civelek ve Akamca, Çelik, 2012; Erata, 2018; Güzelyurt ve Özkan, 2018; Gülay ve Ekici, 2010; İşlek, 2019; Kaya ve Özyürek, 2022; Kefi, 2016; Kızıldaş, 2016; Kızıldaş ve Sak, 2016; Özkan, 2017; Özer ve Polat, 2019; Öztürk, 2021; Şengül, 2022; Taşkın ve Şahin, 2008; Temel ve Kölemen, 2021; Uslucan, 2016; Yılmaz Tepedağ ve Arnas, 2017).

Yapılan bu araştırmanın bir amacı da okul öncesi dönemde okul dışı etkinliklerde aile katılımına yönelik kitapçık oluşturmaktır. Bu sebeple okul öncesi eğitim kapsamında geliştirilen okul dışı etkinliklerde aile katılımına yönelik alanyazın incelemesinin yapılmasının önemli olduğu düşünülmüştür.

Okul Öncesi Eğitim Kapsamında Gerçekleştirilen Okul dışı Etkinliklerde Aile Katılımı

Aile katılımı Epstein (1995) tarafından “Okul ve anne- baba arasındaki çok boyutluluğa dayanan iletişim ve etkileşim faaliyetlerinin bütünü” olarak tanımlanmaktadır. Bireyin eğitimi doğumu itibariyle ailede başlar. Aile, doğum öncesinden başlayarak ömrünün sonunda kadar birey üzerinde etkisini sürdürmektedir. Bireyin tutumları, davranışları, inançları öncelikle aile içerisinde şekillenmektedir (MEB, 2013c). Aile, bireyin gelişimin açısından büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi dönemde, ailenin birey ile iletişimi, birey ve aile arasındaki etkileşim kişinin yaşamına yön vermektedir. Ebeveynlerin çocuklarına sunacakları yaşantıların zenginliği, çocukların araştıran sorgulayan bireyler olarak yetişmesi açısından önemlidir (Gürşimşek, 2003). Evde gerçekleşen doğal öğrenme ortamının yanında günlük yaşam olayları içerisinde çocukların çevre ile etkileşimde bulunması, çocuğun çevresindeki yetişkinleri gözlemleyerek taklit etme yoluyla öğrenmesi düşünüldüğünde, aile bireye zengin öğrenme ortamları sunmalıdır (Gürşimşek, 2002). Aile bireyin ilk öğretmenidir, bununla beraber okul öncesi eğitim de ailede başlamaktadır. Aile, çocuğun gelişimini desteklemeye yönelik davranışlar sergilemelidir (Atakan, 2010).

Aile, çocuğun eğitimi dışında tutulamaz. Okulların yanı sıra okul aile iş birliğinin sağlanması, çocuğun gelişimi, çocuğun hayata hazırlanması ve eğitim üzerindeki eksikliklerinin giderilmesi açısından önemlidir. Ailelerin eğitime dahil olması, ebeveynlerin de eğitimlerine bununla beraber çocuğun eğitiminin bir parçası haline gelmesine olanak sağlamaktadır (Haktanır, 1994).

Aileler, günlük hayatın her alanında çocuklara öğrenme alanları oluşturabilir. Çocuk, annesiyle ya da babasıyla alışverişe, pazara ya da markete gittiğinde, TV izlerken, bilgisayarla oyun oynarken, dergileri, gazeteleri karıştırırken yani günlük hayatta rutin olarak yapılan etkinlikler arasında birçok kavram ve olgu için öğrenme fırsatları oluşabilir (Dinçer, 2008). Aile katılımı faaliyetlerinde öğretmenin ve ailenin rolleri önemlidir. Öğretmen aileye rehber olmalı, aile ve çocuğa gerek sınıf içinde gerekse sınıf dışında destek olmalıdır. Bununla beraber aile, çocuğuna güven duygusu sağlamalı, gerekli ortamları sağlamalı, model olmalı, çocuğunu doğru şekilde tanımalıdır (Güzelyurt, Bilge ve Ökten, 2019).

Handerson ve Berla (1994), ailelerin eğitime katılımlarının dört temel rol üzerinde gerçekleştiğini belirtmiştir:

- Öğretmen olarak: Ailenin ev ortamında öğrenmeyi desteklemesidir. Çocuğun yaşam becerilerini ve değerler eğitimi noktasında okulu destekler.
- Destekleyici olarak: Aile, okul süreci içerisine katkıda bulunarak eğitime destek olur. Eğitim programı ve öğrencilere destek sağlar.
- Savunucu olarak: Aile, çocuğun eğitim ortamlarında adil ve eşit muamele görmelerini destekler.
- Karar verici olarak: Aile, okul aile birliği yönetim kadrosu gibi karar verici mevkilerin her basamağında problem çözme sürecini destekler ve çocuğu ile ilgili alınan kararlarda söz sahibi olur.

Okul öncesi dönem, çocuğun öğrenme kapasitesinin en yüksek olduğu dönemdir. Uygun çevre koşulları ve fiziksel ortam sunulduğunda sağlıklı etkileşim ortamı ile çocuklar daha hızlı, etkili ve kalıcı öğrenmeler sağlayabilir. Bu noktada çocukların eğitim sürecinde öğretmen ve okulun yanında aile de oldukça önemli hale gelmektedir. Çocukların gelişimi için ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik gerekli eğitim okulda öğretmenlerin, evde anne babaların sorumluluğundadır (Adler, 2000).

MEB Okul Öncesi Eğitim Programının yanında Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER) aile katılım etkinlikleri içermektedir. OBADER içerisinde ailelerin aktif katılımına yönelik etkinlikler, farklı yöntem ve teknikler, özel eğitim gerektiren bireylere yönelik aile katılım çalışmaları yer almaktadır (MEB, 2013c). OBADER incelendiğinde, programda yer alan aile katılım çalışmalarının aile iletişim etkinlikleri, ailenin okulda yapılan etkinliklere katılımı, bireysel görüşmeler ve ev ziyaretleri olarak dört başlık altında toplandığı görülmektedir. Aile iletişim etkinlikleri; Telefon görüşmeleri, kitapçıklar, bültenler, fotoğraflar, panolar, iletişim defterleri, görsel-işitsel kayıtlar, toplantılar, haber mektupları, okul ziyaretleri, geliş gidiş zamanları, internet temelli uygulamalar, dilek kutuları ve portfolyolar gibi aile ve okul etkileşimini sağlayan etkinliklerdir. Ailenin okulda yapılan etkinliklere katılımını destekleyen faaliyetler; ailenin okulda gözlemci olarak bulunması, materyal hazırlamaya yardımcı olmak, alan gezileri ve sosyal etkinlikler, sınıf içerisinde yeteneğine uygun şekilde destek olma çerçevesindedir. OBADER içerisinde aile katılım çalışmalarının sınıf içi boyutuna ağırlık verildiği görülmektedir. Programda yer alan aile katılım çalışmaları incelendiğinde okul dışı etkinliklerin etkinlik türü olarak ele alınan “ Alan Gezisi” boyutunda , “Fen Etkinlikleri” boyutunda ve “Sanat Etkinlikleri” boyutunda yer aldığı görülmektedir. Rehberde yer alan aile katılımını içeren alan gezisi etkinlik örneğinde,

öğretmenlerin gezi öncesi, gezi sırası ve gezi sonrası gerçekleştirebilecekleri uygulamalara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Ancak bu öneriler bir etkinlik önerisi değil, ailelerin alan gezilerinde üstelenebilecekleri yardımcı rollere yönelik olan önerilerdir. Fen etkinliklerinde ve sanat etkinliklerinde yer alan aile katılım çalışmalarında okul bahçesinin kullanıldığı bir etkinlik önerisi sunulmuştur (MEB, 2013c).

Aile katılımı, “ev temelli ve okul temelli” olmak üzere iki şekilde uygulanabilir. Ev temelli aile katılımında, aileler ev ortamında ve okul dışında etkinlikler gerçekleştirirler. Bu etkinlikler bireyin okul içerisindeki performansını geliştirmeye yönelik olmalıdır. Ailenin çocuğun ödevlerine yardım etmesi, çocukla okul hakkında sohbet etmesi, oyun oynaması, kitap okuması, kütüphaneye gitmesi, müze ziyaret etmesi, gibi faaliyetleri içermektedir. Okul temelli aile katılımı içerisinde ise ailenin okul içerisindeki toplantılara, konferanslara, okul yönetim kuruluna ve etkinliklere katılma, öğretmen ile etkileşim kurma gibi etkinlikler bulunmaktadır. (Hill ve Taylor, 2004; Akt. Ladner, 2006; Mukuna ve Indoshi, 2012; Akt. Erkan, Uludağ ve Dereli, 2016).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde (Kazaklı, 2020; Kocayığıt ve Ekinci, 2020; Ocak ve Korkmaz, 2018; Sontay, Tutar ve Karamustafaoğlu, 2016; Uludağ, 2017) okul dışı eğitim etkinliklerinin her öğretim kademesinde kullanılabildiği ve öğretim sürecine olumlu katkılarının olduğu görülmüştür. Özellikle okul öncesi dönemde yer alan çocukların bilişsel düzeyleri ve gelişim özellikleri dikkate alındığında, programlarda yer alan okul dışı etkinliklerin önemi anlaşılmaktadır. Okul dışı mekanlar, çocukların kendilerini özgürce ifade edebildikleri, merak ve keşfetme güdülerini kullandıkları ortamlardır. Çocuklar yaparak yaşayarak deneyim edinirler. Alanyazın taramasında okul öncesi dönemde daha çok sınıf içi aile katılım çalışmaları ile ilgili araştırmalar bulunmaktadır (Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012; Abu ve Kaymaz, 2020; Altan, 2019; Çamlıbel Çakmak, 2010; Çetinkaya, 2017; Görür, 2020; Ogelman, 2014; Kocabaş ve Vural, 2016; Kurtulmuş, 2016) . Aile katılımının sınıf içerisindeki etkinliklere olduğu kadar okul dışındaki eğitim etkinliklerinde de gerçekleştirilmesi de oldukça önemlidir. Bu noktada okul öncesinde okul dışı etkinliklerde aile katılımına ilişkin alanyazın taraması yapıldığında, alan gezileri, açık alan etkinlikleri ve çevre eğitime yönelik olmak üzere sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılabilmektedir (Erol, 2016; Erol ve Ogelman, 2019; Kesicioğlu ve Alisinanoğlu, 2013; Kınık ve Aydoğan, 2016; Kızıltaş ve Sak 2017; İnce ve Akcanca, 2021; Yumru, 2022).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, okul öncesinde okul dışı etkinlikler ve okul öncesinde okul dışı etkinliklerde aile katılımı ile ilgili yapılmış yurt içi ve yurt dışı araştırmalarına yer verilmiştir.

Yurtiçinde Yapılmış İlgili Araştırmalar

Okul Öncesinde Okul Dışı Etkinliklerde Aile Katılımı ile İlgili Araştırmalar

Çetinkaya (2017), çalışmasında okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ailelerin, çocukların evde ve okuldaki gelişimlerini desteklemeye ilişkin bilgi düzeylerini değerlendirmiştir. Bu noktada, ailelerin çocuklarıyla birlikte evde okulda veya okul dışında etkinlik yapmak üzere aile katılım çalışmalarını bildikleri, öğretmen ile iş birliği içerisinde olmak gerektiğinin farkında oldukları sonucu çıkarılmıştır. Anneler çoğunlukla mutfak etkinlikleri ve iek dikme gibi etkinliklerde yer almaktadırlar. Ailelerin beklentileri; okul ve aile arasındaki iletişimin daha iyi kurulması, öğretmenin kendilerini bilgilendirmeleri ve etkinliklerin okul dışındaki zamanlarda da sürdürülebilmesi, program içerisinde sınıf dışı etkinlikler, sanatsal ve kültürel çalışmalara yer verilmesi, aile ve çocuklar için yeterli zaman ayrılarak bilgilendirici seminer ve toplantıların planlanması olarak belirtilmiştir.

Erol (2016), araştırmasında proje yaklaşımına dayanan aile katılımlı evre eğitimi programının 5-6 yaş grubu çocuklarının çevreye yönelik farkındalık ve tutumlarını incelemiştir. Bununla beraber, “Proje Yaklaşımına Dayanan Aile Katılımlı evre Eğitimi Programı (PAKEP) ”, “Proje Yaklaşımına Dayanan evre Eğitimi Programı (PEP)” ve “evre Eğitimi Aile Katılım Etkinlikleri (AKE)” ile çocukların çevreye yönelik farkındalıklarını arttırmayı amaçlamaktadır. Yapılan araştırmanın diğer bir amacı da proje yaklaşımına dayanan aile katılımlı evre eğitimi programının anne-babaların çevreye yönelik tutumlarına etkisinin ne olduğunu incelemek ve anne babaların çevreye yönelik farkındalıklarını arttırmaktır. Bu kapsamda araştırmada deneysel desen yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın alışma grubunu anasınıfına devam eden toplam 88 ocuk oluşturmaktadır. Bu noktada farklı deney grupları oluşturtularak ve her gruba farklı bir

program uygulanarak hangi programın çocuklar üzerinde daha etkili olduğu belirlenmiştir. Aile katılımı gerektiren gruplardaki anne babaların da çevre eğitimi programının çevre eğitimini nasıl etkilediği araştırılmıştır. Yapılan çalışmanın genel sonuçları incelendiğinde, uygulanan eğitim programının çocuğun ve ailenin çevre farkındalığını olumlu yönde etkilediği, küçük çocuklara belli bir plan ve program üzerinden verilecek çevre eğitiminin gelişim alanlarını destekleyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Çevre eğitiminde açık alan kullanımının çocukların birçok becerisini geliştirdiği, özellikle çevre eğitiminde aile katılımının sağlanması ailelerde çevreye yönelik olumlu tutum geliştirdiği ifade edilmiştir.

Kızıltaş ve Sak (2017), araştırmalarında, okul öncesi dönemde bulunan çocukları alan gezisine katılan ailelerin deneyimlerini ve bu kapsamdaki görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Alan gezilerinde ailelerin izinlerinin alınmasının önemli olduğu ve öğretmenlerin alan gezilerine ailelerin desteğini alarak daha sıklıkla yer vereceği belirtilmektedir. Araştırma, bağımsız anaokuluna devam etmekte olan ve okul öncesi dönemde bulunan daha önce alan gezisine katılmış 13 anne 10 baba olmak üzere 23 kişi ile yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, anne babalar alan gezilerini çocukların gelişimini desteklediğini ve bu gezilerin çocukları mutlu ettiğini belirtmektedir. Alan gezilerinin haftada bir veya daha sık yapılmasını istemişlerdir. Alan gezilerinde çocukların sosyal duygusal, dili bilişsel becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Alan gezilerini kendi deneyimlerine de dayanarak; çocukların sosyalleşmeleri ve gerçek yaşam deneyimleri kazanmaları, alan gezileri sayesinde kendilerini daha iyi ifade ettiklerini, farklı meslekleri tanıma fırsatı bulduklarını ve çocukların özgüvenlerini arttırdığını belirtmişlerdir. Ayrıca okul öncesi dönemde alan gezilerinin sıklıkla düzenlenmesi ve aile katılımının sağlanması, alan gezileri ile ilgili öğretmenlere, idarecilere ve ailelere eğitimler verilmesi önerilmiştir.

Erol ve Ogelman (2019), çalışmalarında Çevre Eğitimi Aile Katılımı Etkinlikleri ile 5-6 yaşında çocuğu olan anne-babaların çevreye yönelik tutumlarını arttırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar yaptıkları alanyazın taramasında okul öncesi dönemde aile katılım çalışmalarına ve çevre eğitimi çalışmalarına ayrı ayrı yer verildiği, ancak çocukla birlikte ailenin yer aldığı çevre eğitimi etkinliklerin sınırlı sayıda olduğunu belirtmektedirler. Belirlenen amaçlar doğrultusunda hazırlanan “Çevre ve Aile Katılım Etkinlikleri” ni aileler evde çocukları ile gerçekleştirmiştir. Ailelerden 8 hafta boyunca toplam 24 etkinlik yapmaları istenmiştir. Bu etkinlikler; geri dönüşüm (3 etkinlik), hayvan ve bitki sevgisi (4 etkinlik), çevre koruma (3 etkinlik), çevreyi güzelleştirme (4

etkinlik), çevreye karşı farkındalık (4 etkinlik), tasarruf (2 etkinlik), çevre sorunları ve kirliliği (4 etkinlik) şeklindedir. Araştırmada Çevre Eğitimi Aile Katılımı Etkinliklerinin anneler ve babaların çevreye yönelik düşünce, davranış ve tutumlarında anlamlı derecede etkili olduğu belirlenmiştir.

Kırık ve Aydoğan (2016), araştırmalarında, 2-3 yaş çocuklarda aile katılımlı çevre etkinliklerinin dil gelişimine etkilerini incelemişlerdir. 10 hafta sürecek bir çevre eğitim programı uygulanmıştır. Okul öncesi eğitim alan 11 çocuk ve bu çocukların anne babaları araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, uygulanan çevre eğitim programı, çocukların alıcı dil, ifade edici dil ve sözcük gelişimlerinde olumlu etkiye sahip olmuştur.

Yılmaz (2019), araştırmasında okul öncesi eğitime devam eden ve özel gereksinimli çocukları bulunan ailelerin açık hava oyun parklarına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Aileler açık havada oynarken çocukların çok neşeli, mutlu ve rahat olduklarını belirtmişler, açık hava mekanlarının önemini belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, yüksek sayıda aile özel gereksinimli çocuğunu hemen hemen her gün parka götürse de aileler özel gereksinimli çocuklarıyla birlikte oynamamaktadır. Araştırma bulgularına göre diğer çocukların dikkatsizliği, ailenin ilgisizliği, parklardaki imkanların yetersizliği, düşme ve çarpma gibi kazaların yaşanması olumsuzluklar olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda araştırmada parkların uygun biçimde düzenlenmesi, diğer ailelere farkındalık sağlayabilecekleri şekilde broşür vb. dağıtılması önerilmektedir.

Cevher- Kalburan (2014), araştırmalarında okul öncesi dönemdeki çocukların dış mekanlardaki oyun oynama fırsatlarının ve ailelerinin bu konudaki görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmalarındaki alanyazında dış mekanlardaki öğrenme fırsatlarının iç mekanlardan daha fazla olduğunu, dış mekanlarda çocukların doğal materyallerle(taş, böcek, ağaç vb) yerinde öğrenme fırsatı yakaladıklarını belirtmektedir. Bununla beraber bu mekanlarda oynanan oyunlar; fiziksel gelişim, sosyal duygusal gelişim ve bilişsel gelişimi desteklemektedir. Araştırmanın örneklemi, okul öncesi dönemde çocuğu olan 398 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, ailelerin çocuklarını dış mekanlarda oyun oynamalarına daha çok imkan sağlamak istedikleri ancak trafik, güvenlik, oyun alanlarının yeterli nitelikte olmaması, yeşil alanların az olması gibi nedenlerle daha az dışarı oyunları oynamak durumunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Çocuk parkı ve evlerinin bahçesi en sık kullanılan mekanlardır. Aileler oyunlara kendilerinin de katıldığını belirtmişlerdir.

Yumru (2022), araştırmasında okul öncesi dönemdeki çocukların ailelerinin “Dış Mekânda Oyuna Karşı Tutumlarının Geliştirilmesine Yönelik Hazırlanan Aile Eğitim Programı” sonrasında olumlu yönde gelişip gelişmediğinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 30 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırma sonucunda uygulanan program sonucunda, ebeveynlerin dış mekanda oyuna karşı tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler, süreç içerisinde böyle bir eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişler ve eğitime istekli katılım sağlamışlardır. Araştırma sonucunda okullarda yapılan dış mekan etkinliklerine aileler davet edilerek hem çocuklarının öğreniminin bir parçası olmaları öneri olarak sunulmuştur.

Kesicioğlu ve Alisinanoğlu (2013), çalışmalarında okul öncesi dönem çocuklarının okul dışı matematik öğrenmelerinde aile görüşlerini incelemiştir. Bu noktada çalışmalarında, çocuğun aldığı okul öncesi eğitimde ailenin ve öğretmenin ortak sorumlulukları olduğunu belirtmektedir. Araştırmacı, ailelerin günlük yaşamlarında kullandıkları ortamların ve nesnelerin çocuklar için bir öğrenme fırsatı olduğunu, ailelerin eğitimi destekleyici tutumlarının çocuğun akademik ve gelişimsel başarısını arttırdığını, ailelerin çocuklara yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı sunmaları gerektiğini belirtmektedir. Araştırma sonuçlarına göre aileler, matematik öğretimi hakkında büyük oranda bilgisi bulunmamaktadır. Ailelerin yarısından fazlası okul dışı matematik etkinlikleri yapsa da yarısına yakın bir kısmı yapmamaktadır. Buna rağmen yapmayan kısım da okul dışında matematik öğretiminin faydalı olduğunu düşünmektedir. Aileler okul dışı matematik öğretiminde en çok oyunlardan yararlanmaktadır. Araştırma sonucunda, ailelerin okul öncesi matematiği hakkında bilgilendirilmeleri, okul dışı etkinlikler öğretmenler tarafından oluşturulmalı, aileler çevre kullanımı ve matematik etkinlikleri hakkında bilgilendirilmeli ve öğretmenlerin aileleri okulda yapılan matematik etkinliklerinin sürekli olması açısından hangi etkinliği yaptıklarına dair bilgilendirmeleri önerileri bulunmaktadır.

İnce ve Akcanca (2021), çalışmalarında, okul öncesinde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik ebeveyn görüşlerini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 11 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, ebeveynler çocuklarının okul öncesi eğitim kapsamında okul dışı öğrenme ortamlarına katılmaktadırlar ancak oldukça yetersizdir. Ailelerin çoğu, okul dışı ortamları sınıf dışı ortamlardan daha etkili öğrenme ortamları olarak görmektedir. Aileler okul dışı öğrenme ortamlarını gerçek nesne olayları gözlemlleme, somutlaştırma, gerçek yaşam deneyimi elde etme, toplumsal kuralları öğrenme, yaparak yaşayarak kalıcı öğrenme, sosyalleşme ve iş birliği kurabilme, özgüven

gelişimi gibi çok yönlü avantajları olduğunu belirtmişlerdir. Aileler okul dışı etkinliklerdeki risk ve tehlikeler başta olmak üzere, etkinliklerinin gerçekleşmesindeki zorluk, bu tip ortamların sık kullanılamaması, sınıfların kalabalık olması ve öğretmenin her çocukla birebir ilgilenememesi, maliyet gibi sorunların oluşabildiğinden bahsetmişlerdir. Bu bağlamda önerilerden bazıları; okullardaki personel sayısının artırılması, öğretmenlerin okul dışı etkinliklere daha çok yer vermesi, ailelere bilgilendirici seminerler verilmesidir.

Özer ve Yıldırım Polat (2019), araştırmalarında okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ebeveynlerin müzelerin eğitsel işlevlerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, çocukların müzeye gitme alışkanlığı kazanmalarında erken yaşlarda müze ile tanıştırmalarının önemli olduğu belirtilmiştir. Araştırmanın örneklemini iki alt iki orta ve iki üst sosyoekonomik düzeydeki 6 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre sosyoekonomik düzeyi yüksek olan ebeveynlerin müzelerin eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin bilgi ve farkındalık düzeyleri, sosyoekonomik düzeyi düşük ailelere göre daha yüksek çıkmıştır. Bununla beraber tüm ebeveynler trafik, ulaşım zorluğu, müze giriş ücretlerinin pahalı olması gibi nedenlerle müzeye gitmediklerini belirtmişlerdir.

Yurtiçinde yapılmış ilgili araştırmalar “Okul Öncesi Dönemde Okul Dışı Etkinlikler ile İlgili Araştırmalar” olarak devam etmektedir.

Okul Öncesi Dönemde Okul Dışı Etkinlikler ile İlgili Araştırmalar

Güzelyurt ve Özkan (2018), okul öncesi öğretmenlerinin çevre eğitimine yönelik görüşlerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarında okul öncesi öğretmenlerinin çevre eğitimini önemsedikleri ancak bilgi yetersizliği ve eğitim ortamı etkenlerinden dolayı yeteri kadar uygulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tutkun, Kılıç, Balcı ve Kök (2019) , araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin alan gezisi hakkındaki görüşlerini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmenler çoğunlukla sinema, tiyatro, müze gibi mekanlara gezi düzenlemektedirler. Bu tip etkinliklerin çocukların akademik becerilerine katkı sağladığını, yaparak yaşayarak öğrenme ortamı oluşturduğunu, kalıcı öğrenmeler sağladığını bununla beraber çoğunlukla maddi sıkıntılar, güvenlik endişesi, çocukların hasta olmalarından korkmaları, velilerin isteksizliği gibi sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler gezi

düzenleyecekleri alanları belirlerken alanın güvenli olması ve kolay ulaşılabilir olması, çocukların ilgi ihtiyaçlarına dönük olması, eğlenceli olması gibi etmenleri göz önüne aldıklarını belirtmişlerdir. Araştırma bulgularına göre öğretmenler, gezi öncesinde hazırlık yapsalar da gezi esnasında genelde etkinlik yapmadıklarını, ancak değerlendirme olarak da sadece sohbet ettiklerini ifade etmişlerdir.

Civelek ve Akamca (2018), yaptıkları araştırmada açık alan etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel süreçlerine etkilerini incelemiştir. Bu bağlamda açık alan etkinliklerinin çocukların gözlem yapma, sınıflama ve ölçme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Kaya ve Özyürek (2022), araştırmalarında bahçede uygulanan okul öncesi eğitim etkinliklerinin çocukların iç kontrollerini kazanmalarını destekledikleri ve problem olabilecek davranışlardan uzak kaldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Çocukların bahçede geçirdikleri zaman diliminde fazla enerjilerini attıklarını, çevresindeki bireyler ile daha olumlu ilişkiler kurduklarını belirtmektedirler.

Kaya (2020), bahçede uygulanan okul öncesi etkinliklerinin çocukların problem davranışlarına ve sosyal becerilerine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda, eğitim programlarının açık alanda uygulanmasının çocukların sosyal becerilerinin arttırdığı ve problem davranışlarını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Güngör ve Demir (2022), araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı faaliyetlerine yönelik görüşlerini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmenler dışı etkinliklerde çocukların kalıcı öğrenmeler sağladıklarını, çocuğun gerçek yaşam deneyimi edindiğini, öğrenmelerin pekiştirildiği çocukların gelişim alanlarının desteklendiğini belirtmişlerdir. Bununla beraber öğretmenler, çocukların güvenliklerinin sağlanamaması, velilerin isteksizliği, okul dışı etkinliklerin maliyetli olabilmesi, prosedürlerin çok uzun olması, çocuklarla iletişim sorunlarının oluşabilmesi gibi nedenlerden kaynaklı sorunlar yaşadıklarını da ifade etmişlerdir.

Yıldız (2022), araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamları kullanma durumlarını ve bu konudaki yeterliliklerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 125 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre öğretmenler resmi kurumlara ve açık alanlara yapılan ziyaretlerin belirli gün ve haftalarda yapıldığı ve bu alanlarda herhangi bir etkinlik uygulamadan gezi-gözlem gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu okul dışı öğrenme ortamlarının faydalı olduğunu düşünmektedir ancak genelde sınıf içi etkinlikler yapmaktadırlar. Öğretmenler etkinlikleri güvenli ortamlarda çocuk merkezli

şekilde planladıklarını belirtmişlerdir. Ancak etkinlikleri planlama uygulama ve değerlendirme olarak tam bir plan çerçevesinde oluşturmamaktadırlar. Okul dışı ortamlar genellikle sınıf içi öğrenmeleri pekiştirme, somutlaştırma ve yeni bilgiler öğrenme amaçlı kullanılmaktadır. Öğretmenler okul dışı etkinlikleri daha çok alan gezileri olarak algılamaktadır. Öğretmenler aileler bu tip etkinliklere katıldığında giderlerinin arttığını bu sebeple aileleri fazla katmadıklarını belirtmişlerdir. Okul dışı öğrenme etkinliklerin değerlendirmek için genelde soru-cevap kullanılmaktadır. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılması açısından yeterliliklerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Arabacı ve Çıtak (2017), çalışmalarında okul öncesi dönem çocuklarının bahçe oyunları ve açık alan etkinlikleri ile ilgili görüşlerini inceleyerek örnek bir okul bahçesi oluşturmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın bir diğer amacı da eğitimin temelini oluşturan okul bahçelerinin en az okul binaları kadar önemli olduğunu vurgulamaktır. Çalışmaya okul öncesi dönemdeki toplam 46 çocuk katılmıştır. Araştırmada, çocukların kayma, tırmanma, zıplama, denge, bedensel koordinasyon vb. becerilerini desteklemeye yönelik materyaller bulunduran, fen ve doğa çalışmalarına uygun, bilişsel, sosyal ve özbakım becerilerini destekleyen bahçe düzenlemesi yapılarak ailelerden temin edilen materyaller ile ortam zenginleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi dönem çocukları, açık alanda oyun ve bahçe etkinliklerine oldukça ilgi göstermektedir. Açık alan etkinliklerinin çocukların gelişimlerini oldukça desteklediği ve çocukların bu tip etkinliklerden fazlasıyla zevk aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Alat, Akgümüş ve Cıvalı (2012), araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin açık hava etkinlikleri ile ilgili düşünce, tutum ve uygulamalarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin açık hava etkinliklerinin önemli olduğunu bildikleri ve bu etkinliklere olumlu yönde baktıkları ancak etkinlikleri uygulamakta yetersiz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Açık hava etkinliklerinin öğretmenler için öğrenme fırsatları olarak değil bahar aylarında çocukları bahçeye çıkarma olarak algılanmaktadır. Öğretmenler ve aileler soğuk havalarda çocukların hasta olabileceği endişesi taşımaktadırlar, bununla beraber öğretmenler ve veliler açık hava etkinliklerinin risk taşıdığını, güvenlik açısından da kaygılara sahip olduklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda velilerden kaynaklı olarak açık hava etkinliklerine yer verilmediği belirlenmiştir. Bu noktada velilere okul dışı ortamların çocukların gelişimine katkısını gösteren bilgilendirici eğitimler ve seminerler verilebilmesi araştırma önerisi olarak belirtilmiştir.

Uludağ (2017), çalışmasında okul dışı öğrenme ortamlarının fen eğitiminde kullanılmasının okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel gelişimlerine etkisini incelemektedir. Araştırmada okul öncesi dönemde sınıf içi fen etkinliklerinin yanı sıra okul bahçesi, akvaryum, doğa tarihi müzesi, anatomi müzesi, planetarium gibi okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen fen etkinliklerinin bilişsel becerilerine etkisini ortaya koymak amaçlı, sınıf içi ve sınıf dışı öğrenme ortamları olmak üzere iki bölümden oluşan “Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Etkinlikler İçeren Fen Eğitimi Programı” hazırlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, okul öncesi dönemdeki 80 çocuk oluşturmaktadır. Deney grubu 1’ e hazırlanan Okul Dışı Öğrenme Ortamlarında Etkinlikler İçeren Fen Eğitimi Programı 7 hafta süreyle uygulanmış, deney grubu 2’ ye yalnızca sınıf içi fen etkinlikleri uygulanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda, sınıf içi fen etkinliklerinin yanı sıra okul dışı öğrenme ortamlarının da fen eğitiminde kullanılmasının çocukların bilimsel süreç becerilerini pozitif yönde desteklediği ortaya çıkmıştır. Bununla beraber kontrol grubuna uygulanan MEB 2013 Okul Öncesi Eğitimi Programı da çocukların bilimsel süreç becerilerinin gelişiminde etkili bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, okul dışı öğrenme ortamlarının fen eğitiminde kullanılması, yalnızca sınıf içinde gerçekleştirilen fen etkinliklerine ve MEB 2013 Okul Öncesi Eğitimi Programı programına göre daha etkilidir.

Usbaş (2010), araştırmasında okul öncesi eğitimde müzelerden yararlanma programının okul öncesine devam eden çocuklar üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Çocukların müzelerde bilgileri somut olarak öğrenme fırsatı elde ettiği, müzeleri ilgi çekici buldukları, müze ortamlarında farklı öğrenme yaşantıları geçirerek öğrenmelerinin daha kalıcı hale geldiğini belirtmektedir. Çocukların müzelerde keyif alarak öğrendiği, geçmiş ve günümüzü karşılaştırma fırsatı yaşadıklarını belirtir. Araştırmada nicel ve nitel yöntemler kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini okul öncesi dönemdeki 42 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubu öğrencilerine 11 haftalık “Okul Öncesi Eğitimde Müzelerden Yararlanma Programı” uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, bilişsel ve sosyal duygusal alan kazanımlarına ve öğrenmelerdeki kalıcılık durumlarında deney grubu lehine anlamlı farklılık oluşmuştur.

Temiz ve Karaarslan Semiz (2016), çalışmalarında, okul öncesinde fen, matematik ve sanat etkinliklerini, doğa temelli yani doğayı kullanarak doğal materyaller ile hazırlamaları için uygulamalı bir eğitim programı düzenlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın bir diğer amacı ülkemizdeki doğal eğitim ortamlarının kullanımındaki kaygıları azaltmaktır. Araştırmacılar yaptıkları alanyazında çocukların doğal ortamlardan

kopuk yetişememeleri gerektiğini, okul öncesi öğretmenlerinin yakın çevrelerini kullanarak etkinlikler düzenlemeleri, sınıf dışı ortamları kullanmalarının önemli olduğu vurgulanmaktadır. Çocuklarda çevre bilincinin oluşması, doğa ve doğal yaşama saygı duyulmasını öğrenmesi, çocuğun yakın çevresini tanımasını, yaparak yaşayarak öğrenmesine fırsat sağlaması, yaratıcılıklarını ve keşfetme duyularını arttırması ve gelişim alanlarını desteklemesi gibi kazanımları doğal çevreler sağlamaktadır. Bu kapsamda çalışmaya 25 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Üniversitelerin uygulama dersi öğrencileri olan Öğretmen adayları bir dönem (14 hafta) boyunca fen, matematik, sanat etkinliklerinde doğayı ve doğal malzemeleri kullanarak etkinlikler hazırlamışlar ve anaokullarında uygulamışlardır. Araştırma sonucunda, projeye katılmadan önce doğa eğitimini çok fazla uygulamayan öğretmenlerin süreçten sonra doğa ve doğal materyaller ile çeşitli etkinlikler hazırlayabildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Özer ve Yıldırım Polat (2019), çalışmalarında, okul öncesi dönem öğretmenlerinin müze eğitime ilişkin görüş ve deneyimlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmalarında, müzelerin birinci elden deneyim sağlayan kurumları olduğu, müzelerdeki gerçek nesneler ile bireylerin yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı yaşadıklarını belirtmektedir. Araştırma nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Bu kapsamda müze deneyimi olan farklı sosyo ekonomik düzeye sahip kurumlarda çalışan 6 okul öncesi öğretmeni ile çalışılmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin müzeleri eğitimin bir parçası olarak görmelerine rağmen, belirli gün ve haftalar gibi belirli zamanlarda müzelere gittikleri belirlenmiştir. Öğretmenler müzeleri eğitim ortamlarından ziyade gezilecek yerler olarak gördükleri belirlenmiştir. Düşük sosyo ekonomik bölgelerde görev yapan öğretmenlerin eğitim seviyeleri ve deneyimlerine bağlı olarak müze etkinlikleri ve ayırdıkları zaman daha düşüktür. Müze gezileri sırasında öğretmenler genellikle anlatım ve soru cevap yöntemini kullanmaktadır. Bu durum çocuğun etkinlik esnasında pasif olmasını sağlamaktadır. Değerlendirme noktasında öğretmenlerin daha çok sohbet gibi geleneksel değerlendirmeleri tercih ettiği görülmektedir. Alternatif değerlendirme yöntemlerini yeterli düzeyde bilmemektedirler. Müzelerin gezi esnasında çok kalabalık olabilmesi, müzelerde çocuklar için yeterli alanın olmayışı öğretmenlerin yaşadıkları olumsuzluklar arasındadır.

Karamustafaoğlu, Ayvalı ve Ocak (2018), çalışmalarında okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamları hakkındaki görüşlerini belirlemek, okul dışı ortamların okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimlerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla araştırmada nitel araştırma

yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre öğretmenler okul dışı öğrenmenin çocuğun bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimini birçok yönden olumlu şekilde etkilediğini düşünmektedirler. Öğretmenler okul dışı öğrenme ortamlarına hazırlık yapmak için etkinlik öncesi etkinlik sırası ve etkinlik sonrası gereken şeyleri bilmektedirler. Karşılaşılan zorluklar arasında imkan yetersizliği, yönetmeliklerin işlerini zorlaştırması, zaman sıkıntısı, kaynak eksikliği, bilgi ve güven eksiklikleri olarak belirtilmiştir. Araştırmacı, öğretmenlerin okul dışı etkinliklerin her aşamasını çocuklarının gelişimlerine uygun ve alternatif yöntemleri kullanacakları şekilde planlamasını-uygulamasını ve değerlendirmesini, resmi prosedürlerin azaltılması ile ilgili yöneticiler ile iletişim kurulması, okul aile işbirliği içerisinde olunarak öğretmenlerin zaman ve maliyet yükünü hafifletmeleri, okul dışı etkinliklerin çocukların gelişimini olumlu yönde etkilediğini gözeterek daha çok bu tip etkinliklere yer vermelerini önermektedir.

Civelek ve Özyılmaz Akamca (2018), araştırmalarında, açık alan etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel süreçlerine olan etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini okul öncesi dönemde bulunan 14 çocuk oluşturmaktadır. Bu bağlamda, açık alan etkinliklerinin çocukların gözlem yapma, sınıflama ve ölçme becerilerini geliştirmede sınıf içi etkinliklerden daha etkili olduğu görülürken bununla beraber, açık alan etkinliklerinin çocukların tahmin etme ve sonuç çıkarma becerilerini geliştirmede sınıf içi etkinliklerden daha etkili olmadığı sonucu çıkarılmıştır.

Daş, Aslan ve Yadigaroglu (2021), araştırmalarında, okul dışı ortamların çocukların gelişimine, sağlığına ve sürdürülebilir kalkınma bilincine etkilerinin okul öncesi öğretmen adaylarının görüşleri kapsamında incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 206 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, sınıf kademesi ilerledikçe öğretmen adaylarının okul dışı ortamlara yönelik farkındalıkları da artmaktadır. Araştırmaya katılan tüm öğretmen adayları sınıf dışı/ okul dışı öğrenme ortamlarının gerekli olduğunu belirtmiştir. Sınıf kademesinin artmasıyla, çocukların yalnızca sıcak havalarda değil, her mevsimde okul dışı ortamlara çıkarılmasını uygun bulan öğretmen adaylarının sayısı da artmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adayları, akıllarına gelen sınıf dışı ortamlar genellikle müzeler, bahçeler ve parklardır. Çocukların doğal ortamlarda özgürce hareket ederek eğlendiklerini, zengin uyaranlar sayesinde farklı öğrenme fırsatı yaşadıklarını, hayata

hazırlandı ve günlük yaşam becerileri edindikleri, okul dışı ortamlarda çocukların yaparak yaşayarak daha kalıcı öğrenmeler sağladıklarını belirtmişlerdir. Olumsuzluklar olarak, güvenliğin sağlanamayabilmesi, sınıf yönetiminin zor olabilmesi, velilerin ve idarecilerin olumsuz tutumları, maliyet gibi durumlara dikkat çekmektedirler.

Ocak ve Korkmaz (2018), araştırmalarında fen bilimleri ve okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Öğretmenlerin uyguladıkları eğitsel aktivitelerin ne olduğu ve karşılaştıkları zorlukları belirlemek araştırmanın amaçları arasındadır. Araştırma nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini 12 fen bilimi ve 16 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Güvenliğin sağlanamayabilmesi, sınıfların kalabalık olması, maddi imkansızlıklar çoğunlukta olmak üzere okul öncesi öğretmenleri çocukların alerjik sorunlarının olabileceğini; fen bilgisi öğretmenleri ise zaman sıkıntısı ile konuların yetişememe olasılığını dezavantaj olarak görmüşlerdir. Etkinliklerin planlanmasında ortak olarak; güvenli olmasının sağlanması, veli izni alınması, çocukların gelişim özellikleri ve ihtiyaçları, ilgileri, isteklerinin belirlenmesi, ulaşılabilir olması ve ekonomik olması gibi durumlara dikkat etmektedir. Okul öncesi öğretmenleri, belirli gün ve haftaların dikkate alınmasını ve aile katılımı sağlanmasını dikkate aldıklarını; fen bilimleri öğretmenleri ise gönüllü katılım, başarılı öğrencilerin götürülmesi kazanımlara uygun yerler seçilmesi, derslerin aksamamasına dikkat etmektedirler. Her iki kademedeki öğretmenlerin çoğu, değerlendirmeyi soru cevap şeklinde yaptıklarını söylemişlerdir.

Mart, Aslan ve Temel (2021), çalışmalarında okul öncesi öğretmenlerinin sınıf dışı etkinlikler kapsamındaki bilişsel inançlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel yöntem kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 35 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. 13 öğretmende araştırma için günlük planını araştırmacı ile paylaşmıştır. Öğretmenler bilişsel gelişimi destekleyen sınıf dışı etkinlikleri olarak, açık alan etkinlikleri, açık alanda oyun, bahçe etkinlikleri ve atölye çalışmaları olarak nitelendirmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenler MEB 2013 okul öncesi programının sınıf dışı etkinlikleri desteklemesi açısından değerlendirdiğinde yeterli, kısmen yeterli ve yeterli değil olarak değerlendirmiştir. Yeterli olarak düşünen öğretmenler, sınıf içi uygulamaların sınıf dışında da uygulanabileceğini söylemişlerdir. Ancak örnek planlarda ve öğretmen görüşleri incelendiğinde, uygulama boyutunda yetersizlikler olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin sınıf dışı etkinlikleri uygulamakta karşılarına çıkan engeller, materyal yetersizliği, uygun ortamların olmayışı, yasal izin ve prosedür süreci, yardımcı personel eksikliği, zaman-planlama-ulaşım sorunu, sınıfların kalabalık olması,

öğretmen eğitiminin yetersiz olması olarak görülmüştür. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf dışı etkinliklerin bilişsel gelişim üzerindeki etkisi ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir. Bu noktada öğretmenlere destekleyici eğitimler verilmelidir.

İlgili araştırmalar bölümü, yurtdışında yapılmış ilgili araştırmalar olarak devam etmektedir. Yurt dışında yapılmış ilgili araştırmalar, okul öncesi dönemde okul dışı etkinliklerde aile katılımı ve okul öncesi dönemde okul dışı etkinlikler kapsamında yer almaktadır.

Yurtdışında Yapılmış İlgili Araştırmalar

Bento ve Dias (2017), çalışmalarında açık hava oyunlarının erken çocukluk dönemindeki çocuklar üzerindeki etkilerini araştırmak ve bu tür oyun ortamlarının sağlanmasında öğretmen ve ailelerin rolünü vurgulamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, 15-35 ay yaş aralığındaki 14 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre açık hava oyunları, çocukların bütünsel gelişiminin desteklenmesi, yaratıcılıklarının artması, problem çözme becerilerini geliştirme, sosyalleşme ve iş birliğini destekleme, kendini ifade etme becerisini geliştirme gibi etkilere sahip olmaktadır.

Waite (2010), çalışmasında kırsal bir ilçedeki 2-11 yaş çocuklar için açık havada deneyim elde ederek öğrenmeleri için deneysel bir ortam oluşturmuştur. Bu bağlamda yaptığı çalışmalar sonucunda, açık havada gerçekleştirilen zamanın çocuklar için oldukça önemli olduğu, hükümetin küçük yaştan itibaren okullarda bu tip etkinlikleri zorunlu tutmaları gerektiğini belirtmektedir.

Singal ve Swann (2011), araştırmalarında 5-6 yaş aralığında okulda başarısız olarak tanımlanan okul öncesi dönemde yer alan çocukların okul içi ve okul dışı öğrenme ortamlarındaki kendilerini algılama biçimleri ve öğrenmeleri karşılaştırılmıştır. Araştırma toplamda 11 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler ve araştırmacı tarafından kayıt altına alınan görseller ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, okul dışı öğrenme ortamlarında çocukların okul içi ortamlara kıyasla oldukça aktif, keşfetmeye dönük, meraklı ve istekli oldukları belirlenmiştir. Çocukların okul dışında daha bağımsız ve özgür hissettikleri, okul içerisinde ise öğretmene bağımlı hissettikleri belirlenmiştir. Okul dışı ortamların çocuklara zengin öğrenme fırsatları sunduğu, bu ortamlarda çocukların bilgi ve anlamayı bütünleştirdikleri belirtilmiştir.

Elkeey (2017), araştırmasında ipekböceğinin yaşam döngüsünü gözlemlemeye yönelik olan bir programın okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel süreç becerilerine etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın bir diğer amacı, çocukların ve ailelerin fen öğretimine yönelik tutumlarını belirlemektir. Yapılan araştırmada deneysel yöntem kullanılmıştır. Bu programın uygulandığı deney grubu, ipek böceğini doğal ortamında gözlemlerken, kontrol grubu sınıf içerisinde gözlemlemiştir. Okul öncesi dönemde bulunan 5-6 yaş grubu 34 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan ‘Bilimsel süreç becerileri ölçeği’ kullanılmıştır. Çocukların ve ailelerin fen öğretimine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan kontrol listeleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ipek böceğinin yaşam döngüsünü gözlemlemeye dayalı olan programın uygulandığı deney grubundaki çocukların bilimsel süreç beceri puanları kontrol grubundan daha yüksek çıkmıştır.

Fjørtoft, (2001), araştırmalarında Norveç’teki doğal çevrelerin ve peyzajın okul öncesi dönem çocukları için nasıl bir oyun ortamı sağladığını ve bu ortamların çocukların motor gelişimlerine etkilerini incelemiştir. Araştırmada deneysel yöntem kullanılmıştır. Deney grubundaki çocuklar her gün 1-2 saat boyunca doğal çevreleri ziyaret etmişlerdir. Kontrol grubu ise her gün 1-2 saat boyunca geleneksel olarak kullandıkları bahçeyi kullanmışlardır. Her iki grupta aynı standart oyun alanlarına sahiptirler. Her iki grubun da EUROFİT: Avrupa Fiziksel Uygunluk Testi, Motor Uygunluk Testi ile motor gelişimindeki değişimler incelenmiştir. Analizler sonucunda, ormanın ve peyzajın çocukların oyunlarının işlevleri üzerinde etkisi olduğu, doğal ortamların çocukların denge ve koordinasyon yeteneklerinde önemli etkileri olduğu belirtilmiştir.

Clements (2004), araştırmasında ABD’ deki çocukların dışarıda oyun oynama sıklıklarını ve açık hava oyunlarının çocuklara ne derece fayda sağladığını incelemiştir. 3-12 yaş aralığında çocuğu bulunan 830 anne örneklemini oluşturmaktadır. Açık uçlu anket soruları ile çevrimiçi olarak annelerin görüşleri alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre anneler, çocukların açık alanlarda oyun oynamamasının temel sebebini televizyon ve bilgisayar gibi teknolojik aletlerin uzun süreli olarak kullanılmasına bağlamaktadır. Dışarıya çıkmayan çocuklar ev içerisinde pasif kalmaktadır. Anneler, açık hava etkinliklerinin çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilediğinin farkındadır.

Vandermaas- Peeler ve arkadaşları (2015), araştırmalarında, ABD’ de bulunan bir müzede matematik ve fene ilişkin yapılan sergilerde ebeveyn- çocuk iletişimini incelemiştir. Araştırma deneysel desen kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmaya 21

ebeveyn ve okul öncesi dönemde 4-6 yaş aralığında bulunan 23 çocuk katılmıştır. Deney grubunda yer alan ebeveynlere sergilerde çocukları ile iletişimine yönelik yönergeler, öneriler ve sorular verilmiştir. Kontrol grubuna ise bir şey verilmemiştir. Çocuklar ise sergide geçirdikleri zamanı duyguları ile ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre deney grubunda yer alan ebeveynlerin sergilerde çocukları ile etkileşimlerinin daha kuvvetli ve aktif olduğu belirlenmiştir. Deney grubundaki ebeveynler, çocukların sorularına daha doğru ve akılcı yanıtlar vermişlerdir.

Kola Olusanya (2005), araştırmasında çocukların okul dışı ortarlarda özgür seçim yaparak elde ettikleri çevresel öğrenmelerin çocukların öğrenme stillerini büyük ölçüde desteklediğini belirtmektedir. Araştırma nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda, okul dışı öğrenmelerin ve çevresel etmenlerin çocuğun gelişimini bütünsel olarak desteklediğini, çocukların evde, müzelerde, hayvanat bahçelerinde, doğa ve oyun parkları gibi öğrenme ortamlarında gerçekleştirdikleri öğrenmelerin oldukça önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Mudiappa ve Kluczniok (2015), araştırmasında ebeveynlerin kültürel öğrenme fırsatı oluşturabilecek müze, tiyatro vb. mekanları çocukları ile hangi sıklıkla ziyaret ettiğini araştırmışlardır. Araştırmaya 554 çocuk ve ebeveynleri katılmıştır. Çocuklar 3 yaşından 10 yaşına kadar takip edilerek boylamsal bir çalışma oluşturulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre çalışmaya katılan ebeveynlerin 1/5' inin hiç müzeye gitmediği belirlenmiştir. Yüksek sosyoekonomik düzeye sahip ebeveynler sıklıkla bu tip ziyaretleri gerçekleştirmektedirler.

Louv (2016), 'Doğadaki Son Çocuk' kitabında, çocukların obezite, uyuşturucu madde kullanımı, dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi birçok fiziksel ve ruhsal sağlık sorununun dış mekanlarda yeteri kadar vakit geçirememesi sonucu oluştuğunu belirtmektedir. Dış mekanlarda yapılacak olan basit bir yürüyüşün bile çocukları gelişimsel ve ruhsal olarak etkilediğini belirtmektedir. Dış mekanlarda doğal materyallerle temas kurularak oynanacak oyunların çocuklara zengin yaşantılar sağladığını, çocukların dikkat sürelerini arttırdığını, çocukların dinlenmesini ve sakinleşmesini sağladığını, empati kurma, doğayı anlama, çevreye saygı duyma, canlıları koruma, iş birliği, hayal gücü ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiğini, liderlik becerilerini arttırdığını ve bu ortamların duygusal gelişim açısından çok önemli bir role sahip olduğunu belirtmektedir. Doğadan kopuk yetişen çocukların, fiziksel, zihinsel ve psikolojik gelişimlerinin olumsuz yönde etkilendiğini belirtmektedir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesine yönelik alt başlıklara yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Okul öncesi eğitim kademesinde okul dışı etkinliklere ilişkin öğretmen öz yeterlik inançları, öğretmen, okul yöneticileri, ailelerin ve alan uzmanlarının görüşlerinin belirlenerek 60-72 ay okul öncesi eğitime devam eden çocukların aileleri için, okul öncesi eğitim programıyla uyumlu “Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı” oluşturmayı amaçlayan bu çalışmada, karma yöntem kullanılmıştır. Araştırma için karma yöntem desenlerinden birleştirme deseni kullanılmıştır.

Karma yöntem, tek bir araştırma içerisinde hem nitel ve nicel yaklaşımların beraber kullanılarak verilerin toplandığı, analiz edildiği, bulguların bütüncül şekilde oluşturulduğu ve buna dayalı sonuç çıkarıldığı yöntemdir (Creswell, 2021). Yıldırım ve Şimşek (2018)’e göre karma yöntem araştırmalarının neden gerekli olduğuna dair en temel gerekçe yaşanan olay ve olguların çok boyutlu ve karmaşık olmasına dayanmaktadır. Tüm bu olay ve olguları anlayabilmek için tek boyutlu yöntemler yerine çok boyutlu yöntemler kullanılması gereklidir. Karma yöntem araştırmalarının önemli bir özelliği toplanan verilerin birbirini doğrulamak için kullanılabilmesidir. Bu sayede sonuçlar daha inandırıcı hale gelebilmektedir.

Creswell (2021)’ e göre üç temel karma araştırma deseni bulunmaktadır:

1. Birleştirme(çeşitleme) Deseni: Hem nicel hem de nitel veriler aynı anda toplanır. Her iki veri seti analiz edilir ve sonuçlar birleştirilir.
2. Açıklayıcı Ardışık Desen: Öncelikli olarak nicel yöntem kullanılır. Nicel sonuçlara daha derinlemesine incelemek için nitel yöntem kullanılır.

3. Keşfedici Ardışık Desen: Öncelikle nitel yöntem kullanılır. Nitel yöntemden elde edilen bulgular sonucunda nicel araştırma gerçekleştirilir. Nicel araştırma sonucu elde edilen bulgular ile nitel veriler açıklanır.

Bu araştırmada, ilk aşamada araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerine uygulanan Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği ile nicel veriler toplanmıştır. İkinci aşamada ise, araştırmaya gönüllü katılım sağlayan öğretmenler, alan uzmanları ve okul yöneticileri ile görüşmeler yapılmıştır. Hem nitel hem nicel veriler eş zamanlı olarak toplanmıştır. Bu sebeple karma yöntemin birleştirme deseninin kullanılmasının uygun olduğu düşünülmüştür.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmada, araştırmacı tarafından toplamda 12 ilde veri toplanması planlanmıştır. Bu amaçla Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öz Yeterlik İnançları Ölçeği çevrimiçi olarak öğretmenlerle paylaşılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan izin ve kullanılacak olan ölçek, araştırmanın yapılması hedeflenen illerdeki okullara gönderilmiştir ancak araştırmaya katılan kişi sayısının çok az olması ve zamanın sınırlı olması nedenleri olması nedeniyle ile araştırma kapsamında belirlenen illerden yeterli veri toplanamamıştır. Bu sebeple çalışma örneklemini ve veri toplanacak il sınırlandırılmış, yalnızca Aksaray ili için belirlenen örneklem kapsamındaki okul öncesi öğretmenleriyle, ölçek elden verilerek veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği ile nicel verilerin toplama aşamasında araştırmanın evrenini Aksaray ilindeki MEB'e bağlı devlet okullarında 60-72 ay grubunda öğretmenlik yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Ölçeğe katılacak öğretmenlerin MEB kurumlarına bağlı anasınıflarında 60-72 ay grubunda öğretmenlik yapıyor olmaları ölçüt olarak kabul edilmiştir. Buna göre Milli Eğitim İstatistikleri (2020-2021) incelendiğinde, Aksaray ilinde yer alan anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmeni sayısı 528 olarak belirlenmiştir. Evrenin belli olduğu durumlarda araştırmanın örneklem hesaplanması kullanılan formül aşağıda verilmiştir (Kılıç, 2012).

$$n = \frac{N(t1-a)^2(p.q)}{S^2(N-1) + S^2(p.q)}$$

N: Evren büyüklüğü

n: Örneklem büyüklüğü

t: Kabul edilen anlamlılık düzeyi yani tip 1 (alfa) hata düzeyi = %5'e karşılık gelen değer 1.96

p: Araştırılan durumun sıklığı =0,5

q: Araştırılan durumun görülme sıklığı= 0,5

S: Araştırmacı tarafından kabul edilen örnekleme hatası = 0,05

Örneklem hesaplaması sonuçlarına göre Aksaray ilinde ölçeğe katılacak öğretmen sayısı 222 olarak belirlenmiştir.

Araştırmada Aksaray ilindeki anasınıflarında görev yapan 222 öğretmene uygulanması planlansa da 129 öğretmen ölçek uygulamasına gönüllü olarak katılmıştır. Bazı öğretmenler ölçeği doldurmak için gönüllü olmamış, bazı öğretmenlere yerinde ulaşılamamış, bazı öğretmenlerin ise ölçek sorularını boş bırakması üzerine ölçeği geçersiz sayılmıştır.

Aşağıda ölçeğe katılan katılımcıların demografik özellikleri tablolar halinde yer almaktadır.

Aksaray ilinde görev yapan ve araştırmaya katılarak ölçek sorularının tamamını yanıtlayan 129 okul öncesi öğretmenin, mezun olunan okul türü, mezun olunan program türü, lisansüstü eğitim yapma durumu ve mesleki kıdemine ilişkin betimsel veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1

Ölçeğe Katılan Öğretmenlerin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımları

Değişken	Kategori	n	%
Mezun Olunan Okul Türü	Eğitim Fakültesi	119	92.2
	Meslek Lisesi	7	5.4
	Diğer	3	2.3
Mezun Olunan Program Türü	Okul Öncesi Öğretmenliği	113	87.6

(Devam ediyor)

Tablo 1 (Devam)

Ölçeğe Katılan Öğretmenlerin Çeşitli Değişkenlere Göre Dağılımları (Devamı)

Değişken	Kategori	n	%
Mezun Olunan Okul Türü	Çocuk Gelişimi	11	8.5
	Diğer	5	3.9
Lisansüstü Eğitim Durumu	Yüksek Lisans	22	17.1
	Doktora	0	0
	Yapılmadı	107	82.9
Mesleki Kıdem	0-5 yıl	7	5.4
	6-10 yıl	26	20.2
	11-15 yıl	30	23.3
	16-20 yıl	26	20.2
	21 yıl ve üzeri	40	31.0

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan 129 katılımcıların %92'si eğitim fakültesi mezunu, %5'i meslek lisesi mezunu ve %2'si diğer alanlardan mezun olarak okul öncesi öğretmenleri olmuşlardır. Mezun oldukları program türüne bakıldığında, %87'si okul öncesi öğretmenliğinden, %8'i çocuk gelişimi bölümünden %4'ü ise diğer bölümlerden mezun olmuşlardır. Araştırmaya katılan katılımcıların mesleki kıdemleri incelendiğinde, %5'inin 0-5 yıl, %20'sinin 6-10 yıl, %23'ünün 11-15 yıl, %20'sinin 16-20 yıl ve %30'unun ise 21 yıl ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın nitel bölümünü oluşturan kısımda, görüşmeler ölçek verilerinin toplandığı kurumda görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri, okul yöneticileri, ölçeğe katılan okul öncesi öğretmenlerinin velileri ve okul öncesi eğitim alanında uzman kişiler ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere katılım sağlayan kişilerin, görüşmelere gönüllü katılım gösterdiklerine dair onam formu nu imzalamaları sağlanmıştır. 20 okul öncesi öğretmeni, 6 alan uzmanı, 10 okul yöneticisi ve 7 okul öncesi dönemde çocuğu bulunan veli olmak üzere toplamda 43 kişi ile görüşülmüştür. Görüşmeye katılan katılımcıların belirlenmesi için amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde, önceden belirlenmiş ölçütleri karşılayan durumların çalışılmaktadır. Kullanılacak ölçüt veya ölçütler araştırmacı

tarafından belirlenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada görüşmelerin yapılacağı öğretmenlerin belirlenmesindeki ölçüt, devlet okullarındaki anasınıfı bünyesinde 60-72 aylık gruplarda görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri olmalarıdır. Velilerin belirlenmesinde kullanılan ölçüt, devlet okulu bünyesindeki anasınıflarında eğitim görmekte olan 60-72 aylık çocuğunun bulunmasıdır. Yöneticilerin belirlenmesinde kullanılan ölçüt, devlet okulu bünyesindeki anasınıflarının bulunduğu okullarda yöneticilik yapıyor olmalarıdır. Alan uzmanları belirlenirken kullanılan ölçüt ise okul öncesi eğitimde uzmanlaşmış olmalarıdır.

Aşağıda görüşmelere katılan katılımcıların demografik özellikleri tablolar halinde yer almaktadır (Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5)

Tablo 2’de görüşmeye katılan 20 okul öncesi öğretmenin cinsiyet, mezun olunan üniversite/yüksekokul, mezun olunan program, lisansüstü eğitim yapma durumu ve mesleki kıdemlerine göre olan demografik bilgileri yer almaktadır.

Tablo 2

Görüşmeye Katılan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

Cinsiyet	Mezun olunan Üniversite/Yüksekokul	Mezun Olunan Program	Lisansüstü Eğitim Durumu	Mesleki Kıdemi
Kadın	Mesleki Eğitim Fakültesi	Okul öncesi öğretmenliği	Yapmadı	34 yıl
Erkek	Eğitim Fakültesi	Okul öncesi öğretmenliği	Yapmadı	10 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul öncesi öğretmenliği	Yapmadı	1 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul öncesi öğretmenliği	Yapmadı	13 yıl
Erkek	Eğitim Fakültesi	Okul öncesi öğretmenliği	Şu An Yapıyor	11 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul öncesi öğretmenliği	Yaptı	16 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yapmadı	14 yıl
Kadın	Açık Öğretim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yapmadı	15 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yaptı	19 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yapmadı	13 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yapmadı	7,5 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yapmadı	7 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yapmadı	10 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yapmadı	9 yıl

(Devam ediyor)

Tablo 2 (Devam)

Görüşmeye Katılan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri (Devamı)

Cinsiyet	Mezun olunan Üniversite/Yüksekokul	Mezun Olunan Program	Lisansüstü Eğitim Durumu	Mesleki Kıdemi
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yapmadı	9 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yapmadı	19 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yapmadı	7 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yapmadı	19 yıl
Kadın	Eğitim Fakültesi	Okul Öncesi Öğretmenliği	Yapmadı	14 yıl

Tablo 2 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin tamamının okul öncesi öğretmenliği programından mezun olduğu görülmektedir. Araştırmaya 18 kadın, 2 erkek okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Tabloya göre iki kişi yüksek lisans yapmıştır. Bir kişi de hali hazırda yapmaktadır. 17 kişi ise lisansüstü eğitim yapmamıştır. En düşük mesleki kıdem bir sene ile üçüncü katılımcıda, en yüksek mesleki kıdem otuz dört sene ile ilk katılımcıda görülmektedir.

Tablo 3'te çalışmaya katılan 10 okul yöneticisine ait olan cinsiyet, mezun olduğu üniversite/yüksekokul, mezun olduğu fakülte, mezun olduğu program, yönetici olarak deneyimi ve mesleki deneyiminin yer aldığı demografik bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 3

Görüşmeye Katılan Okul Yöneticilerinin Demografik Bilgileri

	Cinsiyet	Mezun olunan Üniversite/Yüksekokul	Mezun Olunan Program	Görev Yaptığı Kurum Türü	Mesleki Kıdemi	Yönetici Olarak Deneyimi
1.	Erkek	Eğitim Fakültesi	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	17 yıl	13 yıl
2.	Kadın	Eğitim Fakültesi	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	18 yıl	1 yıl
3.	Erkek	Eğitim Fakültesi	Eğitim Yönetimi ve Denetimi	İlkokul	16 yıl	12 yıl
4.	Erkek	Eğitim Fakültesi	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	35 yıl	32 yıl
5.	Erkek	Eğitim Fakültesi	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	35 yıl	25 yıl
6.	Kadın	Eğitim Fakültesi	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	4 yıl	12 yıl
7.	Erkek	Eğitim Fakültesi	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	9 yıl	3 yıl
8.	Erkek	Eğitim Fakültesi	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	8 yıl	2 yıl
9.	Erkek	Eğitim Fakültesi	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	12 yıl	7 yıl
10.	Erkek	Eğitim Fakültesi	Sınıf Öğretmenliği	İlkokul	16 yıl	7 yıl

Tablo 3 incelendiğinde, görüşmeye katılan yöneticilerin 8’i erkek, 2’si kadındır. Tüm yöneticilerin “sınıf öğretmenliği” programından mezun olduğu; bir yöneticinin “Eğitim Yönetimi ve Denetimi” programından mezun olduğu görülmektedir. Yöneticilerin yönetici olarak kıdemleri, en az 1 yıl en fazla 32 yıl; mesleki kıdemleri, en az 4 yıl en fazla 35 yıl olarak görülmektedir. Yöneticilerin yönetici olarak kıdemlerinin 1-12 yıl arasında toplandığı, mesleki kıdemlerinin ise 15-20 yıl aralığında toplandığı görülmektedir. İlk katılımcının mesleki kıdemi 17 yıl, yönetici olarak deneyimi 13 yıl; ikinci katılımcının mesleki kıdemi 18 yıl, yönetici olarak deneyimi bir yıl; üçüncü katılımcının mesleki kıdemi 16 yıl, yönetici olarak deneyimi 12 yıl; dördüncü katılımcının mesleki kıdemi 35 yıl, yönetici olarak deneyimi 32 yıl; beşinci katılımcının mesleki kıdemi 35 yıl, yönetici olarak deneyimi 25 yıl; altıncı katılımcının mesleki kıdemi dört yıl, yönetici olarak deneyimi 12 yıl; yedinci katılımcının mesleki kıdemi dokuz yıl, yönetici olarak deneyimi üç yıl; sekizinci katılımcının mesleki kıdemi sekiz yıl, yönetici olarak deneyimi iki yıl, dokuzuncu katılımcının mesleki kıdemi 12 yıl, yönetici olarak deneyimi yedi yıl; onuncu katılımcının ise mesleki kıdemi 16 yıl, yönetici olarak deneyimi yedi yıldır.

Tablo 4’te görüşmeye katılan ailelerin yaş, çocuk sayısı, öğrenim durumu ve mesleğine ilişkin demografik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 4

Görüşmeye Katılan Ailelerin Demografik Bilgileri

	Veli	Yaş	Öğrenim Durumu	Meslek	Çocuk Sayısı
1.	Anne	47	Lise Mezunu	Ev hanımı	3
2.	Anne	38	Lise Mezunu	Ev hanımı	2
3.	Anne	35	Üniversite Mezunu	Ev hanımı	2
4.	Anne	30	Lise Mezunu	Ev hanımı	1
5.	Anne	47	Lise Mezunu	Ev hanımı	4
6.	Anne	27	Lise Mezunu	Ev hanımı	2
7.	Anne	32	Lise Mezunu	Çalışıyor	2

Tablo 4 incelendiğinde, görüşmeye katılan velilerin “anne” olduğu, baba ya da farklı bir veli olmadığı görülmektedir. Yalnızca bir veli üniversite mezunu, diğer veliler lise mezunudur. Sadece bir veli bir işte çalışmaktadır, yedi veli ev hanımıdır. En düşük çocuk sayısına sahip veli bir çocuğa, en yüksek çocuk sayısına sahip veli dört çocuğa sahiptir. Görüşmeye katılan velilerin yaşları 27 ile 47 arasında değişmektedir.

Tablo 5’te görüşmeye katılan alan uzmanlarının cinsiyeti, uzmanlık alanları, unvanları ve mesleki kıdemlerinin yer aldığı demografik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 5

Görüşmeye Katılan Alan Uzmanlarının Demografik Bilgileri

Cinsiyet	Uzmanlık Alanı	Unvan	Mesleki Kıdem
Kadın	Okul Öncesi Eğitim	Dr. Öğretim Üyesi	15 yıl
Kadın	Okul Öncesi Eğitim	Araştırma Görevlisi	7 yıl
Kadın	Okul Öncesi Eğitim	Dr. Öğretim Üyesi	19 yıl
Kadın	Okul Öncesi Eğitim	Araştırma Görevlisi	6 yıl
Kadın	Okul Öncesi Eğitim	Dr. Öğretim Üyesi	19 yıl
Kadın	Okul Öncesi Eğitim	Araştırma Görevlisi	6,5 yıl

Tablo 5 incelendiğinde, görüşmeye katılan alan uzmanlarının tamamının okul öncesi eğitimde uzmanlaşmış olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan alan uzmanlarının üçü “Araştırma Görevlisi”, üçü “Dr. Öğretim Üyesi” unvanlarına sahiptir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları ve Çetin ve Göloğlu Demir (2021) tarafından geliştirilen, “Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği” kullanılmıştır

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları

Araştırmanın amacı ve alt amaçları doğrultusunda her bir katılımcı grubu için yarı yapılandırılmış görüşme formları geliştirilmiştir. Görüşme formları; araştırmanın amaçları, alanyazın taraması ve uzman görüşlerine dayalı olarak hazırlanmıştır. Görüşme soruları araştırmacı tarafından hazırlandıktan sonra, eğitimde program geliştirme alanı ve okul öncesi alanında uzman kişiler tarafından incelenmiş ve son hali oluşturulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları uzman görüşleri doğrultusunda son halini aldıktan

sonra, görüşme yapılacak her bir grup için birer pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı, pilot uygulamalarını herhangi bir sorun oluşmadan gerçekleştirmiş ve kayıt altına almıştır. Pilot uygulamalar sonucunda soruların anlaşılabilirliğinde bir sorun olmadığı görülmüş ve görüşme soruları ilk hali ile katılımcılara uygulanmıştır.

Görüşmeler için “Aile Görüşme Formu”, “Alan Uzmanları Görüşme Formu”, “Öğretmen Görüşme Formu”, “Okul Yöneticileri Görüşme Formu” oluşturulmuştur. Görüşmeler, alan uzmanları ile yapılan görüşmeler dışında katılımcılar ile bireysel olarak yüz yüze yapılmıştır. Alan uzmanları ile yapılan tüm görüşmeler, uzmanlar ile araştırmacının farklı şehirlerde bulunulması sebebiyle çevrimiçi ve bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların gönüllü onayı olması durumunda ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Katılımcıların ses kaydına izin vermemesi durumunda görüşmeler elle açık uçlu notlar tutularak kayıt altına alınmıştır.

Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği

Çetin ve Göloğlu Demir (2021) tarafından okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öğretmen öz-yeterlik inançlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması sonucunda “Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği” oluşturulmuştur. Geliştirilen ölçeğin yapılacak olan bu araştırmanın amaç ve alt amaçlarına uygun olduğu düşünülmektedir. Ölçeği kullanmak için gerekli izinler alınmıştır (Ek1).

Çetin ve Göloğlu Demir (2021) tarafından geliştirilen Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeğinin uygulanmasında hedef kitle öğretmenler olarak belirlenmiştir ve branş ayrımı yapılmamıştır. Bu bağlamda ODÖ faaliyetlerine yönelik öğretmen öz-yeterlik inançları ölçeği, yapılacak olan bu çalışmada devlet okulu bünyesindeki anasınıflarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerine uygulanmıştır. Ölçekte okul dışı öğrenme yalnızca ortamlarla sınırlandırılmamış, bir faaliyet olarak ele alınmıştır Kuramsal yapısının ise Bandura’nın ortaya koyduğu öz yeterlik inançlarına dayalı olduğu belirtilmiştir (Çetin ve Göloğlu Demir, 2021).

Ölçek, 14 olumsuz 15 olumlu olmak üzere 29 maddeden oluşmaktadır. Düzeyi belirlemek için araştırmacı 5’li likert tipi ölçeğe uygun olarak belirlediği aşağıdaki aralıkları kullanmıştır;

- 1,00 – 1,79 Hiç katılmıyorum – 1.düzy
- 1,80 –2,59 Katılmıyorum- 2. düzey
- 2,60 – 3,39 Biraz katılıyorum- 3.düzy
- 3,40 – 4,19 Büyük ölçüde katılıyorum- 4.düzy
- 4,20 – 5,00 Tamamen katılıyorum- 5.düzy

Ölçek, dört faktörlü bir yapıya sahiptir. Aşağıda ölçek boyutları ve ölçek boyutlarını temsil eden ölçek maddelerinin numarası yer almaktadır.

- Hazırlık Öz-yeterliği- Ölçek Maddeleri :10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 22, 23. 24, 27
- Uygulama ve Değerlendirme Öz-yeterliği Ölçek Maddeleri: 9, 15, 17, 19, 20, 21, 25, 26, 28, 29
- Öğrenmeyi Destekleme Öz-yeterliği Ölçek Maddeleri: 2, 3, 4, 5
- Bilgi ve Deneyim Öz-yeterliği Ölçek Maddeleri: 1, 6, 7, 8

Ölçekte “(*)” ile belirtilen maddeler olumsuz anlam taşıyan maddelerdir. Araştırmanın anlamlı sonuç verebilmesi için veri analizi sırasında veri girişi yapılırken olumsuz anlam taşıyan maddeler, olumlu anlam taşıyan maddelere dönüştürülmelidir. Bunu sağlamak için olumsuz anlam taşıyan maddeler ters kodlanarak veri girişi sağlanır (Karakaya Özyer, 2021). Bu araştırmada kullanılan ölçekte olumsuz anlam içeren maddeler olduğu için veri analizinde ters kodlama yapılmıştır. Buna bağlı olarak olumsuz anlam içeren maddelerin asıl düzeyleri ve ters kodlama yapıldıktan sonra elde edilen düzeyleri aşağıdaki gibi değişmiştir:

Ters Kodlamadan Önce	Ters Kodlamadan Sonra
Hiç katılmıyorum (1.düzy)	Tamamen katılıyorum (5.düzy)
Katılmıyorum(2.düzy)	Büyük ölçüde katılıyorum (4.düzy)
Biraz katılıyorum(3.düzy)	Biraz katılıyorum(3.düzy)
Büyük ölçüde katılıyorum(4.düzy)	Katılmıyorum(2.düzy)
Tamamen katılıyorum (5.düzy)	Hiç katılmıyorum (1.düzy)

Olumsuz anlam taşıyan maddeler yorumlanırken, ters kodlamadan önce elde edilen düzeyler yorumlanmıştır.

Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeğinde, 11 maddeden oluşan “Hazırlık Öz-yeterliliği” boyutundan en az 11 en fazla 55 puan, 10 maddeden oluşan “Uygulama ve Değerlendirme Öz-yeterliliği”

boyutundan en az 10 en fazla 50, 4 maddeden oluşan “Öğrenmeyi Destekleme Öz-yeterliliği” boyutundan en az 4 en fazla 20 ve 4 maddeden oluşan “Bilgi ve Deneyim Öz-yeterliliği” boyutundan ise en az 4 en fazla 20 puan alınabilir. Ölçek genelinde alınabilecek en az puan 29 en yüksek puan ise 145’tir (Çetin ve Göloğlu Demir, 2021).

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ve Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) sonuçları, ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığını desteklemektedir. Ölçeğin açıklanan toplam varyansı ise %43.401’dir (Çetin ve Göloğlu Demir, 2021).

Cronbach alfa ve bileşik güvenilirlik sonuçları ile ölçeğin güvenilirliği belirlenmiştir. 29 madde, 4 alt boyuttan oluşan ölçeğin, güvenilir olduğu belirlenmiştir. Bütün maddeler madde toplam korelasyonu değeri .30 ve üzerinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin yeterli düzeyde ayırt edici olduğu belirlenmiştir” (Çetin ve Göloğlu Demir, 2021).

Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-yeterlik inançları ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik değerlerinin uygun bulunduğu görülmektedir, dolayısı ile ölçeğin bu araştırmada kullanılmasının uygun olduğu düşünülmektedir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada verilerin çözümülenmesi iki bölümden oluşacak şekilde gerçekleştirilmiştir İlk bölümde araştırmanın nicel kısmını oluşturan, Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeğinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. İkinci bölümde ise araştırmanın nitel kısmını oluşturan, görüşme verilerinin analizi gerçekleştirilmiştir

Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeğinden Elde Edilen Verilerin Çözümlemesi

2021-2022 yılında Aksaray ilinde devlet bünyesindeki anasınıflarında 60-72 aylık gruplarda görev yapmakta olan ve Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeğine katılmış olan 129 öğretmenin ölçek yanıtları, SPSS-26 programına giriş yapılarak analiz edilmiştir.

Elde edilen veriler kullanılarak çalışmada toplanan “Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeğinin, Bilgi ve Deneyim Öz-

yeterliliği “ alt boyutunun Cronbach Alpha değeri; ,792 olarak bulunmuştur. Öğrenmeyi Destekleme Öz-yeterliliği alt boyutunun değeri; , 728, Uygulama ve Değerlendirme Öz-yeterliliği alt boyutu; ,889, Hazırlık Öz-yeterliliğinin alt boyutunun değeri; ,913 olarak bulunmuştur. Bu anlamda hem ölçeğin hem alt boyutlarının güvenilir olduğu belirtilebilir. Sonuç olarak güvenirlik katsayısı .70 ve üzerinde olan ölçümlerin güvenilir kabul edildiği (Field, 2009; Fraenkel vd., 2012; Akt.Çetin ve Güloğlu Demir) ölçütü dikkate alındığında, güvenirlik katsayılarının yeterli olduğu belirlenmiştir.

Verilerin dağılımının normallik analizini test etmek için yapılan basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerlerine bakıldığında elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6

<i>ODÖ Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Verilerin Basıklık(Kurtosis) ve Çarpıklık(Skewness) Analizi</i>		
Ölçek ve Alt Boyutları	Basıklık (Kurtosis) Değeri	Çarpıklık (Skewness) Değeri
Hazırlık	-0.467	-0.426
Uygulama ve Değerlendirme	-0.636	-0.260
Öğrenmeyi Destekleme	-0.582	-0.374
Bilgi ve Deneyim	-0.287	-0.368

Tablo 6 incelendiğinde, ölçek ve alt boyutların “Basıklık (Kurtosis) ve Çarpıklık (Skewness)” değerleri incelendiğinde, basıklık değerlerinin -, 287 ile -,636 ile arasında; çarpıklık değerlerinin -,260 ile -, 426 arasında olduğu görülmüştür. +2 ile - 2 arasındaki değerler normal dağılım için yeterli görülmektedir (George ve Mallery, 2010). Bu nedenle verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Bunun sonucunda veri analizinde parametrik testler kullanılmıştır.

Ölçek 14 adet olumsuz maddeye sahiptir. Veri analizinin güvenilirliğini etkilememesi için öncelikle olumsuz olan maddeler ters kodlama ile tekrar kodlanmıştır.

Araştırmanın amacı ve araştırma sorularına uygun şekilde aşağıda belirtilen nicel analiz işlemleri yapılmıştır:

- 1) Katılımcıların kişisel özelliklerinin (Mezun olunan okul türü, mezun olunan program türü, lisansüstü eğitim yapma durumu ve mesleki kıdemi) analizinde “betimsel istatistikler (frekans ve yüzde)” kullanılmıştır.

- 2) Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlilik inançlarını belirlemek amacıyla SPSS26 programı kullanılarak analiz yapılmıştır. Elde edilen nicel veriler ortalama ve standart sapma kullanılarak, tablolarda belirtilmiştir.
- 3) Ölçeğe katılan öğretmenlerin elde ettiği puanların kıdem ve eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Tek yönlü ANOVA en az üç kategorili bir kategorik bağımsız değişkenin gruplarının en az ikisi arasında bir bağımlı değişken tarafından anlamlı fark olup olmadığının incelenmesi için kullanılır (Deniz, 2020). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için post-hoc testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda varyansların homojenliği durumuna göre hangi post-hoc testinin uygulanacağına karar verilmiştir. Araştırmada hata payı 0.05 kabul edilmiştir.

Görüşme Verilerinin Çözümlemesi

Araştırma kapsamında toplanan görüşme verilerinin analiz edilmesi için nitel veri analizlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018)' e göre betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulur, tematik çerçeveye göre veriler işlenir, bulgular daha önceden belirlenen temalara göre tanımlanıp yorumlanır. Açık ve sistematik şekilde betimlenen verilerden sonuçlar çıkarılır. Yıldırım ve Şimşek (2018) ' e göre betimsel analiz dört aşamadan oluşmaktadır;

1. Tematik bir çerçeve oluşturma
2. Tematik çerçeveye uygun olarak verilerin işlenmesi
3. Bulguların tanımlanması
4. Bulguların yorumlanmasıdır.

Bu amaçla, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları araştırmaya gönüllü katılan öğretmenlere, okul yöneticilerine, ailelere ve alan uzmanlarına uygulanmıştır. Görüşmelerden alan uzmanları ile yapılan görüşmeler uzmanların farklı şehirlerde bulunması nedeniyle çevrimiçi olarak, öğretmenler, veliler ve yöneticiler ile bireysel olarak yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazıyla veya el ile not tutularak kayıt altına alınmıştır. Araştırmacı bu kayıtları ikişer kez dinleyerek hata payını azaltarak deşifre etmiştir. Diğer aşamada ise veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Bu noktada araştırmacı, araştırma sorularına uygun olarak alanyazına ve görüşme sorularına verilen yanıtlara göre temalar oluşturmuş,

görüşmelere katılan katılımcıların fikirlerini organize etmiştir. Araştırmanın bulgularının daha anlaşılır olması ve katılımcıların görüşlerini doğru bir şekilde yansıtabilmek amacıyla birebir alıntılara yer verilmiştir. Bu noktada tanımlamalar yapılmış ve bulgular yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan ve görüşleri alınan gönüllü kişilerin kimliğini gizli tutmak amacı ile öğretmenler “Ö1, Ö2, Ö3...” şeklinde; yöneticiler “Y1, Y2, Y3...” şeklinde; aileler “A1, A2, A3...” şeklinde ve uzmanlar “U1, U2, U3...” şeklinde kodlanmıştır.

Araştırmanın iç geçerliliğini sağlamak amacı ile araştırmada kullanılacak görüşme formu soruları alanyazın taraması ile oluşturulmuştur. Görüşme formları için oluşturulan sorular alan uzmanları tarafından incelenmiş ve son halini almıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan temaların birbiri ile ilişkisi kontrol edilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmenler, veliler, yöneticiler ve alan uzmanları ile gerçekleştirilen görüşmeler öncesinde, katılımcılara araştırma hakkında gerekli bilgiler verilerek, elde edilen verilerde katılımcıların isimlerinin kodlanarak sadece bu araştırma için kullanılacağı belirtilmiş, kendilerini rahat ifade edebilecekleri ortam oluşturulmuştur. Araştırmanın amacı, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analiz edilmesi süreci açıklanmıştır.

Araştırmanın iç geçerlilik ve dış geçerliliği için katılımcılar ile yapılan görüşmeler kayıt altına alınmış, görüşme sırasında tutulan notlar ile kayıtlar araştırmacı tarafından deşifre edilmiştir. Elde edilen verilerin birbiri ile tutarlılığının incelenmesi ve katılımcıların görüşlerinin araştırma içerisinde doğrudan alıntılanarak bulgular içerisinde yer verilmesi ile iç geçerlilik ve dış geçerlilik desteklenmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın soruları doğrultusunda elde edilen bulgulara ve bu bulgulara yönelik yorumlara yer verilmiştir. Bulgular ve bulguların yorumları araştırma sorularına göre başlıklandırılarak sunulmuştur.

Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci araştırma sorusu, “Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlik inancı düzeyi nedir?” sorusudur. Bu noktada ölçeğin alt boyutlarındaki maddelerin ayrı ayrı ortalama ve standart sapma puanları hesaplanmıştır.

Tablo 7’de okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öz yeterlik inanç düzeyleri yer almaktadır. 29 maddeden oluşan ölçeğin her bir maddesinin ortalaması ve standart sapması hesaplanarak katılımcıların ölçekten elde ettikleri puanlara göre düzeyleri belirtilmiştir.

Tablo 7

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Etkinliklere Yönelik Öz Yeterlik İnancı Düzeyleri

Ölçek Maddeleri	n	Ortalama ($\bar{x}$)	Standart Sapma (S)	Düzy
*Kazanımlara göre ODÖ faaliyeti hazırlamakta zorlanırım.	129	3.91	0.98	4
ODÖ faaliyetleri ile ders kazanımlarını günlük hayatla ilişkilendirebilirim.	129	4.33	0.63	5
ODÖ faaliyeti ile öğrenmenin kalıcılığını arttırabilirim.	129	4.43	0.69	5
ODÖ faaliyeti ile öğrencilere üst düzey beceriler kazandırabilirim.	129	4.22	0.74	5
ODÖ faaliyetleri ile öğrencilerde ilgi ve merak uyandırabilirim.	129	4.26	0.79	5
*Alanımla ilgili ODÖ faaliyeti düzenlemekte zorlanırım.	129	3.89	0.94	4
*ODÖ konusunda yeterli bilgiye sahip değilim.	129	3.85	0.93	4

(Devam ediyor)

Tablo 7 (Devam)

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Etkinliklere Yönelik Öz Yeterlik İnancı Düzeyleri (Devamı)

Ölçek Maddeleri	n	Ortalama ($\bar{x}$)	Standart Sapma (S)	Düzy
*ODÖ faaliyetine öğrenci katılımın sağlanması için velileri ikna etmekte zorlanırım	129	4.15	0.83	5
ODÖ faaliyetine yönelik plan ve hazırlıkları yapabilirim.	129	4.29	0.74	5
ODÖ faaliyeti öncesinde ilgili kişilere gerekli bilgilendirmeleri yapabilirim	129	4.46	0.6	5
ODÖ faaliyetine yönelik gerekli izin ve işlemleri yürütebilirim.	129	4.34	0.76	5
ODÖ faaliyeti öncesi karşıma çıkan engelleri aşabilirim.	129	4.12	0.75	4
Yasal prosedürleri gözeterek ODÖ faaliyeti düzenleyebilirim	129	4.24	0.8	5
*ODÖ faaliyeti konusunda ilgili kişi ve kurumlarla görüşmeye çekinirim.	129	4.19	0.85	4
ODÖ faaliyeti öncesinde yaşanabilecek güvenlik sorunlarını öngörebilirim.	129	4.02	0.8	4
*ODÖ faaliyeti sırasında grubun kontrolünü sağlamakta zorlanırım	129	3.81	0.99	4
ODÖ faaliyeti sırasında karşılaşılabileceğim olumsuzluklarla baş edebilirim.	129	4.11	0.77	5
*ODÖ faaliyeti sürecinde yaşadığım stresle baş etmekte zorlanırım	129	3.69	0.93	4
*ODÖ faaliyeti sırasında güvenliği sağlamakta zorluk yaşarım	129	3.84	0.86	4
*ODÖ faaliyeti sırasında öğrencilerin dikkatini toplamakta zorluk çekerim.	129	4.07	0.79	4
ODÖ faaliyeti sırasında aktif bir rol üstlenebilirim.	129	4.32	0.75	5
ODÖ faaliyeti düzenleyebilirim	129	4.25	0.82	5
ODÖ faaliyetinin ne olduğunu etkili bir şekilde gerçekleştirecek kadar iyi biliyorum.	129	3.95	0.88	4
*ODÖ faaliyetini etkili bir şekilde gerçekleştiremeyebilirim.	129	3.87	0.9	2
*ODÖ faaliyeti sırasında öğrencilere gerekli açıklamaları yapmakta güçlük yaşayabilirim.	129	4.15	0.66	5
ODÖ faaliyeti sırasında öğrencilerin sorularını rahatlıkla cevaplayabilirim.	129	4.3	0.74	5
*ODÖ faaliyeti konusunda sorumluluk almaktan kaçınırım.	129	4.3	0.77	5
*ODÖ faaliyetlerini değerlendirmekte zorlanırım.	129	4.26	0.74	5

Ölçek düzeyleri ve puan aralıkları aşağıdaki gibidir:

- 1,00 – 1,79 Hiç katılmıyorum – 1.düzy
- 1,80 –2,59 Katılmıyorum- 2. düzey
- 2,60 – 3,39 Biraz katılıyorum- 3.düzy
- 3,40 – 4,19 Büyük ölçüde katılıyorum- 4.düzy
- 4,20– 5,00 Tamamen katılıyorum- 5.düzy

Tablo 8 genel olarak incelendiğinde, öğretmenlerin ölçeğe verdikleri yanıtların ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Ölçek maddelerinden alınabilecek en yüksek puan 5'tir. Tabloya göre, en yüksek ortalamanın ($\bar{x}= 4, 46$) 11. maddede yer alan, "ODÖ faaliyeti öncesinde ilgili kişilere gerekli bilgilendirmeleri yapabilirim" maddesine ait olduğu ve katılımcıların "Tamamen katılıyorum" düzeyinde yanıt verdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. En düşük ortalamanın ise ($\bar{x}= 3, 69$) 19. maddede yer alan, "ODÖ faaliyeti sürecinde yaşadığım stresle baş etmekte zorlanırım" maddesine ait olduğu ve "Katılmıyorum" düzeyinde yanıt verdikleri belirlenmiştir.

Tabloya göre ölçek maddeleri tek tek incelendiğinde; "Kazanımlara göre ODÖ faaliyeti hazırlamakta zorlanırım." maddesine, ($\bar{x}=3,91$) ortalama ile "katılmıyorum"; "ODÖ faaliyetleri ile ders kazanımlarını günlük hayatla ilişkilendirebilirim" maddesine ($\bar{x}=4,33$) ile "tamamen katılıyorum"; "ODÖ faaliyeti ile öğrenmenin kalıcılığını arttırabilirim" maddesine ($\bar{x}=4,43$) ile tamamen katılıyorum; "ODÖ faaliyeti ile öğrencilere üst düzey beceriler kazandırabilirim" maddesine ($\bar{x}=4,22$) ile tamamen katılıyorum; "ODÖ faaliyetleri ile öğrencilerde ilgi ve merak uyandırabilirim" maddesine ($\bar{x}= 4,26$) ile tamamen katılıyorum; "*Alanımla ilgili ODÖ faaliyeti düzenlemekte zorlanırım" maddesine ($\bar{x}=3,89$) ile katılmıyorum; "*ODÖ konusunda yeterli bilgiye sahip değilim" maddesine ($\bar{x}=3,85$) ile katılmıyorum; "*ODÖ faaliyeti gerçekleştirme konusunda tecrübesizim" maddesine ($\bar{x}= 3,90$) ile katılmıyorum; "ODÖ faaliyetine öğrenci katılımın sağlanması için velileri ikna etmekte zorlanırım" maddesine ($\bar{x}= 4,15$) olmak üzere hiç katılmıyorum; "ODÖ faaliyetine yönelik plan ve hazırlıkları yapabilirim" maddesine, ($\bar{x}= 4,29$) ile tamamen katılıyorum; "ODÖ faaliyeti öncesinde ilgili kişilere gerekli bilgilendirmeleri yapabilirim" maddesine ($\bar{x}= 4, 46$) ile tamamen katılıyorum; "ODÖ faaliyetine yönelik gerekli izin ve işlemleri yürütebilirim" maddesine, ($\bar{x}=4,34$) olmak üzere tamamen katılıyorum; "ODÖ faaliyeti öncesi karşıma çıkan engelleri aşabilirim" maddesine($\bar{x}=4,12$) ile büyük ölçüde katılıyorum; "Yasal prosedürleri gözeterek ODÖ faaliyeti düzenleyebilirim" maddesine ($\bar{x}=4,24$) ile tamamen katılıyorum; "*ODÖ faaliyeti konusunda ilgili kişi ve kurumlarla görüşmeye çekinirim" ($\bar{x}=4,12$) ile katılmıyorum; "ODÖ faaliyeti öncesinde yaşanabilecek güvenlik sorunlarını öngörebilirim" maddesine ($\bar{x}=4,02$) ile büyük ölçüde katılıyorum; "*ODÖ faaliyeti sırasında grubun kontrolünü sağlamakta zorlanırım" maddesine ($\bar{x}=3,81$) ile katılmıyorum; "ODÖ faaliyeti sırasında karşılaşılabileceğim olumsuzluklarla baş edebilirim" maddesine ($\bar{x}=4,11$) ile büyük ölçüde katılıyorum; "*ODÖ faaliyeti sürecinde yaşadığım stresle baş etmekte zorlanırım" maddesine ($\bar{x}= 3,69$) ile katılmıyorum; "*ODÖ

faaliyeti sırasında güvenliği sağlamakta zorluk yaşarım” maddesine ($\bar{x}=3,84$) ile katılmıyorum; “*ODÖ faaliyeti sırasında öğrencilerin dikkatini toplamakta zorluk çekerim” maddesine ($\bar{x}=4,07$) ile katılmıyorum; “ODÖ faaliyeti sırasında aktif bir rol üstlenebilirim” maddesine ($\bar{x}=4,32$) ile tamamen katılıyorum; “ODÖ faaliyeti düzenleyebilirim” maddesine ($\bar{x}=4,25$) ile tamamen katılıyorum; “ODÖ faaliyetinin ne olduğunu etkili bir şekilde gerçekleştirecek kadar iyi biliyorum” maddesine ($\bar{x}=3,95$) ile büyük oranda katılıyorum; “*ODÖ faaliyetini etkili bir şekilde gerçekleştiremeyebilirim” maddesine, ($\bar{x}=3,87$) ile katılmıyorum; “*ODÖ faaliyeti sırasında öğrencilere gerekli açıklamaları yapmakta güçlük yaşayabilirim” maddesine ($\bar{x}=4,15$) ile hiç katılmıyorum; “ODÖ faaliyeti sırasında öğrencilerin sorularını rahatlıkla cevaplayabilirim” maddesine ($\bar{x}=4,30$) ile tamamen katılıyorum; “*ODÖ faaliyeti konusunda sorumluluk almaktan kaçınırım” maddesine ($\bar{x}=4,30$) ile hiç katılmıyorum; “*ODÖ faaliyetlerini değerlendirmekte zorlanırım” maddesine ($\bar{x}= 4,26$) olmak üzere hiç katılmıyorum düzeyinde yanıt vermişlerdir. Genel ortalama ($\bar{x}= 4,12$) ile “Büyük ölçüde katılıyorum” düzeyidir.

Ölçek verileri incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlik inançlarının yüksek düzeyde olduğu sonucu çıkarılmaktadır. Kullanılan ölçekte, 11 maddeden oluşan “Hazırlık Öz-yeterliği” boyutundan en az 11 en fazla 55 puan, 10 maddeden oluşan “Uygulama ve Değerlendirme Öz-yeterliği” boyutundan en az 10 en fazla 50, 4 maddeden oluşan “Öğrenmeyi Destekleme Öz-yeterliği” boyutundan en az 4 en fazla 20 ve 4 maddeden oluşan “Bilgi ve Deneyim Öz-yeterliği” boyutundan ise en az 4 en fazla 20 puan alınabilir. Buna göre ölçeğe katılan öğretmenlerin puanları incelendiğinde, “Hazırlık ve Öz-yeterliği” boyutundan ortalama 52 puan, “Uygulama ve Değerlendirme Öz-yeterliği” boyutundan ortalama 44 puan, “Öğrenmeyi Destekleme Öz-yeterliği” boyutundan ortalama 20 puan ve “Bilgi ve Deneyim Öz-yeterliği” boyutundan ortalama 16 puan elde ettikleri görülmektedir. Ölçek genelinde ortalama 132 puan elde edilmiştir. Buna göre, öğretmenlerin ölçeğin alt maddeleri olan “Hazırlık, Uygulama ve Değerlendirme, Öğrenmeyi Destekleme, Bilgi ve Deneyim” boyutlarına karşı öz yeterlilik inançları yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin “hazırlık” alt boyutu incelendiğinde, en yüksek ortalamanın ($\bar{x}= 4, 46$) 11. maddede yer alan, “Tamamen katılıyorum” düzeyindeki “ODÖ faaliyeti öncesinde ilgili kişilere gerekli bilgilendirmeleri yapabilirim” maddesine ait olduğu; en düşük ortalamanın ($\bar{x}=3,95$) ise 24. maddede yer alan “Büyük ölçüde katılıyorum” düzeyindeki “ODÖ faaliyetinin ne olduğunu etkili bir şekilde gerçekleştirecek kadar iyi biliyorum”

maddesine ait olduğu görülmektedir. Öğretmenler, okul dışı faaliyetleri öncesinde ilgili kişilere gerekli bilgilendirmeleri yapma konusunda kendilerini fazlasıyla yeterli bulmaktadır. Bununla beraber okul dışı faaliyetlerin ne olduğunu etkili bir şekilde gerçekleştirecek kadar iyi bildiklerine dair kendilerini daha az yeterli hissetmektedirler.

Ölçeğin “uygulama ve değerlendirme” alt boyutu incelendiğinde, en yüksek ortalamanın, “hiç katılmıyorum” düzeyi ile “*ODÖ faaliyetlerini değerlendirmekte zorlanırım.” ($\bar{x}= 4,26$) maddesi olduğu; en düşük ortalamanın ise “katılmıyorum” düzeyi ile “*ODÖ faaliyeti sürecinde yaşadığım stresle baş etmekte zorlanırım” maddesine ($\bar{x}= 3,69$) ait olduğu görülmektedir. Öğretmenler, okul dışı öğrenme faaliyetlerini değerlendirmede kendilerini yeterli hissederken, okul dışı öğrenme faaliyetleri sürecinde yaşadıkları stresle baş etme noktasında kendilerini daha az yeterli hissetmektedirler.

Ölçeğin “öğrenmeyi destekleme” alt boyutunda en yüksek ortalama, “tamamen katılıyorum” düzeyi ile “ODÖ faaliyeti ile öğrenmenin kalıcılığını arttırabilirim” maddesine ($\bar{x}=4,43$) aittir; en düşük ortalama ise yine “tamamen katılıyorum” ODÖ faaliyeti ile öğrencilere üst düzey beceriler kazandırabilirim” maddesine ($\bar{x}=4,22$) aittir. Öğretmenler okul dışı öğrenme faaliyetleri ile öğrenmenin kalıcılığını arttırma ve öğrencilere üst düzey becerileri kazandırma noktalarında kendilerini fazlasıyla yeterli görmektedirler.

Ölçeğin son boyutu olan “bilgi ve deneyim” alt boyutunda en düşük ortalama “katılmıyorum” düzeyi ile “*ODÖ konusunda yeterli bilgiye sahip değilim” maddesine ($\bar{x}=3,85$) maddesine aittir. En yüksek ortalama ise, “katılmıyorum” düzeyi ile “Kazanımlara göre ODÖ faaliyeti hazırlamakta zorlanırım.” maddesine ($\bar{x}=3,91$) aittir. Öğretmenler, okul dışı öğrenme faaliyetlerine ilişkin sahip oldukları bilgi anlamında ve okul dışı öğrenme faaliyetlerini kazanımlara göre hazırlayabilme konusunda kendilerini yeterli hissetmektedirler.

Ölçek verileri genel olarak değerlendirildiğinde, en yüksek ortalamanın ($\bar{x}= 4, 46$) 11. maddede yer alan, “ODÖ faaliyeti öncesinde ilgili kişilere gerekli bilgilendirmeleri yapabilirim” maddesi ile hazırlık alt boyutuna ait olduğu ve “Tamamen katılıyorum” düzeyinde yanıt verdikleri görülmektedir. En düşük ortalamanın uygulama ve değerlendirme alt boyutunda yer alan ise 19. maddedeki, “ODÖ faaliyeti sürecinde yaşadığım stresle baş etmekte zorlanırım” ($\bar{x}= 3, 61$) maddesine ait olduğu ve “Katılmıyorum” düzeyinde yanıt verdikleri görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin ölçeğin hazırlık alt boyutundaki, okul dışı faaliyetler öncesinde ilgili kişilere gerekli bilgilendirmeleri yapma konularında kendilerini fazlasıyla yeterli buldukları, bununla

beraber ölçeğin uygulama ve değerlendirme alt boyutunda yer alan okul dışı öğrenme faaliyetleri sürecinde yaşadıkları stresle baş etmekte zorlanma konularında kendilerini daha az yeterli buldukları görülmüştür.

Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin okul dışı faaliyetlere yönelik öz-yeterlik inançları yüksektir. Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerine Yönelik Öz-Yeterlik İnançları puan ortalamaları 4,46 -3, 61 arasında değişmektedir. Alanyazın taramasında bu sonucu destekleyecek çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Tural Kara (2018), çalışmalarında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme etkinliklerinden biri olan müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançları yüksek çıkmıştır. Yurtdakal ve Karakaş (2021), araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin okul dışı ortamlara gezi düzenleyebilme konusunda öz-yeterliklerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin okul dışı ortamlara gezi düzenleyebilme öz-yeterlik inanç ortalama puanları 3,97 olarak hesaplanmış ve bu değer yüksek düzeye yakın olduğu görülmüştür. Pekin ve Bozdoğan (2021), çalışmasında da ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere gezi düzenlenmeye ilişkin öz yeterlikleri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin okul dışı ortamlara gezi düzenlemeye ilişkin öz yeterlik inançları yüksek çıkmıştır.

İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci araştırma sorusu, “Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlik inançlarına ilişkin puanları kıdemlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusudur. Ölçeğe katılan öğretmenlerin elde ettiği puanların kıdemlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmada hata payı 0.05 kabul edilmiştir. ANOVA testinin varyansların eşliği varsayımını test etmek amacıyla “Levene” testi yapılmıştır. Levene testi sonucunda gruplar arası varyanslar homojen çıkmıştır ($p = .514 > .05$). ANOVA testinin normallik varsayımını test etmek amacıyla yapılan normallik testi analizine göre grupların normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır ($p > .05$)

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlik inançlarının kıdem değişkenine göre anlamlı fark oluşturup oluşturmadığına dair yapılan analiz sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Etkinliklere Yönelik Öz Yeterlik İnançlarının Kıdem Değişkenine Göre İncelenmesi

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	0.634	4	0.158	0.592	0.669
Gruplar içi	33.172	124	0.268		
Toplam	33.8053	128			

* $p > .05$

Tablo 8 incelendiğinde, gruplar arası fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır { $F(4,124) = 0,592$; $p > .05$ }. Dolayısıyla, okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlilik inançlarının kıdeme göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 20 yıl üzeri olarak belirlenen kıdemler arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Alanyazın taraması yapıldığında, bu araştırmadan elde edilen sonuç ile çelişen araştırmalara rastlanılmıştır. Çetin ve Demir (2022), araştırmalarında öğretmenlerin okul dışı faaliyetlere yönelik öz-yeterlik inanç düzeylerinin mesleki kıdeme göre farklılık gösterip göstermediğini incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre, mesleki deneyimi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin, mesleki deneyimi 6-10 yıl olan öğretmenlere göre öz-yeterlik inançları anlamlı olarak farklılaşmıştır. Mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin öz-yeterlik inançları daha yüksek bulunmuştur. Alanyazında bu araştırmadan elde edilen sonuçları destekleyen araştırmalar bulunmaktadır. Pekin ve Bozdoğan (2021), çalışmalarında öğretmenlerin okul dışı çevrelere eğitim amaçlı gezi düzenleyebilme öz-yeterlikleri ile meslek kıdemi değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını belirlemişlerdir. Pas, Bradshaw ve Hershfeldt (2012) ve Yılmaz ve Çokluk Bökeoğlu, (2008), araştırmaları bu bulguları destekler niteliktedir. Bu araştırmalarda da mesleki kıdeme göre öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarına ilişkin puanlarında bir farklılık olmadığı belirtilmiştir. Gömleksiz ve Serhatlıoğlu (2013), araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançları ile mesleki hizmet süreleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığını belirtmektedir. Kaya (2019)' da araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarının mesleki kıdeme göre farklılaşmadığını belirlemiştir.

Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü araştırma sorusu “Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlik inançlarına ilişkin puanları eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusudur. ODÖ Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeğinden” elde edilen verilerin katılımcıların eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmada hata payı 0.05 kabul edilmiştir. ANOVA testinin varyansların eşliği varsayımını test etmek amacıyla “Levene” testi yapılmıştır. Levene testi sonucunda gruplar arası varyanslar homojen çıkmıştır ($p = .322 > .05$). ANOVA testinin normallik varsayımını test etmek amacıyla yapılan normallik testi analizine göre grupların normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır ($p > .05$)

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlik inançlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı fark oluşturup oluşturmadığına dair yapılan analiz sonuçları Tablo 9’deki gibidir.

Tablo 9

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Etkinliklere Yönelik Öz Yeterlik İnançlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1.353	1	1.353	5.294	0.023
Gruplar içi	32.453	127	0.256		
Toplam	33.8053	128			

** $p > .05$*

Tablo 9 incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlik inançları ve eğitim durumları arasında anlamlı fark bulunmuştur $\{F(1-127) = 5,294; p < .05\}$. Yapılan analiz sonucunda, katılımcıların sadece “yüksek lisans” ve “lisansüstü eğitim yapmadım” seçeneklerini seçtikleri ve “doktora” seçeneğini seçmedikleri, dolayısı ile analiz posthoc testi için uygun halde olmamıştır. Bu noktada analiz üzerinde, diğer verileri etkilemeyecek şekilde, eğitim durumu “Yüksek lisans(1)” ve “Lisansüstü eğitim yapmadım(3)” olarak iki kategorili değişken olarak düzenlenmiştir ve “bağımsız örneklem t testi” yapılmıştır. Tablo 10’ da yapılan t testi analizi yer almaktadır

Tablo 10

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Etkinliklere Yönelik Öz Yeterlik İnançlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

	n	$\bar{x}$	sx	Ortalama Farkı	t	sd	p
Yüksek Lisans	22	4,35	0,50	0,27	2,301	127	0,023
Lisansüstü Eğitim Yapmadım	107	4,07	0,51				

* $p > .05$

Tablo 10 incelediğinde, okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz-yeterlik inançları eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermiştir $\{t(127)=2,301, p<.05\}$. Bu fark, yüksek lisans yapanların lehinedir.

Alanyazın taraması yapıldığında, yapılan bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte çalışmalara ulaşılmıştır. Sontay ve Karamustafaoğlu (2017), araştırmalarında, yüksek lisans mezunu öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarının lisans mezunu öğretmenlere göre anlamlı farklılık oluşturacak derecede yüksek olduğunu tespit etmiştir. Koç ve Sak (2017), araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki etkinliklere yönelik öz-yeterlik inançlarını incelemiştir. Araştırmanın alt amaçlarından biri, öğretmenlerin öğrenim düzeylerinin öz-yeterlik inançları üzerindeki etkisini belirlemek olmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki etkinliklerden sadece gezi etkinliğine yönelik öz-yeterlik inançlarının öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Demir ve Çetin (2021), araştırmaları sonucunda lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin lisansüstü eğitim almayan öğretmenlere göre okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öz – yeterlik inançlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alanyazında, bu araştırmanın bulgularıyla çelişen araştırmalar da yer almaktadır. Temel ve Kölemen (2022), araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerin alan gezisi düzenleyebilmeye ilişkin öz-yeterlik inançlarını çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin eğitim durumuna göre öz-yeterlik puanları anlamlı farklılık göstermemiştir.

Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü araştırma sorusu “Okul öncesi eğitimde okul dışı etkinliklere ilişkin katılımcıların görüşleri nelerdir?” sorusudur. Bu araştırma sorusuna yönelik olarak bu kısımda;

1. Okul öncesi eğitimde okul dışı etkinliklere ilişkin öğretmenlerin görüşlerine yönelik bulgular ve yorum,
2. Okul öncesi eğitimde okul dışı etkinliklere ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerine yönelik bulgular ve yorum
3. Okul öncesi eğitimde okul dışı etkinliklere ilişkin ailelerin görüşlere yönelik bulgular ve yorum,
4. Okul öncesi eğitimde okul dışı etkinliklere ilişkin okul öncesi eğitim alan uzmanlarının görüşlerine yönelik bulgular ve yoruma yer verilmiştir.

Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Öğretmenlerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum

Öğretmenler için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda, ailelere yönelik öneriler dışında 11 soru bulunmaktadır. Bu noktada, daha anlaşılır olması açısından sorular 3 başlık altında gruplandırılarak analiz edilmiştir:

1. “Öğretmenlerin okul dışı etkinliklere yönelik görüşlerine” ilişkin bulgular
2. “Öğretmenlerin MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı görüşlerine” ilişkin bulgular
3. “Öğretmenlerin okul dışı etkinliklerde aile katılımına yönelik görüşlerine” ilişkin bulgulardır.

Öğretmenlerin “Okul Dışı Etkinliklere Yönelik Görüşleri” ne İlişkin Bulgular

Öğretmenlere görüşmede “Okul dışı etkinlikler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin okul dışı etkinliklere ilişkin verdikleri yanıtlar Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11

Öğretmen Görüşlerine Göre Okul dışı etkinlikler nelerdir?

	<i>f</i>
Alan gezisi	15
Gözlem	6
Tiyatro veya sinema	3
Deney	3
Bilim festivali	2
Doğa etkinlikleri	2
Cadde	1
Piknik	1
Park	1
Alış-veriş Merkezi	1
Kültür Merkezi	1

Tablo 11’de görüldüğü gibi okul dışı etkinlikler denildiğinde öğretmenlerin akıllarına en sık olarak alan gezileri ($f=15$), bahçe etkinlikleri ($f=9$), gözlem etkinlikleri ($f= 6$) gelmektedir. Bu etkinliklerden sonra deneyler, tiyatro veya sinemaya gitmek, doğa etkinlikleri, bilim festivali gelmektedir. Bununla beraber öğretmenlerden ikisi sanat etkinliğinin okul dışında yapılabileceğini ifade etmiştir. Bir öğretmen okul dışındaki tüm etkinliklerin sayılabileceğini belirtmiştir. Bu doğrultuda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Sınıf dışı etkinlikler deyince aklıma bahçe çalışmaları geliyor. Keşfetmeye yönelik oyunlar, bahçe oyunları, parkur oyunları gibi. Çocuklar bu tür oyunları çok seviyorlar. Özellikle doğayı keşfetme toprağı kazma gibi etkinliklerden çok keyif alıyorlar. (Ö-12)

Okul dışında gezi olarak program yapıyoruz. Çevre gezileri yapıyoruz. Mesela bu sene bilim merkezine gittik. Çocukları oyun alanına götürdük. Bahçede oynuyoruz. O tür etkinlikler aklıma geliyor. (Ö-17)

Okul dışı etkinliklerde çocukların bire bir yaşantısına dahil edebileceğimiz her türlü etkinlik geliyor. Aile içi, oyun parkı, AVM’deki etkinlikler, tiyatrolar, çocukların gelişimlerine yönelik her türlü etkinlikleri baz alabiliriz. (Ö-18)

Öğretmenlerin “Okul dışı etkinlikler nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde sıklıkla alan gezisi etkinlikleri yanıtını vermişlerdir. Bahçe etkinlikleri ikinci olarak en sık bahsedilen etkinlik türüdür. Gözlem, sıklıkla söylenen bir diğer etkinlik türüdür. Bunun sebebi gözlemin hem bilimsel süreç becerisi olarak kullanılabilmesi hem de alan gezilerinde etkinlik türü olarak kullanılabilmesi olabilir. Deney yapmak, tiyatro veya sinemaya gitmek doğa etkinlikleri ve bilim festivallerine

katılmak, trafik haftasında caddede etkinlik yapmak, piknik yapmak, parka ve alışveriş merkezine gitmek öğretmenlerin bahsettiği diğer etkinlik türleridir. Alanyazın incelendiğinde, bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikteki çalışmaya ulaşılmıştır. Bostan Sarioğlu ve Küçüközer (2017), araştırmalarında okul dışı öğrenme ortamlarının neler olduğuna ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerini incelemiştir. Öğretmen adayları en sık ev ortamını da okul dışı öğrenmelere dahil ederek ev yanıtını vermişlerdir. Arkadaş ve aile ortamında yaşanan öğrenmeler, müzeler, parklar, doğal yaşam alanları, okul bahçesi sıklıkla belirtilen diğer okul dışı öğrenme ortamlarıdır.

Öğretmenlere ikinci olarak, “*Eğitim sürecinde hangi okul dışı etkinliklere yer veriyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin eğitim öğretimde kullandığı okul dışı alanlar Tablo 12’deki gibidir.

Tablo 12

Öğretmenlerin Öğretim Sürecinde Kullandığı Okul Dışı Etkinlik Türleri

	<i>f</i>
Bahçe	12
Alan gezisi	6
Gözlem	3
Doğa etkinlikleri	3
Piknik	3
Bilim Festivali	3
Deney	2
Tiyatro veya sinema	2
Park	2
Oyun merkezi	2
Kütüphane	1
Cadde	1
Kültür Merkezi	1

Tablo 12’de görüldüğü gibi öğretmenler okul dışı etkinliklerde en sık bahçeyi kullanmaktadır ($f=12$). Sınıfların kalabalık olması ve sınıfta kaynaştırma öğrencisinin bulunması, soğuk mevsimlerde çocukların hasta olma ihtimali, çalışan anne babaların olması, pandemiden sonra dışarıdaki ortamlara daha az çıkmaları nedenleri ile dört öğretmen ise yeterince okul dışı etkinlik yapamadığını belirtmiştir. Öğretmenler özellikle özel gün ve haftalarda gezi ziyaretleri yaptıklarını belirtmişlerdir (müzeler haftası, kütüphane haftası). Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Yaşadığımız şehir, okulunun çevresi ile de ilgili. Biz okulumuzda en fazla bahçeye çıkabiliyoruz. Bahçede farklı oyunlara açık hava oyunlarına yer vermeye çalışıyoruz. Bahçe incelemesi yaptırmaya çalışıyorum. Ama bulunan şehre göre çeşitlilik gösterir. Müze bilim merkezi, kültür evine geziler düzenleyerek çocuklara deneyim sağlamaya çalışıyoruz. (Ö- 5)

Yer veriyoruz. Genelde okul bahçesini kullanıyoruz. Güvenlik durumu olduğu için çok fazla okul bahçesi dışına çıkmıyoruz. Özellikle pandemiden sonra hiçbir yere çıkamadık. Genelde okul parkı, çimler, ağaçlık alanlar, meyve bahçesinin olduğu yeri kullanıyoruz. (Ö-8)

Olabildiğince yer veriyoruz ancak özellikle soğuk mevsimlerde veliler ile sıkıntılar yaşayabiliyoruz. Aksaray ilinde kış mevsimi uzun ve soğuk olduğu için bazı veliler çocukların hasta olmasından korkuyorlar. (Ö-13)

Görüşmelere göre, öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde en sık yer verdikleri okul dışı etkinlik türü bahçe etkinlikleridir. Görüşmelerde öğretmenler bunun sebebinin bahçeye erişimin kolay olması, diğer ortamlara göre daha az güvenlik riski taşıması, öğrencilerinin kontrolünün okul bahçesinde daha kolay sağlanabilmesi gibi nedenler belirtmişlerdir. İkinci olarak en sık tercih edilen etkinlik türü alan gezileridir. Bunun sebebi, alan gezisinin aynı zamanda bir etkinlik türü olması ve MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı içerisinde de yer alması olabilir. Görüşmeler incelendiğinde, öğretmenler daha çok belirli gün ve haftalarda alan gezilerini düzenlediklerini belirtmişlerdir. Gözlem etkinlikleri, doğa etkinlikleri, bilim festivalleri ve piknikler, deney etkinlikleri, tiyatro ve sinema, parklar, oyun merkezleri, kütüphane ve kültür merkezi az tercih edilen okul dışı etkinlikler olarak ifade edilmiştir.

Alanyazında, bu araştırma ile paralel sonuçlara ulaşılan araştırmalar bulunmaktadır. Yıldız (2022), araştırmasında öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarındaki yeterliklerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu anlamda öğretmenler ile yapılan görüşmeler sonrasında öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamları olarak resmi kurumlar, esnaf, açık alanlar, oyun alanları, ev/aile ortamları olarak belirttikleri görülmüştür. Ocak ve Korkmaz (2018), araştırmalarında okul dışı öğrenme ortamları hakkındaki ortaokul fen bilimleri ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin en sık faydalandıkları okul dışı öğrenme ortamların kamu kuruluşu, müze, piknik alanı, hayvanat bahçesi, üretim atölyesi, bilim ve teknoloji merkezi ve botanik bahçesi gibi alanlar olduğu görülmektedir. Selanik-Ay ve Erbasan (2016), araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin sıklıkla kullandığı okul dışı ortamların tarihi mekânlar ve kurum/kuruluşları; nadiren sanatsal mekânlar ve sanal ortamların ziyaret edilmesi olarak belirtilmiştir. Daş, Aslan ve Yadigaroglu (2021),

araştırmasında öğretmen adayları tarafından sıklıkla tercih edilen okul dışı öğrenme ortamlarının başında müzeler, bahçeler ve parklar ve doğal ortamlar gelirken en az yararlandıkları ortamların ise fırın, sinema ve tiyatro olduğunu belirtmişlerdir. Alanyazında incelenen araştırmalar ve araştırmacının yapmış olduğu bu araştırmada, öğretmenlerin sıklıkla kullandıkları okul dışı etkinlikler paralellik göstermektedir.

Öğretmenlere üçüncü olarak “Okul dışı etkinlikleri planlama uygulama ve değerlendirmede nelere dikkat ediyorsunuz?” başlığı altında sorular yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu noktada dikkat ettikleri temel noktalar Tablo 14, 15, 16 ve 17’de yer almıştır.

Öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri planlarken en çok dikkat ettikleri noktalar Tablo 13’te yer almaktadır.

Tablo 13

Öğretmenlerin Okul Dışı Etkinlikleri Planlamada Dikkat Ettikleri Noktalar

	<i>f</i>
Günlük plan ve aylık plana göre	15
Çocukların fikirlerine göre	6
Hava şartlarına göre	3
Maddi olanaklara göre	2
Hazır plan kullanıyorum	2
Yasal prosedüre göre	2

Tablo 13 incelendiğinde, öğretmenlerin en çok günlük ve aylık plana göre okul dışı etkinlikleri planladıkları görülmektedir (f=15). Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, çocukların fikirlerine göre (f=6) ve hava şartlarına göre (f=3) yapılan planlamalar genelde gelişigüzel yapılmaktadır. Ayrıca öğretmenler maddi olanaklar (f=2) ve yasal prosedürlere (f=2) göre planlama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Hazır plan kullandığını belirten öğretmen sayısı ikidir. Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Okul dışı etkinlikleri genelde internet üzerinden sosyal medya üzerinden bakarak uyguluyorum. Aylık planı baz alarak uyarlıyorum ancak ona bağımlı kalmıyorum. (Ö-4)

Aylık plan içerisinde yer veriyoruz, günlük eğitim akışımızda da belirli şekilde yer alıyor. Ancak spontane olarak gerçekleştirdiğimiz etkinlikler de oluyor. Örneğin masa başı etkinliklerin yoğunlukla yapıldığı veya yorucu bir günden

sonra çocukların bunaldığını hissettiğimde sınıf dışarısına çıkarak orada etkinliklerimize devam edebiliyoruz. Ya da bir kar yağdığında yağmur yağdığında gözlemlemek için çıkabiliriz. Solo Türk gösterileri olmuştu, çocuklar çok merak etmişlerdi. Bahçeye çıkarak gökyüzünü incelemiştik. Bu noktada esneklik tanıyoruz. (Ö-12)

Görüşler incelendiğinde, öğretmenler okul dışı etkinlikleri planlarken sıklıkla günlük plan ve aylık plana göre planlama yaptıkları belirlenmiştir. Öğretmenler çocukların ihtiyaçları, istekleri ve fikirlerine göre anlık olarak dışarı çıkabilmektedirler. Öğretmenler hava şartları, maddi olanaklar ve yasal prosedürler öğretmenlerin planlama yaparken daha az sıklıkla belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri uygulamadan önce dikkat ettikleri noktalar Tablo 14'te yer almaktadır.

Tablo 14

<i>Öğretmenlerin Okul Dışı Etkinliklerde Uygulama Öncesinde Dikkat Ettikleri Noktalar</i>	<i>f</i>
Güvenlik	12
Çocuğa uygunluk	6
Kazanıma uygunluk	6
İzin alma	6
Materyal Hazırlama	5
Kuralları Anlatma	5
Veli iznini alma	3
Servis ayarlama	3
Çocukların sağlık durumları	1

Tablo 14 incelendiğinde öğretmenlerin uygulama öncesinde en sık güvenliğe dikkat ettikleri görülmektedir (f=12). Öğretmenler uygulama öncesinde ortamın ve etkinliğin çocuğa uygun olması (f=6), etkinliğin kazanımlara uygun olması (n=6), yasal izinlerin alınması (f=6), çocuklara kuralları anlatma (f=5), gerekli materyalleri hazırlama(n=5), veli izninin alınması (f=3), servis ayarlama (f=3) ve çocukların sağlık durumlarının uygun olmasına dikkat etmektedir. Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Çocukları sınıftan veya okuldan çıkarmak illaki bir risk taşıyor ve bir sorumluluk istiyor. Bu sorumluluğu da en büyük sorumlusu öğretmen oluyor. O yüzden öncelikle güvenliğini sağlamaya çalışıyorum. Bundan sonra çocukları idare etmede bir sıkıntı yaşamadım. (Ö-6)

Gerekli izinleri alıyoruz. Araçla gidilecekse servisi ayarlıyoruz. Gidilecek yerden izin alarak hazırlanıyoruz. (Ö-15)

Öğretmen görüşlerine göre, uygulama öncesinde en sık güvenliğin sağlanmasına dikkat edilmektedir. Etkinliğin çocuğa uygunluğu, etkinliğin kazanımlara uygunluğu ve yasal izinlerin alınması, çocuklara kuralların anlatılması ve etkinlikte kullanılacak materyallerin hazırlanması öğretmenlerin sıklıkla dikkat ettiği diğer noktalar. Öğretmenler, velilerin izninin alınması ve servis ayarlanmasını daha az belirtmişlerdir. En az belirtilen nokta çocukların sağlık durumlarının uygun olmasıdır.

Öğretmenlerin okul dışı etkinliklerde uygulama sırasında dikkat ettikleri noktalar Tablo 15'te yer almaktadır.

Tablo 15

<i>Öğretmenlerin Okul Dışı Etkinlikleri Uygulama Sırasında Dikkat Ettikleri Noktalar</i>	
	<i>f</i>
Çocuğu güdüleme	10
Çocuğa göre etkinlikler	8
Yardımcı kişiler (veli, personel)	4
Dikkat çekici uyarıcılar	2
Farklı yöntem teknikler	1

Tablo 15 incelendiğinde, öğretmenlerin uygulama esnasında en çok dikkat ettikleri noktanın çocukları güdülemek olduğu görülmektedir ($f=10$). Çocuğa göre etkinlikler seçmek öğretmenlerin diğer dikkat ettikleri noktadır ($f=8$). Yardımcı kişilerin bulunması ($f=4$) dikkat edilen diğer noktadır. Dikkat çekici uyarıcılar kullanmayı (düdük gibi) iki öğretmen ve farklı yöntem tekniklere başvurmayı bir öğretmen uygulamaktadır.

Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Sınıf yönetimi biraz zor olabiliyor. Bu durumlarda ödül ve pekiştirme yöntemini kullanıyorum. Sınıfa döndüğümüzde sticker, ödül ya da çikolata vereceğim diyerek çocukları kontrol altına alabiliyorum. (Ö-20)

Çocuklara kuralları anlattığımız için nerede nasıl davranacaklarını nerede bekleyeceklerini biliyorlar. Bence sınıf içerisinde sınıf yönetimini sağlayabilen bir öğretmen sınıf dışarısında da sınıf yönetimini sağlıyor. (Ö-11)

Okulda güne başlama zamanında çocuklarda merak duygusu uyandırmak ve dikkatlerini çekmek için yapacağımız etkinliklerden bahsediyorum. Sonra etkinliğe başlıyorum. Etkinliklerin sürelerini kısa tutmaya çalışıyorum.

Etkinliklerden önce çocukları ön bilgilendirme yaparak etkinliğe hazırlıyorum. Bu şekilde aşamaları tek tek belirterek süreci çocuklarla beraber yürütmeye çalışıyorum. Çocuklar süreci bilince daha dikkatli dinliyorlar. (Ö-7)

Öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin uygulama sırasında en sık dikkat ettikleri noktanın çocukları güdülemek olduğu görülmektedir. Öğretmenler çocukları güdülemek için sıklıkla hedeften haberdar etme, ödül, kuralları hatırlatma yöntemlerini kullanmaktadırlar. Öğretmenler ikinci sıklıkla yapılan etkinliklerin çocuğun ilgi istek ve ihtiyaçlarına uygun olması ve dikkat çekici olmasına dikkat etmektedirler. Yardımcı personellerin, gidilen yerdeki personellerin ya da velilerin öğretmenlere yardımcı olması öğretmenlerin dikkat ettikleri diğer noktadır. Öğretmenlerin en az dikkat ettiği noktalar dikkat çekici uyarıcıların kullanılması ve farklı yöntem tekniklerin kullanılmasıdır.

Öğretmenlerin okul dışı etkinlikler için değerlendirmede kullandıkları çalışmalara ilişkin belirttikleri görüşler Tablo 16'da yer almaktadır:

Tablo 16

<i>Öğretmenlerin Okul Dışı Etkinlikleri Değerlendirmede Kullandıkları Çalışmalar</i>	<i>f</i>
Sınıf içi soru cevap çalışması	13
Resim çalışması	5
Hazır plana göre değerlendirme	3
Değerlendirme yapmıyorum	2
Drama	1
Hikaye tamamlama	1
Video izleme	1

Tablo 16 incelendiğinde, öğretmenlerin en çok kullandıkları değerlendirme, sınıf içinde gerçekleştirdikleri soru-cevap çalışmasıdır ($f=13$), daha sonra öğretmenler resim çalışması yapma ($f=5$), hazır plana göre değerlendirme ($f=3$), drama ($f=1$), video izleme ($f=1$), hikaye tamamlama ($f=1$) gibi çalışmalarını kullandıklarını belirtmişlerdir. İki öğretmen, değerlendirme yapmadığını belirtmiştir. Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Değerlendirme boyutu bizim günlük planlarımız paralelinde oluyor. Programlardaki kazanımlara ne kadar ulaşıldığı, öğretmenin bunları yaparken neleri dikkate aldığı ve neleri daha çok dikkate alması gerektiği gibi şeyleri dikkate alıyoruz. Yine normal programı değerlendirirken öğretmen-program-çocuk paralelinde okul dışı gezilerimizi değerlendiriyoruz. (Ö-18)

Resim çalışması mutlaka yapıyoruz. Daha önce hazırladığımız orda gördükleri ve deneyimlerine göre bir etkinlik planladıysak hazırladığımız sorularla değerlendirme yapıyoruz. Sanat etkinliği ise sanat etkinliği ile resim çalışması ise resim çalışması kimi etkinliklerde soru cevapla neye heyecanlandıkları, üzüldükleri, şaşırdıkları gibi ifadeleri içeren etkinlik sorularıyla bitiriyoruz. (Ö-1)

Öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenler değerlendirmede en sık “soru cevap” çalışmasını kullanmaktadır. Bu çalışmanın değerlendirmede hızlı biçimde ve kalabalık sınıflarda kolayca uygulanabilmesi en sık tercih edilme sebeplerinden olabilir. Resim çalışması yapma, hazır planda yer alan değerlendirmeyi uygulama öğretmenler tarafından daha az belirtilmiştir. Değerlendirmede en az kullanılan çalışmalar ise, drama, hikaye tamamlamadır. Öğretmenlerin bu değerlendirme türlerini daha az tercih etmelerinin sebebi, bu yöntemlerin kalabalık sınıflarda uygulanmasının zor olabilmesi, daha çok hazırlık gerektirmesi ve daha fazla zaman gerektirmesi olabilir.

Alanyazın incelendiğinde, öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında dikkat ettikleri noktalar ile ilgili bu araştırmanın bulguları çeşitli araştırmaların bulgularıyla desteklenmektedir. Yıldız (2022), okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı ortamları kullanma durumlarını incelediği araştırmasında öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri planlarken dikkat ettikleri unsurların “ortamın gelişim seviyelerine uygun olması”, “günlük yaşam becerilerini öğrenecekleri ortam”, “iklimin göz önünde bulundurulması” olarak ifade ettiklerini belirtmiştir. Öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri daha çok alan gezisi olarak algıladıklarını ve ulaşım ücretlerine dikkat ettiklerini ifade etmiştir. Öğretmenler okul dışı etkinlikleri değerlendirmede daha çok soru-cevap çalışmasını kullandığını, az sayıda öğretmen ise resim ve drama çalışması yaptığını belirtmiştir. Erata (2018) araştırmasında, okul öncesi öğretmenlerinin alan gezilerini planlarken en çok dikkat ettikleri noktaların kazanım ve göstergeleri dikkate alarak etkinliklerin planlanması ve ulaşımı yakın olan yerleri tercih edilmesi olarak ifade etmiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmenler gezi zamanlarını planlarken belirli gün ve haftalara uygunluğuna, iklim şartlarına ve aylık plandaki kazanımlara öncelikli olarak dikkat etmektedir. kullandıkları çalışma, en çok çocuklar ile sohbet etmek ve yapılan gezi hakkında resim çalışması yapmaktır. Değerlendirmede en az kullanılan çalışmalar ise drama çalışmaları, sanat etkinliği ve oyun gibi farklı çalışmalar olduğu belirtilmiştir. Tutkun ve diğerleri (2019), araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin alan gezisi etkinlikleri hakkındaki görüşlerini incelemiştir. Öğretmenlerin alan gezilerini düzenlemede dikkat ettikleri temel noktalar gezi

düzenlenecek alanların güvenli olması, ulaşımın kolay olması, çocukların ilgisini çekecek ortamlar olması, çocukların gelişim düzeyine uygun olması, kazanım-göstergelere uygun olması ve belirli gün ve haftalara uygun olmasıdır. Öğretmenlerin gezi öncesinde dikkat ettikleri noktalar; uygun bir gezi planı oluşturma, çocuklarla gidilecek yer hakkında sohbet edilmesi ve kuralların anlatılması, gezinin amacının açıklanması gibi noktalardır. Araştırmada, gezi esnasında öğretmenlerin herhangi bir etkinlik yaptırmadığı ve sadece alanın gezildiği belirtilmiştir. Değerlendirmede ise çoğunlukla çocuklar ile gezi hakkında sohbet edildiği ifade edilmiştir.

Öğretmenlere dördüncü olarak “Okul dışı etkinliklerin çocuğa etkileri nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu noktada belirttikleri temel noktalar Tablo 17’ de yer almaktadır.

Tablo 17

Okul Dışı Etkinliklerin Çocuğa Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	<i>f</i>
Yaparak yaşayarak öğrenme	9
Kalıcı öğrenme	6
Günlük yaşam deneyimleri sağlama	4
Hücre silme	4
Gelişimi destekleme	3
Somut öğrenme	2
Sosyalleşme	2
Rahatlama ve özgür hissetme	2
Keşfetme ve merak duygusu	2
Fırsat eşitliği sağlama	1
Saygı duymayı öğretme	1
Kendini ifade etme becerisini geliştirme	1

Tablo 17 incelendiğinde öğretmenler; yaparak yaşayarak öğrenme (f=9), kalıcı öğrenme (f=6), günlük yaşam deneyimleri sağlama (f=4), çocukların mutlu hissetmesi (f=4), gelişimi destekleme (f=3), somut öğrenme (f=2), sosyalleşme (f=2), rahatlama ve özgür hissetme (f=2), keşfetme ve merak duygularının gelişmesi (f=2), şartları elverişsiz olan çocukların daha önce görmediği yerleri görme fırsatı sağlaması (f=1), birbirine saygı duyma (f=1) ve kendini ifade etme becerilerini geliştirmeyi sağladığı (f=1) noktalarına değinmişlerdir. Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Kesinlikle yer almalı. Çünkü bir yeri anlattığımızda o yeri kendi gözüyle gördüğü kadar anlamlı olmuyor. Örneğin postaneyi biz sınıfta anlattığımızda postaneyi gezerek görmeleri kadar kalıcı öğrenme sağlanamıyor. (Ö-8)

Bizim yaş grubumuz küçük olduğu için çok sık olmayacak şekilde alan gezileri yapılabilir. Çocukların gözlem yapmalarına ve sosyalleşmelerine de bu tür gezilerin faydası olur diye düşünüyorum. (Ö-19)

Öğretmenler ile yapılan görüşmeler incelendiğinde, öğretmenlerin tamamı okul dışı etkinliklerin çocuklara olumlu katkıları olduğunu düşünmektedir. Okul dışı etkinliklerin çocuklar üzerinde en sık yaparak yaşayarak ve kalıcı öğrenme sağladığını belirtmişlerdir. Bu tür etkinliklerin çocukların gelişimlerini desteklediğini, sosyal duygusal gelişimde, çocukları mutlu etmek başta olmak üzere sosyalleşme, rahatlama ve özgür hissetme, saygı duymayı öğrenme alanlarında etkili olduğunu, bilişsel gelişimde çocukların somut öğrenme ve kalıcı öğrenme sağladığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler en az sıklıkla okul dışı etkinliklerin çocukların kendilerini ifade etme becerilerini geliştirdiğini ve bu ortamların şartları elverişsiz olan çocukların daha önce görmediği yerleri görme fırsatı sağladığını belirtmişlerdir.

Alanyazında öğretmenlerin okul dışı etkinliklerin çocukların gelişimine etkileri hakkındaki görüşleriyle paralel araştırmalar yer almaktadır. Ocak ve Korkmaz (2018) okul öncesi ve fen bilgisi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamları hakkındaki görüşlerini incelediği araştırmasında, fen bilgisi öğretmenleri okul dışı öğrenmelerin en çok çocukların bilişsel ve sosyo-duygusal gelişime katkı sağladığını ve öğrencinin sosyalleştiğini belirtmişlerdir. Okul öncesi öğretmenleri ise okul dışı öğrenmelerin en çok, çocukların bütün gelişim alanlarına katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler ortak olarak okul dışı etkinliklerin, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirdiğini ve toplumsal kuralları öğrenmesini sağladığını, sosyalleşme, çok yönlü düşünme, yaratıcı düşünme, sorgulama ve yorumlama imkanı sunduğunu belirtmişlerdir. Daş, Aslan ve Yadigaroglu (2021), okul öncesi dönemde okul dışı ortamların kullanılmasının etkilerini öğretmenlerin görüşlerine göre incelemiştir. Öğretmenler okul dışı ortamların yaparak yaşayarak öğrenme imkânı sağlama, eğlenceli ve öğretici olma, yaratıcılığı arttırması, aktif yaşantı kazandırma, çocuğun merak duygusunu geliştirme, uyarıcının fazla olması ve çevre farkındalığı geliştirme, gelişim alanlarını olumlu yönde etkilemesi gibi avantajlardan bahsetmişlerdir. Kızıtaş ve Sak (2016), araştırmalarında alan gezisi etkinliklerinin çocukların bütünsel gelişimine katkı sağladığını, eğlenirken öğrenme fırsatı oluşturduğunu, sınıf içerisindeki öğrenmelerini günlük yaşamda kullanma fırsatı

sağladığını ifade etmektedir. Civelek ve Akamca (2018), açık alan etkinliklerinin çocukların temel süreç becerilerinden olan gözlem yapma, sınıflama, tahmin etme, ölçme ve sonuç çıkarma becerilerini geliştirdiğini, bu tür etkinliklerin çocuklara somut deneyimler sağlayarak öğrencilerin sınıf içi etkinliklere kıyasla daha aktif olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlere beşinci ve son olarak “Okul dışı etkinliklerde yaşanan sorunlar ve ihtiyaçlar nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin okul dışı etkinliklerde yaşanan sorunlar ve ihtiyaçlar konusunda dikkat ettikleri temel noktalar Tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 18

<i>Okul Dışı Etkinliklerde Yaşanılan Sorunlara İlişkin Öğretmenlerin Görüşleri</i>	
	<i>f</i>
Güvenlik	6
Fiziki şartların yetersiz olması	5
Kalabalık sınıflar	5
Maddiyat	5
Personel eksikliği	4
Veli tutumu	3
Çocukların ihtiyaçları	2
Bulunulan yerin kalabalık olması	2
Hava şartları	2
Sorun yaşamadım	2
Prosedürün uzun olması	1

Tablo 18 incelendiğinde güvenlik (f=6) başta olmak üzere okulların ve çevrenin fiziki şartlarının yetersiz olabilmesi (f=5), sınıfların kalabalık olması ve küçük yaştaki çocukların kontrolünün zor olması (f=5), maddi anlamda yetersiz kalınabilmesi, servis gibi masrafların oluşması (f=5), velilerin isteksiz olması (f=3), personel eksikliği (f=4), hava şartlarının çok kötü olabilmesi (f=2), etkinlik için gidilen yerin çok kalabalık olması (n=2), çocukların tuvalet ihtiyacı gibi ihtiyaçlarının olabilmesi (f=2), prosedürlerin uzun olması (f=1) öğretmenlerin değindiği diğer sorunlardır. Görüşmede iki öğretmen herhangi bir sorunla karşılaşmadığını belirtmiştir. Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Dışarı etkenliklerinin giriş çıkış saatlerini ayarlamak bazen sorun oluyor. Biz öğleden sonraki grup olduğumuz için kulüp saatiyle çakışabiliyor. Bahçeye çok giriş çıkış yapan varsa çocuklar etkileniyor ve dikkatleri dağılabiliyor. Çok kalabalık oluyor. (Ö-7)

Sınıf dışında ufak tefek yaralanmalar olabiliyor. Bununla beraber merkezi yerlerde anneler sıkıntı çıkarabiliyor. Mesela bir kardan adam etkinliği yaptığımızda veya hava olaylarını dışarda gözlemlediğimizde hastalanır, çıkarmayın tepkileriyle karşılaşabiliyoruz. Bu konuda velilerin bilgilendirilmesini isterim. Çocukları çok koruma amaçlansa da doğru bulmuyorum.(Ö-4)

Bundan önceki sorunuzla paralel olarak söylersem çocukların merak duygusunu uyandıracak gittiğimiz noktalarda biraz daha fazla alternatiflerin olması daha çok istediğimiz noktalardan bir tanesidir. Gittiğimiz yerde materyallerimiz de kendimiz götürüyoruz. Keşke orada her şey hazır olsa direk etkinliğe geçebilsek diyorum.(Ö-18)

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin sorun olarak nitelendirdikleri başlıca durumun çocukların güvenliğinin sağlanmasının zor olması sorunudur. Öğretmenler, okul dışı etkinliklerin gerçekleştirileceği ortamların güvenli olması, çocukların kaza ve tehlikelerden uzak bir şekilde etkinliklere katılabilmemesinin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Öğretmenlerin görüşlerine göre özellikle kalabalık yerlere ziyaretler düzenlemek bu kaygıları arttırmaktadır. Fiziksel şartların yetersiz olması, sınıfların kalabalık olması ve maddi anlamda (servis ücreti, yemek ücreti vb.) yeterli desteğin sağlanmaması sıklıkla bahsedilen diğer sorunlardır. Okul öncesi dönemdeki çocuklarının yaşlarının küçük olması sınıf kontrolünün zorlaşmasını etkiliyor olabilir. Personel eksikliği, özellikle okul öncesi öğretmenlerinin yalnız başına her çocukla ilgilenememesine sebebiyet veriyor olabilir. Velilerin soğuk havalarda gerçekleştirilen okul dışı etkinliklere karşı isteksiz olduğu görülmüştür. Bununla beraber maddi katkıda bulunmaları gereken etkinlikler yapılacağına da isteksiz davranabilmektedirler. Velilerin sosyo ekonomik durumunun yetersiz olması, çocuğunun hastalanacağı kaygısını yaşaması bu sorunların nedenleri olabilir. Öğretmenler en az sıklıkla yasal prosedürlerin uzun sürmesi sorununu belirtmişlerdir.

Alanyazın incelendiğinde, bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte çalışmalar bulunmaktadır. Yıldız (2022), öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri gerçekleştirme sürecinde maddi kaynaklı sorunlar, güvenlik sorunu, ulaşım ve sınıf kontrolü kaynaklı sorunlar, veli kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Maddi kaynaklı sorunlar içerisinde, okulların yeterli imkana sahip olmaması, velilerden ücret talep edilmesi, çocukların okul dışı ortamlardaki etkinliklerine yönelik harcamaların

gereksiz bulunması, ulaşım için gerekli ücretin ayrılmaması sorunlarıdır. Sınıf yönetiminde yaşanan sorunlar ise, kalabalık sınıflarda öğretmenin yalnız olması ve çocuklarla iletişim problemleri yaşanmasıdır. Veli kaynaklı sorunların ise ailelerin koruyucu tutumları, çocuklarının hasta olabileceği endişesi ve ekonomik yetersizlikleridir. Tatar ve Bağrıyanık (2012), öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerini gerçekleştirirken karşılaştıkları başlıca sorunun yakın çevredeki imkânların yetersizliği ve zaman sıkıntısı olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya göre ulaşım zorluğu, sınıfların kalabalık olması, ekonomik yetersizlikler, güvenlik problemleri öğretmenlerin sıklıkla belirttikleri diğer sorunlardandır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin idarecilerden ve velilerden kaynaklı sorunlar yaşadığı da ifade edilmiştir. Ailelerin okul dışı etkinliklere ilgi göstermemesi, aşırı koruyucu tutum içerisinde bulunmaları belirtilen diğer sorunlardandır.

Öğretmenlerin “MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Görüşleri”ne İlişkin Bulgular

Öğretmenlere “MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programını okul dışı etkinlikler kapsamında yeterli mi?” sorusu yöneltilmiştir. Bu kapsamda öğretmenlerin programa ilişkin görüşleri Tablo 19’da yer almaktadır.

Tablo 19

Öğretmen Görüşlerine Göre MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Okul Dışı Etkinlikler Kapsamında Değerlendirmesi

	<i>f</i>
Yeteri kadar yer veriliyor, öğretmene bağlı	8
Yer verilmiyor, program bu anlamda yetersiz	7
Yer veriliyor ancak daha fazla yer verilmeli	5

Tablo 19 incelendiğinde, öğretmenlerin MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında okul dışı etkinliklere yeteri kadar yer verildiğini (f=8) düşündükleri görülmektedir. Programda okul dışı etkinliklere yeteri kadar yer verilmediğini ve daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünen öğretmenler de bulunmaktadır (f=7). Beş öğretmen ise okul dışı etkinliklerin programda yer aldığını, ancak okul dışı etkinlikler

üzerinde daha fazla durulmasını istediklerini, bununla beraber öğretmen faktörünün önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Yeterince yer verilmediğini düşünüyorum. Güncellenmesi gerekir. Bütünleştirilmiş plan etkinliklerinde yetersiz bir şekilde yer verilmeye çalışmış ancak daha da artırılması gerekli. (Ö-3)

Yer veriliyor. Ama bulunduğumuz şehrin durumu ve imkanlarına göre sosyoekonomik çevreye göre değişiklikler gösterebiliyor. Şu an biz Aksaray'dayız İstanbul'da olsak çok daha çeşitli etkinlik yapılabilir. Bulunulan şehirden üst düzeyde yararlanmak gerekiyor. (Ö-6)

Bana göre yer veriliyor ancak öğretmende sınıf durumu ve çevre şartlarına göre ekleme yapabilir. Çünkü okul öncesi programı esnek bir programdır. Öğretmen ve sınıfın durumuna göre ayarlandığı için öğretmen yapabilir. (Ö-2)

Öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluklu olarak MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında okul dışı etkinliklere yer verildiğini düşündüğü, programın esneklik özelliğinin olduğunu, alan gezisinin farklı etkinliklere uyarlanabileceğini ve bunun öğretmenin inisiyatifinde olduğunu belirtmişlerdir. Bununla beraber öğretmenler içinde bulunulan fiziksel çevre şartları ve imkanlar da okul dışı etkinliklerin uygulanma düzeyini etkilediğini ifade etmişlerdir. MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programının temel özelliklerinden biri “esneklik” özelliğidir. Bu özelliğe sahip olması yapılacak etkinliklerin çocuğun bireysel farklılıklarına, okulun ve fiziksel çevrenin yapısına göre uyarlayabilme imkanı sunmaktadır. Öğretmenlerden bazıları, programın yeterli olduğunu ancak programda okul dışı etkinliklere daha fazla yer verilmesinin faydalı olacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Programın okul dışı etkinlikler bakımından oldukça yetersiz olduğunu, etkinliklerden sadece alan gezisinde belirli sınırlılıklarla yer aldığını, okul dışı etkinliklerinin öneminin yeteri kadar gösterilmediğini belirten öğretmenler, etkinliklerin çeşitlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programına ilişkin görüşlerinin yer aldığı çalışmalara ulaşılmıştır. Bu çalışmalar, öğretmenlerin programı farklı boyutları ile değerlendirdikleri çalışmalardır. Mart, Aslan ve Temel (2021), okul öncesi öğretmenlerinin MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda bilişsel gelişimi destekleyen sınıf dışı etkinliklere kazanım ve göstergelerde yer verilme durumuna yönelik görüşlerini incelemiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler programı yeterli, kısmen yeterli ve yeterli değil olarak değerlendirmişlerdir.

Programın bu anlamda yeterli olduğunu düşünen öğretmenler, bütünleştirilmiş etkinlik planları ile çocukları sınıf dışında da desteklediklerini, programın esneklik özelliğinin sağladığı uyarılma fırsatı ile sınıf içerisindeki etkinliklerin sınıf dışında da yapılabileceğini belirtmişlerdir. Programı kısmen yeterli bulan okul öncesi öğretmenleri, eksikliğin programdan kaynaklı değil öğretmenden kaynaklı olduğunu belirtmektedirler. Programı yeterli bulmayan okul öncesi öğretmenleri ise temel sorunun kazanım ve göstergelerin uygulama yapabilmek için uygun olmamasından kazanım ve göstergelerin çoğunlukla bedensel gelişimi desteklediğinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Yıldız (2022), araştırmasında öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerini Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında “alan gezisi” olarak değerlendirdiklerini ve belirli gün- haftalarda uyguladıklarını belirtmektedir. Araştırmaya göre öğretmenler okul dışı öğrenme faaliyetleri ile ilgili ayrıca bir etkinlik planlaması yapmamaktadırlar. Araştırmada öğretmenlerin, okul dışı öğrenme ortamlarının çocukların gelişimi üzerindeki etkisinin farkında olmalarına rağmen, bu tip ortamları ve etkinlikleri nasıl planlayıp uygulayacaklarına dair bilgi düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır

Öğretmenlerin “Okul Dışı Etkinliklerde Aile Katılımına Yönelik Görüşlerine” İlişkin Bulgular

Öğretmenlere görüşmede, “Okul dışı etkinliklerde aile katılımını nasıl sağlıyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu kapsamda öğretmenlerin okul dışı etkinliklerde aile katılımı sağladıkları etkinliklerin hangileri olduğuna ilişkin görüşleri Tablo 20’deki gibidir.

Tablo 20

Öğretmenlerin Aile Katılımı Sağladıkları Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Görüşleri

	<i>f</i>
Alan gezileri	8
Piknik	6
Kahvaltı	3
Bahçe etkinlikleri	2
Tanışma etkinlikleri	2
Belirli gün ve haftalar	1
Sosyal faaliyetler	1
Yıl sonu etkinlikleri	1

Tablo 20 incelendiğinde öğretmenlerin alan gezileri başta olmak üzere (f=8), piknikler, kahvaltı, bahçe etkinlikleri, yıl sonunda yapılan etkinlikler, sene başında yapılan tanışma etkinlikleri, belirli gün ve haftalar ve sosyal faaliyetlerde aile katılımı sağladıkları görülmektedir. Görüşmede bir öğretmen aileleri etkinliklere dahil edemediğini belirtmiştir. Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Biraz önce de söylediğim gibi bazı etkinliklerde gezilerde gönüllü velilerden birkaçını çağırıyoruz. Orada ne yaptığımızı fotoğraf ve video olarak paylaşıyorum ama sırayla velilerin katılımı hem velinin hoşuna gidiyor hem de öğretmenin işini kolaylaştırıyor. (Ö-6)

Okul dışı etkinliklerde aile katılımı olarak velilerimizden yardım istediğimiz oluyor. Sınıfların kalabalık olması ve personel yetersizliğinden dolayı velilerimiz yardımcı oluyorlar. Örneğin bir kişiye 5 öğrenci düşecek şekilde ayarlama yapıyoruz. Böylece hakimiyet kolaylaşıyor. Çünkü küçük yaş grubunda bu noktalarda kontrolü sağlamak zor olabiliyor. (Ö-9)

Öğretmenler ile yapılan görüşmeler incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluklu olarak alan gezisi etkinliklerinde aile katılımı sağladıkları görülmektedir. Alan gezilerinde öğretmenlerin çoğu aileleri kendilerine yardımcı olmaları için çağırmakta, sınıf kontrolünü, çocukların ihtiyaçlarını ve güvenliği sağlamak konularında ailelerin yardımını almaktadır. Piknik, bir diğer sıklıkla bahsedilen aile katılımının sağlandığı etkinlik türüdür. Öğretmenler piknik etkinliklerini genelde senenin sonunda öğrenciler ve aileler ile eğlenceli vakit geçirmek için yapmaktadırlar. Kahvaltı, bahçe etkinlikleri, yıl sonu etkinlikleri, tanışma etkinlikleri, belirli gün ve haftalarda yapılan etkinlikler ve sosyal faaliyetler ise en az bahsedilen okul dışı öğrenme faaliyetlerdir.

Alanyazın incelendiğinde ailelerin sınıf içi ve okul dışı etkinliklere katılma durumları ve aile katılımını engelleyen durumlara yönelik araştırmalara ulaşılmıştır. Yıldız (2022), okul dışı öğrenme etkinliklerinde aile katılımını öğretmenlerin görüşlerine göre “aile katılımı sağlıyorum” ve “aile katılımı sağlamıyorum” olarak iki kategoride değerlendirmiştir. Aile katılımını destekleyen öğretmenler en çok etkinlik hazırlama sürecinde ve çocukların kontrolünde aile katılımını sağlamaktadır Bunun yanında ailelerin çocuk ile etkileşim kurmaları amacıyla, gidilecek yer ile ilgili hazırlık sürecinde destek olmaları, gidilecek yer ile ilgili güdüleme ve merak uyandırmak amaçları ile etkinliklere katılım sağladıkları az sıklıkla ifade edilmiştir. Aile katılımına destek olmayan öğretmenler ise, ekonomik sebepler, velilerin çalışıyor olması, küçük mekanlara gidilmesi, toplum baskısı ve velilerin Türkçe bilmemesi sebepleri ile okul dışı

etkinliklerde aile katılımını sağlamamaktadır. Abu Kayar (2022), okul dışı etkinliklerde aile katılımının sağlanmasını öğretmen görüşlerine göre incelemiştir. Öğretmenler, okul dışı etkinliklere aile katılımlarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Ailelerin okul dışı etkinliklere katılmamalarının nedenleri; güvenlik önlemlerinin yetersiz bulunması, iklim şartların uygun olmama durumu, ulaşım ile ilgili problemlerin olması, velilerin sınıf dışı etkinliklere önyargıları, velilerin çalışma durumlarından dolayı yeterli vakit ayıramamaları, ulaşım sorunlarının yaşanması olarak belirtilmiştir. Aynı araştırmacılar, ailelerin okul dışı etkinliklere destek verip vermediklerini de incelemiştir. Öğretmen görüşlerine göre aileler, piknik, alan gezileri ve meslek tanıtımı dışında sınıf dışı etkinliklere çeşitli sebeplerle destek vermemektedirler. Öğretmenler, çalışan ailelerin bu tür etkinliklere zaman ayıramaması, etkinlikler sırasında ailelerin özgüven sorunu yaşamaları, sınıf içi etkinliklerin daha çok tercih edilmesi ve ailelerin okul dışı etkinlikleri güvenli bulmamaları nedenleri ile okul dışı etkinliklere yeterli katılım sağlamadıklarını belirtmişlerdir. Karamustafaoğlu ve diğerleri (2018) ve Tatar Bağrıyanık (2012), okul dışı etkinliklerin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için okul aile iş birliğinin kurularak ailelerin bu faaliyetlere karşı etkin katılım sağlamalarının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Erata (2018), alan gezilerinde aile katılımının sağlanmasının önemli olduğunu belirtmektedir. Ailelerin gezi öncesinde bilgilendirilmesini ve gerekli izinlerin önceden alınması gerektiğini belirtir. Alan gezileri esnasında çocuklara rehberlik edecek ve refakat sağlayacak yetişkinlerin orada bulunmasının alan gezisi etkinliklerinde öğretmen yükünü hafiflettiğini ifade etmiştir. Çetinkaya (2017) yaptığı araştırmada aile katılım çalışmasına dahil olan annelerin daha çok sınıf içerisinde mutfak etkinlikleri, hikâye okuma, meslek tanıtımı, hayvan tanıtımı, sanat etkinliği, fen etkinliği, sınıfı düzenleme gibi etkinliklere dahil olduklarını ifade etmiştir. Sınıf dışı etkinliklerde aile katılımı daha az sağlanmakla birlikte, aileler eğitsel geziler ve piknik faaliyetlerine katılım sağlamaktadır. Görür (2020), okul öncesi dönemde aile katılımına yönelik öğretmen görüşlerini incelediği araştırmasında, öğretmenlerin daha çok sınıf içi etkinliklerde aile katılımını sağladığını, velilerin de daha çok sınıf içi etkinliklere katılmayı tercih ettiklerini belirtmektedir. Yukarıdaki çalışmalarda görüldüğü üzere, aileler daha çok sınıf içi etkinliklere katılım sağlamakta, okul dışı etkinlik olarak piknik ve alan gezilerine katılmayı tercih etmektedirler. Ailelerin okul dışı etkinliklere katılım sağlamaları için ulaşım, güvenlik ve ekonomik gibi çeşitli konularda öğretmenin desteklenmesinin, ailelerin süreç içinde bilgilendirilmesi ve güvenlerinin sağlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenlere son olarak “Okul dışı etkinliklerde aile katılımının etkileri nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu noktada öğretmenlerin okul dışı etkinliklerde aile katılımının etkilerine yönelik görüşleri Tablo 21’deki gibidir.

Tablo 21

<i>Öğretmen Görüşlerine Göre Okul Dışı Etkinliklerde Aile Katılımının Etkileri</i>	
	<i>f</i>
Çocukların ve ailelerin mutlu hissetmesi	13
Çocuğun özgüveninin artması	6
Okula karşı olumlu tutum gelişmesi	6
Ailenin çocuğu eğitim ortamında görmesi	4
Ailenin öğretmen ile empati kurması	4
Farklı deneyim yaşama fırsatı	3

Tablo 21 incelendiğinde öğretmenler en sık olarak aile katılım etkinliklerinin çocuk ve aileyi mutlu ettiğini belirtmişlerdir (f=13). Ailenin çocuğunu eğitim ortamında görmesi (f=4), öğretmen ile empati kurması (f=4), ailenin ve çocuğun okula karşı olumlu tutum geliştirmesi (f=6), çocuğun kendine olan güveninin artması (f=6) ve ailenin ve çocuğun farklı deneyimler yaşama şansı yakalaması (f=3) ifade edilen diğer etkilerdir. Bununla beraber 2 öğretmen, ailenin bulunduğu ortamlarda çocukların kontrolünün zaman zaman zorlaştığını çünkü çocuğun kendisini mi yoksa annesini mi dinlemesi gerektiğini bilemediğini söylemiştir. 1 öğretmen, ailenin çocuğunu diğer çocuklarla kıyasladığını belirtmiş, 1 öğretmen aileyi etkinliklere dahil ederken zorlandığını, ailelerin isteksiz olduklarını belirtmiştir. 3 öğretmen, ailesi gelmeyen çocukların bu durumdan kötü etkilendiklerini ve çok üzüldüklerini ifade etmiştir. Bu doğrultuda yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Bir kere ailenin çok hoşuna gidiyor ve çok mutlu oluyorlar. Bize düzen ve katkı sağlıyor. Ancak kontrol biraz zorlaşıyor aileler ile. Çocukların tavırları ailelerden dolayı değişebiliyor. O yüzden çok fazla okul dışındaki etkinliklere katmıyoruz. Ama birebir aile ile olacak etkinliklerde aileyi dahil ediyoruz. (Ö-1)

Aile çocuğunu arkadaşlarıyla beraber gözlemliyor ve kendince bir kıyaslama yapabiliyor. Çocuğunu gözlemleyebiliyor. Bu konuda öğretmeni anlayabiliyor ve kendi gözlemleri ile çocuklardaki eksiklikleri görebiliyorlar. (Ö-2)

Ailesi gelen çocuklar çok daha özgüvenli şekilde etkinliği yapıyorlar. Çok mutlu oluyorlar. Kendilerini göstermeye çalışıyorlar annelerine karşı. Ancak bir veli

gelip diğerk çocukların velileri gelmediğinde diğerk çocuklar açısından olumsuz etkilere sahip oluyor. (Ö-14)

Öğretmenler ile yapılan görüşmeler incelendiğinde, okul dışı aile katılım çalışmalarının gerçekleşmesinde öğretmenlerin hepsi aile ve çocuk için olumlu etkileri olduğunu belirtmişlerdir. Ailenin de çocuğunda çok mutlu hissettiğini, ailenin çocuğunu eğitim ortamında görme fırsatı yakaladığını belirtmişlerdir. Ailelerin öğretmeni ve sorumluluklarını daha iyi anladıklarını, çocuğun ailesinin bulunduğu ortamlarda kendine olan güveninin arttığını ve okula karşı motive olduğunu, aile ve çocuğun farklı bir deneyim yaşama fırsatı bulduklarını söylemişlerdir. Etkinliklere ailesi katılmayan çocukların kendilerini kötü hissettiklerini belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler ailelerin etkinliklere dahil olmasının öğretmen otoritesini bozduğunu düşünmektedir.

Alanyazında bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte çalışmalar bulunmaktadır. Çamlıbel Çakmak (2010), okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının aile açısından, çocuk açısından, öğretmen açısından ve program açısından çok boyutlu yararları olduğunu belirtmiştir. Aile açısından yararları arasında ebeveynlerin çocuğunun eğitimindeki rollerini geliştirdiğini ve okullun fonksiyonu daha iyi anladığını, okula ve okuldaki etkinliklere katılmakta olumlu tutumlar geliştirdiğini, öğretmeni daha çok desteklediğini ve öğretmen ile iletişimlerinin geliştiğini ifade etmiştir. Öğretmen açısından yararları; aile katılımı sayesinde öğretmenlerin çocuklarla bireysel ilgilenebilme şansı elde etmeleri, çocukların aile olan iletişimlerini daha iyi gözlemleme fırsatı bulmaları ve aileleri daha iyi tanıma fırsatı bulmalarıdır. Aile katılımının çocuklar açısından faydaları çocuğun gelişiminin desteklenmesi, çocuğun okulu daha çok sevmesi ve okula karşı olumlu tutum geliştirmesi, ailelerini eğitimlerinin önemli bir parçası olarak görerek sorumluluk alma becerilerinin geliştiğini belirtmiştir. Program açısından yararları ise aile katılımının eğitim programı amaçlarının gerçekleşebilmesi ve etkililiğin sağlanmasında olumlu etkisinin olmasıdır. Aileler meslekleri, ilgileri ve yetenekleri çerçevesinde programın belirlenmesinde rol alabilmektedir. Abu ve Kayar (2022), aile katılımının sağlandığı etkinliklerde çocukların motive olması, etkinliğin çocuk açısından kalıcı olması, çocuğun özgüveninin artması, çocuklarda farklı bir kişiden öğrenme heyecanını yaşaması gibi olumlu etkilere sahipken; aile katılımının sağlanmadığı etkinliklerde çocuğun demoralize olması, etkinliğe katılmakta isteksiz olma, ailesinin etkinliğe katılıp katılmayacağını sıklıkla sorma, etkinlik sırasında mutsuz olma gibi olumsuz etkilerinin olduğunu belirtmiştir. Atakan (2010), öğretmenlerin aile katılım

alışmalarında karşılaşabildikleri sorunları ğretmen görüşlerine göre incelemiştir. Okul öncesi ğretmenlerinin aile katılımı sağlandığında en çok karşılaşabileceklerini düşündükleri problem, çocukların ailelerini görünce şımaracağı ve sınıf disiplinin bozulacağıdır. Ailelerin eğitime müdahale etmeleri ve çocukları ile ilgili özel isteklerde bulunmaları diğer temel sorunlardandır. Bununla beraber aynı araştırmada, aile katılımının sağlanması çocuklar ve aile açısından birçok olumlu etkisinin bulunduğunu belirtilmektedir. Görür (2020), okul öncesi dönemde aile katılımının çocuk ve aile üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir. Öğretmenler aile katılımlarında yer alan çocukların mutlu hissettiklerini, aile katılımı etkinliklerinin çocukların özgüven gelişimine katkı sağladığını, çocukların aile katılımı etkinlikleri sayesinde okul ortamına ve öğretmene olan güvenin arttığını ve bu tür etkinliklerin çocukların olumlu davranışların artışına katkısı bulunduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler, aile katılımı sağlayan velilerin çocuklarını eğitim ortamında gözlemleme şansı bulduklarını, ailelerin çocukları ile kaliteli zaman geçirdiklerini ve mutlu hissettiklerini, ailelerin okul öncesi eğitimin önemini daha iyi anlayabildiklerini, ailelerin ğretmen ile empati kurarak öğretmene saygılarının ve güvenlerinin arttığını, çocuklarının yaşıtları arasındaki gelişim düzeyini gözlemleyebildikleri ve çocuklarının gelişim düzeyleri hakkında farkındalık sağlayabildiklerini belirtmişlerdir.

Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum

Okul yöneticileri için hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formunda, ailelere yönelik öneriler dışında sekiz soru bulunmaktadır. Bu noktada, daha anlaşılır olması açısından sorular üç başlık altında gruplandırılarak analiz edilmiştir.

1. “Okul yöneticilerinin okul dışı etkinliklere yönelik görüşleri” ne ilişkin bulgular
2. “Okul yöneticilerinin MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı görüşleri” ne ilişkin bulgular
3. “Okul yöneticilerinin okul dışı etkinliklerde aile katılımına yönelik görüşleri” ne ilişkin bulgulardır.

Okul Yöneticilerinin “Okul Dışı Etkinliklere Yönelik Görüşleri”ne İlişkin Bulgular

Okul yöneticileri ilk olarak, “Okul dışı etkinliklerin nelerdir?” sorusunu yanıtlamışlardır. Okul yöneticilerinin okul dışı etkinliklerin neler olduğu ile ilgili temel görüşleri Tablo 22’deki gibidir.

Tablo 22

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Etkinliklerin Neler Olduğuna İlişkin Görüşleri

	<i>f</i>
Gezi	10
Kahvaltı/Piknik	3
Bahçe	2
Sinema ve tiyatro	2
Gözlem	2
Kütüphane	1
Kültürel etkinlikler	1
Meslek kuruluşları ziyareti	1

Tablo 22 incelendiğinde okul yöneticileri okul dışı etkinlik denildiğinde en fazla gezi etkinliklerini belirtmişlerdir (f=10). Kahvaltı/piknik gibi organizasyonlar (f=3), bahçe etkinlikleri (f=2), sinema ve tiyatro (f=2), gözlem (f=2), kütüphane (f=1), kültürel etkinlikler (f=1), mesleki kurum ve kuruluşların (itfaiye, fırın vb.) ziyareti (f=1) okul dışı etkinlikler için diğer bahsettikleri yerlerdir. Görüşmede iki yönetici, okul dışında yapılan her türlü faaliyetin bu kapsamda değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Şimdi genelde biz okul dışı etkinliklerde gezi planlıyoruz. Müze, kültürel etkinlikler, bilim merkezi gibi yerlere gezi düzenleniyor. Bahar dönemiyle beraber bahçeyi aktif kullanıyoruz. Öğretmenler bahçedeki kamelyada öğrencilerle kahvaltı yapıp etkinliklerini gerçekleştirebiliyorlar. Mevsime göre bahçeyi de kullanıyorlar. (Y-3)

Yöneticilerin görüşleri incelendiğinde, okul dışı etkinlik olarak alan gezisi etkinliklerinin diğer etkinlik türlerinden oldukça fazla ifade edildiği görülmektedir. Alan gezisi etkinlikleri, yöneticilerin bahsettiği müze gezileri, hayvanat bahçesi gezileri, bilim merkezi gezilerini kapsamaktadır. Kahvaltı/piknik organizasyonları, bahçe, sinema ve tiyatro, gözlem, kütüphane, kültürel etkinlikler, mesleki kurum ve kuruluşlar söylenen

diğer okul dışı etkinliklerdir. Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin okul dışı etkinliklerin ne olduğuna dair görüşlerinin uyumlu olduğu görülmektedir.

Okul yöneticileri ikinci olarak “Okul dışında yapılan etkinliklerdeki rolleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu noktada yöneticilerin okul dışı etkinliklerdeki rollerine ilişkin görüşleri Tablo 23’teki gibidir.

Tablo 23

Okul Dışı Etkinliklerde Okul Yöneticilerinin Kendi Rollerine İlişkin Görüşleri

	<i>f</i>
Öğretmeni destekleme	8
İzin ve prosedür işleri	6
Ulaşımı ayarlama	6
Güvenliği sağlama	2
Maddi destek	2
Okul bahçesini düzenleme	2

Tablo 23 incelendiğinde yöneticiler, okul dışı etkinliklerdeki rolünün en sık olarak öğretmeni destekleme ($f=8$) olduğunu belirtmişlerdir. Yasal izin ve prosedürlerin sağlanması ($f=6$), ulaşım ve servis ayarlanması ($f=6$), güvenliğin sağlanması ($f=2$), maddi desteğin sağlanması ($f=2$), okul bahçesinin işlevsel hale getirilerek düzenlenmesi ($f=2$) diğer bahsedilen noktalardır. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Destekliyoruz hatta biz ilerleyen günlerde kermes yapacağız. Tüm velileri kattık bu kermese. Oradan gelen parayla bahçedeki eksiklikleri gidereceğiz. Anasınıfları için tırmanma merdiveni veya denge tahtaları gibi şeylerle zenginleştireceğiz. (Y-4)

Elbette destekliyoruz. İlk olarak çocukların nereye nasıl ne imkanlarla gideceğini planlıyoruz. Zaten gezi planımız var. Bununla ilgili servis ayarlıyoruz gününü ayarlıyoruz gideceğimiz kurumun iznini almaya çalışıyoruz. Öğretmenlerimizin yanında olmaya çalışıyoruz ve süreci birlikte yürütmeye çalışıyoruz. (Y-6)

Görüşler incelendiğinde, okul yöneticilerinin okul dışı etkinliklerdeki temel rollerinin en çok öğretmeni destekleme olduğu belirtilmiştir. Yöneticiler, okul dışı etkinlikleri gerçekleştirmek isteyen öğretmenleri maddi ve manevi olarak desteklediklerini, öğretmenleri bu tür etkinlikleri yapma konusunda teşvik ettiklerini belirtmişlerdir. Atabey (2008), okul öncesi eğitim kurumlarındaki yönetici, öğretmen ve aileler arasındaki iş birliğinin önemli olduğunu belirtmektedir. Cüceloğlu ve Erdoğan

(2020), yöneticilerin öğretmenlerin okuldaki etkilerini arttırmak veya azaltmakta, öğretmenin gelişiminde ve etkililiğinde çok büyük öneme sahip olduğunu belirtmektedir.

Yapılan bu araştırmada yönetici görüşlerine göre, okul dışı faaliyetlerin düzenlenmesinde yöneticilerin benimsedikleri diğer roller; güvenliği sağlama, maddi kaynakları sağlama ve okul bahçesini düzenlemek olarak ifade edilmiştir. Alanyazında okul dışı etkinliklerde doğrudan yöneticilerin sorumluluklarının ele alındığı çalışmalara rastlanmamıştır. Bununla beraber, Tuzcuoğlu (2018), araştırmalarında yöneticilerin okuldaki ana görevlerinin, eğitim öğretim faaliyetlerinin program kapsamında uygulanmasını sağlamak, okuldaki öğretmen ve personellerin organizasyonunu sağlamak, okul içinde ve okul dışında gerekli kurumlar ile pozitif ilişkiler kurmak, okuldaki eğitim öğretim faaliyetlerinin devamı için maddi kaynak sağlamak, okul, aile, medya ve çevredeki kurum ve kuruluşlarla, eğitim kurumları ile işbirliği içerisinde çalışmak, bunlar arasındaki koordinasyonu düzenleyebilmek olarak ifade etmektedir. Erata (2018), okul öncesi dönemde alan gezilerinin düzenlenmesinde öğretmenlerin tutumlarının kurum türüne göre farklılık göstermesinde yöneticilerin okul öncesinde gerçekleştirilen alan gezilerinin önemi hakkında farkındalık durumlarından etkilenebileceğini belirtmektedir. Bununla beraber, okul yöneticilerine alan gezilerinin önemi hakkında bilgilendirmeler yapılarak öğretmenlerin alan gezilerini planlamalarında yöneticilerin desteğini almalarını öneri olarak sunmaktadır. Tatar ve Bağrıyanık (2012), öğretmenlerin fen dersinde okul dışı etkinliklere yönelik görüşlerini incelediği çalışmalarında, öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri uygulamada karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabilmeleri için idareci ve velilerin desteği olması gerektiğini düşündüklerini belirtmektedirler. Aynı araştırmada öğretmenlerin idarecilerden kaynaklı, yasal prosedürlerin uzun sürmesi ve izin alma konusunda yöneticilerin zorluk çıkarması gibi sorunlar yaşadıkları ifade edilmektedir.

Okul yöneticileri üçüncü olarak “*Bulunulan kurumlarda görev yapan öğretmenlerin okul dışı etkinliklere yer verme durumu nedir?*” sorusunu yanıtlamışlardır. Bu noktada yöneticilerin bulunulan kurumda görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yer vermelerine yönelik görüşleri Tablo 24’teki gibidir:

Tablo 24

Okul Yöneticilerin Görüşlerine Göre Bulunulan Kurumdaki Öğretmenlerin Yer Verdiği Okul Dışı Etkinlikler

	<i>f</i>
Geziler	6
Bahçe etkinlikleri	3
Öğretmen inisiyatifinde	3
Bilim merkezi	2
Piknik	2
Park	2
Mesleki kuruluşlar	1
Doğa	1

Tablo 24 incelendiğinde, okul yöneticilerine göre öğretmenler en sık gezi etkinliği yapmaktadır ($f=6$). Gezi etkinlikleri alan gezileri (müze, kütüphane vb) etkinlikleridir. Bahçe etkinlikleri ($f=3$), bilim merkezi ($f=2$), park ($f=2$), piknik ($f=2$), doğa ($f=1$), mesleki kuruluşlar ($f=1$), yöneticilerin değindiği diğer etkinliklerdir. Görüşme üç okul yöneticisi okul dışı etkinliklerin yapılma sıklığının öğretmenden öğretmene değiştiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Kesinlikle yer verirler. Bu yıl yapılanlardan örnek verecek olursam itfaiye gezisi, fırın gezisi, velilerle beraber yapılan piknik ve doğa gezisi gibi etkinlikleri söyleyebilirim. (Y-7)

Yer veriyorlar. Tabii biz teşvik etmeye çalışıyoruz. Öğretmenden öğretmene göre de değişiyor. Örneğin bunu sene içerisinde 10 tane yapan da var 3 tane yapan da var. Bu sıklığı öğretmenler belirliyor. (Y-2)

Görüşmeler incelendiğinde, yöneticilerin görev yaptıkları kurumlardaki öğretmenlerin tamamı okul dışı etkinliklere yer vermektedir. En sık alan gezisi etkinliklerinin yapıldığı ifade edilmiştir. Okul yöneticileri bahçe etkinlikleri, bilim merkezi etkinlikleri, çevrede ve bahçede bulunan parklarda yapılan etkinlikler, doğal mekanlarda yapılan etkinlikler (doğa yürüyüşü) ve mesleki kurum kuruluşlara ziyaretler yapıldığını belirtmektedirler. Yöneticilerden bazıları, okul dışı etkinliklerin yapılma sıklığının öğretmenden öğretmene değiştiğini ifade etmiştir. Bunu destekler nitelikte olan, Yıldız (2022), okul dışı öğrenme ortamlarının kullanılmasında öğretmen görüşlerini incelediği çalışmasında okul dışı etkinliklerin yapılma sıklığının öğretmenden öğretmene göre değiştiği bulgusuna ulaşmıştır.

Okul yöneticileri dördüncü olarak “Okul öncesi dönemde okul dışı etkinliklerin çocuklar üzerindeki etkileri nelerdir?” sorusunu yanıtlamışlardır. Bu noktada okul

yöneticilerinin okul dışı etkinliklerin çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri Tablo 25’te yer almaktadır.

Tablo 25

Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinliklerin Çocuklar Üzerindeki Etkileri

	<i>f</i>
Farklı bir ortamda öğrenme	6
Yaparak yaşayarak öğrenme	3
Eğlenerek öğrenme	2
Somut öğrenme	2
Sosyalleşme	1
Bireyin özgür hissetmesi	1
Odaklanma ve dikkatin artması	1
Bireyin sorumluluk alması	1
Kalıcı öğrenme	1
Çevreye uyum becerisi	1
Topluma ve geleceğe hazırlık	1

Tablo 25 incelendiğinde, bireyin farklı bir ortamda öğrenme sağlaması (f=6) yöneticiler tarafından en sık dile getirilen noktadır. Yaparak yaşayarak öğrenme sağlanması (f=3), eğlenerek öğrenme (f=2), somut öğrenme fırsatları (f=2), sosyalleşme (f=1), bireyin sorumluluk alması (f=1), odaklanma ve dikkatin artması (f=1), kalıcı öğrenme oluşması (f=1), çevreye uyum becerisi sağlaması (f=1) ve çocuğun topluma ve geleceğe hazırlanması (f=1) yöneticilerin okul dışı etkinliklerle ilgili belirttiği diğer kazanımlardır. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Kesinlikle olmalı. Çocuklar evlerinde de kapalı alanlar içerisinde kalıyorlar. Bununla ilgili geçmiş dönemlerde de bazı tanımlamalar vardı. Bir yerin tarifini yaparken pencereleri demirlerle kaplı, belli saatlerde girip çıktığınız, yoklamanın alındığı gibi özelliklerden bahsettiğinde hapishane ve okulu eşleştirdiği bir durum vardı. Açık alanın bu noktada fazlasıyla önemli olduğunu düşünüyoruz. (Y-10)

Tabii çok önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle okul öncesinde bildiğiniz gibi teneffüs yok. Bundan dolayı 6 etkinlik saati boyunca çocuklar sınıftalar. Sürekli aynı ortamda dışarı çıkmadan etkinlik ve ders işlemek çocukları sıkabiliyor. Sınıf dışı etkinlikler işin içine girdiği zaman çocukların dikkatler, odaklanmaları daha olumlu yönde etkileniyor. Yaparak yaşayarak görerek dokunarak öğrenme sınıf dışı öğrenme ortamlarında olumlu yönde etki ediyor. (Y-2)

Görüşmeler incelendiğine, okul yöneticilerinin hepsi, okul öncesi dönemdeki okul dışı etkinliklerin gerekli olduğunu ve çocuğa olumlu etkileri olduğunu belirtmiştir.

Çocuğun sınıf dışında olması ve dört duvar arasında kalmayarak farklı ortamlarda öğrenmeler sağlayabilmesi en sık belirtilen etkidir. Yöneticilerin okul dışı etkinliklerin bireylere etkisini doğru şekilde ifade ettikleri ve okul dışı etkinliklerinin öneminin farkında oldukları belirtilebilir. Yöneticilerin görüşleri, okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri ile uyusmaktadır. Aydemir ve Toker Gökçe (2016), araştırmalarında okul yöneticilerinin öğrenim ortamlarındaki okul dışı etkinliklerin kullanımına yönelik görüşlerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre yöneticiler okul dışı öğrenme ortamların önemini bilmektedir ve bu ortamların gerekli olduğunu düşünmektedir. Araştırma bulgularına göre yöneticiler okul dışı etkinliklerin öğrencilerin merak duygusunu geliştirdiğini, özgüvenlerini artırdığını, öğrencilere toplumda nasıl davranılması gerektiğini öğrettiğini, empati yapma becerisi kazandırdığını, öğrencilerin derslere ve öğretmenlere karşı olumlu tutum geliştirmesini sağladığını ifade etmişlerdir. Bununla beraber okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin derslerde öğrendiklerinin pekiştirdiği, yeni bilgiler kazandırdığı, öğrenilenleri kalıcı hale getirdiği belirtmişlerdir.

Okul yöneticilerine beşinci ve son olarak “*okul dışı etkinliklerde yaşanan sorunlar ve ihtiyaçlar*” başlığı altında sorular yöneltilmiştir. Yöneticilerin okul dışı etkinliklerde yaşanan ihtiyaçlar ve sorunlar olarak belirttikleri görüşler Tablo 26’da yer almaktadır.

Tablo 26

<i>Yöneticilerin Görüşlerine Göre Okul Dışı Etkinliklerde Yaşanılan İhtiyaç ve Sorunlar</i>	<i>f</i>
Destek personel eksikliği	4
Prosedür ve evrak işleri	4
Ulaşım	3
Maddiyat	2
Güvenlik kaygıları	2
Velilerden kaynaklanan sorunlar	1

Tablo 26 incelendiğinde, yöneticilerin en sık personel eksikliğini dile getirdiği görülmektedir (f=4). Bununla beraber yasal prosedür ve evrak işlerinin fazla olması yöneticiler tarafından aynı derece sıklıkla dile getirilmiştir (f=4) . Ulaşım ve servis sorunu (f=3), yaşanabilecek güvenlik sorunları ve riskler (f=1), velilerden kaynaklanan sorunlar

(f=1) belirtilen diğer noktalardır. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Veli hassasiyeti bu konuda bizim yaşadığımız en büyük engellerden bir tanesi. Veli bu konuda öğrencinin üzerinin batması vs. gibi bir durumda kendi alanımızı kullandığımızda bu tip sorunlarla karşılaşyoruz. Aynı zamanda tehlike oluşturabilecek bir durum varsa bunların önüne geçmeye çalışıyoruz. Bahçe alanı dışındaki yerlere gittiğimizde maddi sıkıntılar oluşabiliyor. Servislerin ayarlanması, güvenlik, personel temini, tek başına olan öğretmenlerimize yardımcı biri gerekiyor, bunların külfetleri bizi zorlayabiliyor. Aynı zamanda veli gözüyle baktığımızda onlar da ekstra maliyetten şikayet edebiliyorlar. (Y-10)

Özellikle bu senelerde Pandemi sebebiyle servis açılmadı okulumuza. Bir yere gezi düzenlerken servis sıkıntısı çekiyoruz. Personel olarak da kadrolu hizmetli çalışmamız yetersiz. Bunun eksikliğini çok hissediyoruz. (Y-4)

Görüşmeler incelendiğinde, yöneticiler en sık personel eksikliği ve yasal prosedür işlemlerinin uzun sürmesi sorununu dile getirmişlerdir. Okul öncesi dönemde çocukların yaşları küçük olduğu için ve sınıflar kalabalık olduğu için öğretmenlerin tek başına zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Pandemi nedeniyle ulaşımı sağlayacak araç sıkıntısı çektiklerini belirtmişlerdir. Yöneticiler en az sıklıkla velilerden kaynaklanan sorunları dile getirmişlerdir, bunun nedeninin ise velilerin çocuklarının başına bir şey gelebileceği kaygısı taşımaları olduğunu ifade etmişlerdir. Okul yöneticileri ihtiyaç belirtmemişlerdir. Aydemir ve Toker Gökçe (2016), yöneticilerin okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımına ilişkin yaşadıkları sorunları ‘maddi imkânsızlıklar, bürokratik engeller, öğrenci kontrolü zorluğu, okul içi sorunlar ve okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin sorunlar’ olmak üzere beş kategori altında incelemiştir. Maddi imkansızlıklar, gidilen yerlerin ücretli olması ve ulaşım-servis ücretinin bulunmasıdır. Bürokratik engeller yasal prosedürler ve kaza riskleridir. Öğrenci kontrolü zorlukları, çocukların yaşlarının küçük olması ve tuvalet ihtiyacı gibi özbakım ihtiyaçlarının sorun olabilmesidir. Okul içi sorunlar, okul dışı etkinliklerin eğitim- öğretimde kullanılan programı aksatabilmesi, geziye gidemeyen öğrencilerin okul içerisinde yaşadığı sorunlar olarak belirtilmiştir. Okul dışı öğrenme ortamına ilişkin sorunlar ise gidilen yerin kazanımlara uygun olmaması ve gidilen yerde yaşanan rehber eksikliğidir. Şenli ve Kızıllan (2022), okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin görüşlerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre okul yöneticileri ile öğretmenlerin olumlu yaklaştıkları ve okul dışı öğrenme ortamlarını önemli buldukları görülmüştür.

Okul Yöneticilerinin” MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Görüşleri”ne İlişkin Bulgular

Okul yöneticilerine, “MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının okul dışı etkinlikler kapsamında nasıl değerlendirirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Okul yöneticilerinin MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programını okul dışı etkinlikleri bakımından değerlendirmelerine ilişkin görüşleri Tablo 28’de yer almaktadır.

Tablo 27

Okul Yöneticilerinin MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programına Yönelik Görüşleri

	<i>f</i>
Yeterince yer verilmiyor, artırılmasını isterim	7
Yer veriliyor, uygulama noktasında sıkıntı yaşanıyor	2
Tam olarak bilmiyorum	1

Tablo 27’e göre yöneticilerin çoğu ($f=7$), programdaki okul dışı etkinliklerin artırılması gerektiğini belirtmektedir. Görüşmede iki yönetici, programda okul dışı etkinliklere yeterince yer verildiğini, bir yönetici programda okul dışı etkinliklere yeterince yer verildiğini ancak öğretmenlerin uygulama noktasında sıkıntı yaşadıklarını belirtmiştir. Bir yönetici ise programı bilmediğini belirtmiştir. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Programda gezilerle ilgili sadece gezi planı olduğunu biliyorum. Alan gezilerinde neler yapılması gerektiği, öncesi ya da sonrasındaki etkinlikler olarak hatırlamıyorum. Yani yetersiz. Bu anlamda daha geniş planlama olmalı. (Y-2)

Programda yer veriliyor ancak bu uygulamada çok yer almıyorlar bence. Sınıf dışı etkinlikleri sadece park veya alan gezisi olarak görüyorlar. Farklı türdeki etkinlikler ile desteklenerek daha faydalı olacağını düşünüyorum. (Y-9)

Görüşmeler incelendiğinde yöneticilerin programı, okul dışı etkinliklere yer vermesi bakımından sıklıkla yetersiz buldukları görülmektedir. Okul dışı etkinliklere yeterince yer verildiğini düşünen yöneticiler, öğretmenlerin uygulama noktasında sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yöneticilerin hiçbirinin okul öncesi eğitimi almamış olması ve tamamının sınıf öğretmenliği mezunu olmaları, MEB 2013 Okul Öncesi Programına yeterince hakim olmadıklarını gösterebilir. Buna rağmen yalnızca bir yönetici programı tam olarak bilmediğini belirtmiştir. Zayımoğlu Öztürk, Kaya ve Durmaz (2016),

araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin kurum yöneticileri ile yaşadıkları problemlere yönelik görüşleri incelemişlerdir. Öğretmenlerin okul yönetimiyle karşılaştığı en önemli problemin, okul yöneticilerinin okul öncesi eğitim programı hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları olarak ifade edilmiştir.

Okul Yöneticilerinin “Okul Öncesinde Okul Dışı Etkinliklerde Aile Katılımına Yönelik Görüşleri”ne İlişkin Bulgular

Okul yöneticilerine, “*Bulunduğunuz kurumda okul dışı etkinliklerde aile katılımını sağlıyor musunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Okul yöneticilerinin okul dışı etkinliklerde aile katılımı sağlama durumlarına yönelik görüşleri Tablo 28’de yer almaktadır.

Tablo 28

Okul Yöneticilerinin Bulundukları Kurumda Okul Dışı Etkinliklerde Aile Katılımı Sağlama Durumlarına Yönelik Görüşleri

	<i>f</i>
Müsait olan ve gönüllü olan velilerle sağlıyoruz	7
Çok fazla aile katılımı sağlayamıyoruz	3

Tablo 28 incelendiğinde okul yöneticileri okul dışı etkinliklerde aile katılımını en fazla müsait olan ve gönüllü katılan ailelerle sağladıklarını ($f=7$) belirtmişlerdir. Okul dışı etkinliklerde aile katılımını sağlayamadıklarını belirten üç yönetici bulunmaktadır. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Mutlaka sağlanıyor. Zaten özellikle bahçe dışındaki etkinliklere dahil oluyor. Uzak yerlere yapılan gezi gözlem alan taramaları etkinliklerinde mutlaka dahil oluyorlar. Daha önce bahsettiğim gibi bu anlamda yeterli personel desteği alamazsak öğretmene yardımcı olabiliyorlar. (Y-10)

Aile katılımı noktasında gönüllü katılan aileler etkinliklere destek olabiliyorlar. Tek öğretmen varsa. Örneğin yakın zamanda öğretmen arkadaşlar bir piknik organize ettiler ve velileri de çağırdılar. Sorumluluğu paylaşmak adına, daha güvenilir bir ortam oluşturmak adına istekli olan veliler etkinliklere katılıyor. (Y-9)

Görüşmeler incelendiğinde yöneticiler çoğunluklu olarak okul dışı etkinliklerde aile katılımı sağladıklarını ifade etmektedirler. Okul dışı etkinlik için müsait olan ve gönüllü olan veliler ile aile katılımı sağlamaktadırlar. Bunun sebebi çalışan annelerin

olması, çocuk sayısı fazla ailelerin olması olabilir. Okul dışı etkinliklerde aile katılımının sağlandığını ifade eden yöneticiler, ailelerin daha çok öğretmene sınıf yönetimini sağlamak, güvenliği sağlamak gibi konularda yardımcı olmak için katılmalarını istediklerini belirtmektedirler. Aileler etkinliğin bir paydaşı olarak katılım sağlamamaktadır. Okul dışı etkinliklerde aile katılımı sağlayamadıklarını ifade eden yöneticiler az sayıdadır. Bunun sebebi veli-okul-öğretmen iletişimsizliği, çalışan ailelerin bulunması, çocuk sayısı fazla ailelerin bulunması gibi nedenlerle ailenin gerekli zamanı ayıramaması olabilir. Günay Bilaloğlu ve Aktaş Arnas (2019), araştırmalarında okul öncesinde aile katılımının sağlanmasında öğretmen ve ebeveynlerin yaşadıkları engelleri incelemiştir. Ebeveynlerin aile katılımında okul yönetiminden beklentilerine yönelik iletişim ve rehberlik olarak iki tema oluşturulmuştur. Ebeveynler, öğretmen ve okul yöneticilerinden okulda yapılan etkinlikler ve uygulama değişiklikleri konusunda kendilerine bilgilendirme yapılmasını beklemektedirler. Erkan, Uludağ ve Dereli (2016), araştırmalarında okul yöneticilerinin aile katılım kavramına ve aile katılımını engelleyen etmenlere ilişkin algılarını incelemiştir. Yöneticiler, ailelerin eğitime katılmasını gerekli gördüklerini ancak bazı engellerle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu engeller, çalışan ailelerin bulunması, ailelerin yeterli zamanı ayıramaması, ailelerin ilgisizliği, ailelerin günlük hayatlarında yaşadıkları yorgunluk ve stres, ailelerin çocuk sayısının fazla olması ve çocuğun bakımını üstelenen tek ebeveyn olmanın getirdiği zorluklar olarak belirtilmiştir. Ensari ve Zembat (1999), okul öncesi eğitim kurumlarındaki yöneticilerin tutumlarının ailelerin okul öncesi eğitim programlarına katılmalarına etkisini incelemiştir. Aileler, yönetici tutumlarının iş birliği amaçlı olmadığı ve aile katılımını sağlama konusunda isteksiz davrandıklarını belirtmişlerdir. Aynı araştırmada yöneticiler, ailelerin eğitime katılım sağlama konusunda isteksiz davrandığını ve iletişim sorunu yaşadıklarını belirtmektedirler.

Okul yöneticileri son olarak “Okul öncesinde okul dışı etkinliklerde aile katılımının etkileri nelerdir?” sorusuna cevap vermişlerdir. Bu noktada yöneticilerin okul öncesinde okul dışı etkinliklerin aile katılımı ile gerçekleştirilmesinin etkilerine ilişkin görüşleri Tablo 29’da yer almaktadır.

Tablo 29

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Etkinliklerde Aile Katılımının Etkilerine İlişkin Görüşleri

	<i>f</i>
Aile ve çocuğun iletişimi güçlenir	2
Çocuk, okula olumlu bağ geliştirir	2
Çocuk ve aile farklı ortamlarda deneyim sağlar	2
Aile öğretmene destek olur	2
Çocuğun sosyal becerileri gelişir	1
Okul motivasyonu artar	1
Ailenin okula ve öğretmene güveni artar	1
Aile öğretmeni daha iyi anlar	1
Aile çocuğunu daha iyi tanır	1
Aile-okul- çocuk iletişimi artar	1

Tablo 29 incelendiğinde yöneticiler, okul dışı etkinliklerde aile katılımının sağlanması ile aile ve çocuğun iletişiminin güçlendiği ($f=2$), çocuğun okulla ilgili olumlu bağ geliştirdiği ($f=2$), aile ve çocuğun farklı ortamlarda deneyim elde ettikleri ($f=2$), çocuğun sosyal becerilerinin geliştiği ($f=1$), çocuğun okul motivasyonunun arttığı ve ailenin okula karşı güven duygusunun geliştiği ($f=1$), ailenin çocuğunu daha iyi tanıdığı ($f=1$), ailenin öğretmene destek olduğu ve işini kolaylaştırdığı ($f=2$), ailenin öğretmeni daha iyi anlamasına fırsat sağladığı ($f=1$), okul-aile-çocuk iletişiminin arttığı ($f=1$) olumlu etkilerine değinmişlerdir. Görüşmede bir yönetici, veli olarak sadece annenin değil babanın da katılımının önemli olduğunu vurgulamıştır. Okul dışı etkinliklerde aile katılımının olumsuz etkisi olarak iki yönetici, öğretmenin otoritesinin sağlanamayabileceğinden bahsetmiştir. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Ben etkinliklere aile katılımının sağlanmasının her zaman olumlu sonuçları olduğunu düşünüyorum. Sadece okul dışında değil okul içinde yapılan etkinliklere katıldıklarında aileler memnun oluyorlar. Çocuk açısından da çok güzel oluyor. Çocukta okulla ilgili olumlu bir bağ oluşuyor. Velinin okula ve öğretmene karşı güveni artıyor. Acaba benim çocuğum sınıfta ve gittiği yerde ne yaptı merakını bir veli diğer velilere anlatarak diğer velilerin güvenini de artırıyor. (Y-9)

Aile katılımında olumsuz bir durum yaşanacağını düşünmüyorum. Çocuğun ailesi de katılacağı için hem ailesiyle vaki geçirecek hem de arkadaşlarının ailesini tanıtarak sosyal becerilerini geliştirecektir. Her çocuğun ailesi katıldığında aile için de çocuk için de pozitif bir etkiye sahip oluyor. (Y-1)

Yöneticilerin görüşleri incelendiğinde, tüm katılımcılar okul öncesi dönemde okul dışı etkinliklere aile katılımı sağlanmasının olumlu etkileri olduğunu belirtmiştir.

Yöneticiler olumlu etkiler olarak en sık aile ve çocuğun iletişiminin güçlendiğini, çocuğun okula karşı olumlu bağ geliştirdiğini ve ailelerin öğretmene destek olduklarını ifade etmişlerdir. Olumsuz etki olarak ise öğretmen otoritesinin sağlanamama durumunu ifade etmişlerdir. Okul dışı etkinliklerde aile katılımının etkileri konusunda yönetici görüşleri ve öğretmen görüşleri uyumludur.

Alanyazında, okul yöneticilerinin okul dışı etkinliklerde aile katılımının sağlanmasının etkilerine yönelik görüşlerinin yer aldığı çalışmalara ulaşılammıştır. Bununla beraber, okul öncesi dönemde aile katılımının sınıf içi ve sınıf dışı boyutlarının ele alındığı çalışmalar bulunmaktadır. Görür (2020), okul öncesi dönemde aile katılımının çocuk ve aile üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir. Öğretmenler aile katılımlarında yer alan çocukların mutlu hissettiklerini, aile katılımı etkinliklerinin çocukların özgüven gelişimine katkı sağladığını, çocukların aile katılımı etkinlikleri sayesinde okul ortamına ve öğretmene olan güveninin arttığını ve bu tür etkinliklerin çocukların olumlu davranışlarının artmasına katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler, aile katılımı sağlayan velilerin çocuklarını eğitim ortamında gözlemleme şansı bulduklarını, ailelerin çocukları ile kaliteli zaman geçirdiklerini ve mutlu hissettiklerini, ailelerin okul öncesi eğitimin önemini daha iyi anlayabildiklerini, ailelerin öğretmen ile empati kurarak öğretmene saygılarının ve güvenlerinin arttığını, çocuklarının yaşlıları arasındaki gelişim düzeyini gözlemleyebildikleri ve çocuklarının gelişim düzeyleri hakkında farkındalık sağlayabildiklerini belirtmişlerdir. Oktay, Gürkan, Zembat ve Unutkan (2003), okul öncesinde aile katılımının yararlarını 4 kategori altında incelemişlerdir. Kurum açısından aile katılımının yararları eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkin bir biçimde yürütmesi; çocuk açısından aile katılımının yararları aile ve okul ortamının birleşmesiyle kendini mutlu ve özgüvenli hissetmesi, olumlu davranış değişiklikleri yaşaması; öğretmen açısından aile katılımının yararları, çocuğun yaşadığı ortamı gözlemleme şansı, aile ile iletişimi güçlendirme, iş yükünün azalması; aile açısından yararları ise ailenin çocukların eğitimindeki rollerinin farkına varması, aile-çocuk-okul arasında sağlıklı iletişim kurma, ailelerin eğitimin önemli bir unsuru olduğunu hissetmesi ve kendini kurumun parçası olarak görmesi gibi olumlu etkileri belirtmişlerdir

Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Ailelerin Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum

Aileler için hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formunda, ailelere yönelik öneriler dışında dört soru bulunmaktadır. Görüşmeden elde edilen ailelere ilişkin yanıtlar iki başlık altında gruplandırılarak analiz edilmiştir.

1. Ailelerin “okul dışı zamanlarda çocuklarıyla beraber yaptıkları etkinlikler ve bunun etkileri”ne ilişkin bulgular
2. Ailelerin “okulda yapılan okul dışı etkinlikleri görüşleri”ne ilişkin bulgular

Ailelerin “Okul Dışı Zamanlarda Çocuğuyla Beraber Yaptığı Etkinlikler ve Bu Etkinliklerin Etkileri”ne İlişkin Bulgular

Ailelerin, “Ailelerin okul dışı zamanlarda çocuklarınız ile faaliyetleriniz nelerdir? ” sorusuna verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Bu noktada ailelerin okul dışı zamanlardaki faaliyetlerine yönelik görüşleri Tablo 30’da yer almaktadır.

Tablo 30

Ailelerin Görüşlerine Göre Ailelerin Çocuklarıyla Yaptıkları Okul Dışındaki Faaliyetler

	<i>f</i>
Parkta oynamak	7
Bahçede oynamak	4
Alışveriş merkezine gitmek	4
Restorana gitmek	3
At çiftliğine gitmek	3
Bisiklet sürmek	2
Lunaparka gitmek	1
Oyun alanlarına gitmek	1
Kütüphaneye gitmek	1
Pikniğe gitmek	1

Tablo 30 incelendiğinde ailelerin en sık parkta oynamak (f=7) cevabını verdikleri görülmektedir. Aileler diğer sıklıkla bahçe de oynamak(f=4), alışveriş merkezine gitmek

(f=4), restorana gitmek (f=3), at çiftliğine gitmek (f=3), bisiklet sürmek (f=2) cevaplarını vermişlerdir. Lunaparka gitmek, oyun alanlarına gitmek, kütüphaneye gitmek ve pikniğe gitmek en az söylenen okul dışı mekanlardır. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Çocuğumla genelde apartmanın aşağısındaki parka gidiyoruz. Diğer çocukların anneleri de geliyor. Onlar parkta oynarken izliyoruz, biz de sohbet ediyoruz, çay içiyoruz. Park dışında annemin bahçesi var, oraya gidiyoruz. Orda da genelde ablasıyla oynuyor. Geçen akşam Aksaray’ da lunaparka gittik, çok eğlenmişti oradaki dönme dolaba beraber bindik. (A-1)

Özellikle havalar güzelse parka gidiyoruz, dedelerinin yanına gidiyoruz, kültür parka gidiyoruz özellikle oradaki hayvanları çok seviyorlar. At çiftliğine gitmiştik orada çocuklar ata binmişlerdi, inanılmaz eğlendiler. Dondurma yemeye gidiyoruz akşamları. Mekan olarak bir yere gidemesek bile mutlaka bahçeye, parka gidiyoruz. Çocuklar diğer çocuklarla oynuyorlar. (A-3)

Genelde parklara, alışveriş merkezine, restoran gibi yerlere gidiyoruz. Orda diğer çocuklarla oynuyor ya da kendi başına oyun kuruyor. Daha çok çimen olan geniş ferah yerlere çıkıyoruz. Ayakkabılarımızı çıkarıp toprağa basıyoruz. Ben bunu her dışarı çıktığımızda yaparım. Toprak çok iyi geliyor. Bisiklet sürüyorlar. Bunun dışında yaz aylarında çocukları havuza götürüyorum. Çok mutlu oluyorlar. Zaten farklı bir ortam her zaman çok iyi geliyor. Sürekli aynı ortamda durmak çocukları bunaltıyor. (A-6)

Görüşmeler incelendiğinde ailelerin çocuklar ile en çok parkta vakit geçirdikleri, ikinci olarak bahçe ve alışveriş merkezlerini tercih ettikleri görülmüştür. Görüşmelerden, ailelerin günlük hayatlarında kolay ulaşacakları mekanlarda vakit geçirdikleri sonucu çıkarılmaktadır. Bir anne, çocuğuyla beraber bisiklet sürdüğünü, bir anne lunaparktaki oyuncağa beraber bindiklerini, bir anne de çocuğunun oyunlarına katıldığını belirtmiştir. Görüşmeye katılan ailelerin çoğunlukla çocuklarının oyunlara dahil olmadığı, parkta veya bahçede çocukların genelde tek başlarına ya da kardeşleriyle varsa diğer çocuklarla oynadıkları belirlenmiştir. Aileler çocukların güvenliğini sağlamak, ihtiyaçlarını karşılamak veya diğer anneler ile sohbet etmek amacıyla gittikleri ortamda bulunduklarını ifade etmişlerdir; ancak aileler çocuklarının oyunlarına dahil olmamaktadırlar. Bu durumun ailelerin çocuklarıyla oyun oynamanın yetişkinlere göre olmadığını düşünmeleri, çocuklarıyla oynamaktan keyif almamaları, çocukların oyunlarından anlamamaları, diğer seçeneklerin daha cazip gelmesi gibi nedenlerden kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Ailelerin, “Çocuğunuzla geçirdiğiniz okul dışındaki zamanların çocuğunuza etkileri nelerdir?” sorusuna yönelik yanıtları incelenmiştir. Bu noktada ailelerin çocukları ile

geçirdikleri okul dışındaki zamanın çocuğa etkilerine ilişkin görüşleri Tablo 31’de yer almaktadır.

Tablo 31

Ailelerin Çocukları ile Geçirdikleri Okul Dışındaki Zamanın Çocuğa Etkilerine İlişkin Görüşleri

	<i>f</i>
Mutlu olma	5
Telefon, tablet, televizyondan uzaklaşma	4
Özgüven	3
Farklı ortamlar tanıma	2
Sosyalleşme	1
Gelişimleri destekleme	1
Heyecanlanma	1
Fazla enerjiyi atma	1
Gece daha rahat uyuma	1
Güvende hissetme	1
Özgürleşme	1

Tablo 31 incelendiğinde, ailelerin çocuklarıyla okul dışında zaman geçirmelerinin çocuklarına etkileri kapsamında en çok çocuklarının mutlu olduklarını ($f=5$) belirtmişlerdir. Aileler ev içerisinde çocuklarının telefon, tablet, bilgisayar vb. ile çok vakit geçirdiklerini, ev dışında bunun olmadığını belirtmişlerdir ($f=4$). Çocukların özgüvenlerinin artması ($f=3$) ailelerin en sık belirttiği bir diğer noktadır. Bazı anneler farklı ortamlarda bulunmanın çocuklara çok iyi geldiğini ($f=2$) ve aynı ortamların çocukları bir süre sonra bunalttığını belirtmektedirler. Çocuğunun sosyalleştiğini ve arkadaş edindiğini, sağlıklı büyüdüğünü, heyecanlandığını, dışarıya çıktığında gece rahat uyuduğunu, fazla enerjisini attığını ve özgürleştiğini söyleyen birer anne bulunmaktadır. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Dediğim gibi çocuklar çok mutlu oluyor ve çok iyi vakit geçiriyorlar. Fazla enerjilerini atıyorlar. Ev içinde bu olmuyor. Açık hava da çocukların daha sağlıklı büyüdüklerini düşünüyorum. Bir de çocuklar dışarıdaki şeylere dokunarak tanıyorlar. Çok heyecanlanıyorlar. (A-6)

Bir kere evin içerisinde olduğu zaman mutlaka telefon istiyor. Ben çok fazla vermemeye çalışıyorum ama yine de ağlaya sızlaya alıyorlar özellikle babaları kıyamıyor. O yüzden dışarıda zaman geçirmenin iyi olduğunu düşünüyorum. Açık havada koşmak, oynamak çocuklara iyi geliyor. Çok mutlu oluyorlar. (A-2)

Ev dışındaki yerlerde daha mutlu oluyorlar. Zaten bizim evimiz bahçeli olduğu için güzel havalarda evin içerisinde fazla durmazlar. Komşular da bize gelir, bahçede otururuz. Çocukları benim çocuğumla akran değil ama iyi anlaşıyorlar. Çok güzel oyun oynuyorlar akşama kadar yemek için eve geliyorlar sadece. Açık havada bahçede piknik yapıyorlar bazen, çok mutlu oluyorlar. (A-5)

Görüşmeler incelendiğinde, aileler çocuklarıyla beraber geçirdikleri okul dışı zamanlarda en sık olarak çocukların mutlu hissettiklerini ifade etmişlerdir. Aileler, ikinci sıklıkla bu tip aktivitelerin çocukları tablet, telefon ve bilgisayar gibi teknolojik aletlerden uzaklaştırdığını belirtmişlerdir. Çocukların özgüvenlerinin artması sıklıkla değinilen bir diğer noktadır. Aileler dış ortamlarda çocukların kendi başlarına bir şeyler yapabildiklerini ve bu durumun özgüven sağladığını belirtmişlerdir.

Ailelerin “Okulda Yapılan Okul Dışı Etkinlikler Hakkında Görüşleri”ne İlişkin Bulgular

Ailelerin “Okul dışı etkinlikler nelerdir?” sorusuna yönelik cevapları incelenmiştir. Bu noktada ailelerin okulda yapılan okul dışı etkinliklerin ne olduğuna ilişkin görüşleri Tablo 32’de yer almaktadır.

Tablo 32

<i>Ailelerin Okulda Yapılan Okul Dışı Etkinliklerin Neler Olduğu Hakkında Görüşleri</i>	
	<i>f</i>
Alan Gezisi	7
Piknik	5
Sinema ve tiyatro	2
Kutlamalar(doğum günü vb.)	2
Park	2
Bahçe	1
Hayvanat bahçesi	1
Kahvaltı	1
Oyun alanları	1

Tablo 32 incelendiğinde, tüm aileler okulda yapılan okul dışı etkinlikler nelerdir sorusuna gezi (f=7) yanıtını vermiştir. Aileler gezi dışında piknik (f=5), sinema ve tiyatro (f=2), kutlamalar ve eğlenceler (f=2), park (f=2), bahçe (f=2), hayvanat bahçesi (f=1) ve

oyun alanlarını söylemişlerdir. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Benim aklıma geziler geliyor. Başka olarak piknik gibi şeyler olabilir. Biz de katılıyoruz zaten. (A-1)

Okulca gidilen geziler, eğlenceler, oyun alanları, piknikler gibi yerler geliyor. (A-3)

Görüşmeler incelendiğinde, aileler okulda yapılan okul dışı etkinlikler olarak en çok gezi etkinlikleri ve piknik etkinliklerini belirtmektedirler. Ailelerin okul dışı etkinliklerin ne olduğuna ilişkin görüşleri öğretmenler ve yöneticiler ile uyumludur.

Ailelerin son olarak “Okulda yapılan okul dışı etkinliklerden hangilerine katılıyorsunuz ve katıldığınız etkinliklerin çocuğa etkileri nelerdir?” sorusuna yönelik cevapları incelenmiştir. Bu noktada ailelerin okulda yapılan okul dışı etkinliklere katılma durumları ve bu etkinliklerin çocuk üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri Tablo 33’te yer almaktadır.

Tablo 33

<i>Ailelerin Görüşlerine Göre Ailelerin Katıldığı Okul Dışı Etkinlikler</i>	
	<i>f</i>
Piknik	3
Özel gün ve haftalar	3
Bilim Şenliği	2
Gezi	2
Kermes	1
Sergi	1
Sinema	1

Tablo 33 incelendiğinde, ailelerin katıldığı okul dışı etkinlikler olarak en sık piknik (f=3) ve özel gün ve haftalar (f=3) yanıtını verdikleri görülmektedir. Görüşmede iki aile gezi yanıtını, iki aile bilim şenliği yanıtını vermişlerdir, bir aile ise sinema yanıtını vermiştir. Yapılan görüşmelerde bir ailenin okul dışındaki etkinliklere katılamadığı, bunun sebebinin ise iş saatlerine denk geldiği belirlenmiştir. Tüm aileler okul dışı etkinliklerde çocuklarının çok mutlu olduğunu, iki aile uzun zaman sonra bile yapılan etkinlikleri çocuklarının hatırladığını, geçirdikleri anı unutmadıklarını belirtmiştir. Bir aile, daha önce görmediği yerleri görme fırsatı bulduğunu belirtmiştir. Bununla beraber iki aile, bazı gezilerin çok maliyetli olduğunu ve bu yüzden katılamadıklarını ifade

etmişlerdir. Görüşmede iki aile ise, Aksaray'ın özellikle çok soğuk olduğu mevsimlerde çocukların dışarı çıkmalarına sıcak bakmadıklarını belirtişlerdir. İki aile, bazı velilerin öğretmeni dinlemeden ve gerekli kurallara uymadan gezi yerinde çocuğunu alarak kendi başına dolaştığını ve sınıf düzenini bozduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Genellikle gezilere ya da 23 Nisan gibi günlerde etkinlikler oluyor onlara katılıyoruz. Açık hava sineması yapmıştık. Çocuklarla beraber mısır patlatıp dışarıda çizgi film izledik. Çocuklar için de bizler için de farklılık oluyor ve çok eğleniyoruz. Çocuklar sınıfta ya da evde zaten içerideler, Dışarıda olmak onlar için de çok faydalı oluyor. Bir de bazı mevsimlerde Aksaray gerçekten çok soğuk oluyor. O zamanlar fazla dışarı çıkmıyoruz. (A-2)

Çok gerekli olduğunu düşünüyorum. Yani bu tip yerler çocuklara farklı şeyleri öğretebiliyor. Olumsuz olarak çok kalabalıktı ve eğer dikkatli olunmazsa çocuklar kaybolabilirdi. Bir de mesela bazı aileler öğretmeni bırakarak kendi başlarına dolaştılar. Bu da çok sıkıntılı oluyor. Ben gittiğimde öğretmen ne derse o şekilde yönlendiriyorum. Bazı etkinlikler ekonomik olarak zorluyor bir de. Aksaray'da kış mevsimi çok sert geçtiği için bu havalarda oğlumun çıkmasını istemiyorum ben çünkü çocuğumun bronşiti var zaten. Bu da olumsuzluk olabilir. (A-6)

Görüşmeler incelendiğinde, ailelerin en sık katıldığı okul dışı etkinlik türleri özel gün ve haftalarda yapılan çalışmalar, geziler ve pikniklerdir. Alanyazında bu görüşleri destekler nitelikte çalışmalar bulunmaktadır. Çetinkaya (2017) yaptığı araştırmada aile katılım çalışmasına dahil olan annelerin daha çok sınıf içerisinde mutfak etkinlikleri, hikâye okuma, meslek tanıtımı, hayvan tanıtımı, sanat etkinliği, fen etkinliği, sınıfı düzenleme gibi etkinliklere dahil olduklarını ifade etmiştir. Sınıf dışı etkinliklerde aile katılımı daha az sağlanmakla birlikte, aileler eğitsel geziler ve piknik faaliyetlerine katılım sağlamaktadır. Atakan (2010), araştırmasında okul öncesi eğitimde aile katılım çalışmalarında veli görüşlerini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre velilerin daha çok sınıf içi etkinliklere katılım sağlamakta olduğu, gezilere ise çoğunlukla çalışmayan velilerin katılım sağladığı görülmüştür. Görür (2020), okul öncesi dönemde aile katılımına yönelik öğretmen görüşlerini incelediği araştırmasında, öğretmenlerin daha çok sınıf içi etkinliklerde aile katılımını sağladığını, velilerin de daha çok sınıf içi etkinliklere katılmayı tercih ettiklerini belirtmektedir.

Bu araştırmada yapılan görüşmelere göre, okul dışı etkinliklere katılan aileler, bu tür etkinliklerin hem kendileri için hem öğretmen için hem de çocuk için faydalı olduğunu düşünmektedir. Tüm aileler çocuklarının çok mutlu olduğunu belirtmiştir. Aileler bu tip etkinliklere katıldıklarında öğretmene yardımcı olduklarını, güvenliğini sağlamak ve

çocukları kontrol etme görevleri üstlendiklerini belirtmişlerdir. Ailelerin okul dışı etkinlikler ve okul dışı etkinliklerin çocuklar üzerindeki etkileri konusundaki görüşleri öğretmenler ve yönetici görüşleri ile uyumludur. Altan (2019), araştırmasında aileler ile görüşmeler yaparak, aile katılımının etkilerini incelemiştir. Aileler, çocuklarını eğitim ortamında gözlemleme fırsatı elde ettiklerini, mutluluk, sınıf ortamını ve öğretmeni tanımlarına fırsatı buldukları, öğretmenin çocuklar ile iletişimini gözlemleyerek kendisinde olan iletişim eksikliklerini gördüklerini ve davranışlarını buna göre düzenlediklerini belirtmişlerdir. Çocuklar için aile katılım etkinliklerinin eğlenceli olduğunu, çocuklarının özgüven gelişimlerine fayda sağladığını, sınıf içi dayanışmayı arttırdığını, eğitime çocuk bakış açısıyla bakma şansı elde ettiklerini, öğretmen-veli iletişiminin geliştiğini ifade etmişlerdir. Sağlam ve Çalışkan (2017), okul öncesi dönemde aile katılımına ilişkin veli görüşlerini almıştır. Veliler, aile katılımının çocukları olumlu yönde etkilediğini, öz güvenini arttırdığını, kendilerini değerli hissetmelerini sağladığını, aile-okul etkileşimini arttırdığını ve çocukların gelişimini olumlu yönde etkilediğini ifade etmişleridir.

Yapılan bu çalışmada, maddi yetersizlikler ve havaların soğuk olması, ailelerden bazılarının çalışıyor olması, çocuk sayısının fazla olması gibi nedenlerle okul dışı etkinliklere katılım sağlayamayan veya az katılım sağlayan aileler bulunmaktadır. Bununla beraber ailelerin bu tip etkinliklere katılma noktasında istekli olduğu görülmektedir. Erkan, Uludağ ve Dereli (2016), ebeveyn görüşlerine göre ev merkezli aile katılımını engelleyen durumların: zaman yetersizliği, çalışma hayatının yoğunluğu/iş yükü, ev işlerinin yoğunluğu, yorgunluk/stres, ebeveyn yaşı, pedagojik bilgi eksikliği, ailedeki çocuk sayısının fazla olması ve tek ebeveyn olma problemlerinin olduğunu belirtmiştir. Atakan (2010), okul öncesi dönemde aile katılımına yönelik ebeveyn görüşlerini aldığı çalışmasında aileler en çok iş hayatlarının yoğun olmasından dolayı katılım sağlayamadıklarını belirtmişlerdir. Ailelerin okul dışı etkinliklere katılım sağlayamamasındaki sebepler; ailelerin bakmakla yükümlü küçük çocuklarının olması, çocuk sayısının fazla olması, katılmak istedikleri halde öğretmen tarafından uygun katılım çalışmalarının düzenlenmemesi, yöneticilerin olumsuz tutumu, etkinliklerin annelere dönük olması bundan dolayı babaların katılım sağlayamaması olarak ifade edilmiştir.

Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Okul Öncesi Eğitim Alan Uzmanlarının Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorum

Alan uzmanları için hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formunda, ailelere yönelik öneriler dışında beş soru bulunmaktadır. Bu noktada, daha anlaşılır olması açısından sorular üç başlık altında gruplandırılarak analiz edilmiştir.

1. Alan uzmanlarının “okul öncesi dönemde okul dışı etkinliklere bakış açıları”na ilişkin bulgular
2. Alan uzananlarının “MEB 2013 okul öncesi eğitim programını okul dışı etkinlikler kapsamında değerlendirmesi”ne ilişkin bulgular
3. Alan uzmanlarının “okul öncesi dönemde okul dışı etkinliklerde aile katılımına yönelik görüşleri”ne ilişkin bulgular

Alan Uzmanlarının “Okul Öncesi Dönemde Okul Dışı Etkinliklere Bakış Açıları”na İlişkin Bulgular

Alan uzmanları, “Okul öncesi dönemde okul dışı etkinliklerin önemi nedir?” sorusunu cevaplamışlardır. Bu noktada alan uzmanlarının okul öncesi dönemde okul dışı etkinliklerin önemine ilişkin görüşleri Tablo 34’te yer almaktadır.

Tablo 34

Alan Uzmanlarının Okul Öncesi Dönemde Okul Dışı Etkinliklerin Önemine Yönelik Görüşleri

	<i>f</i>
Farklı deneyimler sağlama	6
Zengin uyarıcılar barındırma	6
Sosyal gelişim	6
Motor gelişimi	6
Bilişsel gelişim	6
Özbakım gelişimi	6
Dil gelişimi	6
Kalıcı öğrenme sağlama	3

Tablo 34 incelendiğinde, tüm alan uzmanları (f=6), okul dışı etkinliklerin çocukların tüm gelişim alanlarını farklı boyutlarda desteklediğini belirtmiştir. Okul dışı

ortamların çocuklara farklı deneyimler sağlaması (f=6), bu tip ortamların zengin uyarıcılar barındırması (f=6) alan uzmanları tarafından sıklıkla ifade edilmiştir. Görüşülen üç alan uzmanı kalıcı öğrenmeler sağlanması açısından okul dışı etkinliklerin önemli olduğunu ifade etmiştir. Alan uzmanları okul dışı etkinliklerin sosyal gelişim kapsamında sosyalleşme (f=2), toplumsal rolleri tanıma (f=2), günlük yaşama hazırlık sağlaması (f=3), çocukların çevreye ve topluma uyum özelliklerinin gelişmesi (f=2), empati yeteneğinin gelişmesi (f=1), farklı yaş gruplarıyla aynı ortamda iletişime geçme (f=2), sıra bekleme ve saygı duyma davranışlarının gelişmesi (f=3) noktalarına değinmişlerdir. Yine alan uzmanları dil becerileri kapsamında yeni sözcükler öğrenme ve yeni iletişim kanallarının açılması (f=1), sosyal ortamlarda kurulan diyaloglar (f= 3) ve çocukların kendini ifade etme becerisinin gelişmesi (f=6); motor gelişim kapsamında büyük kas ve küçük kas gelişimlerinin desteklenmesi (f=6); özbakım becerileri kapsamında kendilerine duydukları güvenin artması (f=6), farklı ortamları tanıma ve hangi ortamlarda hangi tür ihtiyaçlarının karşılanacağını bilme (f=1); bilişsel gelişim kapsamında farklı bilgileri farklı ortamlarda kullanma (f=2), algılarını ve dikkatlerini toplama (f=4), odaklanma becerilerinin gelişmesi (f=1), farklı ve esnek düşünebilme becerileri geliştirmeleri (f=1) noktalarına değinmişlerdir. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Dil becerisi bağlamında sözcükler, kelime dağarcığı gibi kısımları etkiler. Orada duyduğu farklı sözcükleri öğrenirken yeni sözcükler ve yeni iletişim kanalları da açıyor. Uyum becerisi gelişecektir. Sosyal beceriler kapsamında sadece yeni ortamları değil yeni insanları da tanıyacaktır. Farklı insanları farklı özellikleri ve onların rollerini tanır. Motor beceriler noktasında dışarıdaki ortamlarda daha güzel etkinlikler oluşturulabileceğini düşünüyorum. Bilişsel gelişim bağlamında kavramları öğreniyorlar ve algı becerileri gelişiyor. Aynı zamanda duygusal gelişimde farklı insanları tanırken farklı duyguları da görebilir, tanıyabilir diye düşünüyorum. Bu noktada empati yeteneği gelişebilir. İnanların olaylar karşısındaki tepkilerinden sonuç çıkarabilirler. Kendisi dışında bir yaşantıyı gözlemleyebilir. Öz bakım becerileri bağlamında ortamları tanıma, farklı durumlarda nerelere gidilir, gibi durumların bu beceriyi geliştireceğini düşünüyorum. İhtiyaçlarını karşılamak için nereye gideceğini öğrenecektir. (U-2)

Ben çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Özellikle çocuğun farklı ve esnek düşünebilmesini sağlayabiliyor. Farklı ortamlarında öğrenme amaçlı kullanılabileceğini, kendini yalnızca bir yere sınırlamaması gerektiğini ve bütünsel gelişimi içinde oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. Kuramsal bilgilere baktığımızda da farklı öğrenme ortamlarının farklı uyaranlar barındırması açısından kalıcı öğrenme sağladığı bilgisine sahibiz. Çocuğun yakınından başlanarak farklı ortamların eğitim içerisinde

kullanılmasının oldukça faydalı olduğunu görüyoruz. Öğrenmeleri desteklediğini biliyoruz. Özellikle farklı bilgiler arasında bağ kurup bilgi transferi sağlaması açısından da oldukça faydalı olacağını düşünüyorum. (U-4)

Okul öncesi eğitimde sınıf dışı okul dışı etkinliklerin yeri çok büyüktür. Ne gibi özellikler kazandıracağı noktasında hem bilişsel hem fiziksel hem sosyal duygusal hem dil gelişimi hem de öz bakım becerileri anlamında yani her anlamda çocuk bütüncül gelişim sağlar. Çocukların okulda sınıf ortamında sağlanamayan birtakım ortamların dışarıda özellikle gidilen bazı mekanlarda çocukların öğrenmeleri gereken şeyleri öğrenmesi açısından bilişsel, birtakım hareket gelişimleri için bacak el kasları için oynanan oyunlar motor gelişimlerini hem gittiklerinde hem de döndüklerinde yapılan sohbetler, konuşmalar, kendilerini ifade edebilecekleri ortamları oluşturarak dil gelişimini destekler. Kendilerine güven duymaları öz bakım becerilerini geliştirirken, arkadaşları ile uyum içinde yaşamaları, sosyal etkileşimlerin nitelikli olması gibi durumlar sosyal etkileşimi destekler. (U-5)

Alan uzmanları ile yapılan görüşmeler incelendiğinde, tüm alan uzmanları okul dışı etkinliklerin çocuklar üzerinde olumlu etkileri olduğunu ifade etmektedirler. Çocukların sınıf ortamında elde edemeyeceği deneyimleri okul dışı ortamlarda elde edebileceğini, bu ortamların farklı ve zengin uyaranlara sahip olması bakımından çocuklar açısından önemli olduğunu düşünmektedirler. Bazı alan uzmanları yaparak yaşayarak öğrenmenin, doğal ortamlarda deneyimleyerek öğrenmenin çocuklarda daha kalıcı öğrenmeler sağladığını belirtmiştir. Tüm alan uzmanları, okul dışı etkinliklerin çocukların bilişsel gelişimi, sosyal duygusal gelişimim, öz bakım gelişimi, motor gelişimi ve dil gelişimini farklı noktalarda desteklediğini ifade etmiştir. Görüşmede bir alan uzmanı deneyimleri doğrultusunda her ne kadar okul dışı ortamların önemli olduğu bilinse de gözlemlediği okullarda okul dışı etkinliklere çok sınırlı şekilde yer verildiğini, bu durumda pandeminin etkisinin olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Bir alan uzmanı ise, çocukların sadece formal olarak okul dışı ortamlarda bulunması değil, aile ile geçirilen zamanda da bu tip etkinliklerin belli bir plan doğrultusunda yapılmasının faydalı olacağını belirtmiştir. Aynı alan uzmanı okul dışı etkinliklerin eğitimin sürekliliğini sağladığını ifade etmiştir. Alan uzmanlarının okul dışı etkinliklerin önemi ile görüşleri; öğretmen, yönetici ve ailelerin görüşleri ile benzer nitelikler taşımaktadır. Alanyazında bu çalışmadan elde edilen uzman görüşlerini destekleyen çeşitli çalışmalar yer almaktadır (Daş, Aslan ve Yadigaroglu, 2021; Kızıлтаş ve Sak 2016; Ocak ve Korkmaz, 2018; Yıldız, 2022). Daş, Aslan ve Yadigaroglu (2021), araştırmalarında çocukların doğal ortamlarda özgürce hareket ederek eğlendiklerini, zengin uyaranlar sayesinde farklı öğrenme fırsatı

yaşadıklarını, hayata hazırlandıklarını ve günlük yaşam becerileri edindiklerini, okul dışı ortamlarda çocukların yaparak yaşayarak daha kalıcı öğrenmeler sağladıklarını belirtmişlerdir. Kızıltaş ve Sak (2016) araştırmalarında, okul öncesi dönemde gerçekleştirilen alan gezilerinin çocukların sosyal duygusal, dil alanlarında ve bilişsel alanda becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Alan gezileri, çocukların sosyalleşmeleri ve gerçek yaşam deneyimleri kazandıkları ortamlar olarak belirtilmiştir. Araştırmacılar, alan gezileri sayesinde çocukların kendilerini daha iyi ifade ettiklerini, farklı meslekleri tanıma fırsatı bulduklarını ve çocukların özgüvenlerinin arttığını belirtmişlerdir.

Alan uzmanları, “Öğretmenlerin okul dışı etkinliklerdeki rolleri nelerdir?” sorusunu cevaplamışlardır. Bu noktada alan uzmanlarının öğretmenlerin okul dışı etkinliklerdeki rollerine ilişkin görüşleri Tablo 35’te yer almaktadır.

Tablo 35

Alan Uzmanlarının Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Okul Dışı Etkinliklerdeki Roller

	<i>f</i>
Değerlendirme	6
Hedef belirleme, kazanımları seçme	5
Yöntem ve teknik belirleme	5
Gidilecek yerin görülmesi	4
Çocukların ihtiyaçlarına yönelik planlama	4
Çocukların gelişim özelliklerini dikkate alma	4
Çocukları bilgilendirme	3
Materyal hazırlığı	3
Aile ile iletişim kurulması	3
Güvenliği sağlama	2
Prosedür ve izin işlemleri	2
Esnek ve merak uyandırıcı etkinlikler planlama	2

Tablo 35 incelendiğinde ve alan uzmanları ile yapılan görüşmeler doğrultusunda, öğretmenlerin okul dışı etkinliklere yönelik hedef ve kazanımları belirlemesi (f=5) ve kullanılacak yöntemin seçilmesi alan uzmanları tarafından en sık belirtilen görüştür. Alan uzmanları, planlama boyutu ile ilgili olarak gidilecek yerin öğretmen tarafından mutlaka görülmesi ve yer hakkında bilgi edinilmesinin gerekliliğini belirtmişlerdir (f=4). Alan uzmanları, çocukların gelişim özelliklerine uygun planlamalar yapılması gerektiğini vurgulamaktadırlar (f=4). Alan uzmanları, etkinlik öncesinde çocukların bilgilendirilmesi

ve güdülenmesi gerektiğini (f=3), gidilecek yerin güvenliğinin sağlanması, izin ve prosedür işlerinin önceden yapılması gerektiğini belirtmişlerdir (f=2). Alan uzmanları, okul dışı etkinlikler hakkında ailelere gerekli bilgilendirmelerin yapılması ve aile ile iş birliği kurulmasının, etkinliklere aile katılımı sağlamalarının önemli olduğunu ifade etmektedirler (f=3). Alan uzmanları, planlama yaparken etkinliklerin ve materyallerin çocukların merak duygularını güdülemeye yönelik bununla beraber farklı bir ortamda karşılaşılabilecek şeylere karşı esnek olarak hazırlanması gerektiğini (f=2), uygulama esnasında kullanılacak yöntem ve teknik seçimin önemli olduğunu (f=5), kazanımlara uygun, çocukların gelişim özelliklerine uygun ve gidilecek yere uygun yöntem teknikler seçilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Tüm alan uzmanları okul dışı etkinlikleri değerlendirmenin çok önemli olduğunu belirtmektedirler. Görüşmelerden yapılan alıntılar aşağıdaki gibidir:

Burada amacı öncelikle çok iyi netleştirmeliler. Çocukların güvenliklerini sağlamak çok önemli. Bu noktada sınıflar çok kalabalık olabiliyor. Okul dışı bir ortama gidildiğinde alan gezilerinde de bunu sıklıkla görüyoruz. Gidiliyor, görülüyor ve sınıfa dönülüyor. Aslında oraya gidildiğinde çok iyi planlamalar yapılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü çocuklar için de bu şekilde daha keyifli oluyor ve geçirilen zaman çok daha nitelikli hale gelmiş oluyor. O yüzden önceden çok iyi bir planlama yapmak, zaman yönetimini planlamak, nasıl süreç ileneceğine ilişkin planlamayı doğru şekilde yaparak farklı noktalara değinmek iyi olacaktır diye düşünüyorum. (U-1)

Dediğim gibi öğretmenlerimiz çocukları götürecekleri yerleri muhakkak kendileri önceden gezmeliler. Orada neler öğretmeleri gerektiğini mutlaka tespit etmeliler. Aynı zamanda kurallar belirtilmelidir. Planlara uygun şekilde çalışmalarını yapmaları gerekiyor. Gezmenin sadece bakmak olmadığını anlamaları gerekli. Aynı şekilde döndükleri zaman da mutlaka değerlendirme yapmalılar diye düşünüyorum. (U-6)

Görüşmeler incelendiğinde, okul dışı etkinlikleri planlama noktasında öncelikle etkinliğin ne amaçla yapılacağına belirlenmesi, buna yönelik kazanımların seçilmesi en sık belirtilen görüş olmuştur. En sık belirtilen diğer görüş, öğretmenlerin etkinlik esnasında kullanacakları yöntem ve tekniğin etkinlik planlanırken belirlenmesi ve etkinlik sonrasında mutlaka değerlendirmenin yapılmasıdır. Alan uzmanlarının çoğunluktaki görüşlerine göre, belirlenecek olan hedefler, kullanılacak yöntemler, materyaller, uygulamalar ve değerlendirme yöntemleri; çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak oluşturulmalıdır. Çocukların ihtiyaçlarına göre yapılacak olan planlama çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak şekillendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Alan uzmanları, okul dışı etkinlikleri değerlendirirken öğretmenlerin çok

boyutlu değerlendirme yapmaları gerektiği, soru-cevap gibi değerlendirme çalışmaları yerine fotoğraf/video kayıtlarını sergileme, yaratıcı ürün oluşturarak değerlendirme, drama yapma, hikaye oluşturma gibi farklı değerlendirme çalışmalarının kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Alanyazın incelendiğinde, öğretmenlerin okul dışı etkinliklerin planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında dikkat ettikleri noktalara ilişkin çalışmalar yer almaktadır. Bu çalışmalar incelendiğinde, öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri planlarken dikkat ettikleri noktalar, alan uzmanları görüşleri ile uyumlu olsa da değerlendirme yaparken dikkat ettikleri noktaların alan uzmanları görüşleri ile benzeşmediği görülmüştür. Yıldız (2022), okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı ortamları kullanma durumlarını incelediği araştırmasında öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri planlarken dikkat ettikleri temel unsurların “Gelişim seviyelerine uygun olması”, “Günlük yaşam becerilerini öğrenecekleri ortamların olması”, “iklimin göz önünde bulundurulması” ve “güvenliğin sağlanması” olarak ifade ettiklerini belirtmiştir. Öğretmenler okul dışı etkinlikleri değerlendirmede ise soru-cevap çalışmalarını sıklıkla kullandıklarını, az sayıda öğretmen ise, resim ve drama çalışması yaptığını belirtmişlerdir. Bostan Sarıoğlu ve Küçüközer (2017), araştırmalarında okul dışı öğrenme ortamlarında öğretmenin rollerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerini incelemiştir. Öğretmen adayları en sık olarak okul dışı etkinliklerde öğretmenin rehber olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenin öğretim etkinliklerinin içeriğini belirlemesi diğer sıklıkla belirtilen roldür. Öğretmenin okul dışında güvenliği sağlaması, etkinliklerin plan ve programını yapması sıklıkla belirtilen diğer rollerdir. Araştırmaya göre öğretmen adaylarının okul dışı etkinlikleri planlarken dikkat etmeleri gereken temel noktalar “öğretmenin öğretim sürecinde beklenmedik durumlara hazırlıklı olması gerektiği” ve “öğretim zamanlamasının planlanmasına dikkat etmesi gerektiği”dir. Bunlar dışında etkinliklerin içeriklerinin öğrencilerin dikkatini çekecek şekilde planlanması, öğrencilerin gelişim özelliklerine dikkat edilerek oluşturulması, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre olması, günlük yaşam ile ilişkili olması sıklıkla belirtilmiştir. Öğretmen adayları etkinliklerde değerlendirmenin gerekliliğinden bahsetmemişlerdir. Tutkun ve diğerleri (2019), öğretmenlerin alan gezilerini düzenlemede dikkat ettikleri noktaların; gezi düzenlenecek alanların güvenli olması, ulaşımın kolay olması, çocukların ilgisini çekecek ortamlar olması, çocukların gelişim düzeyine uygun olması, kazanım-göstergelere uygun olması, belirli gün ve haftalara uygun olması olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlerin gezi öncesinde dikkat ettikleri noktalar; uygun bir gezi planı oluşturma, çocuklarla gidilecek yer hakkında sohbet edilmesi ve kuralların anlatılması, gezinin amacının açıklanması gibi

noktalardır. Araştırmada, gezi esnasında öğretmenlerin herhangi bir etkinlik yaptırmadığı ve sadece alanın gezildiği belirtilmiştir. Değerlendirmede ise, çoğunlukla çocuklar ile gezi hakkında sohbet edildiği tespit edilmiştir.

Alan Uzmanlarının “MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programını Okul Dışı Etkinlikler Kapsamında Değerlendirmesi”ne İlişkin Bulgular

Alan uzmanlarına, “MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programını okul dışı etkinlikler kapsamında nasıl değerlendirirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu noktada alan uzmanlarının programa ilişkin görüşleri Tablo 36’da yer almaktadır.

Tablo 36

Alan Uzmanları Görüşlerine Göre MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Kapsamında Okul Dışı Etkinlikler

	<i>f</i>
Öğretmen inisiyatifinde	6
Yetersiz	4
Yeterli	2

Tablo 36 incelendiğinde, alan uzmanlarının çoğunluğunun programda okul dışı etkinliklere yeteri kadar yer verilmediğini düşündüğü görülmektedir ($f=4$). Bir alan uzmanı programı bu konuda yetersiz görmese de sadece alan gezilerinin yer aldığını ancak öğretmenlerin daha kapsamlı düşünmesi gerektiğini, alan gezisi etkinliklerinin daha ayrıntılı olabileceğini; bir alan uzmanı, programın esneklik özelliği dolayısı ile programı yetersiz görmediğini belirtmiştir. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Evet etkinlik türleri içinde alan gezileri yer alıyor ama biraz daha sistematik şekilde yapılabilir. Örneğin ayda bir alan gezisi yapılması, 15 günde bir gezi yapılması konusunda etkinlik planları ya da öğretmeni teşvik eden şeyler olabilir. Dışarıya çıkma saatleri, farklı ortamları ziyaret etme gibi konularda belki biraz daha öğretmenlere de eğitim verilerek programlarda da bu yönler daha çok vurgulanarak eklemeler yapılabilir diye düşünüyorum. (U-1)

Okul öncesi eğitim programında ilkelere okul dışı ortamları kullanma var ancak öğretmenlere fikir verebilecek, ayrıntılandırılacak herhangi bir şey yok. Yani onları yönlendirecek bir kısım yok diye düşünüyorum. Aile katılımıyla ilgili

OBADER’ de ifadeler var ancak program içerisinde okul dışı ile ilgili etkinlikler ya da yol gösterici ifadeler yok. Alan gezisi ile ilgili noktalar var. Ancak alan gezisi içerisinde de bunu nasıl yapacağına ilişkin öğretmene bakış açısı kazandırabilecek herhangi bir ifade yok. Çok genel geçer bahsedilmiş. Alan gezisi olarak nasıl bir süreç planlanması noktasında eksiklik var. Çünkü alan gezileri gibi etkinlikler diğer etkinlikler gibi planlanmıyor. Farklı noktaları var. Bu noktada eksikliğin büyük olduğunu düşünüyorum. (U-2)

Alan gezisi olarak başlık var ama öğretmen bu geziyi nasıl yapmalı, neye göre yapmalı, bu noktada yönlendirilmeli diye düşünüyorum. Örneğin okul dışı zamanlarda çocuklar hangi fırsatları elde edebilir vizyonunu yaratacak bir bilgi yok. Bu açık bırakılmış. Bunun eksik olduğunu düşünüyorum. Öğretmeni yönlendirecek şeyler olmalı. (U-7)

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının okul dışı etkinlikler kapsamında değerlendirilmesine yönelik alan uzmanları ile yapılan görüşmeler incelendiğinde, alan uzmanlarının tamamı, programdaki okul dışı etkinliklerin gerçekleştirilmesinin öğretmen inisiyatifinde olduğunu belirtmişlerdir. Programda okul dışı etkinliklere yeteri kadar yer verilmediğini düşünen alan uzmanları, okul dışı etkinliklerin alan gezileri kapsamında yer aldığı ve bu noktada yetersiz kaldığını düşünmektedir. Alan uzmanları, alan gezileri etkinliklerinin etkinlik planı olarak yetersiz olduğunu düşünmekte, alan gezisi etkinliklerinin gezi öncesi, gezi sırası ve gezi sonrası kısımlarının programda yer almadığını, bu sebeple öğretmenlerin gezi etkinlikleri yalnızca gezilecek alanı ziyaret etmek olarak algılayabildiklerini belirtmişlerdir. Programı yetersiz görmeyen alan uzmanları, programın esneklik özelliğinin olduğunu, okul içerisinde yapılan etkinliklerin bu özellik kapsamında okul dışına uyarlanabileceğini ifade etmişlerdir. Bununla beraber alan uzmanlarının tamamı okul dışı etkinlik türlerinin programda yer almadığını, programın bu anlamda güncellenmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Alan Uzmanlarının “Okul Öncesi Dönemde Okul Dışı Etkinliklerde Aile Katılımına Yönelik Görüşleri” ne İlişkin Bulgular

Alan uzmanları son olarak “Okul öncesinde okul dışı etkinliklerde aile katılımının etkileri nelerdir?” sorusuna cevap vermişlerdir. Bu noktada alan uzmanlarının okul öncesinde okul dışı etkinliklerde aile katılımının etkilerine ilişkin görüşleri Tablo 37’de yer almaktadır.

Tablo 37

Alan Uzmanlarının Okul Öncesi Dönemde Okul Dışı Etkinliklerde Aile Katılımına Yönelik Görüşleri

	<i>f</i>
Çocuk ve aile etkileşimi artar	3
Aile öğretmeni anlar	3
Okul-aile iletişimi artar	3
Aile çocuğun öğrenme ortamını tanır	2
Aile öğretmeni tanır	2
Çocuk okula karşı olumlu tutum geliştirir	2
Çocuk motive olur	2
Sınıfta edinilen öğrenmeleri destekler	2
Aile çocuğunu tanır	2
Aile yardımcı personel rolündedir.	6

Tablo 37 incelendiğinde, üç alan uzmanı okul dışı etkinliklerde aile katılımının çocuk ve aile etkileşimini arttırdığını; iki alan uzmanı okul dışı etkinliklerde aile katılımının ailenin çocuğun öğrenme ortamını ve öğretmenini tanıma fırsatı yarattığını, iki alan uzmanı, okul dışı etkinliklerde aile katılımının çocukları okula karşı motive ettiğini ve olumlu güven bağı geliştirdiğini; iki alan uzmanı okul dışı etkinliklerde aile katılımı sağlanmasının ailenin çocuğu tanıması için fırsat oluşturduğunu; iki alan uzmanı okul dışı etkinliklerde aile katılımı sağlanmasının ailenin öğretmenin sorumluluğunu anlamasına imkan verdiğini; üç alan uzmanı okul dışı etkinliklerde aile katılımı sağlanmasının okul ve aile iletişimi bakımından çok önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Bu noktada aile bakıcı olarak değil etkinliğin bir paydaşı olarak yer almalıdır. Aile de bu sayede öğrenme sorumluluğunu alabilir. Hatta öğretmen ile iş bölümü bile yapılabilir. Çocuk ve aile açısından etkilerine baktığımızda literatürde de önemi vurgulanıyor. O yüzden de bizim ev ortamında, okul dışı ortamlarda, sınıf ortamında aile ile sıkı bir iletişim ve etkileşim kurmamız gerekiyor. Bu noktada ailenin yaptığı etkinliklerin sınıfa yansıdığını onlara göstermemiz gerekiyor. Bu noktada motive olmuş oluyorlar. Çocuktaki öğrenme kalitesini ve motivesini arttırmak için çok önemli olduğunu düşünüyorum. Hem aile hem de çocuk için önemli olduğunu düşünüyorum. (U-4)

Aile genel olarak sınıf içerisinde de sınıf dışarısında da sürece katılmıyorlar. Sadece orada birlikte gezmiş bir birey olarak gelmiş oluyor. Bu noktada etkinlikler ailenin ve çocuğun beraber yapabileceği şekilde planlanmalı. Ailede çocuk gibi etkinlik sürecinin bir paydaşı olmalı. Ailenin paydaş olduğunu, etkinlik sürecinin beraber gerçekleştirilmesi gerektiğini bilmeleri gerekli. (U-2)

Öğretmenler kendileri bu etkinlikleri yapacaksa aileye bunun bilgisini sene başında vermeli ancak şöyle bir durum var, aile gerçekten dahil olmalı. Yani öğretmenin yapacağı örneğin bir atölye olacak, aile gelip orada sadece çocuğunu beklememeli. Bütün faaliyete olmasa da özellikle bazı faaliyetler de öğretmen bu aile katılımını şart koşabilir. Bu noktada ailenin çalışma hayatını etkilemeyecek ya da günlük işlerini aksatmayacağı bir planlama yapılmalı. Sadece anneler değil babalar da dahil olmalı, bu faaliyetler örneğin gece de yapılabilir. Ankara’da gözlem evinde anne babalar çocuklarıyla gece gökyüzünü inceliyorlar. Yani illaki bir kalıp içine sokmadan da yapılabilir. Ailenin bazı önyargılarının kırılması gerekiyor. Çocukla yapılabilecek etkinliklerin sınırlı olduğunu kesme yapıştırma olduğunu düşünüyorlar. Öğretmen de etkinlikleri sadece çocukları düşünerek planlamalı, ailelerin de eğlenmesine, onların da süreçte sıkılmadan bulunmasına fırsat sağlamalı. (U-7)

Görüşmeler incelendiğinde, görüşme yapılan tüm alan uzmanları (f=6) okul öncesinde aile katılımının okul içinde ve okul dışında fark etmeksizin çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Okul dışı etkinliklerde aile katılımının gerçekleşmesi ile ilgili uzmanların tamamı (f=6), ailelerin okul dışı etkinliklere katılım sağladıklarında genelde yardımcı personel rolü üstelendiklerini ve aile katılımının tam olarak amacına ulaşmadığını ifade etmektedir. Alan uzmanlarına göre aileler bu tip etkinliklerde genelde öğretmene yardımcı olma, çocukların güvenliğini sağlama, çocukların ihtiyaçlarını karşılama gibi rollerde olmaktadır. Alan uzmanları, ailelerin öğretmene yardımcı olmalarından çok, etkinlik paydaşı olarak etkinliğe katılmalarının daha olumlu sonuçlar vereceğini ifade etmektedirler. Alan uzmanlarının tamamı, ailelere etkinlik öncesinde hatta sene başında veli toplantılarında okul dışı etkinliklerin önemini anlatılması, gerekirse aile eğitimi çalışmalarının yapılması, hangi tarihlerde hangi etkinliklerin yapılacağına ve bu etkinliklerde ailelerin rolünün ne olacağına yönelik bilgilendirmelerin yapılmasını önermektedir. Atakan (2010), araştırmasında özellikle çalışan ebeveynlerin aile katılım etkinliklerine çok fazla katılım gösteremediklerini ancak veli toplantılarına katılım sağladıklarını ifade etmektedir. Kaya Gültekin (2003), araştırmalarında ailelerin okulda yapılan çalışmalardan nasıl haberdar olduklarını incelemiştir. Veli toplantıları, ailelerin en sık verdiği ikinci yanıt olmuştur.

Alan uzmanlarından bazıları (f=3) sadece annenin değil, babanın da okul dışı etkinliklere dahil edilmesine yönelik faaliyetler yapılması gerektiğini, aile katılım etkinliklerinin sadece anneye yönelik planlanmaması gerektiğini, babaların da katılabileceği etkinlikler olması gerektiğini önermektedirler. Tezel Şahin, Akıncı Coşkun ve Aydın Kılıç (2017), okul öncesi dönemde babaların çocuğun eğitiminde aktif olarak rol almasının çocuğun bilişsel gelişimi, sosyal-duygusal gelişimi ve kişilik gelişimi

üzerinde olumlu etkilerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Özyürek, Şalcı, Mamiyev, Çekiç, Sağlam ve Nazlı (2018), araştırmalarında okul öncesi dönemde aile katılım etkinliklerine daha çok annelerin katıldığını, babaların katıldığı aile katılım etkinliklerinin daha az olduğunu belirtmişlerdir.

Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci araştırma sorusu, okul öncesi eğitim programıyla uyumlu okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin katılımcıların önerilerinin belirlenmesi ile ilgilidir. Bu araştırma sorusuna yönelik olarak;

1. Okul öncesi eğitim programıyla uyumlu okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin öğretmenlerin önerilerine yönelik bulgular ve yorum,
2. Okul öncesi eğitim programıyla uyumlu okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin okul yöneticilerinin önerilerine yönelik bulgular ve yorum
3. Okul öncesi eğitim programıyla uyumlu okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin için ailelerin önerilerine yönelik bulgular ve yorum
4. Okul öncesi eğitim programıyla uyumlu okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin okul öncesi eğitim alan uzmanlarının önerilerine yönelik bulgular ve yoruma yer verilmiştir.

“Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı”na İlişkin Öğretmenlerin Önerilerine Yönelik Bulgular ve Yorum

Okul öncesi öğretmenleri için hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formunun bir sorusu “Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı’na ilişkin öğretmenlerin önerileri nelerdir?” araştırma sorusuna yönelik olarak sorulmuştur. Bu doğrultuda, aileler için öneriler sunulacak kitapçığa yönelik öğretmen görüşleri Tablo 38’de yer almaktadır.

Tablo 38

Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığına İlişkin Öğretmenlerin Önerileri

	<i>f</i>
Doğal ortamlarda okuldaki öğrenmenin destekleneceği şekilde etkinlikler yapma	7
Aile ile kaliteli vakit geçirme	5
Ailenin, çocuğa öğrenme fırsatı sağlaması	4
Ailenin çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarının farkında olması	4
Ailelerin günlük hayatta gittikleri yerlere çocuklarla beraber giderek öğrenme ortamı oluşturma	3
Ailelerin etkinliklerin bir paydaşı olması, izleyici olmamaları	3
Değerlendirme yapılması ve öğretmene dönüt verilmesi	3
Ailelere, çocuklarını tanımaya yönelik bilgilendirme yapılması	2
Ailelere, okul dışı öğrenme ile ilgili bilgilendirme yapılması	2
Ailenin çocuğun gözünden bakabilmesi	2
(Devam ediyor)	
<i>Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığına İlişkin Öğretmenlerin Önerileri (Devamı)</i>	
	<i>f</i>
Ailenin çocuğa güven sağlayabilmesi	2
Müze, kütüphane gibi yerlere gidilmesi	2
Ailelere, okul öncesi dönemin önemi ile ilgili bilgilendirme yapılması	1

Tablo 38 incelendiğinde, öğretmenlerin ailelere ilişkin önerileri en sık olarak, doğal ortamlarda okuldaki öğrenmenin destekleneceği şekilde etkinlikler yapma ($f=7$) şeklindedir. Bununla beraber sıklıkla dile getirdikleri diğer ifade ailenin çocuğuyla kaliteli vakit geçirebilmesidir ($f=5$). Ailenin çocuğa öğrenme fırsatı sağlaması ($f=4$), çocuğa karşı baskıcı ve aşırı korumacı tutumdan vazgeçmesi, özgür ortamlarda, çocuklara öğrenme fırsatı sağlaması, ailenin çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarının farkında olması ($f=4$), sıklıkla belirtilen diğer önerilerdir. Aileler, günlük hayatında gittiği uygun ortamlara çocuğu da götürerek öğrenme ortamları oluşturabilir ($f=3$). Müze, kütüphane gibi yerlerin bu amaçla kullanılabileceği ($f=2$) ifade edilmiştir. Aileler etkinliklerin bir izleyicisi değil bir paydaşı olmalıdırlar ($f=3$). Yapılan öğretmen görüşmelerinde değinilen bir diğer nokta, ailelerin de değerlendirme yapması ve öğretmene yaptıkları etkinlikler hakkında dönüt vermeleri ($f=3$) önerisidir. Bu bağlamda aile, öğretmenin yönlendirmeleri ile kendini geliştirebilir ve çocuk ile olan iletişimini doğru şekilde gerçekleştirebilir. Ailelere çocuğunu tanımaya yönelik bilgilendirme yapılması ($f=2$), okul dışı öğrenmeye yönelik bilgilendirme yapılması ($f=2$) ve okul öncesi dönemin önemi ile ilgili bilgilendirme yapılması ($f=1$), ailenin etkinlik esnasında gerekli sabrı ve özeni gösterebilmesi, ailenin

çocuğun yanında olduğunu hissettirerek güven oluşturmaları (f=2) önerilerinde bulunmuşlardır. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Öncelikle ailenin çocuğunu iyi tanınması gerektiğini düşünüyorum. Çocuğunun neyden keyif aldığını bilmeli. Kimi çocuk koşmaktan keyif alıyor kimi çocuk taşlarla oynamaktan kimi çocuk zeka oyunları oynamaktan keyif alıyor. Aile bunu bilmeli ve buna göre vakit geçirmeli. Maksat dışarı çıkmak ve dışarda etkinlik yaparsa bunu çocuğa uygun şekilde yapmaları gerekiyor. (Ö-7)

Öncelikle ailelerin açık bir şekilde bilgilendirilmesi ve yönergelerinin olması lazım. Bu yönergelerle çocukların merak duygularını uyandırabilmesi gerekli. Sınıf içi sınıf dışı etkinliklerde kuralların veliye anlatılması ve veli bilgilendirilmeli. Daha sonra çocuklara yönlendirme yapılmalı. Ayrıca velinin tam katılımı için ön değerlendirme ve etkinlik sonrası değerlendirme ile öğrenmenin ne kadar sağlandığı görülerek pekiştirme yapılabilir. (Ö-3)

Çeşitli etkinlikler yapabilirler. Doğa gezisine çıktıklarında yaprak toplayarak eve döndüklerinde yaprak baskısı yapabilirler. Kafeye ya da restorana gittiklerinde orda nasıl davranması gerektiğini yaparak yaşayarak görür. Evde de bu kazanımlar desteklenmelidir. (Ö-9)

Öğretmenler ile yapılan görüşmeler incelendiğinde “Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı”na ilişkin; okuldaki öğrenmelerin desteklendiği, ailelerin etkinliğe aktif bir şekilde katılım sağladığı, günlük hayatta kolay ulaşılabilecek düşük maliyetli ortamlarda uygulanabilecek etkinlik örneklerinin bulunduğu ve aileleri çeşitli konularda bilgilendirmeye yönelik çalışmaların yer aldığı bir kılavuz oluşturulması gerektiğini belirttikleri tespit edilmiştir.

“Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı”na İlişkin Okul Yöneticilerinin Önerilerine Yönelik Bulgular ve Yorum

Okul yöneticileri için hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formunun bir sorusu “Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı’na ilişkin okul yöneticilerinin önerileri nelerdir?” araştırma sorusuna yönelik olarak sorulmuştur. Bu doğrultuda, aileler için öneriler sunulacak kitapçığa yönelik yönetici görüşleri Tablo 39’da yer almaktadır.

Tablo 39

Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığına İlişkin Okul Yöneticilerinin Önerileri

	<i>f</i>
Ailelerin bilinçlendirilmesi	5
Ailelerin bu tip etkinliklere öğretmenler tarafından teşvik edilmesi	4
Okul aile iletişiminin sağlanması	4
Ailenin çocuğu ile kaliteli vakit geçirebilmesi	3
Ailenin okul dışı öğrenme etkinlikleri hakkında bilgilendirilmesi	1
Bulunan yerin kültürel özelliklerinin tanıtılması	1
Ailelerin çocuğa öğrenme fırsatı sağlayacak tutum içerisinde bulunmaları	1
Ailelerin olaylara çocukların gözünden bakabilmesi	1

Tablo 39 incelendiğinde, okul yöneticilerinin ailelere yönelik önerileri en sık olarak ailelerin okul dışı etkinlikler hakkında bilinçlendirmesi noktasındadır (f=5). Görüşülen bir okul yöneticisi, ailelere dağıtılacak broşürler ile bilgilendirme yapılabileceğini belirtmiştir. Okul yöneticilerine göre aileler, kendi farkındalıkları ile bu tip etkinlikleri yapabilmelidirler. Bununla beraber dört okul yöneticisi, ailenin bu tip etkinliklere öğretmen tarafından teşvik edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Görüşülen üç okul yöneticisi, okul aile iletişiminin kurulmasının önemini belirtmiştir. Görüşülen üç okul yöneticisi (f=3), ailelerin öğretmenler ile iletişim kurarak gerekli bilgileri almalarını ve öğretmenlerin gerekli yönlendirmeleri yapmaları gerektiğini, ailenin çocukla geçirdiği vaktin kaliteli şekilde geçirilmesinin önemli olduğunu belirtmiştir. Görüşülen bir okul yöneticisi, doğal ortamlarda ailelerin çeşitli etkinlikler yapabileceklerini, ailelerin okul dışı etkinlikler hakkında bilgilendirilmesi gerektiğini (f=1), bir okul yöneticisi bulunan şehrin kültürel özelliklerinin tanıtılarak aileler için uygun ortamların belirlenmesini (f=1), bir okul yöneticisi ailelerin çocuklara karşı tutumlarının öğrenme fırsatlarını destekleyecek şekilde olması gerektiği (f=1), bir okul yöneticisi ailelerin olaylara çocuk gözüyle bakabilmesi gerektiği (f=1) önerilerinde bulunmuşlardır. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir;

Aslında biz bunu velilerle rehber öğretmenimiz aracılığıyla ya da öğretmenlerimiz aracılığıyla konuşuyoruz. Broşürler dağıtıyoruz. Bu biraz da velinin kendi inisiyatifinde olan bir durum olduğu için biz ne kadar ikna etmeye çalışırsak çalışalım bazı aileler katılım sağlamıyor. Aileleri bilinçlendirmenin önemli olduğunu düşünüyorum. (Y-2)

O şehrin kültürel yerlerini mutlaka tanımaları gerekiyor. Bulunduğumuz şehrin bilinen birçok yeri varken bazı çocuklar hiç gitmemiş oluyor. Yakından

başlayarak kültürel yerleri, parkları gezebilirler. Dışarı çıktıklarında sadece yemek için ya da alışveriş yapmak için değil de doğa yürüyüşü yapmak, kır gezisi yapmak, tiyatroya gitmek gibi daha farklı aktiviteler yapmaları gerektiğini düşünüyorum. (Y-5)

Bununla ilgili okul nazarında değil kendi başlarına da bazı şeyleri yapabilecekleri düşüncesine dönüştürmek gerektiğini düşünüyorum. Öğretmenin ‘ Hadi çocuğunuzla kütüphaneye gidin’ gibi bir ödevlendirme ya da ‘başka bir alana gezi düzenleyin, bilim fuarına gidin ‘ demesinden ziyade çocukla nasıl kaliteli vakit geçireceğine ilişkin kendi bilincine sahip olması gerektiğini öneriyorum. (Y-10)

Okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler incelendiğinde, “Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı”na ilişkin öncelikli olarak ailelerin okul dışı etkinlikler hakkında bilinçlendirilmesi, okul aile iletişiminin sağlıklı bir biçimde sağlanması ve öğretmenlerin aileleri bu tip etkinliklere teşvik etmelerinin önemli olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Okul yöneticilerinin okul dışı etkinliklerde aile katılımının sağlanmasındaki rolleri düşünüldüğünde, okul aile iş birliğinin sağlanması noktasında yeteri kadar fikir sahibi oldukları söylenebilir. Okul yöneticileri, ailelerin kendi istekleri doğrultusunda okul dışı etkinlikler gerçekleştirmelerini sağlayabilmek amacıyla okul dışı etkinlikler hakkında bilinçlendirilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin kitapçık hakkındaki diğer önerileri ailenin çocuğu ile geçirdiği vaktin kaliteli olması, ailenin okul dışı öğrenme hakkında bilgilendirilmesi, bulunulan yerin kültürel özelliklerinin ailelere tanıtılması, ailelerin çocuklarına karşı doğru bir tutum benimsemeleri gerektiği ve ailelerin olaylara çocuk bakış açısıyla bakmayı öğrenmeleridir.

“Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı”na İlişkin İçin Ailelerin Önerilerine Yönelik Bulgular ve Yorum

Aileler için hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formunun bir sorusu “Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı’na ilişkin ailelerin önerileri nelerdir?” araştırma sorusuna yönelik olarak sorulmuştur. Bu doğrultuda, aileler için öneriler sunulacak kitapçığa yönelik ailelerin görüşleri Tablo 40’da yer almaktadır.

Tablo 40

Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığına İlişkin İçin Ailelerin Önerileri

	<i>f</i>
Çocuğa nasıl yaklaşılması gerektiği konusunda bilgilendirme	4
Okul dışı etkinlikler, bu etkinliklerde ailenin rolü konusunda bilgilendirme	3
Maddi olanakları kısıtlı olan ailelere yönelik etkinlikler	2
Çalışan annelere yönelik etkinlikler	1
Bulunan şehirdeki alanların tanıtımı ve bilgilendirmesi	1
Ailenin çocuğuyla nasıl kaliteli vakit geçirebileceğine dair bilgilendirme	1

Tablo 40 incelendiğinde, ailelerin çocuğa nasıl yaklaşılması gerektiği konusunda bilgilendirilmesi, ailelerin en sık belirttikleri öneridir ($f=4$). Görüşmelerde, aile katılımı etkinliklerinde ailenin etkinlik içerisinde rolünü tam olarak bilmediği ifade edilmiştir. Üç aile bu noktada eksiklik yaşadığını belirtmiştir. Aileler, öğretmenlerin yapacakları etkinlikte kendilerini bilgilendirmeleri gerektiğini belirtmektedir. Bununla beraber maddi olanakları kısıtlı olan ailelerin de yapabileceği etkinlikler ($f=1$) ve çalışan annelerin ($f=1$) de yapabileceği etkinliklerin yer alması gerektiği belirtilmiştir. Bir anne, çocuğuyla nasıl kaliteli vakit geçirebileceğine dair bilgilendirilmek istediğini ifade etmiştir. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Aileler çocuklarıyla ilgilenmeli. Dediğim gibi çocuklar hep televizyon ve telefon başında. Bazı annelerin de kolayına geliyor bunu yapan tanıdığım kişiler de var. Çocuk dursun sessiz olsun ben işimi yapayım diye düşünüyorlar. Bence bu çok yanlış. Çocuklar eve kapatılmamalı evde olduğundaysa telefona hapsedilmemeli. Her şeylerini etkiliyor çünkü. Bence aileler bunun farkına varabilmeli. Buna dair bir şeyler yer alabilir. (A-2)

Sınıflarda bu tip etkinlikler arttırılmalı bence. Aileler olarak biz destek olmaya çalışıyoruz. Öğretmen bizi bilgilendirdiği sürece katılıyoruz. Benim gördüğüm kadarıyla aileler böyle etkinliklerde ne yapmalı onu bilmiyor. Bahsettiğim gibi gezide çocuğu alıp gidiyor mesela. Bu yönde bilgilendirilmeli. (A-7)

Bazı ailelerin çocuklarının dışarıya çıkmasıyla ilgili haklı bir korkusu var. İşte hasta olabilir, başına bir kaza gelebilir vs. diye. Kaza gibi şeyler her koşulda olabilir. Bence aileler böyle korkuları bırakıp çocuklarını okulda öğretmenleriyle beraber ya da dışarı da oynarken daha rahat bırakmalılar. Onlara baskı yapmamaları lazım. Dışarının çocuklar için önemini bilmeliler. Bir de mesela Aksaray'da neler var ne yapılabilir gibi şeyleri çoğumuz bilmiyoruz. Bunları anlatan şeyler yapılabilir. (A-5)

Aileler ile yapılan görüşmeler incelendiğinde ailelerin, çocuklarına nasıl yaklaşması gerektiği, çocuğu ile okul dışında nasıl vakit geçirmesi gerektiği ile ilgili kendilerini yetersiz gördükleri düşünülmektedir. Görüşmeler incelendiğinde, ailelerin okul dışı etkinliklerde hangi rollerde bulunmaları gerektiğine ilişkin sorun yaşadıkları görülmektedir. Çalışan ailelerin bulunması, sosyo-ekonomik gelir düzeyi düşük ailelerin bulunması, ailelerin çocuk sayısının fazla olması gibi nedenlerle okul dışı etkinliklere katılım sağlayamayan aileler, okul dışı etkinliklerin her aile yapısına uygun şekilde oluşturulması gerektiğini belirtmişlerdir.

“Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı”na İlişkin Okul Öncesi Eğitim Alan Uzmanlarının Önerilerine Yönelik Bulgular ve Yorum

Alan uzmanları için hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formunun bir sorusu “Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı’na ilişkin okul öncesi eğitim alan uzmanlarının önerileri nelerdir?” araştırma sorusuna yönelik olarak sorulmuştur. Bu doğrultuda, aileler için öneriler sunulacak kitapçığa yönelik alan uzmanlarının görüşleri Tablo 41’de yer almaktadır.

Tablo 41

Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığına İlişkin Okul Öncesi Eğitim Alan Uzmanlarının Önerileri

	<i>f</i>
Günlük hayatta kullanılan mekanlarda yapılabilecek etkinlik örnekleri bulunmalı	4
Öğretmenler sene başında, yapılması planlanan okul dışı etkinlikler hakkında bilgilendirme yapmalı	4
Ailenin aile katılım etkinliklerindeki rolleri hakkında bilgilendirme yer almalı	3
Ailelere okul dışı etkinliklerin ne olduğu ve önemi hakkında bilgilendirme yer almalı	3
Ailelerin çocuklarını tanımalarının önemine yönelik bilgilendirmeler yer almalı	3
Aile- çocuk iletişimin nasıl olması gerektiği ile ilgili bilgilendirmeler yer almalı	3
Aile ve okulun aktif iletişimde bulunmalı	2
Anne-baba tutumları ile ilgili bilgilendirmeler yer almalı	2
Etkinlikler farklı aile yapılarını düşünerek planlanmalı	2
Etkinlikler değerlendirme içermeli	2
Bulunulan bölgedeki çevresel olanaklar tanıtılmalı	2
Etkinlikler, ailelerin de keyif alacağı şekilde planlanmalı	1

Tablo 41 incelendiğinde, alan uzmanları en sık olarak ailelerin kolay ulaşabileceği mekanlarda, doğal ortamlarda, günlük hayatta kullanılan mekanlarda etkinliklerin gerçekleştirilebileceği önerisini sunmuşlardır (f=4). Alan uzmanları görüşlerine göre, aileler müze etkinlikleri, kütüphane etkinlikleri dışında pazarda, markette, doğada kısacası her ortamda öğrenme fırsatı oluşturulabileceğini, çocuk ve ailenin güvende hissettiği ortamlarda, aile ve çocuk etkileşimi aktif tutularak etkinlikler planlanabileceğini belirtmişlerdir. Görüşülen iki alan uzmanı yakından uzağa ilkesi gözetilerek etkinliklerin aileye yakın olan mekanlardan uzak olan mekanlara doğru uygulanabileceğini belirtmektedir. Görüşülen bir alan uzmanı müze gibi yerlerin aileleri kaygılandırabildiği, ulaşım, maliyet, müzede ne yapacağını bilememe gibi sorunların oluşabildiğini, bu yüzden günlük yaşamda kullanılan mekanların daha işlevsel olabileceğini belirtmiştir. Alan uzmanları, ailelere birtakım bilgilendirmelerin yapılması gerektiğini önermişlerdir. Bunlar; aile katılım etkinliklerinde ailenin rollerinin ne olması gerektiği ile ilgili bilgilendirmeler (f=3), aile ve çocuk iletişimin nasıl olması gerektiği ile ilgili bilgilendirmeler (f=3), okul dışı etkinliklerin ne olduğu ve önemi ile ilgili bilgilendirmeler (f=3), ailelerin çocuklarını tanımalarına, ilgi ve ihtiyaçlarının önemine (f=3) yönelik bilgilendirmeler (f=3), anne-baba tutumlarının ne olduğu (f=2) ile ilgili bilgilendirmelerdir. Alan uzmanları, aile ve okul iletişiminin aktif olması gerektiğini önermişlerdir (f=2). Ailelerin okul dışında çocuklarıyla beraber gerçekleştirdikleri etkinliklerde öğretmene dönüt vermenin faydalı olacağını belirtmişlerdir. Alan uzmanları etkinliklerin farklı aile yapılarını (boşanmış anne-baba, maddi durumu yetersiz anne-baba vb.) göz önünde bulundurarak planlanması (f=2), ailelerin de etkinlikten keyif alması (f=1) ve etkinliklerin değerlendirme boyutunu içermesi gerektiğini (f=2) belirtmişlerdir. İki alan uzmanı gezi günlüğü tutma, albüm oluşturma, video/ fotoğraf kaydı alma gibi ürünlerin oluşturulabileceği önerisinde bulunmuştur. Bulunulan bölgedeki çevresel olanakların tanıtılabileceği (f=2) önerilmiştir. Bir alan uzmanı yaşanan yerde bulunan müze, bahçe, eğitsel değer taşıyan mekanlar gibi ortamların QR kodunun oluşturularak, rehberde bu QR kodların yer alabileceğini belirtmiştir. İki uzman ailelerin çocuklarla iletişiminde çocuklara sordukları soruların önemli olduğunu bu noktada kapalı uçlu sorulardan ziyade açık uçlu ve çocuklar ile çocukların kendilerini anlatabilecekleri sorular sorulmasının önemli olduğunu belirtmiştir. Uzmanların tamamı, ailenin okul dışı etkinliğe dahil olması gerektiğini, etkinliğin bir paydaşı olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıdaki gibidir:

Bu noktada bu rehber nitelendiğindeki kılavuzda aslında her ortamı ve her fırsatı bir öğrenme ortamına çevirmelerinin mümkün olacağını anlamaları gerekiyor. Bu etkinliklerden keyif almaları, çocukla vakit geçirirken gerçekten ortama dahil olmaları, günlük düşüncelerden ve telefon tablet gibi şeylerden uzak kalmaları çocuk için büyük bir kazançtır. Çocuk ebeveynin istekli bir şekilde kendisi ile zaman geçirildiğini hissetmelidir. (U-6)

Bir de aile rehberinde bir dönem için o okulun nereye ne şekilde bir öğrenme etkinliği yapacağını bir listesini aile için oluşturmaya yönelik bir öneri bulunabilir. Aileyi hangi etkinliğin ne zaman yapılacağından haberdar olması, ailenin yardım edeceği etkinliği bilmesinin ve kendini buna göre ayarlamasının güzel olacağını düşünüyorum. (U-3)

Öncelikle her çeşitlikte her yörede ailemiz var. Bunun dikkate alınması lazım. Bu tip faaliyetlerde de buna ilişkin etkinliklerin esnekliği sağlanmalı. Planlama ile ilgili bir bölüm olmalı. Ailelerin “çocuğumun neye ihtiyacı olduğunu ben nasıl öğrenebilirim?” sorusunun yanıtını bulabilmeleri gerekiyor. (U-7)

Yapılan görüşmeler incelendiğinde alan uzmanları, günlük hayattaki birçok ortamın okul dışı etkinlik için kullanılabileceğini; müze etkinlikleri, kütüphane etkinlikleri dışında pazarda, markette, doğada kısacası her ortamda öğrenme fırsatı oluşturulabileceğini, çocuk ve ailenin güvende hissettiği ortamlarda, aile ve çocuk etkileşimi aktif tutularak etkinlikler planlanabileceğini belirtmişlerdir. Alan uzmanlarının en sık olarak belirttikleri diğer öneri, öğretmenlerin sene başında, planladıkları ve gitmeyi düşündükleri okul dışı etkinliklerle ilgili ailelere bilgi vermeleri gerektiğidir. Alan uzmanları, ailelerin bu noktada sorumluluk alması ve kendi potansiyelini ortaya çıkarmak amaçlı görevlendirilmesinin önemli olduğunu düşünmektedirler. Bir uzman, ailenin kendi deneyimlerini çocuğuyla paylaşmasının çocuk-aile iletişimini güçlendireceğini belirtmektedir. Alan uzmanları, okul dışı etkinliklerde ailelerin etkinlik esnasında aktif bir rolde olmaları gerektiğini, etkinliğe izleyici olarak ya da çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak kişi olma rolünde değil; etkinlik paydaşı olmaları gerektiğini belirtmektedirler.

Görüşmeye katılan okul öncesi öğretmenleri, okul yöneticileri, aileler ve alan uzmanlarından elde edilen bulgular ve alanyazın taraması sonucunda oluşturulmuş “Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı” içerisinde; okul öncesi dönemin önemi, çocuk ve aile iletişimi, anne baba tutumları, okul aile iş birliği, okul dışı etkinliklerin ne olduğu ve okul dışı öğrenme ortamları, Aksaray ilinde bulunan okul dışı öğrenme ortamlarının bazılarının tanıtılması ve ailelerin kolay ulaşabileceği ve maliyeti düşük ortamlarda gerçekleştirebilecekleri okul dışı etkinlik örnekleri yer almaktadır. “Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler

Kitapçığı”; okul dışı etkinliklerde aile katılımını temel alması, ailelerin uygulayabileceği çeşitli okul dışı etkinlik örneklerini barındırması, okul dışı öğrenme ortamlarının bazılarının tanıtılması, okul dışı etkinliklerin ne olduğu ve okul dışı etkinliklerin önemi hakkında bilgilerin ailelere yönelik olarak verilmesi açılarından 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve Okul Öncesi Eğitim ile Bütünleştirilmiş Aile Katılım Rehberinden farklılaşmaktadır. “Okul Öncesi Eğitim Programıyla Uyumlu Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı” EK 4’te sunulmuştur.

BÖLÜM 5

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın nicel ve nitel boyutlarındaki bulgular ve yorumlara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Bu araştırma kapsamında, okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarını ve etkinliklerine ilişkin öz yeterlik inançlarını belirlemek; okul öncesi eğitim kademesinde okul dışı etkinliklere ilişkin okul öncesi öğretmenleri, okul yöneticileri, aileler ve alan uzmanlarının görüşlerini belirlemek, okul dışı etkinliklere yönelik 60-72 ay grubu okul öncesi eğitime devam eden çocukların aileleri için, okul öncesi eğitim programıyla uyumlu “okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığı” oluşturmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda katılımcıların ölçek verileri ve görüşme sonuçları analiz edilmiştir. Analizler sonucunda ulaşılan bulgular ve yorumlara dayanarak ulaşılmış sonuçlar şunlardır:

Aksaray ilindeki MEB bünyesindeki anasınıflarında 60-72 aylık gruplarda görev yapmakta olan ve “Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği” ne katılmış olan 129 okul öncesi öğretmenin ölçek yanıtları, analiz edilmiş ve bulgular yorumlanmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, öğretmenlerin ölçeğe verdikleri yanıtların ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öz yeterlilik inançları yüksektir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öz-yeterlik inançlarının en yüksek ortalamanın, ‘tamamen katılıyorum’ düzeyi ile 11. maddede yer alan, ‘ODÖ faaliyeti öncesinde ilgili kişilere gerekli bilgilendirmeleri yapabilirim’ maddesine ait olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öz-yeterlik inançlarının en düşük

olduğu ortalamanın ise, ‘katılmıyorum’ düzeyi ile ölçeğin 19. maddesinde yer alan, “ODÖ faaliyeti sürecinde yaşadığım stresle baş etmekte zorlanırım” maddesine ait olduğu tespit edilmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin ölçeğin ilk alt boyutunu oluşturan hazırlık alt boyutunda, okul dışı öğrenme faaliyetlerini gerçekleştirmeden önce ilgili kişilere gerekli bilgilendirilmenin yapılması konusunda kendilerini çok yeterli gördükleri, okul dışı öğrenme faaliyetlerinin ne olduğunu faaliyetleri etkin bir şekilde gerçekleştirebilecek kadar iyi bildikleri noktasında ise büyük ölçüde yeterli gördükleri sonucu çıkarılmaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerinin ölçeğin ikinci alt boyutunu oluşturan uygulama ve değerlendirme alt boyutunda, okul dışı öğrenme etkinliklerini değerlendirmede öz yeterlik inançlarının çok yüksek olduğu ve değerlendirme yaparken zorlanmadıkları sonucu çıkarılmaktadır. Bununla beraber öğretmenler, süreç içerisinde yaşadıkları stresle baş etme noktasında kendilerini büyük ölçüde yeterli hissetmektedirler. Okul dışındaki öğrenme faaliyetlerinde sınıfların kalabalık olması, yardımcı personel eksikliği, bu tür faaliyetlerin her zaman güvenlik riski taşıdığı, öğretmenlerin bilgi ve deneyim eksikliği gibi nedenlerden kaynaklı stres yaşayabildikleri düşünülmektedir.

Okul öncesi öğretmenleri ölçeğin üçüncü alt boyutunu oluşturan bilgi ve deneyim alt boyutunda kendilerini büyük ölçüde yeterli görmektedirler. Öğretmenlerin, bilgi ve deneyim alt boyutunun en yüksek ve en düşük ortalamalarını oluşturan, kazanımları gözeterek okul dışı öğrenme faaliyetleri hazırlamak ve okul dışı öğrenme faaliyetleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmak konularında kendilerini büyük ölçüde yeterli olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin ölçeğin dördüncü alt boyutu olan öğrenmeyi destekleme alt boyutunda kendilerini çok yeterli görmektedirler. Öğretmenler okul dışı öğrenme faaliyetlerini, öğrenmenin kalıcılığını sağladığı ve öğrencilere üst düzey beceriler kazandırabilecek faaliyet olarak görmektedirler ve kendilerini bu bağlamda çok yeterli gördükleri sonucu çıkarılmaktadır.

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlik inançları, kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Öğretmenlerinin kıdemlerinin farklı olması, okul dışı etkinliklere yönelik öz yeterlik inançlarını etkilememiştir.

Yüksek lisans yapan okul öncesi öğretmenlerinin lisansüstü eğitim yapmamış olan okul öncesi öğretmenlerine göre okul dışı faaliyetlere yönelik öz yeterlik inançları daha yüksek bulunmuştur. Bu farkın, öğretmenlerin lisansüstünde aldıkları eğitimden ve lisans üstü eğitimde edindikleri bilgilerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmada MEB bünyesindeki anasınıflarında 60-72 ay grubunda görev yapmakta olan 20 okul öncesi öğretmeni ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler okul dışı etkinlikler denildiğinde en sık olarak alan gezileri, bahçe etkinlikleri, gözlem etkinliklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin okul dışı etkinliklerin ne olduğu ile ilgili fikir sahibi oldukları düşünülmektedir.

Öğretmenler okul dışı etkinlikleri en sık bahçede gerçekleştirmektedir. Bu noktada çocukların yaşlarının küçük olması, bulunulan şehrin ve okulun olanaklarının sınırlı olması, velilerden aldıkları olumsuz dönütler, bahçede güvenliğin sağlanmasının daha kolay olması ve bahçenin daha kolay ulaşılabilir olması gibi nedenlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Sınıfta kaynaştırma öğrencisinin bulunması, soğuk mevsimlerde çocukların hasta olma ihtimali, çalışan anne babaların olması, pandemiden sonra dışarıdaki ortamlara daha az çıktıkları nedenleri ile yirmi öğretmen içerisinde dört öğretmen yeterince okul dışı etkinlik yapamadığını belirtmiştir. Görüşmeye katılan yirmi öğretmen içerisinde altı öğretmen alan gezisi etkinliğini yaptığını belirtmiştir. Öğretmenler okul dışı etkinlik olarak en sık alan gezilerini belirtmelerine rağmen, uygulama noktasında alan gezisi yaptığını belirten öğretmenlerin yarıya düştüğü görülmektedir. Bu noktada öğretmenlerin alan gezisini bir zorluk olarak görmesi, personel yetersizliği, sınıfların kalabalık olması, öğretmenlerin yeterli bilgiye sahip olmaması gibi nedenlerden alan gezisi etkinliklerini tercih etmedikleri düşünülmektedir.

Öğretmenler okul dışı etkinlikleri planlarken en çok günlük ve aylık plana göre okul dışı etkinlikleri planlamaktadır. Öğretmenler planlama yaparken çocukların gelişim özelliklerinin dikkat edilmesine yönelik görüş belirtmemişlerdir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin planlama yaparken çocukların gelişim özelliklerini göz önünde bulundurmadıkları düşünülmektedir.

Okul öncesi öğretmenleri, okul dışı etkinlikleri uygulamadan önce en sık çocukların güvenliğinin sağlanmasına dikkat etmektedir. Okul dışında yaşanabilecek kaza ve tehlike risklerinin azaltılmasına, gidilecek yerin çocuklar için uygun olmasına dikkat etmektedirler.

Okul öncesi öğretmenleri okul dışı etkinlikleri uygularken en sık, çocukların etkinliğe güdülenmesine dikkat etmektedir. Öğretmenler çocukları hedeften haberdar ederek, ödül-ceza yöntemini kullanarak, kuralları hatırlatarak güdülemektedirler. Öğretmenler, “çocuğa göre etkinlik seçme ve farklı yöntem teknikleri kullanmayı” uygulama basamağında belirtmişlerdir. Görüşme yapılan alan uzmanlarına göre etkinliklerin çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına göre planlanması, yapılacak etkinliğe ve

çocukların gelişim düzeylerine uygun yöntem teknik kullanılması okul dışı etkinlikleri planlama aşamasında belirlenmesi gereken noktalardır. Görüşme yapılan okul öncesi öğretmenlerinin uygulama esnasında bu kararları verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı etkinlikleri değerlendirmede en sık kullandıkları çalışma, sınıf içerisinde gerçekleştirdikleri soru-cevap çalışmasıdır. Drama, hikaye tamamlama, video/kayıt inceleme en az sıklıkla kullanılan değerlendirme yöntemleridir. 20 öğretmen içinde iki okul öncesi öğretmeni okul dışı etkinliklerde değerlendirme yapmadığını belirtmiştir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerin tamamı okul dışı etkinliklerin çocuklara olumlu katkıları olduğunu düşünmektedir. Öğretmenler okul dışı etkinliklerin çocuklara olan olumlu etkilerinin fazla olduğunu düşünmesine rağmen, en sık olarak çocukların güvenliği endişesi taşıdıkları, sınıflarının kalabalık olması, maddi anlamda yetersiz olmaları ve yetersiz personel bulunması nedenleri ile okul dışı ortamları sınırlı şekilde kullandıklarını ifade etmektedirler.

MEB 2013 Okul öncesi eğitim programının okul dışı etkinlikler kapsamında yeterliliğinin incelenmesinde öğretmenler genel olarak ikiye bölünmüştür. Programı yeterli bulan öğretmenler, programın esneklik özelliği dolayısı ile okul dışı etkinliklerin öğretmen tarafından sürece dahil edilmesi gerektiğini; programın yetersiz olduğunu düşünen öğretmenler programda okul dışı etkinliklerin yalnızca alan gezisi kapsamında yer aldığını belirtmişlerdir.

Okul dışı aile katılım çalışmalarının gerçekleşmesinde öğretmenlerin hepsi aile ve çocuk için olumlu etkileri olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda yirmi öğretmen arasından bir öğretmen olumsuz görüş olarak, öğretmenin otoritesinin bölündüğünü, üç öğretmen ailesi gelmeyen çocukların bu durumdan kötü etkilendiğini belirtmektedir.

Öğretmenler en sık gezi ve piknik faaliyetlerinde aile katılımı sağlamaktadırlar. Yapılan görüşmeler doğrultusunda, öğretmenlerin bazılarının aileleri etkinliğin bir paydaşı olarak değil, yardımcı bir personel rolünde bulundurdıkları belirlenmiştir. Ailelerin sınıfı daha kolay kontrol altında tutmak, çocukların ihtiyaçlarını daha kolay karşılamak, etkinlik esnasında oluşacak riskleri azaltmak gibi rollerde bulundukları belirlenmiştir. Bunun nedeninin sınıfların kalabalık olması, çocukların yaşlarının küçük olması, yardımcı personel eksikliği, öğretmenlerin okul dışında tek başına çocuklarla ilgilenmekte zorlanması nedenleri ile kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmada MEB bünyesinde anasınıfı içeren kurumlarda görev yapmakta olan on okul yöneticisi ile görüşme yapılmıştır. Okul yöneticileri, okul dışı etkinlik örnekleri

olarak en fazla gezi etkinliklerini belirtmişlerdir. On yönetici arasından ikisi, okul dışında yapılan her türlü faaliyetin bu kapsamda değerlendirilebileceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda yöneticilerin okul dışı etkinliklerin ne olduğuna ilişkin belirttiklerin görüşlerin doğru olduğu düşünülmektedir.

Okul yöneticileri, okul dışı etkinliklerdeki rollerine ilişkin en sık olarak öğretmeni desteklediklerini belirtmişlerdir. İzin ve prosedür işlerini yürütme ve ulaşım amaçlı servis ayarlama okul yöneticilerinin sıklıkla belirttikleri diğer sorumluluklarıdır. Okul yöneticilerine göre öğretmenler en sık gezi etkinliği yapmaktadır. Üç okul yöneticisi okul dışı etkinliklerin yapılma sıklığının öğretmenden öğretmene değiştiğini yani öğretmen inisiyatifinde olduğunu ifade etmiştir. Bu durumun, 2013 MEB Okul öncesi eğitim programında okul dışı etkinliklerin öğretmen inisiyatifine bırakılması ve okullarda zorunlu olarak görülmemesi, öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri düzenleme isteğinin farklı olması, okul dışı etkinliklerin önemine yönelik bilgilerinin farklı olması, eğitim durumlarının farklı olması gibi nedenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Okul yöneticilerinin tamamı, okul dışı etkinliklerin çocuklar üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. En sık olarak, çocukların okuldan farklı ortamlarda öğrenme fırsatı yakaladıklarını ifade etmişlerdir. Bir yönetici, okul öncesi eğitimde teneffüs olmadığı için çocukların sürekli sınıf içerisinde bulunduğunu, okul dışı etkinliklerin bu anlamda çocuklar için önemli olduğunu belirtmiştir. Yöneticiler, okul dışı etkinliklerin gerçekleşmesinde yaşanan olumsuzluklar olarak en sık, personel eksikliği ve yasal prosedürlerin uzun olmasını belirtmiştir.

Okul yöneticileri, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programını okul dışı etkinlikler bakımından çoğunlukla yetersiz bulmuşlar, bu tip etkinliklerin artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. On yönetici arasından iki yönetici, okul dışı etkinliklerin programda yeterli olarak yer aldığını, öğretmenlerin uygulama noktasında okul dışı etkinliklere yeteri kadar yer vermediklerini ifade etmektedir. Bir yönetici, program hakkında bilgisi olmadığını belirtmiştir.

Okul yöneticilerin tamamı, okul öncesi dönemde okul dışı etkinliklere aile katılımı sağlanmasının olumlu etkileri olduğunu belirtmektedir. Bununla beraber, okul yöneticileri aile katılımını en fazla müsait olan ve gönüllü katılan ailelerle sağladıklarını ifade etmişlerdir. Aile katılımını sağlayamadıklarını belirten üç yönetici bulunmaktadır. Bu durumun; ailelerin çalışıyor olması, velilerin aile katılım etkinlikleri bakımından isteksiz olması, ailelerin maddi yetersizlikleri, aile-okul-öğretmen iletişimin sağlanamaması nedenlerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Okul dışı

etkinliklerde aile katılımı sağladıklarını belirten yöneticilerin en sık, aileleri öğretmene yardımcı olmak amacıyla etkinliklere davet ettikleri belirlenmiştir.

MEB bünyesindeki anasınıflarına devam etmekte olan 60-72 aylık çocuğu bulunan altı aile ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Aileler, okul dışındaki zamanlarını nerede geçirdiklerine yönelik en sık park cevabını vermişlerdir. Yapılan görüşmelerden, ailelerin günlük hayatlarında kolay ulaşacakları mekanlarda vakit geçirdikleri sonucu çıkarılmaktadır. Bununla beraber yapılan görüşmelerde ailelerin çocuklarıyla oyunlara dahil olmadığı, parkta veya bahçede çocukların genelde tek başlarına, varsa kardeşleriyle ve diğer çocuklarla oynadıkları belirlenmiştir. Ailelerin çoğu; çocukların güvenliğini sağlamak, ihtiyaçlarını karşılamak veya diğer anneler ile sohbet etmek amacıyla orada bulunduklarını, çocuklarının oyunlarına katılmadıklarını ifade etmiştir.

Aileler, çocuklarıyla okul dışında zaman geçirmelerinin çocuklarına etkileri kapsamında en çok çocuklarının mutlu olduklarını ve çok eğlendiklerini ifade etmişlerdir. Ailelerin tamamı, okul dışında çocuklarla vakit geçirmenin çocuğa olumlu yönde etkisi olduğunu belirtmektedir.

Aileler, okulda yapılan okul dışı etkinlikler olarak en sık gezi etkinlikleri ve piknik faaliyetlerini belirtmiştir. Bununla beraber yapılan bu okul dışı etkinliklere katılma durumları incelendiğinde, ailelerin katıldığı okul dışı etkinlikler olarak en sık piknik ve özel gün ve haftalarda yapılan çalışmalara katılım sağladıklarını ifade etmişlerdir. Gezi etkinlikleri üçüncü en sık belirtilen etkinlik türüdür.

Ailelerden ikisi, maddi yetersizlikler sebebiyle etkinliklere katılamadığını; iki aile iklim şartlarından dolayı soğuk havalarda etkinliklere katılmadığını; bir aile çocuk sayısının fazla olduğu ve vakit ayıramadığını; bir aile ise çalışma hayatı yoğun olduğu için etkinliklere katılım gösteremediğini belirtmiştir.

Okul dışı etkinliklere katılan ailelerin tamamı, bu tür etkinliklerin hem kendileri için hem öğretmen için hem de çocuk için faydalı olduğunu düşünmektedir. Ailelerle yapılan görüşmeler incelendiğinde, ailelerin okul dışı etkinliklerde genel olarak öğretmene çocukların hazırlanmasına ve ihtiyaçlarının giderilmesine güvenliğin sağlanmasına yardımcı olmak rolünde oldukları belirlenmiştir.

Okul öncesi eğitiminde uzmanlaşmış altı alan uzmanı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler doğrultusunda alan uzmanlarının tamamı, okul öncesi dönemde okul dışı etkinliklerin çok önemli bir yeri olduğunu belirtmektedir. Alan uzmanlarının tamamı, okul dışı etkinliklerin çocukların tüm gelişim alanlarını farklı boyutlarda desteklediğini belirtmiştir. Okul dışı ortamların sağladığı zengin yaşantıların

çok önemli olduğunu, yaparak yaşayarak öğrenmenin ve doğal ortamlarda deneyimleyerek öğrenmenin daha kalıcı öğrenmeler sağladığını belirtmişlerdir. Çocuğun sınıf ortamlarından çıkarılarak doğal ortamlarda ya da yapılandırılmış ortamlarda öğrenmenin sürekliliğinin sağlanmasının, ileriki yaşamlarını etkileyeceğini belirtmektedirler. Alan uzmanları, öğrenmeyi yalnızca okul ortamıyla sınırlandırmamak gerektiğini, özellikle küçük yaştaki çocukların öğrenmelerinin farklı ortamlarda desteklenmesinin bütünsel gelişimleri açısından oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadırlar. Bu noktada alan uzmanlarının görüşleri ile; öğretmen, aile ve yönetici görüşleri uyuşmaktadır.

Alan uzmanları okul dışı etkinliklerin planlanmasında en sık, etkinliğin ne amaçla yapılacağını belirlenmesi ve kazanımların bu yönde seçilmesine dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bununla beraber alan uzmanlarının tamamı, okul dışı etkinliklerinin dikkatli bir planlama gerektirdiğini, planlama yapılırken çocukların ihtiyaçlarına yönelik ve gelişim özelliklerine uygun planlamalar yapılması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Alan uzmanları, uygulamaların da bu plana uygun olarak farklı yöntem teknikler kullanılarak, çocukların gelişim özelliklerine uygun şekilde yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Alan uzmanlarının önemle vurguladıkları diğer nokta, planlanan gezilerin sadece gezmek ve bakmak için yapılmaması gerektiğidir. İyi bir planlama kapsamında yapılacak öğrenim fırsatları olarak görülmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Değerlendirmenin çok boyutlu olması ve mutlaka yapılması gerektiğini, bütüncül bir değerlendirme yapılması gerekliliği belirtilmektedir. Alan uzmanları değerlendirmelerin soru- cevap çalışmalarından ziyade alternatif değerlendirme yöntemleri kullanılarak yapılmasının daha yararlı olacağını belirtmişlerdir.

MEB 2013 Okul öncesi eğitim programının yeterliliği bağlamında alan uzmanları çoğunlukla programda okul dışı etkinliklerin alan gezileri kapsamında yer aldığını ve bu noktada yetersiz kaldığını düşünmektedir. Alan uzmanları programın farklı etkinlikler ile çeşitlendirilmesi gerektiği ve öğretmene yön gösterecek şekilde ayrıntılandırılması gerekliliğini belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan tüm alan uzmanları, okul öncesinde aile katılımının okul içinde ve okul dışında fark etmeksizin çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak ailenin rolünün yanlış anlaşıldığını belirtmektedirler. Aileler bu tip etkinliklerde genelde öğretmene yardımcı olma, çocukların güvenliğini sağlama gibi rollerde olmaktadır. Tam olarak etkinliği yapmamakta, etkinlik paydaşı olmamaktadırlar. Alan uzmanlarına göre, ailenin orada bulunmaktaki temel amacı etkinliği çocukla beraber katılımcı olarak

gerçekleştirmek olmalıdır. Alan uzmanları bu noktada ailelere ve öğretmenlere aile katılımı eğitimi verilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Alan uzmanları aile katılımı etkinlikleri planlamasında ailelerin sosyo ekonomik durumuna, çalışan ailelerin varlığına, aile katılımı etkinliklerinin sadece anneye yönelik değil babaları da kapsayacak şekilde oluşturulmasına dikkat edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Alan uzmanlarının tamamı, ailelere okul dışı etkinliklerin öneminin anlatılması, gerekirse aile eğitimi çalışmalarının yapılması, hangi tarihlerde hangi etkinliklerin yapılacağına ve bu etkinliklerde ailelerin rolünün ne olacağına yönelik bilgilendirmelerin önceden yapılmasının gerekli olduğunu belirtmektedirler.

Alan uzmanlarının tamamı, aile katılımının birçok olumlu etkisi olduğunu belirtmektedir. En sık dile getirilen görüş, çocuk ve aile etkileşimini artmasıdır. Ailenin çocuğun öğrenme ortamını ve öğretmenini tanıma fırsatı yarattığı, çocukların okula karşı motive olduklarını ve olumlu güven bağı geliştirdiklerini, ailenin çocuğu tanıması için fırsat oluşturduğu, ailenin öğretmenin sorumluluğunu anladığını belirtmişlerdir.

Okul öncesi eğitim programıyla uyumlu okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin, katılımcıların önerilerine yönelik sonuçlar yer almaktadır.

Öğretmenlerin okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin önerileri şunlardır: Park, bahçe gibi doğal ortamlarda okuldaki öğrenmeleri destekleyecek etkinlikler yapma en sık dile getirilen öneridir. Öğretmenler, ailelerin çocuklarıyla doğal ortamları gözlemlene, yaprakları inceleme, çim boyama, taşlarla matematik çalışması yapma, gökyüzünü inceleme, hayvan besleme, çiçek büyütme gibi etkinlik önerileri sunmuşlardır. Ailenin çocuğuyla geçirdiği vaktin kaliteli olması yine çok sık dile getirilmiştir. Öğretmenler, ailelerin sırf dışarı çıkmak için çıkmamaları gerektiği, çocuğuyla geçirdiği vakitten keyif alması gerektiğini belirtmişlerdir. Ailenin çocuğa öğrenme fırsatı sağlaması gerektiği belirtilmiştir. Ailelerinin çocuklar üzerinde baskıcı ve aşırı korumacı tutumdan vazgeçmesi gereklidir. Aileler, özgür ortamlarda, çocuklara öğrenme fırsatı sağlamalıdır. Ailenin, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını bilmesi önemli görülmektedir. İlgi ve ihtiyaçlarına göre etkinlikler yapılmalıdır. Bir diğer öneri, ailenin günlük hayatlarında kullandıkları mekanları öğrenme ortamı olarak kullanmalarıdır. Görüşmeler incelendiğinde; ailenin markete, pazara, restorana, trafiğin yoğun olduğu caddelere çocuklarla beraber gitmeleri, orada kazanımlar doğrultusunda etkinlikler yapılması önerilmiştir. Öğretmenler ailelerin etkinliğe katılımcı olarak dahil olmaları gerektiğini, sadece izleyici olarak bulunmamaları gerektiğini önermektedir. Öğretmenler kendi sınıflarında yaptıkları okul dışı etkinliklerde aileleri daha çok yardımcı personel

rolü içerisinde tuttuğu düşünöldüğünde; öğretmenlerin fikir olarak ailelerin etkinliğin paydaşı olmaları gerektiğini bildikleri ancak uygulama noktasında sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Öğretmenlerin önerileri incelendiğinde hazırlanacak olan kılavuzda; ailenin çocuğunu tanımasına yönelik bilgilendirmeler, okul dışı öğrenmeye yönelik bilgilendirmeler, okul öncesi dönemin önemi ile ilgili bilgilendirmeler, aile tutumlarına yönelik bilgilendirmeler, günlük yaşamda gidilebilecek ortamları içeren etkinlik örnekleri, ailelerin okul dışı etkinliklerdeki rollerine yönelik bilgilendirmelerin yer alması gerektiği düşünölmektedir.

Okul yöneticilerinin okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin önerileri şunlardır: Ailelerin okul dışı etkinlikler hakkında bilinçlendirilmesi ve ailenin okul dışı etkinliklere katılmaları noktasında öğretmenlerin aileyi teşvik etmesi en sık dile getirilen görüştür. Okul aile iletişiminin sağlıklı şekilde sağlanması ve öğretmenlerin gerekli yönlendirmelerde bulunmaları önerilmektedir. Bununla beraber, önemli olan noktanın ailenin çocuğı ile kaliteli vakit geçirmesinin olduğu belirtilmiştir. Ailelerin tutumlarının önemli olduğu belirtilmiştir. Ailelerin tutumu çocuğı kısıtlayıcı olmamalıdır. Çocuğa özgürlük tanımalı ve keşfetme güdüsünü desteklemelidir. Farklı kaygılarını (üstü kirlenir, hasta olur...) bir yana bırakarak çocuğa karşı yapıcı bir şekilde yaklaşmalıdır. Ailelerin okul dışı etkinlikler hakkında bilgilendirilmesi ve bulunan yerin kültürel özelliklerinin ailelere tanıtılması diğer önerilerdir.

Okul yöneticilerinin önerileri incelendiğinde hazırlanacak olan kılavuzda; okul dışı etkinliklerin önemine yönelik bilgilendirmeler, aile tutumlarına yönelik bilgilendirmeler, okul-aile iş birliğinin önemine yönelik bilgilendirmeler, bulunan çevrede öğrenme amaçlı kullanılabilecek ortamların tanıtımına yönelik bilgilendirmelerin yer alması gerektiği düşünölmektedir.

Ailelerin okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin önerileri şunlardır: Aileler görüşmelerde en sık, çocuklara nasıl yaklaşmaları gerektiğini bilmediklerini dile getirmişlerdir. Bu noktada ailenin hangi tutumları benimseyeceğini bilmediği, çocukla vakit geçirirken çocuğa nasıl yaklaşması gerektiğini bilmediği, bireysel kaygılarını ve korkularını (kaza, hasta olma ihtimali) aşamadığı görölmektedir. Bu bağlamda aileler, öneri olarak da ailelerin çocuklar hakkında bilgilendirilmesinin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Aileler bu tür etkinliklerde hangi rolde olduklarını bilmemektedirler. Okul dışı etkinliklerde nasıl davranacaklarına, hangi rollerde bulunmaları gerektiğine, etkinlik ortamında ne yapmaları gerektiğine ilişkin

bilgilendirmelerin yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan aileler, çalışan aileler ve maddi sıkıntı yaşayan ailelerin de yapabileceği etkinlik örnekleri görmek istemektedirler. Aileler çocuklarıyla nasıl kaliteli vakit geçirebileceklerini bilmemektedir. Anne çocuk iletişimi nasıl olmalı, ebeveynlerin sağlıklı bir şekilde çocuklarıyla vakit geçirmeleri için neler yapmalı gibi konularda desteklenmeye ihtiyaçları olduğu düşünülmektedir.

Ailelerin önerileri incelendiğinde hazırlanacak olan kılavuzda; aile- çocuk iletişimin nasıl olması gerektiğini kapsayacak şekilde aile tutumlarına yönelik bilgilendirmeler, okul dışı etkinliklerin önemine ilişkin bilgilendirmeler, farklı aile yapılarının da uygulayabileceği etkinlik örnekleri, risk içeren etkinlik ve oyunlar ile ilgili bilgilendirmelerin yer alması gerektiği düşünülmektedir.

Alan uzmanlarının okul dışı etkinliklerde aileler için öneriler kitapçığına ilişkin önerileri şunlardır: Ailelerin kolay ulaşabileceği, günlük yaşantısını geçirdiği ortamlarda, kolay ulaşılabilir materyalleri kullanarak çocukları ile etkinlik yapabileceğini belirtmişlerdir. Alan uzmanları, yakından uzağa ilkesi göz önünde tutularak okul dışı etkinliklerin ailelere yakın olan ortamlardan uzak olan ortamlara doğru yapılabileceğini belirtmektedirler. Alan uzmanları, öğretmenlerin sene başında ya da sene içerisinde aileyi mutlaka okul dışı etkinlikler hakkında önceden bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Bu noktada okul aile iletişimi çok önemlidir. Alan uzmanları, okul dışı etkinliklerde ailelerin rollerine ilişkin, okul dışı etkinliklerin ne olduğu hakkında, ailelerin çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını nasıl bilecekleri yani çocuklarını nasıl tanıyacakları noktasında bilgilendirme yapılmasını önermektedir. Çevresel olanakların ailelere tanıtılması, yaşanan yerde bulunan müze, bahçe, eğitsel değer taşıyan mekanlar gibi ortamların QR kodunun oluşturularak, rehberde bu QR kodların yer alabileceği belirtilmiştir. Uzmanlar, etkinlikleri farklı aile yapılarına uygun ve sosyo-ekonomik koşulları yetersiz aileler için uygulanabilir etkinlikler olması gerektiğini önermektedirler. Alan uzmanları, aile ve çocuğun değerlendirmeye katılmasının çok önemli olduğu, gezi günlükleri, fotoğraf albümleri, video kayıtları gibi gelecek zamanlarda da incelenebilecek ürünlerin oluşturulmasının çocuk ve aile açısından teşvik edici olduğunu belirtmektedirler.

Alan uzmanlarının önerileri incelendiğinde hazırlanacak olan kılavuzda; ailelerin günlük yaşamlarında kolay ulaşabilecekleri ortamlarda yapılabilecek etkinlik örnekleri, okul-aile iletişiminin nasıl sağlanacağına ilişkin bilgilendirmeler, okul dışı etkinliklerin ne olduğunu ve bu etkinliklerin önemine yönelik bilgilendirmeler, ailenin çocuğunu

tanınmasına yönelik bilgilendirmeler, aile-çocuk iletişimin nasıl olması gerektiğine yönelik bilgilendirmeler, aile katılım çalışmalarında ailenin rollerine ilişkin bilgilendirmeler, bulunulan çevrede öğrenme amaçlı kullanılabilir ortamların tanıtımına yönelik bilgilendirmeler, farklı sosyo-ekonomik özelliklerdeki ailelerin de uygulayabileceği etkinlik örnekleri, hazırlanacak etkinlik örneklerinde ailenin de içinde bulunduğu değerlendirme aşamasını kapsayan etkinlik örneklerinin yer alması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın sonucu ve katılımcılardan elde edilen görüşler doğrultusunda “Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı” oluşturulmuştur (Ek.4). Kitapçık oluşturulduktan sonra eğitim programı uzmanı ve okul öncesi alan uzmanlarından görüş alınarak son haline getirilmiştir. Hazırlanan kitapçık içerisinde; okul öncesi dönemin önemi, çocuk ve aile iletişimi, anne baba tutumları, okul aile iş birliği, okul dışı etkinliklerin ne olduğu ve okul dışı öğrenme ortamları, Aksaray ilinde bulunan okul dışı öğrenme ortamlarının bazılarının tanıtılması ve ailelerin kolay ulaşabileceği ortamlarda gerçekleştirebilecekleri okul dışı etkinlik örnekleri yer almaktadır.

Öneriler

Uygulayıcılara ve Karar Vericilere Yönelik Öneriler

- Öğretmenlerin, okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin bilgi düzeylerini ve okul dışı etkinlikleri planlama- uygulama-değerlendirme yetkinliklerini arttıracak hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Öğretmenlerin aile katılımını etkili bir şekilde gerçekleştirebilmesine yönelik hizmetiçi eğitimler verilebilir.
- Okul dışı etkinlikleri gerçekleştirecek öğretmenlere servis gibi araçların ücretsiz şekilde gönderilmesine ilişkin çalışmalar yapılması veya öğretmenlere okul dışı etkinlikler için ayrı bir ödenek oluşturulmasına yönelik projeler, yetkili kişiler tarafından gerçekleştirilebilir.
- Okul dışı etkinlikleri gerçekleştirecek öğretmenlere ilgili kurumlar ile iletişim kurularak yardımcı personel desteği istenebilir.

- Bulunulan ildeki Yerel İdare (Muhtarlık, Kaymakam, Vali) ile işbirliği kurularak prosedür işlemleri kolaylaştırılabilir.
- Okul kurumlarının bahçeleri, öğretmenlerin okul dışı etkinlikleri gerçekleştirebilmeleri bakımından işlevsel hale getirilebilir.
- Ailelere; okul öncesi dönemin önemine, ailenin tutumlarının bu dönem üzerindeki etkisine, ailenin çocuğunu tanımasına ve ilgi, ihtiyaçlarını nasıl belirleyeceğine, okul dışı etkinliklerin önemi ve ailelerin bu konuda çocuklarıyla birlikte yapabileceği etkinliklere ilişkin eğitimler verilebilir.
- Ailelere okul dışı eğitimin ne olduğu ve okul dışı eğitimin kapsamı hakkında bilgilendirici çalışmalar yapılabilir.
- Ailelere, aile katılımının önemi, amacı ve aile katılımının gerektirdiği roller, uygulamalar kapsamında bilgilendirici çalışmalar yapılabilir.
- Ailelerin okul dışında çocuğuyla geçirdiği bireysel zamana yönelik etkinlik önerileri çeşitlendirilebilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma, okul öncesi eğitim kademesinde MEB bünyesinde yer alan anasınıflarına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Benzer araştırmalar, farklı eğitim kademelerinde veya farklı kurum türlerinde de yapılabilir.
- Bu araştırma, Aksaray ilindeki katılımcılar ile gerçekleştirilmiştir. Benzer araştırmalar daha geniş çalışma grupları ile ülke genelinde yapılabilir.
- Aileler için geliştirilen okul dışı etkinliklere ilişkin önerilerin uygulamasının yapılıp etkililiğinin incelendiği araştırmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Abazoğlu, İ., Yıldırım, O. ve Yıldızhan, Y. (2016). Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2016(6), 143-160. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/goputeb/issue/34311/379503>
- Abu, N. K., ve Kaymaz, Z. (2020). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılımına Yönelik Görüşlerinin Derinlemesine İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (54), 156-183. <https://doi.org/10.21764/mauefd.580721>
- Adler, A. (2000). *Çocuk Eğitimi*. (K, Sipal, Çev.), Cem Yayınları, İstanbul.
- Ahi, B., ve Alisinanoğlu, F. (2016). Okul Öncesi Eğitim Programına Kaynaştırılan Çevre Eğitimi Programının Çocukların "Çevre" Kavramı Hakkındaki Zihinsel Model Gelişimine Etkisi . *Kafkas Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (18), <https://doi.org/305-329>. 10.9775/kausbed.2016.016
- Akın, F. (2012). *Okul İçi ve Sınıf Dışı Öğrenmelerin Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur, Türkiye.
- Alat, Z. , Akgümüş, Ö. ve Cavalı, D. (2013). Okul Öncesi Eğitimde Açık Hava Etkinliklerine Yönelik Öğretmen Tutum ve Uygulamaları . *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 8 (3) , 47-62 . Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/mersinefd/issue/17381/181484?publisher=mersin-university>
- Altan, S. (2019). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılımı Çalışmalarının Ebeveynlerin Yaşam Boyu Öğrenme Becerilerine Katkısı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Bartın, Türkiye.
- Altan, M., ve Ünalı, Ü. E. (2021). Coğrafya Eğitiminde Sınıf Dışı Ortamların Kullanımı: Bahçe Temelli Eğitim. *E-Uluslararası Pedagoji Dergisi*, 1(2), 78-93. <https://trdoi.org/10.27579808/e-ijpa.39>
- Arabacı, N., ve Çıtak, Ş. (2017). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların “Oyun” ve “Açık Alan (Bahçe)” Etkinlikleri ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi ve Örnek Bir Bahçe Düzenleme Çalışması* *Mediterranean Journal of Educational Research*, 11(21), 28-43 <https://doi.org/10.29329/mjer>
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M.C. (2001). Okul Öncesi Eğitim. İstanbul:YA-PA.
- Aslan Altan, B. ve Şeker, H. (2021). Okul Özerkliğinde Geliştirilen Ekstra Program Etkinliklerinin Yansımaları: Yeni Bir Bakış Açısı Mümkün Mü? *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 415-441. <https://doi.org/10.17556/erziefd.780574>

- Aslanargun, E. ve Tapan, F. (2011). Okul Öncesi Eğitim ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 219-238. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/16891>
- Atabey, D. (2008). *Yönetici Öğretmen Aile İletişim ve İş Birliği Aracı Geçerlik Güvenirlik Çalışması ve Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Yönetici, Öğretmenler ile Aile Arasındaki İletişim ve İş Birliğinin Yönetici, Öğretmen ve Aile Bakış Açısına Göre İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Atakan, H. (2010) . *Okul öncesi Eğitiminde Aile Katılımı Çalışmalarının Öğretmen ve Ebeveyn Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, Türkiye.
- Ay, Y., Anagün, S., ve Demir, Z. M. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Hakkındaki Görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 10(15). 103-118. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8702>
- Aydemir, İ., Ve Toker Gökçe, A. (2016). Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Görüşleri. In *IIIrd International Eurasian Educational Research Congress Bildiri Kitabı*. 630-638. Erişim adresi: <https://avesis.kocaeli.edu.tr/yayin/2e8ae252-7d73-4c53-a5a5>
- Aydın, İ. (2015). *Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılan ve Katılmayan Öğrencilerin Duygusal Özerkliklerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, Türkiye.
- Bakioğlu, B., ve Karamustafaoğlu, O. (2020). Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Öğretim Sürecinde Kullanımına Yönelik Öğrenci Görüşleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 80-94. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/jrinen/issue/56091/680495>
- Bayram, A. (2021). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. Sönmez, V. (Editör). *Eğitim Bilimine Giriş*. (ss 15-60). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bento, G. & Dias, G. (2017). The importance of outdoor play for young children's healthy development. *Porto Biomedical Journal*, 2(5), 157–160. <https://doi.org/10.1016/j.pbj.2017.03.003>
- Bertrand, J. (2007). Preschool programs: effective curriculum. comments on kagan and kauerz and on schweinhart. *Encyclopedia on early childhood development*, 1-7. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/237503652_
- Bolat, Y. ve Köroğlu, M. (2020). Out-of-school learning and scale of regulating out-of-school learning: validity and reliability study, *International journal of education technology and scientific researches*, 5(13), 1630-1663. Erişim adresi: https://ijetsar.com/Makaleler/188463836_12.%2016301663%20yavuz%20bolat.pdf

- Bostan Sarioğlu, A. ve Küçüközer, H. (2017). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Okul Dışı Öğrenme Ortamları ile İlgili Görüşlerinin Araştırılması. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 2 (1), 1-15. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/328186>
- Boz, M. , Uludağ, G. ve Tokuç, H. (2018). Aile Katılımlı Sosyal Beceri Oyunlarının Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38 (1), 137-158. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/462736>
- Günay Bilaloğlu, R. ve Aktaş Arnas, Y. (2019). Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı Engelleri ve Süreçte Karşılaşılan Sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 804-823. doi: 10.16986/HUJE.2018043536
- Cevher Kalburan, F. N. (2014.a). Erken Çocukluk Döneminde Riskli Oyun. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 943-960. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/209894>
- Civelek, P. ve Özyılmaz Akamca, G. (2018). Açık Alan Etkinliklerinin Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bilimsel Süreç Becerilerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 2011-2020. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2297>
- Clements, R. (2004). An investigation of the status of outdoor play. *Contemporary issues in early childhood*, 5(1), 68-80. <https://doi.org/10.2304/ciec.2004.5.1.10>
- Creswell, J. W.(2021). Karma Desenli Araştırmaların Temel Özellikleri. (Çelik, S. Çev.). M. Sözbilir (Editörler). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*. (ss.1-9). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çamlıbel Çakmak, Ö. (2010). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımı. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 1-18. <https://doi.org/10.11616/AbantSbe.256>
- Çelik, A. (2012). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Açık Alan Kullanımı: *Kocaeli örneği*. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(1), 79-88. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/35398>
- Çeliköz, N. (2004). Yeni Program Geliştirme Anlayışına Dayalı Olarak Geliştirilen Bir Program Tasarımının Öğrenci Başarısına Etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 99-113. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/77336>
- Çetken, H. Ş., ve Sevimli Çelik, S. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dış Mekân Oyunlarına Karşı Bakış Açılarının İncelenmesi. *Journal of Theoretical Educational Science*, 11(2), 318-341. <https://doi.org/10.30831/akukeg.379662>
- Demir, E., ve Çetin, F. (2022). Teachers' Self-Efficacy Beliefs regarding Out-of-School Learning Activities. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 12(1), 147-166. <https://doi.org/10.31704/ijocis.2022.007>

- Çetin, F. ve Göloğlu Demir, C. (2021). Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(1), 613-634. Doi: 10.37217/tebd.901426
- Çetinkaya, H. (2017). *Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 4-6 Yaş Grubu Çocukların Annelerine Yönelik Bir Aile Katılımı Programı Önerisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Daş, B. Aslan, A., ve Yadigaroglu, E. (2021). Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının 4-6 Yaş Çocuklarının Sağlığı, Gelişimi ve Sürdürülebilir Kalkınma Bilinci Üzerindeki Etkileri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 87-124. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1334554>
- Demir, Ö. (2020). Eğitimde Program Dışı Etkinlikler. Köksal Balaban N. ve Tuncel Ayvaz Z. (Editörler), *Eğitimde Program Dışı Etkinlikler*. (ss. 20-38). Ankara: Pegem Akademi.
- Demir, S. (2010). *Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Giden 36-60 Aylık Çocukların Bilişsel Gelişim Özellikleri Açısından Karşılaştırılması (Kütahya ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Demirel, Ö. (2020). *Eğitimde Program Geliştirme*. (29. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demiriz, S. ve Ulutaş, İ. (2001). Okul öncesi Eğitim Kurumlarındaki Fen ve Doğa Etkinlikleri ile İlgili Uygulamaların Belirlenmesi. *IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Deniz, K. Z. (2020). *Herkes İçin İstatistikolay*. (1.Baskı). Ankara: Nobel Akademi.
- Diñer, Ç. (2008). Okul Öncesi Eğitimde Matematik. *Uluslararası Çocuk, Aile ve Okul Bağlamında Okul Öncesi Eğitim Kongre Kitabı*, (ss. 55-60).
- Dewey, J. (2008). *Okul ve Toplum* (H.A Başman, Çev). Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Elizabeth, M. (2020). What are extracurricular activities? Retrieved from: <https://www.wisegeek.com/what-are-extracurricular-activities.htm>
- Elkeey, S. S. (2017). Developing science process skills and some of accompanying skills through observation of life cycle of silkworm by kindergarten child. The online journal of new horizons in education, 7(1), 53-63. Retrieved from: <https://www.tojned.net/journals/tojned/volumes/tojned-volume07-i01.pdf#page=60>
- Ensari, H. ve Zembat, R. (1999). Yönetim Stillerinin Ailenin Okulöncesi Eğitim Programlarına Katılımı Üzerindeki Etkileri. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.

- Epstein, J.L. (1995). School, family and community partnership: caring for the children we share. *phi delta kappa*, 76(9), 705-707. Retrieved from: <https://www.proquest.com/openview/9e3a9e802f80705150dceec414b8ed1c/1?cbl=41842&pq-origsite=gscholar>
- Erata, F. (2018). *Okul Öncesi Eğitimde Alan Gezilerinin Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Erden, M. (2007). Eğitim Bilimine Giriş. (2.baskı). Ankara: Arkadaş yayınevi.
- Erkan, S., Uludağ, G., ve Dereli, F. (2015). Okul Öncesi Öğretmenleri, Okul Yöneticileri ve Ebeveynlerin Aile Katılımına İlişkin Algılarının İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(1), 221-240. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1489162>
- Erol, A. (2016). *Proje Yaklaşımına Dayanan Aile Katımlı Çevre Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocuklarının Çevreye Yönelik Farkındalık ve Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye.
- Erol, A., ve Ogelman, H. G. (2019). Çevre Eğitimi Aile Katılım Etkinliklerinin Anne ve Babaların Çevreye Yönelik Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 18(2), 916-938. doi: 10.17051/ilkonline.2019.562074
- Ertaş, H., Şen A. İ., ve Parmaksızoğlu, A. (2011) Okul Dışı Bilimsel Etkinliklerin 9. Sınıf Öğrencilerinin Enerji Konusunu Günlük Hayat ile İlişkilendirme Düzeyine Etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 5(2), 178-198. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/39835>
- Ertürk, S. (1975). Eğitim “Program” Geliştirme. (2. Baskı). Ankara: Cihan Matbaa.
- Erten, Z., ve Taşçı, G. (2016). *Fen Bilgisi Dersine Yönelik Okul Dışı Öğrenme Ortamları Etkinliklerinin Geliştirilmesi ve Öğrencilerin Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisinin Değerlendirilmesi*. *Journal of Education Faculty*, 18(2), 638-657. <https://doi.org/10.17556/jef.41328>
- Eisner, E.W. (1994). The educational imagination.(3rd ed). New York: Macmillan..
- Fjærtøft, I. (2001). The natural environment as a play ground for children: The impact of outdoor play activities in pre-primary school children. *Early Childhood Education Journal*, 29(2), 111-117. doi:10.1023/A:1012576913074
- Ford, P. (1986). “Outdoor education: definition and philosophy”. *ERIC Digest. Las Cruces, NM: ERIC Clearinghouse on Rural Education*. 2-15. .Retrieved form: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED267941.pdf>

- Genç, M., Albayrak, S., ve Söğüt, S. (Haziran, 2019). Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Görüşleri. *ERPA International Congresses on Education 2019. Book Of Proceedings*, 233-239. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/337906531_Fen_Bilimleri_Ogretmen_Adaylarinin_Okul_Disi_Ogrenme_Ortamlarina_Iliskin_Gorusleri/link/5df204994585159aa476792a/download
- George, D., ve Mallery, M. (2010). SPSS for windows step by step: a simple guide and reference, 17.0 update .Boston: Pearson.
- Görgeç, İ.(2019). Program Geliştirmede Temel Kavramlar. Şeker, H. (Editör), *Program Geliştirme Kavramlar Yaklaşımlar*.(ss. 1- 18). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gömleksiz, M. N., ve Serhatlıoğlu, B. (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik İnançlarına İlişkin Görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 8(7). 201-211. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/profile/Mehmet-Nuri-Goemleksiz/publication/315458849_Okul_Oncesi_Ogretmenlerinin_Oz-Yeterlik_Inanclarina_Iliskin_Gorusleri/links/5a8f21a50f7e9ba429697667/Okul-Oncesi-Oegretmenlerinin-Oez-Yeterlik-Inanclarina-Iliskin-Goeruesleri.pdf
- Görür, E. (2020). *Okul Öncesi Dönemde Uygulanan Aile Katılımı Etkinlikleri Hakkında Öğretmen Görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Gülay, H., ve Ekici, G. (2010). MEB Okul Öncesi Eğitim Programının Çevre Eğitimi Açısından Analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7(1), 74-84. Erişim adresi: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/53124717/meb_okul_onesi
- Gürşimşek, I. (2002). Etkin Öğrenme ve Aile Katılımı. Gürşimşek I. (Editör) *Dokuz Eylül Üniversitesi Anasınıfı-Anaokulu Öğretmen El Kitabı*. (ss. 25-42), İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Gürşimşek, I. (2003). Okul Öncesi Eğitime Aile Katılımı ve Psikososyal Gelişim. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB), 3(1), 125- 144. Erişim adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/3168/>
- Güngör, C., ve Demir C. G.(2022). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Faaliyetlerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 15-30. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.852503>
- Gültekin, M. (2020). Program Geliştirmeye İlişkin Temel Kavramlar. Oral B. ve Yazar. T.(Editörler). *Eğitimde Program Geliştirme ve Değerlendirme*. (ss 2-37). Ankara: Pegem Akademi.
- Güzelyurt, T., Birge, F., ve Ökten, A. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılımına İlişkin Görüşleri. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2(1), 64-74. <https://doi.org/10.33400/kuje.538425>

- Güzelyurt, T., ve Özkan, Ö. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitimine İlişkin Görüşleri: Durum Çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 13(11), 651-668. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13425>
- Haktanır, G. (1994). Çocuğun Ruh Sağlığında Aile ve Okulun Önemi. *Okul-Öncesi Eğitim Dergisi*, 26 (47), 9-14
- Henderson, A. T., & Berla, N. (Eds.) (1994). A new generation of evidence: the family is critical to student achievement. Washington, Dc: Center For Law And Education.
- İnce, S.ve Akcanca, N. (2021). Okul Öncesi Eğitimde Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yönelik Ebeveyn Görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58), 172-197. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1600645>
- İşlek, D. (2019). Okul öncesi Öğretmen Adaylarının Müzelerin Eğitim Ortamı Olarak Kullanılmasına İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının ve Görüşlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 18(4). 1434-1447. Doi: 10.17051/ilkonline.2019.630387
- Kandır, A. (2001). Çocuk Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yeri ve Önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151(1), 102-104. Erişim adresi: https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/151/kandir.htm
- Karademir, E. (2013). Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Fen ve Teknoloji Dersi Kapsamında Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerini Gerçekleştirme Amaçlarının Planlanmış Davranış Teorisi Yoluyla Belirlenmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Karakaya Özzyer, K. (2021). Ölçek Geliştirme ve Güvenirlik Analizleri: Jamovi Uygulaması. *Turkish Academic Research Review*, 6 (5), 1330-1384. <https://doi.org/10.30622/tarr.1004560>
- Karabacak, E. (2018). İlkokul Resmi İngilizce Öğretim Programı ile Uygulamadaki Program Arasındaki Uyumun İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, Türkiye.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2011). Online Eğitimde Program Geliştirme.(2.Baskı) Ankara: İhtiyaç Yayınları.
- Karademir, E. (2018). Okul Dışı Ortamlarda Fen Öğretimi. Tezel, Ö. ve Sarı, U. (Editörler). *Güncel Yaklaşım ve Yöntemlerle Destekli Fen Öğretimi*, (ss.426-449) Ankara, Pegem Akademi.
- Karamustafaoğlu, S., Ayvalı, L. ve Ocak, Y. (2018). Okul Öncesi Eğitimde İnfomal Ortamlara Yönelik Öğretmenlerin Görüşleri. *İnfomal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 38-65. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/617922>

- Kaya, İ. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi . *OPUS International Journal of Society Researches*, 11 (18) , 345-363 . Doi: 10.26466/opus.530330
- Kaya, Ş. Ş., ve Özyürek, A. (2022). Bahçede Uygulanan Okul Öncesi Eğitimin Çocukların Problem Davranışlarına ve Sosyal Becerilerine Etkisi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(1), 128-142. <https://doi.org/10.33206/mjss.896591>
- Kaya, Ş. (2020). *Bahçede Uygulanan Okul Öncesi Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Problem Davranışlarına ve Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmış yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi Karabük, Türkiye.
- Kaya, Ö.M. ve Gültekin, M. (2003). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlara Ailelerin İlgi ve Katılımları ile Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Aile Eğitimine Katkısı Konusunda Anne-Baba Görüşleri. *OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı*. (s.311-333). Ankara Ya-pa yayınları.
- Kazaklı, T. (2020). *Sınıf Dışı Etkinliklerin Ortaokul Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersi Akademik Başarılarına ve Fen Öğrenmeye Yönelik Motivasyonlarına Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, Türkiye.
- Kefi, S. (2016). Alan Gezilerinde Okulöncesi Eğitim Öğretmenlerinin Temel Bilimsel Süreç Becerilerini Kullanmalarının Desteklenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(6), 82-103. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/562798>
- Keser, F., Akar, H. ve Yıldırım, A. (2011). The role of extracurricular activities in active citizenship education. *Journal of curriculum studies*, 43(6). 809-837. <https://doi.org/10.1080/00220272.2011.591433>
- Kesicioğlu, O. S. ve Alisinanoğlu, F. (2013). Okul Öncesi Dönem Çocukların Okul Dışı (İnformal) Matematik Öğrenme Süreçlerine İlişkin Aile Görüşleri *International Journal of Social Science* , 6(7), 671-685. Doi: 10.9761/JASSS1765
- Keskin, S. C., ve Kaplan, E. (2012). Sosyal Bilgiler ve Tarih Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olarak Oyuncak Müzeleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(41), 95-115. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/70381>
- Kınık, B., Okyay, Ö., ve Aydoğan, Y. (2016). 24-36 Aylık Çocuklarda Aile Katımlı Çevre Eğitiminin Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2143-2456. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/307703>
- Kızıлтаş, E. (2016). *Okul öncesi eğitim programında yer alan etkinliklerle bütünleştirilmiş alan gezisi etkinliklerinin 48-66 aylık çocukların sosyal-duygusal beceri gelişimine etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü yıl Üniversitesi, Van, Türkiye.

- Kızıldaş, E. ve Sak, R. (2018). Anne-Babaların Perspektifinden Alan Gezisi Etkinlikleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 468-480. Doi: 10.24315/trkefd.332847
- Kocabaş, A. ve. Vural, D. E. (2016). Okul Öncesi Eğitim ve Aile Katılımı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1174-1185. <https://doi.org/10.17755/esosder.263223>
- Kocayığıt, A. ve Ekinci, N. (2020). Ortaöğretim Okullarında Uygulanan Program Dışı Etkinliklerin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(29), 1-1. <https://doi.org/10.26466/opus.749109>
- Koç, F. ve Sak, R. (2016). “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Etkinliklere Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi”. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 30(1), 43-71. Erişim adresi: <http://hdl.handle.net/11452/12941>
- Kola Olusanya, A. (2005), Free-choice environmental education: understanding where children learn outside of school, *Environmental education research*, 11(3), 297-307. <https://doi.org/10.1080/13504620500081152>
- Kök M., Çiftçi M. ve Ayık A. (2011). Öğretmenlik Mesleği Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Bir İnceleme (Okul Öncesi Öğretmenliği Örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 169 - 183. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/32240>
- Köksal, N. (2020). Okulda Program Dışı Etkinliklerin Önemi ve Uygulamadaki Güçlükler. Köksal N. ve Tuncel Ayvaz Z. (Editörler), *Eğitimde Program Dışı Etkinlikler*. (ss. 124-134). Ankara: Pegem Akademi.
- Köksal, O., Dağal, A. B. ve Duman, Ö. A. (2016). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programı Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 46, 379-394. Doi: 10.9761/JASSS3395
- Köse, E. (2013). Eğitim Kurumlarında Gerçekleştirilen Ders Dışı Etkinliklerin Sınıflandırılmasına Yönelik Bir Öneri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2(2), 336-353. <https://doi.org/10.7884/teke.151>
- Kahriman Pamuk, D. (2019). Erken Çocukluk Döneminde Çevre Eğitimi ve Sürdürülebilirlik. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kurtulmuş, Z. (2016). Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Etkinlik Planlarında Aile Katılımı Boyutunun İncelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 5(1), 71-84.7. <https://doi.org/10.30703/cije.321384>
- Kuru Turaşlı, N. (2015). Okul Öncesi Eğitimin Tanımı, Kapsamı ve Önemi. Haktanır, G.(Editörler). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. (ss 1-21). Ankara: Anı yayıncılık.

- Küçüküturan, G. (2003). Okul Öncesi Fen Öğretiminde Bir Teknik: Analoji. *Milli Eğitim Dergisi*, 157, 16-21. Erişim adresi: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/157/kucukuturan.htm
- Laçın Şimşek, C. (2011). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları ve Fen Eğitimi. Fen Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları*. Pegem Akademi: Ankara.
- Louv, R. (2016). Doğadaki Son Çocuk. Ankara: Tübitak Yayınları.
- Marsh, C. J. (2009). Key concepts for understanding curriculum (4. Baskı). London: Taylor & Francis.
- Mart, M. (2020). Preschool teachers' evaluation of the current preschool education programme. *OPUS– International journal of society researches*, 15(23), 1649–1667. <https://doi.org/10.26466/opus.650624>
- Mart, M., Arslan, E. ve Temel, M. (2021). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Dışı Etkinlikler Kapsamındaki Bilişsel Gelişim İnançları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(2), 1037-1059. <https://doi.org/10.37217/tebd.904527>
- Mertoğlu, H. (2019). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Farklı Öğrenme Ortamlarında Gerçekleştirdikleri Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Görüşleri. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 37-60. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/741611>
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973,14 Haziran). *Resmi gazete*, 5(12), 2542. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı (1993). XIV. Milli Eğitim Şurası. *Okul Öncesi Eğitimi Komisyon Raporu*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi. Erişim adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165401_14_sura.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). İlköğretim Özel Alan Yeterlikleri: Okul Öncesi Öğretmeni. Ankara: Millî Eğitim Basımevi. Erişim adresi: <http://oygm.meb.gov.tr/www/ilkogretim-ozel-alan-yeterlikleri/icerik/257>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013a). 0-36 Ay Çocukları İçin Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (EBADER) Eğitimci Kitabı. Ankara: Millî Eğitim Basımevi. Erişim adresi: <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/0-36ebaderegitimcikitap.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013b). Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı Ankara: Millî Eğitim Basımevi. Erişim adresi: <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı . (2013c). OBADER (Okul Öncesi Programıyla Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi). Ankara: Milli Eğitim Basımevi Erişim adresi: <https://www.onceokuloncesi.com/secoload/uploads/956/2013-12-23/14-https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/57/obader.pdf>

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. *Resmi gazete*. 29072. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726-4.htm>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017a). Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği. *Resmi Gazete*. 30090. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/06/20170608-5.htm>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017b). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. Ankara: Millî Eğitim Basımevi. Erişim adresi: https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENL_YK_MESLEY_YENEL_YETERLYKLERY.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017c). Okul Öncesi Öğretmenliği Özel Alan Yeterlikleri. Ankara: Millî Eğitim Basımevi. Erişim adresi: https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/06160307_5-YYretmen_Yeterlikleri_KitabY_okul_Yncesi_YYretmeni_Yzel_alan_yeterlikleri_ilkYYretim_parYa_8.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı (2019). Okul Dışı Öğrenme Ortamları Kılavuzu Ankara: Millî Eğitim Basımevi. (ODÖÖK). Erişim adresi: <http://ogm.meb.gov.tr/>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2021). Milli Eğitim İstatistikleri- Örgün Eğitim (2020-2021). Ankara. Erişim adresi: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_09/10141326_meb_istatistikleri_organ_egitim_2020_2021.pdf
- Mudiappa, M. & Kluczniok, K. (2015). Visits to cultural learning places in the early childhood. *European early childhood education research journal*, 23(2), 200-212. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2015.1016805>
- Ocak, İ. ve Korkmaz, Ç. (2018). Fen Bilimleri ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 4(1), 18-38. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/492395>
- Ogelman, H. G. (2014). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımı Çalışmaları: Denizli İli Örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 259-284. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.743>
- Oktay, A., Gürkan, T., Zembat, R.,P. ve Unutkan, Ö. (2003). *Okul Öncesi Programı Uygulama Rehberi (Ne Yapıyorum? Neden Yapıyorum? Nasıl Yapmalıyım?)*. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- Özer, M. ve Yıldırım Polat, A. (2019). Okul Öncesi Dönemde Müze ile Eğitim. *AJESI*, 9(2), 396-430. <https://doi.org/10.18039/ajesi.577246>
- Özkan, B. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin çevre eğitimine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (62), 80-87. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/383761>

- Özür, N. (2010). *Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf Dışı Etkinliklerin Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Özür, N. K. ve Şahin, S. (2017). Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf Dışı Etkinliklerin Öğrenci Başarısına Etkisi . *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (3), 324-347. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1487188>
- Öztürk, M. (2021). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Açık Yeşil Alan Kullanımı ve Çocuk Gelişimi Üzerine Etkisi: Tuzla-İstanbul Örneği*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Bartın, Türkiye.
- Özyürek, A. , Şalcı, O. Mamiyev, D. , Çekiç, İ. Sağlam, C. ve Nazlı, B. (2018). Okul Öncesi Eğitimde Baba Katılımının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 613-631. <https://doi.org/10.19171/uefad.505618>
- Pas, E. T., Bradshaw, C. P. & Hershfeldt, P. A. (2012). Teacher-and school-level predictors of teacher efficacy and burnout: Identifying potential areas for support. *Journal of school psychology*, 50(1), 129-145. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2011.07.003>
- Pekin, M. ve Bozdoğan, A. E. (2021). Ortaokul Öğretmenlerinin Okul Dışı Çevrelere Gezi Düzenlemeye İlişkin Öz Yeterliklerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi: *Tokat İli Örneği* . *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* . 114-133. Erişim adresi: <https://doi.org/10.46778/goputeb.956719>
- Posner, G.J. (1995). *Analyzing the curriculum 2ed*. McGraw- Hill, Inc., New York.
- Ramey Gassert, L. (1997). Learning science beyond the classroom, *The elementary school journal*, 97(4), 433-450. <https://doi.org/10.1086/461875>
- Taşkın, Ö. ve Şahin, B. (2008). "Çevre" Kavramı ve Altı Yaş Okul Öncesi Çocuklar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-12. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/114996>
- Temiz, Z. ve Karaarslan Semiz, G. (2019). En İyi Öğretmenim Doğa: Okul Öncesinde Doğa Temelli Eğitim Uygulamaları Projesi Kapsamında Hazırlanan Öğretmen Etkinlikleri. *Itobiad: Journal Of The Human & Social Science Researches*, 8(1), 314-331. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/671336>
- Temel, F. ve Kölemen, E. B. (2021). Okul Öncesi Öğretmenlerin Alan Gezisi Düzenlemeye İlişkin Öz-Yeterlilik İnançlarının İncelenmesi. *International Primary Education Research Journal*, 5(1), 46-58. Doi: 10.38089/iperj.2021.45
- Tepebağ, D. ve Arnas, Y. A. (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Bahçesini Eğitsel Amaçlı Kullanımına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 50-67. Erişim adresi: <http://ijeces.hku.edu.tr/en/download/article-file/359417>

- Tezel Şahin, F., Akıncı Coşgun, A. ve Aydın Kılıç, Z. N. (2017). Babaların Çocuklarıyla Vakit Geçirme Durumlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37 (1), 319-343. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/340450>
- Tösten, R. (2020). Okul Dışı Eğitim ve Öğrenme. Küçükoğlu, A. ve Kaya, H.İ. (Editörler.), *Okul Dışı Öğrenme Ortamları*. (ss. 1-17). Ankara: Pegem Akademi.
- Tutkun, C., Kılıç, Z. N. A., Balcı, A., ve Kök, M. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Alan Gezisi Etkinliğine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 14(20), 469-487.
- Tuzcuoğlu, N. (2018). Türk Milli Eğitiminde Okul ve Okulu Destekleyen Sistemler. Oktay, A. (Editör). *Eğitime Giriş*. 9. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Tyler, R.W.(1949). Basic prinsible of curriculum and instruction.chicago: The Universty of Chicago Press.
- Uludağ, G. (2017). *Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Fen Eğitiminde Kullanılmasının Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Ural, O. ve Ramazan, O. (2007). Türkiye’ de Okul Öncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü. Özdemir, S., Bacanlı, H. ve Sözer, M. (Editörler), *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. (ss. 11-56). Türk Eğitim Derneği.
- Usbaş, H. (2010). *Okul Öncesi Eğitimde Müzelerden Yararlanma Programının 6 Yaş Çocukları Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Uslucan, S. (2016). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların (60-72 Ay) Çevreye Yönelik Tutumlarına Çevre Eğitim Programının Etkisi (Çanakkale il örneği)*.(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).18 Mart Üniversitesi, Çanakkale, Türkiye.
- Sağlam, M., ve Çalışkan, Z. (2017). Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımına İlişkin Ebeveyn ve Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 39-49. Erişim adresi: <http://ijeces.hku.edu.tr/en/download/article-file/359421>
- Senemoğlu, N. (2015). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. (24.Baskı). Ankara: Pegem Akadaemi.
- Selanik Ay, T. ve Erbasan, Ö. (2016). Views of Classroom Teachers about the Use of out of School Learning Environments. *Journal of Education and Future*, (10), 35. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/226247>

- Sontay, G., Tutar, M. ve Karamustafaoğlu, O. (2016). "Okul Dışı Öğrenme Ortamları ile Fen Öğretimi" Hakkında Öğrenci Görüşleri: Planetarium Gezisi. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-24. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/230612>
- Sontay, G. ve Karamustafaoğlu, O. (2017). Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Gezi Düzenlemeye İlişkin Öz-Yeterlilik İnançlarının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 32(4), 863-879. doi: 10.16986/HUJE.2017027586
- Sönmez, V. (2004). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. (11.Baskı). Ankara: Anı yayıncılık.
- Sözer, Y. ve Oral, B. (2016). Sınıf İçi Öğrenmeleri Destekleyen Okul Dışı Aktif Öğrenme Süreci: Bir Meta-Sentez Çalışması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 7(22), 278-310. Erişim adresi: file:///C:/Users/user/Downloads/1801849042_16.278310YusufSOZERveBehetORAL.pdf
- Şahin, F. T. ve Ünver, N. (2005). Okul Öncesi Eğitim Programlarına Aile Katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30. Erişim adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/81358/>
- Şahin, H. (2016). Okul Öncesi Fen Eğitiminde Analoji Yöntemi ve Analojinin Okul Öncesi Eğitim Programlarında Yer Alma Düzeyi . *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2016(6), 48-61
.Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/404861>
- Şen, A.İ. (2019). *Okul Dışı Öğrenme Ortamları*. Şen, A.İ. (Editör.) Pegem Akademi: Ankara. (ss 2-18).
- Şengül, A. (2022). *Okul öncesi öğretmenlerinin alan gezisi hakkındaki görüşleri ve uygulamaları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli, Türkiye.
- Şenli Kızıllhan, H. (2022). *Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Görüşleri*. Tezsiz Yüksek Lisans Projesi. Pamukkale Üniversitesi, Pamukkale, Türkiye.
- Tatar, N. ve Bağrıyanık, K. (2012). Fen ve Teknoloji Dersi Öğretmenlerinin Okul Dışı Eğitime Yönelik Görüşleri. *İlköğretim Online Dergisi*, 14(4), 883-896. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/90533>
- Temel, F. ve Kölemen, E. B. (2021). Okul Öncesi Öğretmenlerin Alan Gezisi Düzenlemeye İlişkin Öz-Yeterlilik İnançlarının İncelenmesi. *International Primary Education Research Journal*, 5(1), 46-58. Doi: 10.38089/iperj.2021.45
- Vandermaas- Peeler, M., Massey, K. & Kendall, A. (2015). Parent guidance of young children's scientific and mathematical reasoning in a science museum. *Early childhood education journal*, 44(3), 217-224. Doi: 10.1007/s10643-015-0714-5

- Varış, F. (1997), *Eğitimde Program Geliştirme, Teori ve Teknikler*. Ankara; Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Vural, D. E. ve Kocabaş, A. (2016). Okul Öncesi Eğitim ve Aile Katilimi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1174-1185. <https://doi.org/10.17755/esosder.263223>
- Yapıcı, M. ve Ulu, F. B. (2010). İlköğretim 1. Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Öğretmenlerinden Beklentileri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(1), 43-55. Erişim adresi: <https://hdl.handle.net/11630/5352>
- Yıldırım, A. ve Şimşek H.(2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırmaya Yöntemleri*. (11.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E. (2022). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Kullanma Durumlarının Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(33), 94-127. <https://doi.org/10.35675/befdergi.826566>
- Yılmaz, Z. (2019). *Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Açık Hava Oyun Parklarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Pamukkale, Türkiye.
- Yılmaz, K. ve Çokluk Bökeoğlu, Ö. (2008). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Yeterlik İnançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 143-167. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001128
- Yılmaz, S., Bolat, E. Y., ve Gölcük, İ. (2020). Erken Çocukluk Döneminde Uygulanan Çevre Eğitim Programının Çocukların Çevreye Karşı Tutumları Üzerindeki Etkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 557-578. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.693833>
- Yolcu, H., Barış, A. ve Bakar, H. (2017).Ailelerin Çocuk Kulüpleri Kapsamında Yürütülen Müfredat Dışı Eğitsel Etkinlere İlişkin Görüşleri. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4781-4796. Doi: 10.14687/jhs.v14i4.5102
- Yumru, G. (2022). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Ebeveynlerinin Dış Mekânda Oyuna Karşı Tutumlarının Geliştirilmesi*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Pamukkale, Türkiye.
- Yurtdakal, K. ve Karakaş, H. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Gezi Düzenleyebilme Öz Yeterlilikleri. *HAYEF: Journal of Education*, 18(2), 295-322. Doi: 10.5152/hayef.2021.20032
- Zayimoğlu Öztürk, F. , Kaya, N., ve Durmaz, E. (2016). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görev Sürecinde Yaşadıkları Eğitimsel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(03), 68-94. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/149942>

- Zembat, R. (2012). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Yöneticisi, Meslektaşları ve Aileler Bağlamında Algıladıkları Çatışma Durumlarının İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 203-215. Erişim adresi: <https://core.ac.uk/download/pdf/236386569.pdf>
- Waite, S. (2010). Losing our way? the downward path for outdoor learning for children aged 2–11 years. *Journal of adventure education and outdoor learning*, 10(2), 111–126. <https://doi.org/10.1080/14729679.2010.531087>

**EK 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları ve ÖDÖ Faaliyetleri Düzenleme
Ölçeği Maddeleri**

AİLE GÖRÜŞME FORMU

Değerli Katılımcı

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Doç. Dr. Canay Demirhan İşcan danışmanlığında yürüttüğüm “OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI KAPSAMINDA OKUL DIŞI ETKİNLİKLERE İLİŞKİN KATILIMCILARIN GÖRÜŞLERİ VE AİLELER İÇİN ÖNERİLER” başlıklı yüksek lisans tez çalışması kapsamında gerçekleştirdiğim bu görüşmede okul dışı etkinliklere ilişkin görüş ve önerilerinizi belirlemeyi planlamaktayım. Görüşmenin ilk bölümde kişisel bilgilere, ikinci bölümde ise konuya ilişkin görüşlerinizi almaya yönelik sorulara yer verilmektedir. Görüşmenin yaklaşık 15-20 dakika sürmesi planlanmaktadır.

Görüşme sırasında paylaşıacağınız bilgiler saklı tutulacak ve sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Görüşme deşifrelerinde ve yayınlarda isminiz kullanılmayacak, isim için bir kod belirlenecektir.

İzniniz olması durumunda görüşmeyi ses formatında kayıt altına almayı planlamaktayım. Değerli katkılarınız, içten ve samimi görüşleriniz için şimdiden teşekkür ederim.

Fatma İrem TAYFUR

Ankara Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı

Görüşme Soruları

I. Bölüm: Kişisel Bilgiler

Velisi : () Anne () Baba () Diğer

- Yaşınız:
- Öğrenim Durumunuz:
() İlkokul/Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Hiç okumadım
() Üniversite mezunu () Yüksek lisans / doktora
- Mesleğiniz:
- Çocuk sayınız:

II. Bölüm: Görüşme Soruları

1. Çocuğunuzla okul dışı zamanda nerelere gidersiniz? Çocuğunuzla ev/okul dışında gittiğiniz yerlerde nasıl zaman geçiriyorsunuz, oynuyorsanız hangi oyunları oynuyorsunuz ?
2. Okul dışı ortamlarda çocuğunuzla birlikte vakit geçirdiğinizde sizce çocuğunuz bundan nasıl etkileniyor (Bu etkinliklerde neler hissediyor, nasıl tepki veriyor) ?

3. Çocuğunuz okulda çeşitli etkinliklere katılıyor, bu etkinlikler biri de sınıfın dışında gerçekleştirilen “ okul dışı/sınıf dışı etkinlikler” olarak adlandırılan etkinliklerdir. Okul dışı/ sınıf dışı etkinlikler” denildiğinde sizin aklınıza neler gelmektedir?
4. Çocuğunuzla beraber okulun düzenlediği okul dışı etkinliklere katılıyor musunuz?
 - a. Katılıyorsanız bu etkinliklere neden katıldığınızı ve hangi etkinliklere katıldığınızı açıklayınız. Katıldığınız etkinliklerle ilgili görüşleriniz nelerdir (olumlu, olumsuz yönleri, çocuğunuza olan katkıları vb.)?
 - b. Daha önce bu tür etkinliklere katılmadıysanız sizce aileler okulun planladığı okul dışı etkinliklere katılmalı mıdır? Nedenleriyle açıklayınız.
5. Aileler çocuklarıyla beraber gerçekleştireceği okul dışı etkinliklerde ailelere rehberlik edecek bir kılavuz için önerileriniz nelerdir? (kılavuzun kapsamı, özellikleri vb.) Sizce böyle bir kılavuzda neler yer almalıdır?

ALAN UZMANLARI GÖRÜŞME FORMU

Değerli Katılımcı

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Doç. Dr. Canay Demirhan İşcan danışmanlığında yürüttüğüm “OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI KAPSAMINDA OKUL DIŞI ETKİNLİKLERE İLİŞKİN KATILIMCILARIN GÖRÜŞLERİ VE AİLELER İÇİN ÖNERİLER” başlıklı yüksek lisans tez çalışması kapsamında gerçekleştirdiğim bu görüşmede okul dışı etkinliklere ilişkin görüş ve önerilerinizi belirlemeyi planlamaktayım. Görüşmenin ilk bölümde kişisel bilgilere, ikinci bölümde ise konuya ilişkin görüşlerinizi almaya yönelik sorulara yer verilmektedir. Görüşmenin yaklaşık 15-20 dakika sürmesi planlanmaktadır. Görüşme sırasında paylaşacağınız bilgiler saklı tutulacak ve sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Görüşme deşifrelerinde ve yayınlarda isminiz kullanılmayacak, isim için bir kod belirlenecektir. İzniniz olması durumunda görüşmeyi ses formatında kayıt altına almayı planlamaktayım. Değerli katkılarınız, içten ve samimi görüşleriniz için şimdiden teşekkür ederim.

Fatma İrem TAYFUR

Ankara Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı

I. Bölüm: Kişisel Bilgiler

- Cinsiyeti:
- Uzmanlık Alanı:
- Unvanı:
- Meslekteki Kıdemi:

II. Bölüm: Görüşme Soruları

1. Okul öncesi eğitimde sınıf dışı/okul dışı etkinliklerin yeri ve önemi nedir? Bu tür etkinlikler çocuklara ne gibi özellikleri kazandırır?
2. Sizce 2013 Okul Öncesi Eğitim Programını sınıf dışı/ okul dışı etkinliklere yer vermesi açısından nasıl değerlendirirsiniz? Bu konuda programa ilişkin önerileriniz nelerdir?
3. Öğretmenler sınıf dışı/ okul dışı etkinlikleri planlarken, uygularken ve değerlendirirken nelere dikkat etmelidir?
4. Sınıf dışı/ okul dışı etkinliklere aile katılımının sağlanmasına ilişkin görüşleriniz nelerdir? Bu etkinliklere aile katılımının sağlanması için ya da aile katılımının artırılması için neler yapılmalıdır? Bu etkinliklere aile katılımının sağlanmasının çocuk ve aile açısından etkileri (çocuğun kazanabileceği özellikler, ailenin kazanabileceği/geliştirebileceği özellikler, yararları vb.) neler olabilir?
5. Sizce aileler okul dışı ortamlarda çocuklarıyla çeşitli etkinlikler yapmaya yönlendirilmeli midir, gerekçeleriyle açıklayınız.

6. Okul dışı etkinliklerin planlanması ve gerçekleştirilmesinde ailelere yönelik önerileriniz nelerdir? Ailelerin çocuklarıyla beraber gerçekleştireceği okul dışı etkinliklerde ailelere rehberlik edecek bir kılavuz için önerileriniz nelerdir?

OKUL YÖNETİCİLERİ GÖRÜŞME FORMU

Değerli Katılımcı

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Doç. Dr. Canay Demirhan İşcan danışmanlığında yürüttüğüm “OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI KAPSAMINDA OKUL DIŞI ETKİNLİKLERE İLİŞKİN KATILIMCILARIN GÖRÜŞLERİ VE AİLELER İÇİN ÖNERİLER” başlıklı yüksek lisans tez çalışması kapsamında gerçekleştirdiğim bu görüşmede okul dışı etkinliklere ilişkin görüş ve önerilerinizi belirlemeyi planlamaktayım. Görüşmenin ilk bölümde kişisel bilgilere, ikinci bölümde ise konuya ilişkin görüşlerinizi almaya yönelik sorulara yer verilmektedir. Görüşmenin yaklaşık 15-20 dakika sürmesi planlanmaktadır. Görüşme sırasında paylaşacağınız bilgiler saklı tutulacak ve sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Görüşme deşifrelerinde ve yayınlarda isminiz kullanılmayacak, isim için bir kod belirlenecektir. İzniniz olması durumunda görüşmeyi ses formatında kayıt altına almayı planlamaktayım. Değerli katkılarınız, içten ve samimi görüşleriniz için şimdiden teşekkür ederim.

Fatma İrem TAYFUR
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim
Anabilim Dalı

I. Bölüm : Kişisel Bilgiler

- Cinsiyeti:
- Mezun Olduğu Üniversite/Yüksekokul:
- Mezun Olduğu Fakülte:
- Mezun Olduğu Program:
- Görev Yaptığı Kurum Türü:
- Yönetici Olarak Deneyimi:
- Meslekteki Kıdemi:

II. Bölüm: Görüşme Soruları

1. Okul öncesi dönemde sınıf dışı/okul dışı etkinlikler denildiğinde aklınıza neler gelmektedir?
2. Sizce, okul öncesi dönemde sınıf dışı/ okul dışı etkinlikler yer almalı mıdır, nedenleriyle açıklayınız.? Bu tür etkinliklerin uygulanmasının çocuklar açısından etkileri neler olabilir? (çocukların kazanabileceği özellikler, faydaları vb.)
3. Bulunduğunuz kurumdaki öğretmenlerin sınıf dışı/ okul dışı etkinliklerini destekliyor musunuz? Evet ise, bu etkinlikleri desteklemek için neler yapıyorsunuz? Okul dışı etkinlikleri planlarken, organize ederken yönetici olarak neler yapıyorsunuz?
4. Bulunduğunuz kurumda görev yapan öğretmenler uyguladıkları programlarda sınıf dışı/okul dışı etkinliklere yer veriyor mu, yer veriyorsa bu etkinliklere örnekler veriniz.
5. Sizce 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında sınıf dışı/ okul dışı etkinliklere yeterince yer veriliyor mu ? Bu tür etkinliklere daha fazla yer verilmesini ister miydiniz, neden?

6. Okul dışı etkinliklerin planlanması, organizasyonu, bu etkinliklerin gerçekleştirilmesinde yaşadığınız olumlu ve olumsuz (sorunlar, ihtiyaçlar) yönler nelerdir?
7. Okul dışı etkinliklere aile katılımını sağlıyor musunuz, aile katılımını sağlamak için neler yapıyorsunuz? Aile katılımını sağlamaya ilişkin deneyimlerinizi (olumlu yönler, sorunlar, ihtiyaçlar vb.) paylaşınız, örnekler veriniz.
8. Okul dışı etkinliklere aile katılımının sağlanmasının çocuk ve aile açısından etkileri (onlara kazandırdığı özellikler, olumlu-olumsuz deneyimler, sorunlar vb.) neler olabilir?
9. Okul dışı etkinliklerin planlanması ve gerçekleştirilmesinde ailelere yönelik önerileriniz nelerdir? Ailelerin çocuklarıyla beraber gerçekleştireceği okul dışı etkinliklerde ailelere rehberlik edecek bir kılavuz için önerileriniz nelerdir?

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Değerli Katılımcı

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Doç. Dr. Canay Demirhan İşcan danışmanlığında yürüttüğüm “OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI KAPSAMINDA OKUL DIŞI ETKİNLİKLERE İLİŞKİN KATILIMCILARIN GÖRÜŞLERİ VE AİLELER İÇİN ÖNERİLER” başlıklı yüksek lisans tez çalışması kapsamında gerçekleştirdiğim bu görüşmede okul dışı etkinliklere ilişkin görüş ve önerilerinizi belirlemeyi planlamaktayım. Görüşmenin ilk bölümde kişisel bilgilere, ikinci bölümde ise konuya ilişkin görüşlerinizi almaya yönelik sorulara yer verilmektedir. Görüşmenin yaklaşık 15-20 dakika sürmesi planlanmaktadır. Görüşme sırasında paylaşacağınız bilgiler saklı tutulacak ve sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Görüşme deşifrelerinde ve yayınlarda isminiz kullanılmayacak, isim için bir kod belirlenecektir. İzniniz olması durumunda görüşmeyi ses formatında kayıt altına almayı planlamaktayım. Değerli katkılarınız, içten ve samimi görüşleriniz için şimdiden teşekkür ederim.

Fatma İrem TAYFUR

Ankara Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı

I. Bölüm Kişisel Bilgiler

- Cinsiyeti:
- Mezun Olduğu Üniversite/Yüksekokul:
- Mezun Olduğu Fakülte:
- Mezun Olduğu Program:
- Lisansüstü eğitim yapma durumu:
- Lisansüstü eğitim yapmış ya da yapıyorsa programı:
- Görev Yaptığı Kurum Türü:
- Meslekteki Kıdemi:

II. Bölüm: Görüşme Soruları

1. Okul öncesi dönemde sınıf dışı/okul dışı etkinlikler ne tür etkinlikleri size çağrıştırmaktadır?
2. Sizce, okul öncesi dönemde sınıf dışı/ okul dışı etkinlikler yer almalı mıdır, örneklerle açıklayınız.? Bu tür etkinliklerin uygulanmasının çocuklar açısından etkileri neler olabilir? (çocukların kazanabileceği özellikler, faydaları vb.)
3. Sizce 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında sınıf dışı/ okul dışı etkinliklere yeterince yer veriliyor mu, örneklerle açıklayınız. Bu tür etkinliklere daha fazla yer verilmesini ister miydiniz, neden?
4. Sınıfta uyguladığınız programınızda sınıf dışı/ okul dışı etkinliklere yer veriyor musunuz? Yer veriyorsanız bu etkinlikleri daha çok hangi ortamlarda gerçekleştiriyorsunuz, etkinliklere örnekler veriniz.
5. Uyguladığınız sınıf dışı/okul dışı etkinlikleri nasıl planlıyorsunuz?
6. Uygulama öncesinde nelere dikkat ediyorsunuz?
7. Planladığınız sınıf dışı/okul dışı etkinlikleri uygularken nelere dikkat ediyorsunuz? Çocukların dikkatlerini sürdürmek ve sınıf yönetimini sağlamak için neler yapıyorsunuz?

8. Uyguladığınız sınıf dışı/ okul dışı etkinlikleri gerçekleştirdikten sonra, bu etkinliklerle ilgili değerlendirme çalışmaları yapıyor musunuz? Yapıyorsanız bunlara örnekler veriniz.
9. Sınıf dışı/Okul dışı etkinlikleri planlarken, gerçekleştirirken yaşadığınız olumlu ve olumsuz (sorunlar, ihtiyaçlar vb.) deneyimleriniz nelerdir?
10. Okul dışı etkinliklere aile katılımını sağlıyor musunuz, aile katılımını sağlamak için neler yapıyorsunuz? Aile katılımını sağlamaya ilişkin deneyimlerinizi (olumlu yönler, sorunlar, ihtiyaçlar vb.) paylaşınız, örnekler veriniz.
11. Okul dışı etkinliklere aile katılımının sağlanmasının çocuk ve aile açısından etkileri (onlara kazandırdığı özellikler, olumlu-olumsuz deneyimler, sorunlar vb.) neler olabilir?
12. Okul dışı etkinliklerin planlanması ve gerçekleştirilmesinde ailelere yönelik önerileriniz nelerdir? Ailelerin çocuklarıyla beraber gerçekleştireceği okul dışı etkinliklerde ailelere rehberlik edecek bir kılavuz için önerileriniz nelerdir?

Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği Maddeleri

Ölçek Maddeleri

1.	*Kazanımlara göre ODÖ faaliyeti hazırlamakta zorlanırım.
2.	ODÖ faaliyetleri ile ders kazanımlarını günlük hayatla ilişkilendirebilirim.
3.	ODÖ faaliyeti ile öğrenmenin kalıcılığını arttırabilirim.
4.	ODÖ faaliyeti ile öğrencilere üst düzey beceriler kazandırabilirim.
5.	ODÖ faaliyetleri ile öğrencilerde ilgi ve merak uyandırabilirim.
6.	*Alanımla ilgili ODÖ faaliyeti düzenlemekte zorlanırım.
7.	*ODÖ konusunda yeterli bilgiye sahip değilim.
8.	*ODÖ faaliyeti gerçekleştirme konusunda tecrübesizim.
9.	*ODÖ faaliyetine öğrenci katılımın sağlanması için velileri ikna etmekte zorlanırım.
10.	ODÖ faaliyetine yönelik plan ve hazırlıkları yapabilirim.
11.	ODÖ faaliyeti öncesinde ilgili kişilere gerekli bilgilendirmeleri yapabilirim.
12.	ODÖ faaliyetine yönelik gerekli izin ve işlemleri yürütebilirim.
13.	ODÖ faaliyeti öncesi karşıma çıkan engelleri aşabilirim.
14.	Yasal prosedürleri gözeterek ODÖ faaliyeti düzenleyebilirim.
15.	*ODÖ faaliyeti konusunda ilgili kişi ve kurumlarla görüşmeye çekinirim.
16.	ODÖ faaliyeti öncesinde yaşanabilecek güvenlik sorunlarını öngörebilirim.
17.	*ODÖ faaliyeti sırasında grubun kontrolünü sağlamakta zorlanırım.
18.	ODÖ faaliyeti sırasında karşılaşılabileceğim olumsuzluklarla baş edebilirim.
19.	*ODÖ faaliyeti sürecinde yaşadığım stresle baş etmekte zorlanırım.
20.	*ODÖ faaliyeti sırasında güvenliği sağlamakta zorluk yaşarım.
21.	*ODÖ faaliyeti sırasında öğrencilerin dikkatini toplamakta zorluk çekerim.
22.	ODÖ faaliyeti sırasında aktif bir rol üstlenebilirim.
23.	ODÖ faaliyeti düzenleyebilirim.
24.	ODÖ faaliyetinin ne olduğunu etkili bir şekilde gerçekleştirecek kadar iyi biliyorum.
25.	*ODÖ faaliyetini etkili bir şekilde gerçekleştiremeyebilirim.
26.	*ODÖ faaliyeti sırasında öğrencilere gerekli açıklamaları yapmakta güçlük yaşayabilirim.
27.	ODÖ faaliyeti sırasında öğrencilerin sorularını rahatlıkla cevaplayabilirim.
28.	*ODÖ faaliyeti konusunda sorumluluk almaktan kaçınırım.
29.	*ODÖ faaliyetlerini değerlendirmekte zorlanırım.

*İşaretili maddeler ters kodlanmaktadır.

Ölçek linki:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeej86NNd24RLX94ZnGOU7reGfydNmK3Yu_xPBDjwoQuXczQ/viewform

Ölçek Kullanma İzni

İrem Tayfur

Alıcı: ficutinsc, ficutin

21 Ağustos Cmt 08:36

Sayın Filiz Çetin, ben Fatma İrem Tayfur. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Eğitim Programları ve Öğretim bilim dalında yüksek lisansa devam etmekteyim. Geliştirdiğiniz Okul Dışı Öğrenme (ODO) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği' ni, Doç.Dr. Canay Demirhan İşcan danışmanlığında yürüteceğim tez çalışmamda kullanmak için izninizi rica ediyorum.

İginize teşekkür ederim, saygılarımla.

ficutinsc

Alıcı: ben

21 Ağustos Cmt 14:43

Sevgili İrem , ölçeği kullanabilirsiniz.Lakin hocalarınıza mesaj gönderirken Sayın, Değerli Hoca'm şeklinde hitaplar şahsımca daha uygun düşecektir.Alınmanı istemem sadece bir tavsiye. Çalışmanızda kolaylıklar dilerim.

Doç.Dr Filiz Çetin
Gazi Üniversitesi
Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim
Galaxy cihazımdan gönderildi

İrem Tayfur

Alıcı: gologlu.cennet

4 Ağustos Çar 13:15

Sayın Cennet Göloğlu Demir, ben Fatma İrem Tayfur. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Eğitim Programları ve Öğretim bilim dalında yüksek lisansa devam etmekteyim. Geliştirdiğiniz Okul Dışı Öğrenme (ODO) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği' ni, Doç.Dr. Canay Demirhan İşcan danışmanlığında yürüteceğim tez çalışmamda kullanmak için izninizi rica ediyorum.

İginize teşekkür ederim, saygılarımla.

Cennet Göloğlu

Alıcı: ben

4 Ağustos Çar 14:04

Sayın hocam,
Ölçeği etik ilkeler doğrultusunda kullanabilirsiniz.

EK 2. Etik Kurul Kararı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 24/01/2022

Toplantı Sayısı : 3

Karar Sayısı : 37

37-Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinden **Fatma İrem Tayfur**'un "Okul Öncesi Eğitim Programı ve Ders Dışı Program Kapsamında Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Katılımcıların Görüşleri ve Aileler İçin Öneriler" başlıklı tezi ile ilgili "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinden **Fatma İrem Tayfur**'un "Okul Öncesi Eğitim Programı ve Ders Dışı Program Kapsamında Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Katılımcıların Görüşleri ve Aileler İçin Öneriler" başlıklı tezinin araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

EK 3. Valilik Araştırma İzni

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü

Sayı : E-70297673-605.01-47538090
Konu : Araştırma İzin Talebi
(Fatma İrem TAYFUR)

08.04.2022

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Ankara Üniversitesi' nin 17.03.2022 tarihli ve E-95792562-302.08.01-451398 sayılı yazısı.
b) Millî Eğitim Bakanlığının 21.01.2020 tarihli ve 1563890 Sayılı Araştırma Uygulama izinleri 2020/2 Nolu Genelgesi.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Fatma İrem TAYFUR'un "Okul Öncesi Eğitim Program Kapsamında Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Katılımcıların Görüşleri ve Aileler İçin Öneriler" konulu araştırma izin talebine ilişkin ilgi (a) yazısı ve ekleri Genel Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Söz konusu araştırmanın eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanması, uygulamalarda sadece yazımız ekinde gönderilen mühürlü formların kullanılması ve elde edilen kişisel verilerin gizliliğine dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede araştırmanın 2021-2022 eğitim öğretim yılında Genel Müdürlüğümüze bağlı okullarda yürütülmesi uygun görülmüştür.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Tuncay MORKOÇ
Bakan a.
Temel Eğitim Genel Müdürü

Ek: Mühürlü Formlar

Dağıtım:
Gereği :
Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

Bilgi:
Ankara, İstanbul, Çanakkale, Uşak, Düzce,
Osmaniye, Aksaray, Karabük, Artvin,
Bayburt, Malatya ve Batman Valiliğine
(İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

EK 4. Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığı

OKUL DIŞI ETKİNLİKLERDE AİLELER İÇİN ÖNERİLER KİTAPÇIĞI

**Eylül, 2022
Aksaray**

Sunuş

Bu kitapçık, siz ebeveynlerin; çocuklarınızı tanımanız, çocuklarınızın eğitim-öğretim hayatındaki önemini farketmeniz, okul-aile iletişimini sağlıklı bir şekilde sağlamanız, aile katılımına yönelik bilgilendirilmeniz, okul dışı etkinlikler ve çevrenizde bulunan okul dışı öğrenme ortamları hakkında bilinçlendirilmeniz amacıyla oluşturulmuştur.

“Okul Dışı Etkinliklerde Aileler İçin Öneriler Kitapçığının” siz değerli ebeveynlere faydalı olabileceği temennisi ile...

Fatma İrem Tayfur

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ve ÖNEMİ

Okul öncesi dönem, çocuğun doğduğu andan ilkokula başladığı ana kadar olan 0-6 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu dönem, çocuğun gelişiminin çevreden en çok etkilendiği dönemdir. Bu dönemde çocuğun çevresinde gelişen her olay, çocuğu olumlu veya olumsuz etkilemektedir.

Çocuğun sağlıklı bir beyin gelişimine sahip olabilmesi, fiziksel gelişimi ve diğer becerilerinin (hareket becerileri, sosyal beceriler, özbakım becerileri, dil becerileri) yeterli düzeyde gelişim sağlayabilmesi için okul öncesi dönem boyunca sağlıklı beslenmesi, zengin uyarıcıların olduğu bir çevre içinde bulunması ve çocuğa yeni öğrenme fırsatlarının sunulması gerekmektedir.

Çocuğun okul öncesi dönemde edindiği deneyimler; okula, öğrenmeye ve kendi becerilerine dair geliştireceği tutumları belirler ve okul başarısını etkiler. Okul öncesi dönemde olumlu deneyimler yaşayan çocuk okula, öğrenmeye ve kendi becerilerine dair olumlu tutumlar geliştirir. Çocuğun erken yaşta olumsuz deneyimler yaşaması ise onun bütün eğitim yaşamını etkileyecek problemler yaşamasına neden olabilir. Okul öncesi çağda olumsuz deneyimleri olan çocuğun okulda ve okul sonrası yaşamda düşük başarı gösterdiği, olumlu davranışlar edinmediği ve daha fazla davranış problemi sergilediği bilinmektedir. Çocuğun her anlamda yeterli gelişim sağlayabilmesi ise ancak sağlıklı bir aile ortamı ve nitelikli bir okul öncesi eğitim ile mümkündür.

ÇOCUK ve AİLE

Okul öncesi dönemde, çocuğa dış dünyayı tanıma olanağı veren, ona çeşitli alışkanlıklar kazandıran temel kurum ailedir. Aile, çocuğun ilk öğretmenidir. Aile; çocuğun gelişimini, toplumsal uyumunu ve başarısını etkileyen en önemli etkenlerden biridir.

Çocuk ancak onu önemseyen, ihtiyaçlarına duyarlı davranan, onu ihmalden ve cezalandırıcı yaklaşımdan koruyan bir ortamda büyürse kendi potansiyelini gerçekleştirebilir. Bu çerçevede çocuğun ebeveynleri ile kurduğu ilişkinin niteliği çocuğun en önemli yaşam deneyimlerinden birini oluşturur.

Aile ortamındaki yakın, sıcak ve duyarlı ilişkiler aile bireyleri arasında güvenli bir bağ oluşmasını sağlar. Duyarlı ve ilgili ailede; çocuğun duygusal işaretleri doğru bir şekilde yorumlanır, çocuğun istekleri ve bakış açısı önemsenir, çocuğun ihtiyaçları uygun bir biçimde ve zamanında karşılanır.

Ailede şiddet, çatışma, geçimsizlik gibi problemlerin yaşanması çocuk üzerinde yıkıcı etkiler bırakır. Çocukları ile kurdukları ilişkide duyarlı davranmayan, çocuklarının gereksinimleri konusunda yeterince hassas olmayan, tutarlı bir şekilde çocuklarıyla ilgilenmeyen, çocuklarına aşırı müdahalede bulunan ve reddedici tavır takınan ebeveynlerin çocukları genellikle güvensiz ilişki geliştirirler.

Çocuklar ebeveynlerini kendilerine rol model alırlar. Aile arasındaki iletişimin sağlıklı olması, kavga ve çatışmadan uzak olması çocukların çevre ile kurduğu iletişimi etkiler. Çocuğun ihtiyaç duyduğu olumlu iletişim becerilerini edindiği yer ailedir.

Çocuk – Aile İletişimi

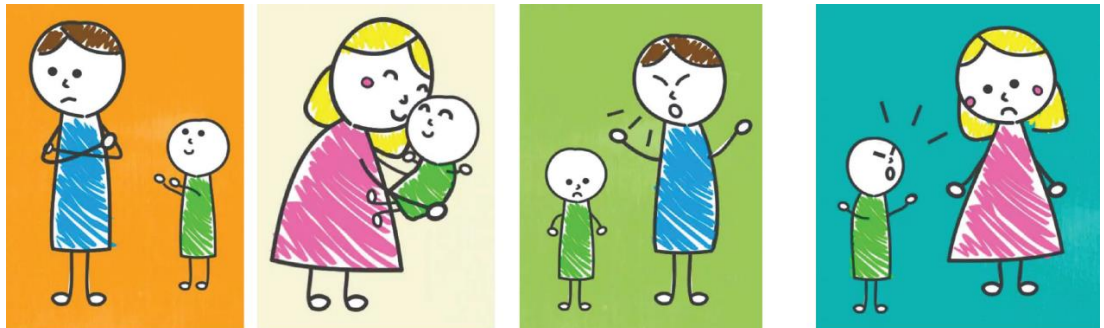

Ebeveynlerin çocukla iletişim kurmasında şu davranışlar beklenmektedir;

- Çocuğunuzu dinleyin, empati kurun, ona saygı duyduğunuzu gösterin.
- Çocuğunuzla iletişim kurarken onu bir birey olarak kabul edin. Her birey gibi isteklerinin ve ihtiyaçlarının olabileceğinin farkında olun.
- Çocuğunuzun sizi model alacağını bilin ve ona iyi bir rol model olmaya çalışın.
- Çocuğunuzun başka çocuklarla karşılaştırmayın, onu olduğu gibi kabul edin.
- Çocuğunuzun isteklerini karşılarken aile içi ortak kararlar almaya çalışın.
- Çocuğunuzla geçireceğiniz zamanı özenle planlayın.
- Çocuğunuza zorla bir şeyler yaptırmak yerine ona seçenekler sunup ortak kararlar almaya çalışın. Çocuğunuzun kararlarına saygı duyun.
- Çocuğunuzun yaptığı hatalardan korkmayın çocuğunuzun hatalarından ders çıkarmasını sağlayın.
- Çocuğunuzla ortak kararlar alarak kurallar koyun.

Anne Baba Tutumları

Çocuğun tutarlı davranışlar göstermesi, kendi kendine yeten bir birey olması, bağımsız davranması, sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmesi için anne ve babasıyla sağlıklı ilişkiler kurması gerekmektedir. Bu da aile tutumlarıyla ilişkilidir.

1. **Otoriter (Baskıcı) Tutum:** Bu tutumu benimseyen anne babalar, aşırı kontrollüdür ve çocuklarıyla etkileşimlerinde daha az sıcak ilişkiler kurarlar. Çocuğun gelişim düzeyini ve isteklerini dikkate almadan, ondan kendilerinin uygun gördüğü gibi davranmalarını isterler. Otoriter ailelerde, kurallar katı bir şekilde uygulanır ve itaate

- önem verilirken çocukla ikili iletişime girilmemesine dikkat edilir. Ailenin istediği davranışlar yerine getirilmediğinde çocuk cezalandırılır. Bu tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar daha itaatkar ve saldırgan olma eğilimindedirler. Bu ailelerde yetişen bireylerde, tedirginlik, stres, mutsuzluk, kararsızlık ve özgüven eksikliği görülebilir.
2. **İlgisiz Tutum:** İlgisiz anne-babalar çocuğun isteklerine karşı herhangi bir sınırlama getirmezler ve onun istek ve gereksinimlerini ciddiye almazlar. Çocuklarını önemsemezler ve onların ihtiyaçlarını görmezden gelirler. Sevgisiz ortamda büyüyen çocuk, dikkat çekmeye ve çevreye varlığını ispatlamaya çalışır. Bu tutuma sahip ailelerin çocukları, saldırgan, iletişim sorunları yaşayan ve özgüveni düşük bireyler olabilirler.
 3. **Aşırı İzin Verici Tutum:** Bu tür anne babalar, çocuklarının isteklerine karşı mantıklı olmasa bile yerine getirirler ve anne babaların isteklerinden çok çocuğun istekleri ön plana çıkar. Çocuğa herhangi bir sınır konulmaz ve sınırsız özgür olabilecekleri bir ortam yaratılır. Çocuğun hatalı davranışları hoşgörölü ile karşılanır ve kabul görür. Çocuk, ailede söz sahibi kişi konumundadır. İzin verici tutumu benimseyen ailelerde nadiren disiplin uygulanır. Çocuğun böyle bir ortamda yetiştirilmesi çocuğun daha bağımlı birey olmasına ve sosyal açıdan daha az sorumluluk almasına neden olabilir. Aşırı izin verici tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar doğruyu yanlış ayırt etmede sorun yaşayan bireyler olabilirler.
 4. **Tutarsız Tutum:** Bu tutuma sahip aileler, aşırı hoşgörölü davranış ile otoriter tutum arasında gidip gelirler. Tutarsız tutumu benimseyen ailelerde aynı çocuk için ebeveynlerden birinin doğru bulduğu davranış diğeri yanlış olarak değerlendirmektedir. Çikolata yemek isteyen bir çocuğa annenin izin vermesi durumunda babanın onay vermemesi buna örnektir. Bunun yanında aynı ailenin üyesi olan diğerk çocuklara ebeveynler farklı tepkiler vermektedir. Büyük çocuk için farklı, küçük çocuk için farklı ya da kız çocuk için farklı, erkek çocuk için farklı uygulamalar, çocuğun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar, karar vermekte zorlanan, diğerk insanlara güven duyamayan, dengesiz, tutarsız, aşırı isyankâr ya da boyun eğici bireyler olarak yetişebilirler.
 5. **Aşırı Koruyucu Tutum:** Bu tutuma sahip aileler, çocuklarını aşırı derecede korur ve kontrol ederler. Çocukların yapabileceği pek çok şey, anne baba tarafından yapılır ve böylece çocukların kendi deneyimleri yoluyla öğrenmeleri engellenir. Koruyucu tutum altında yetişen çocuklar kendisini savunamayan, karar verme becerileri gelişmemiş ve kendi işini yapamayan kişiliğe sahip olabilirler.
 6. **Mükemmeliyetçi Tutum:** Bu tutuma sahip anne babalar, yaşantıları boyunca ulaşamadıkları amaçlara kendi çocuklarının potansiyellerine bakmadan ulaşmalarını beklerler. Çocuklarından beklentileri yüksektir ve çocuklarının hata yapmalarını kabullenemezler. Mükemmeliyetçi tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar, bu ağır beklentiler altında ezilerek, sağlıklı bir kişilik geliştiremeyebilirler. Bu çocuklar hayatlarında hep başarıya yönelik çabalarlar ve istedikleri seviyeye ulaşamadıklarında hayal kırıklığı yaşarlar. Mükemmeliyetçi anne-babaların çocukları kendilerini çoğu zaman beceriksiz hissederler. Ailesinin beklentilerini bir türlü karşılayamayan çocuk kendinin değersiz ve başarısız olduğunu düşünür.
 7. **Demokratik Tutum:** Anne-baba tutumları arasında en sağlıklı olan bu tutumda çocuklara hoşgörölü, güven verici ve destekleyici yaklaşım benimsenir. Bu tutuma sahip anne babalar, çocuklarına sıcak davranır ve koşulsuz saygı ve sevgi gösterirler. Çocukların her durumda düşüncelerini belirtmelerini ve paylaşımlarını desteklerler. Anne babaların davranışları, birbiriyle tutarlı ve kararlıdır. Demokratik tutuma sahip anne babalar her çocuğun kendine özgü bir gelişim kapasitesi olduğunu bilir ve ona

uygun davranırlar. Aileler çocukları ile ortak etkinliklerde bulunurlar ve onlara sorumluluk verirler; gerekli durumlarda desteklerler. Demokratik ailelerde özerk davranışların desteklenmesine dikkat edilir. Çocuğun kendini ifade etmesine ve özdenetim kazanmasına katkı sağlayacak ortamlar sunulur. Bu tutuma sahip ailede yetişen çocuklar, kendine güvenen, uyumlu, yaratıcı, bağımsız, sorumluluk sahibi, insanlara güvenebilen ve sevilen bireyler olarak yetişirler.

Siz, ebeveyn olarak hangi tutumu benimsiyorsunuz?

OKUL- AİLE İşBİRLİĞİ

Okul aile işbirliği; çocukların gelişimlerinin desteklenmesi, ilkokula hazırlanmalarının sağlanması amacıyla öğretmen, yönetici ve anne-babaların beraber hareket etmeleri şeklinde tanımlanabilir.

Okul öncesi dönem, okul- aile işbirliğinin en yoğun olması gereken dönemdir. Bu dönemde aileler, yalnızca kendi çocukları ile ilgili bilgi almak için değil etkinlikleri zenginleştirmek için de okul ile iletişim kurmalıdırlar. Başarılı bir eğitimin temelleri aile ile okul arasındaki işbirliğine dayanmaktadır.

Okul aile işbirliği sağlanırken ailelerin bilmesi gereken önemli iletişim yöntemleri bulunmaktadır. Okul ve aile işbirliğinin sağlanmasında sıklıkla kullanılan iletişim teknikleri aşağıda verilmiştir:

1. **Telefon görüşmeleri:** Telefon görüşmeleri sadece acil durumlar ya da problem durumları için kullanılmaktan ziyade, ailelere çocuklarıyla ilgili bilgi almak- vermek maksadıyla kullanılmaktadır. Aile öğretmen ve okul yönetiminin telefon numarasını mutlaka edinmelidir.
2. **Kitapçıklar:** Okulda yapılan etkinlikler ve kuralların yer aldığı kitapçıklar özellikle okulun ilk açıldığı dönemlerde aileler için çok yararlı olmaktadır. Ayrıca aileler için

okulu ya da sınıfı tanıtıcı kitapçıklar, adres kitapçığı, çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili (çocukla iletişim, çocuk gelişimi, çocuk eğitimi, beslenme, hastalıklardan korunma vb.) kitapçıklar ya da çocukların kendileri tarafından hazırlanan kitapçıklar, öğretmenlerden talep edilebilir.

3. **Görüntü/ses kayıtları:** Ailelerin sınıf içinde yapılan etkinliklerden haberdar olmalarını sağlayan bir başka aile iletişim etkinliği görüntü/ses kayıtlarıdır. Aileler böylece çocuklarının okulda yaptığı etkinlikler hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Aileler öğretmenlerden bu tür kayıtları kendilerine iletmelerini isteyebilir.
4. **Fotoğraflar:** Öğretmenler tarafından o gün sınıfta etkinlikler sırasında ortaya çıkan önemli gelişmeler; sabah kahvaltısı öğle yemeği veya çıkılan okul gezilerinde çekilen fotoğraflar ailelerle paylaşılabilir.
5. **Duyuru Panoları:** Duyuru panoları, okul ya da sınıf hakkında ailelerin haberdar olması gereken bilgilerin bulunduğu panolardır. Duyuru panolarında; sınıfta yapılan etkinlikler, etkinlikler sırasında çekilen fotoğraflar, ailelere yapılacak duyurular bulunur. Ayrıca okulunun iletişim bilgileri, yemek listesi ve okul da görevli personel bilgileri de panoda yer alır. Aileler duyuru panolarını inceleyerek okuldaki duyurulardan haberdar olabilirler.
6. **Haber Mektubu:** Haber mektupları aileler ve öğretmen arasındaki bilgi paylaşımını sağlayan bir diğer iletişim etkinliğidir. Haber mektupları ailelere düzenli aralıklarla gönderilerek öğretmen ve aile arasındaki iletişim artırılabilir. Aileler çocuklarının ilk defa yaptıkları bir beceriyi ya da çocuklarıyla evde birlikte gerçekleştirebilecekleri etkinlikleri haberleşme mektupları yoluyla öğrenebilirler
7. **Yazışmalar:** Yazışmalar hem öğretmenin ailelere hem de ailelerin öğretmene gönderebilecekleri çift yönlü iletişim etkinliklerindendir. Öğretmen önemli veya hoşuna giden durumları ailelerle bu yolla paylaşabilir. Aileler de çocukları ile ilgili dikkat çekici durumları, istekleri öğretmene bu yöntem ile iletebilir. Yazışmalar çocukların gelişim özelliklerinin kaydedilmesine olanak verdiği için öğretmen ve aileler açısından da önemlidir
8. **Portfolyo Dosyaları:** Her çocuk için ayrı ayrı öğretmeni tarafından hazırlanan, çocukların dönem içerisinde yaptığı etkinlikler, gelişim kayıtları bulunan aileye zengin bir kaynak sunan dosyalardır. Portfolyo dosyaları ailelere ve öğretmenlere çocuğun pek çok gelişim alanı konusunda bilgi sağlar. Dosyalar, çocuğu tanımak ve çocuğun kendini tanıması için kullanılan en güdüleyici araçlardan biridir
9. **Toplantılar:** Toplantılar ailelerin ve öğretmenlerin birbirlerini yakından tanımaları ve işbirliği kurmaları için önemli etkinliklerden biridir. Toplantılar yılda en az iki kez yapılmaktadır. Aileler bu toplantılarda öğretmenden beklentilerini, öğretmenin aileden beklentilerini, okulda yapılacak olan etkinlikleri öğrenebilir. Bu toplantılarda çocuklarının eğitimi, ilerleyişi ve yaşadığı sorunlar ile ilgili bilgi alma, çocukları ile ilgili önemli bilgileri paylaşma, evde çocuklarına yardımcı olacak bilgileri öğrenme fırsatı oluşmaktadır. Toplantılara yüksek oranda katılan ebeveynlerin çocuklarının akademik başarılarının arttığı ve daha az davranış problemleri yaşadıkları bilinmektedir.
10. **Okul Ziyaretleri:** Okul ziyaretleri ailelerin okulu tanımaları, etkinlikleri görmeleri, kuralları, işleyişi görmeleri, okul hakkında tüm meraklarını gidermeleri açısından oldukça önemlidir. Ailelerin ve öğretmenlerin uygun zamanları belirlenerek okul ziyaretleri gerçekleştirilebilir.
11. **Geliş-Gidiş Zamanları:** Geliş ve gidiş zamanları ailelerin ve öğretmenlerin iletişim kurmasına fırsat sağlayacak bir zaman dilimidir. Aileler, bu zaman diliminde çocuğun bir gün önce evde yaşadıkları ile ilgili olarak veya çocuğun duygusal durumu hakkında bilgi verebilir.

12. Dilek Kutusu: Dilek kutuları ailelerin çocuklarıyla, okulla, öğretmenle ilgili görüş, istek ve şikâyetlerini bildirebileceği kolaylıklardan biridir. Aileler, sözel olarak ifade edemedikleri olumlu ve olumsuz düşüncelerini daha rahat bir şekilde ifade edebilirler.

AİLE KATILIMININ ÖNEMİ

Aile katılımı; anne, baba ya da çocuğun velisi olarak bulunan kişinin, çocuğun eğitim ve öğretim hayatına dahil olmasıdır. Çocukların eğitimi sürecinde, okul ve ailenin beraber hareket etmesi eğitimin sürekliliğini artırır. Evde verilen eğitimin okulda, okulda verilen eğitimin ise evde desteklenmesi çocuğun öğrenimlerinin kalıcı olması açısından önem taşımaktadır. Aile katılımı çalışmaları; çocukların gelişim özelliklerini ve akademik başarılarını destekler.

Aile katılım çalışmaları ile çocuklar kendilerini değerli ve desteklenmiş hissederler. Çocukların okula karşı motivasyonları artar. Çocukların okuldaki etkinliklere katılımı kolaylaşır. Öğretmen ve aile iletişiminin artması; çocuğun ve ailenin okula uyum sağlamasını, okula karşı olumlu tutum geliştirmesini destekler.

Aile katılımı ile aileler, çocukların eğitimlerinde aktif roller üstlenirler ve çocukların eğitiminde söz sahibi olurlar. Aileler, okulu ve öğretmeni daha yakından tanıma fırsatı elde ederler. Okulda uygulanan programlardan ve yapılacak etkinliklerden haberdar olurlar. Aile katılımı ile aileler, çocuklarını öğrenme ortamında gözlemleyerek çocuklarını daha yakından tanıma fırsatı elde ederler. Aileler, aile katılım etkinlikleri ile; çocuk ile kaliteli vakit geçirme ve çocuk ile etkili iletişim kurma ortamını elde etmiş olurlar.

Aile katılımının aşamaları şu şekilde sıralanabilir:

- Ailelerin gözlemci olarak okulda bulunması,
- Materyal hazırlanmasında ve onarımında görev alması,
- Sosyal etkinlikler, alan gezileri, açık hava etkinliklerinde öğretmene yardımcı olması,

- Sınıfta yeteneğine uygun bir etkinlikte yer alması,
- Çocuklarla birlikte yiyecek hazırlama etkinliğini gerçekleştirmesi,
- Çocuklarla birlikte oyun oynama, öykü okuma, fen, sanat, müzik gibi etkinlikleri gerçekleştirmesi,
- Sınıfta veya sınıf dışında öğretmen tarafından planlanan bir etkinlikte katılımcı olarak görev alması

OKUL DIŞI ETKİNLİKLER NEDİR?

Günümüz dünyasında eğitim yalnızca dört duvar arasından ibaret değildir. Eğitim planlı ve programlı olarak okul dışında da gerçekleşmektedir. Okul duvarları dışarısında kalan bu planlı eğitim ise okul dışı eğitim olarak adlandırılmaktadır. Çocuklar okul öncesi dönem içerisinde yaparak yaşayarak dediğimiz öğrenme stili ile kalıcı öğrenmeler yaşayabilmektedirler.

Okul dışı öğrenme ortamları, parklar, bahçeler, müzeler, sanat atölyeleri, doğa, caddeler, çeşitli sportif ve kültürel mekanlar gibi çeşitli öğrenme ortamlarını içerir. Bu tip ortamlarda plan ve program dahilinde gerçekleştirilen etkinlikler ise okul dışı etkinliklerdir.

Aileler, günlük hayatın her alanında çocuklara öğrenme alanları oluşturabilir. Çocuk, annesiyle ya da babasıyla alışverişe, pazara ya da markete gittiğinde, TV izlerken, bilgisayarla oyun oynarken, dergileri, gazeteleri karıştırırken yani günlük hayatta rutin olarak yapılan etkinlikler arasında birçok kavram ve olgu için öğrenme fırsatları oluşabilir. Aile katılımı faaliyetlerinde öğretmenin ve ailenin rollerinin önemlidir. Öğretmen aileye rehber olmalı, aile ve çocuğa gerek sınıf içinde gerekse sınıf dışında destek olmalıdır. Bununla beraber aile, çocuğuna güven duygusu sağlamalı, gerekli ortamları sağlamalı, model olmalı, çocuğunu doğru şekilde tanımalıdır.

ÇEVREDEKİ OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI

Aksaray ilinde ailenin çocuğu ile giderek vakit geçirebileceği ve etkinlikler yapabileceği ortamlardan bazıları aőaęıdadır;

1.Eğri Minare

Aksaray merkezde bulunan Eğri Minare, inşa edildiğinden beri eğri şekilde durmaktadır. Eğri Minare' ye gitmek ücretsizdir ve ulaşımı kolaydır.

2.Trafik Eğitim Parkı

Aksaray merkezde açılışı yeni yapılacak olan trafik eğitim parkı, okul dışında her an karşı karşıya kalınan trafik ortamını parklarda gerçekleştirerek trafik kurallarına uygun davranış kazandırılmasına, böylece trafik kültürünün oluşmasına ve trafik kazalarının en aza indirilmesine yardımcı olmak amacıyla oluşturulmuştur

1. Aksaray Bilim Merkezi

Aksaray Bilim Merkezi, bünyesinde çeşitli eğitimler ve atölyeler barındırmaktadır. Bilim Atölyesinde Temel Kodlama Eğitimi, Ahşap Oyuncak atölyesi, Robotik Kodlama, Ritim Müzik etkinliği, Besin Günü etkinliği ve Kuş Yemliği Yapım Eğitimleri, Pastacılık Atölyesi gibi eğitimler düzenlenmektedir. Bu eğitimler farklı yaş grupları için farklı günlerde o gün içerisinde yapılmaktadır. Atölyelerden ve etkinliklerden haberdar olabilmek için Aksaray Bilim Merkezinin sosyal medya hesaplarını takip edebilir, Aksaray Belediyesi'nden bilgi alabilirsiniz.

4. Ihlara Vadisi

İhlara vadisi, özel araçla ulaşımın sağlandığı, doğal güzelliklerinin ve doğal yapısının çok özel olduğu büyük bir vadidir. Vadiye inerken fazlaca merdiven bulunmaktadır. Çocuklar için bu merdivenleri inmek ve çıkmak zor olabilir. Bunu göz önünde bulundurarak vadiye gelmeniz öneriliyor.

2. Tuz Gölü

Tuz gölü, Türkiye' nin tuz ihtiyacının karşılandığı ve flamingolar başta olmak üzere göçmen kuşlara ev sahipliği yapan doğal bir göldür. Tuz gölü özellikle yaz aylarında sıcaklık artışı ile içindeki organizmaların artması, suyun azalması sebepleri ile pembe rengini alır. Tuz gölüne özel araç ile ulaşım sağlayabilirsiniz. Giriş ücretsizdir.

6. Aksaray Müzesi

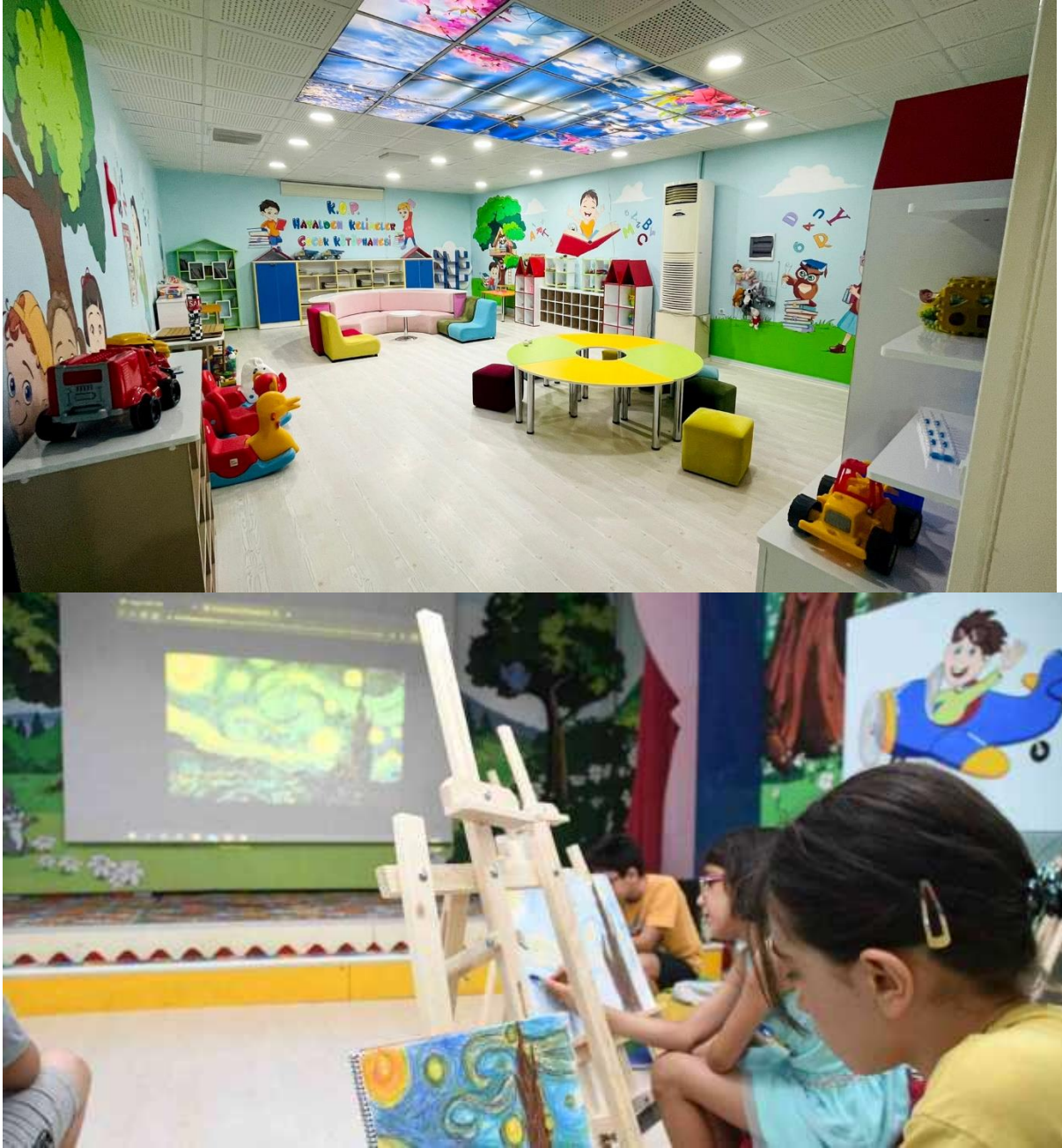
Aksaray Müzesi, eski çağlardan itibaren oluşmuş çeşitli tarihi ve kültürel eserlerin sergilendiği, farklı medeniyetlerin izlerini taşıyan eserlerin bulunduğu bir müzedir. Müzeye giriş ücretsizdir ve belediye otobüsleri ile ulaşım sağlanmaktadır.

7.Aksaray Kültür Merkezi Çocuk Kütüphanesi

Aksaray Kültür Merkezi içerisinde yer alan çocuk kütüphanesinde, çocukların boylarına uygun rahatlıkla ulaşabilecekleri raflar, rahatlıkla oturup kitap okuyup, ödevlerini yapabilecekleri masa ve sandalyeler bulunmaktadır. Çocuklar kütüphaneye üye olarak okumak istedikleri kitapları ödünç alabilir veya kütüphanelerin izin verdiği ölçüde kitapların fotokopilerini alabilmektedir. Kütüphanelerde okul öncesi kitaplardan 15 yaş kitaplarına kadar birçok kaynak bulunmaktadır.

8. Aksaray Belediyesi Çocuk Aktivite Merkezi Oyuncak Müzesi

Çocukların sosyal ve zihinsel gelişimine katkıda bulunan Çocuk Aktivite Merkezi ve Oyuncak Müzesinde ahşap oyuncak atölyesi, akıl ve zekâ oyunlarının yanı sıra takı tasarım, robotik kodlama, gitar kursu, keçeden aksesuar yapımı, taş boyama, drama ve resim kursları branşında eğitim verilmektedir. Farklı yaş gruplarının ziyaretine açıktır.

Çocuk Aktive Merkezi içerisinde yer alan oyuncak müzesi çocuklarıyla beraber gelen ailelerin ilgisi çekmektedir. Küçük ve büyüklerin birlikte keyifli vakit geçirdiği oyuncak müzesinde geçmiş tarihi yansıtan geleneksel oyuncaklar sergilenmektedir. Çocuk Aktivite Merkezi ve Oyuncak Müzesi, pazartesi günü hariç haftanın 6 günü 10.00 ila 19.00 saatleri arasında hizmet vermektedir.

OKUL DIŞI ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

'Pazara Gidelim'

Materyaller: Pazar arabası (varsa), alışveriş listesi

Amaç: Alış-veriş yaparken sorumluluk üstlenebilme, yiyeceklerin özelliklerini kavrayabilme, parayı günlük hayatta kullanabilme, meyve- sebze özelliklerini ayırt edebilme

Etkinliğin Amacıyla İlişkilendirilen MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımları ve Göstergeleri:

Bilişsel Gelişim Kazanımları

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 4: Nesneleri sayar.
- Kazanım 5: Nesne ya da varlıkları gözlemler.
- Kazanım 6: Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre eşleştirir
- Kazanım 7: Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre gruplar.
- Kazanım 8: Nesne ya da varlıkların özelliklerini karşılaştırır.

Dil Gelişimi Kazanımları

- Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.
- Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.
- Kazanım 10: Görsel materyalleri okur.

Sosyal Duygusal Gelişim Kazanımları

- Kazanım 10: Sorumluluklarını yerine getirir.
- Kazanım 12: Değişik ortamlardaki kurallara uyar
- Kazanım 16: Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.

Özbakım Becerileri Kazanımları

- Kazanım 4: Yeterli ve dengeli beslenir.
- Kazanım 6: Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.
- Kazanım 7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.

Uygulama:

- Yetişkin, çocuğuna pazara gideceğini ve çocuğun da kendisi ile gelmesini istediğini söyler.
- Pazara gitmeden önce çocuğa, pazarın kalabalık olabileceği, kaybolmamak için yetişkinin yanından ayrılmaması gerektiği anlatılır.
- Pazara gitmeden önce, çocuk ile alış-veriş listesi oluşturulur. Liste oluşturulurken çocuğa en sevdiği meyveyi listeye ekleyebileceği söylenir.
- Çocuğa alışveriş listesini tutma görevi verilir.
- Alışveriş listesinde yer alan meyve ve sebzeler sırası ile bulunmaya çalışılır. Bu esnada çocuk ve yetişkin listeyi kontrol ederek hangi meyve-sebzenin nerede olabileceği konusunda konuşur.
Örneğin portakal için, 'Portakal hangi renk, hangi şekilde', 'O halde daire şeklinde ve turuncu renkte bir meyve arıyoruz' şeklinde konuşmalar yapılır.
- Bulunan meyve-sebzeler alınmadan önce çocuğa; 'Sence bu taze mi?' 'Taze olduğunu nasıl anladın?' soruları sorulabilir.
- Pazarıcı meyve-sebzeleri tartarken, tartıya dikkat çekilerek tartının ne işe yaradığı hakkında konuşulur.
- Alınacak meyve-sebzeler karşılaştırılabilir. Hangisinin meyve, hangisinin sebze olduğu, tatlarının nasıl değiştiği, hangisinin pişirilerek tüketildiği hakkında konuşulur.
- Listedeki şeyler tamamlandıktan sonra eve dönülür.

Değerlendirme:

- Alınan meyve- sebzeler çocuk ile buzdolabına yerleştirilir. Bu esnada meyve ve sebzelerin özellikleri karşılaştırılır. (renkler, şekiller, tatlar)
- Alınan meyvelerden çocuğun en sevdiği meyve ile meyve salatası yapılarak afiyetle yenir.

Öneriler:

- Pazarın çok kalabalık olduğu ve çocuğunuzun alış-veriş esnasında yanınızdan ayrılmaması gerektiğini pazara gitmeden önce çocuğunuzla mutlaka konuşunuz.
- Pazara gitmeden önce çocuğunuzla beraber bir Pazar listesi oluşturabilirsiniz. Bu listeyi çocuğunuzun da isteklerini göz önüne alarak oluşturunuz. Alışveriş listesine çocuk tarafından anlaşılır olması için basit resimler çizilerek hangi meyve-sebzeye ihtiyaç olduğu belirtilebilir.

‘Doğayı Keşfediyorum’

Materyaller: Poşet, kağıt, yapıştırıcı

Amaç: Doğaya saygı duyabilme, çevre bilinci geliştirebilme, yaratıcılığı geliştirebilme

Etkinliğin Amacıyla İlişkilendirilen MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımları ve Göstergeleri:

Bilişsel Gelişim Kazanımları

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 4: Nesneleri sayar.
- Kazanım 5: Nesne ya da varlıkları gözlemler.
- Kazanım 6: Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre eşleştirir
- Kazanım 7: Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre gruplar.
- Kazanım 8: Nesne ya da varlıkların özelliklerini karşılaştırır.
- Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.
- Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Dil Gelişimi Kazanımları

- Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.
- Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.
- Kazanım 8: Dinledikleri/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder.

Motor Gelişim Kazanımları

- Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.
- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Sosyal Duygusal Gelişim Kazanımları

- Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.
- Kazanım 13: Estetik değerleri korur.

Özbakım Becerileri Kazanımları

- Kazanım 6: Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır
Kazanım 6: Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.
- Kazanım 7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.

Uygulama:

- Aile ile gidilen bir piknik gezisinde veya doğal bir çevrede, çocuk ile yetişkin beraber doğal alanı gezmeye başlar. Diğer aile fertleri de etkinliğe davet edilebilir.
- Doğal alanı gezerken, yolda karşılaştıkları kozalak, taş, dal parçaları, yaprak, çimen gibi doğal materyalleri toplarlar.
- Doğal materyalleri toplarken doğanın önemi, ağaçların önemi, ağaçlar olmasaydı hayatımızın nasıl olabileceği hakkında konuşulur.
- Materyaller toplandıktan sonra toplanan her şey dökülür ve karıştırılır.
- Aynı materyaller aynı yere toplanarak sınıflandırılır.
- Boş kağıt alınır ve toplanan materyaller ile kendi doğa resimlerinin oluşturulacağı söylenir.
- Yetişkin ve çocuk toplanan materyaller ile kendi doğa resmini yapar.
- Yapılan resimler karşılıklı şekilde açıklanır.

Değerlendirme:

- Evde doğa köşesi yapılarak, oluşturulan doğal ürünlerin toplandığı küçük bir alan oluşturulabilir. Komşular eve davet edilerek oluşturulan ürünler sergilenir.

Öneriler:

- Bu etkinlik, dünya çevre günü kapsamında uygulanabilir.
- Çocuğunuzun doğayı keşfetmesine, toprağa dokunmasına izin veriniz.

'Trafik Kuralları'

Materyaller: Trafik işaretlerinin yer aldığı resimler

Amaç: Trafik işaretlerini tanıyabilme, trafik kurallarına uyabilme

Etkinliğin Amacıyla İlişkilendirilen MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımları ve Göstergeleri:

Bilişsel Gelişim Kazanımları

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 3: Algıladıklarını hatırlar.
- Kazanım 5: Nesne ya da varlıkları gözlemler.
- Kazanım 6: Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre eşleştirir.
- Kazanım 8: Nesne ya da varlıkların özelliklerini karşılaştırır.
- Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.
- Kazanım 13: Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.

Dil Gelişimi Kazanımları

- Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.
- Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.
- Kazanım 10: Görsel materyalleri okur.

Motor Gelişim Kazanımları

- Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.
- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Sosyal Duygusal Gelişim Kazanımları

- Kazanım 12: Değişik ortamlardaki kurallara uyar.
- Kazanım 15: Kendine güvenir.
- Kazanım 16: Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.

Özbakım Becerileri Kazanımları

- Kazanım 6: Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.
- Kazanım 7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.

Uygulama:

- Yetişkin çocuklara caddede yürürken ya da arabada seyahat ederken gördükleri trafik işaretlerine, trafik lambalarına, trafik polisine, yaya geçidine dikkat çeker. Bu sembollerin ne işe yaradığı hakkında konuşulur. Sembollerin şekillerine ve renklerine dikkat çekilir. Örneğin araba ile seyahat ederken kırmızı ışıktaki neden durdukları, yeşil ışıktaki neden geçtikleri konuşulur. Caddede yürürken karşıdan karşıya geçtiklerinde önce sola, ardından sağa, ardından tekrar sola bakmaları gerektiği, yaya geçidinin bulunduğu yerlerden yürümeleri gerektiği anlatılır.
- Yetişkin, eve döndüğünde çocuklara trafik işaretleri ile ilgili video izletir. (<https://www.youtube.com/watch?v=AWcOjhYAMCw>)
- Trafik kuralları olmasaydı neler yaşanabileceği, trafik polislerinin görevlerinin ne olduğu hakkında sohbet edilir.
- Videoda yer alan trafik işaretlerinin olduğu resimler önceden çıkarılır ve çocuklar ile hangi resimlerin hangi kurala ait olduğu hakkında konuşulur.
- Caddede bu trafik işaretlerinden hangilerini gördükleri konuşulur.

Değerlendirme:

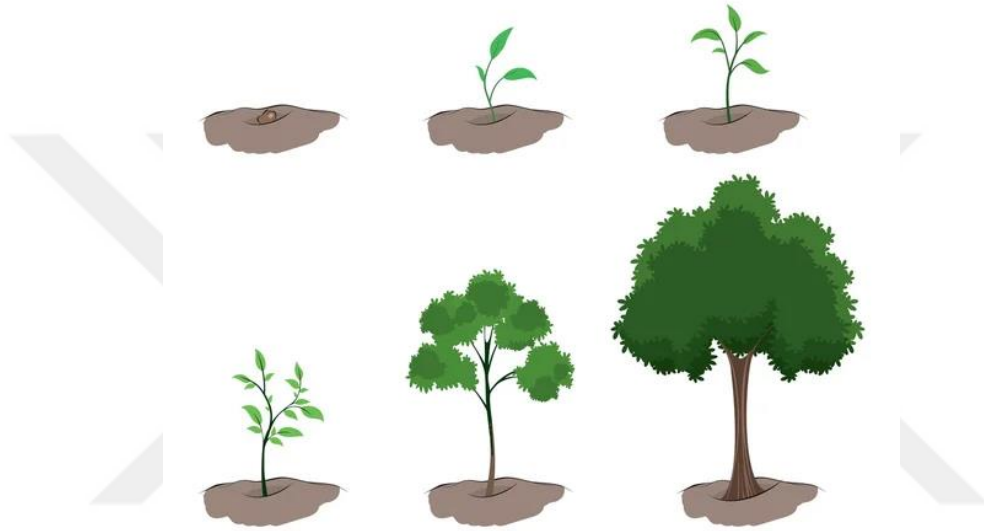
- Yetişkin ve çocuk ev içerisinde bir drama gösterisi yapar. Yetişkin trafik polisi rolünü çocuk araçla giden kişi veya yaya rolünü üstlenir. Evin bazı yerlerine

Çıkarılmış olan trafik işaretleri yerleştirilerek çocuğun bu trafik işaretlerinde nasıl davranması gerektiği tekrar edilir.

Öneriler

- Bu etkinlik belirli gün ve haftalar kapsamında uygulanabilir.
- Bulunan yerde, trafik parkı varsa çocuğunuzla beraber bu alanları ziyaret edebilirsiniz.
- Çocuğunuzu bulunan yerdeki bir trafik polisi ile tanıştıracabilirsiniz. Trafik polisi ile bir süre trafik işleyişini gözlemleyebilirsiniz.

‘Tohumlar Fidana’

Materyaller: Tohum (hangi tür tohum olduğu fark etmez), su, toprak

Amaç: Bitkilerin yaşam döngülerini açıklayabilme

Etkinliğin Amacıyla İlişkilendirilen MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımları ve Göstergeleri:

Bilişsel Gelişim Kazanımları

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 5: Nesne ya da varlıkları gözlemler.
- Kazanım 11: Nesneleri ölçer.
- Kazanım 18: Zamanla ilgili kavramları açıklar.

Dil Gelişimi Kazanımları

- Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.
- Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.
- Kazanım 8: Dinledikleri/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder.

Motor Gelişim Kazanımları

- Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.
- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Sosyal Duygusal Gelişim Kazanımları

- Kazanım 7: Bir işi ya da görevi başarmak için kendini güdüler.

➤ Kazanım 10: Sorumluluklarını yerine getirir.

➤ Kazanım 15: Kendine güvenir.

Özbakım Becerileri Kazanımları

➤ Kazanım 3: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.

➤ Kazanım 7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.

Uygulama:

- Yetişkin ve çocuk evin bahçesine veya yakınlarda bulunan bir parka giderler.
- Bulunan yerde yer alan bitkiler, çiçekler incelenir.
- Bitkilerin toprak üstünde kalan kısımları ve toprak altında kalan kısımları hakkında konuşulur. Örneğin ‘ Toprak üstündeki yerler hangi renk, toprak altında kalan yerler ise hangi renk. Toprak altında uzun ince kıvrımlar var, sence ne olabilir?’ soruları yöneltilebilir. Toprak altında kalan uzun ve ince kıvrımları olan şeyin ‘kök’ olduğu belirtilir. Kökün neden uzun ve ince kıvrımları olduğu, bu kıvrımların ne işe yaradığı hakkında konuşulur. Bu kıvrımların topraktaki su ve yararlı besinleri bitkiye iletme görevi olduğu belirtilir.
- Getirilen tohum çocukla beraber incelenir. Etraftaki bitkilerinde bu kadar büyümeden önce küçük bir tohum olduğu belirtilir. Bu bitkilerin büyümelerinde nelerin etkili olabileceği sorulur. Çocuk yanıt verdikten sonra tohumların toprağa ekildiği, ‘can suyu’ denilen ilk suyun verilmesinden sonra güneşin ısıyla zamanla topraktan filizlendiği ifade edilir.
- Çocuk ile toprak kazılır ve tohum yerleştirilir. Toprak tekrar kapatılır. Can suyu tohuma verilir. Tohumu nereye gömdüklerinin belli olacağı bir işaret (örneğin taş) koyulduktan sonra çocuk ile her gün düzenli olarak tohum sulanır.
- Tohumun filizlenme ve büyüme süreçleri gözlemlenir. Bu etkinlik bahçeye ya da toprak bir alana gidilmeden, evin balkonunda bir saksıda da yapılabilir.

Değerlendirme:

- Bir çizelge oluşturularak, ekilen tohumun her gün düzenli sulanıp sulanmadığı çocuk ve yetişkin tarafından takip edilir.
- Tohumun büyüme evreleri çocuk ve yetişkin tarafından bir deftere resmedilerek kaydedilir. Örneğin ilk sayfaya tohumun toprak altındaki hali, ikinci sayfaya tohumun filizlenmiş hali, üçüncü sayfaya filizlenen tohumun büyümüş hali vs.

Öneriler:

- Tohumların filizlenme sürecini gözlemlemeyi atlamayınız. Unutmayın ki bu etkinliğin amacı, çocukların bitkilerin yaşam döngülerini gözlemlemesidir.
- Gözleme yaparken tohumdan çıkan filizin boyarını düzenli olarak ölçülebilir ve not alınabilir. Bu işlemleri çocuğunuzla beraber yapmaya özen gösteriniz.

Hayvan Dostlarımız

Materyaller: Kedi maması veya köpek maması, iki adet plastik kap, kağıt, boya kalemi, yapıştırıcı, makas, streç film

Amaç: Hayvan sevgisi geliştirebilme, canlıların yaşam alanlarına saygı gösterebilme

Etkinliğin Amacıyla İlişkilendirilen MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımları ve Göstergeleri:

Bilişsel Gelişim Kazanımları

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 5: Nesne ya da varlıkları gözlemler.
- Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Dil Gelişimi Kazanımları

- Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.
- Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.

Motor Gelişim Kazanımları

- Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.
- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Sosyal Duygusal Gelişim Kazanımları

- Kazanım 6: Kendisinin ve başkalarının haklarını korur.
- Kazanım 7: Bir işi ya da görevi başarmak için kendini güdüler.
- Kazanım 10: Sorumluluklarını yerine getirir.
- Kazanım 15: Kendine güvenir.

Özbakım Becerileri Kazanımları

- Kazanım 3: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.
- Kazanım 7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.

Uygulama:

- Çocuklar ve yetişkinler bulunan çevredeki sokak hayvanlarının beslenmesinin önemi hakkında konuşurlar. Sokak hayvanlarının zor şartlar altında yaşadığı, yiyecek ve su bulmanın onlar için kolay olmadığı anlatılır. Sokak hayvanlarını korumak için ne yapılabileceği çocuklara sorulur. Yanıtlar alındıktan sonra sokak hayvanlarına karşı sevecen olmamız gerektiği, onlara karşı saygılı olmamız gerektiği belirtilir. Sokak hayvanlarına tek başına yaklaşmanın küçük çocuklar için bazı durumlarda tehlikeli olabileceği, yetişkin ile yaklaşılması gerektiği özellikle belirtilmelidir.
- Eve döndüğünde yetişkin ile çocuk boş kağıt ve boyalar ile sokak hayvanları için resim çizerler. Bu resimleri plastik kaplara yapıştırarak etrafını streç film ile kaplarlar.
- Mama ve suyu ayrı ayrı kaplara koyarak, çocuk ile sokak hayvanlarının ulaşabileceği evin yakınında bir noktaya bırakırlar.
- Mama ve su eksildikçe ilave ederek sokak hayvanlarının beslenmesine yardımcı olurlar.

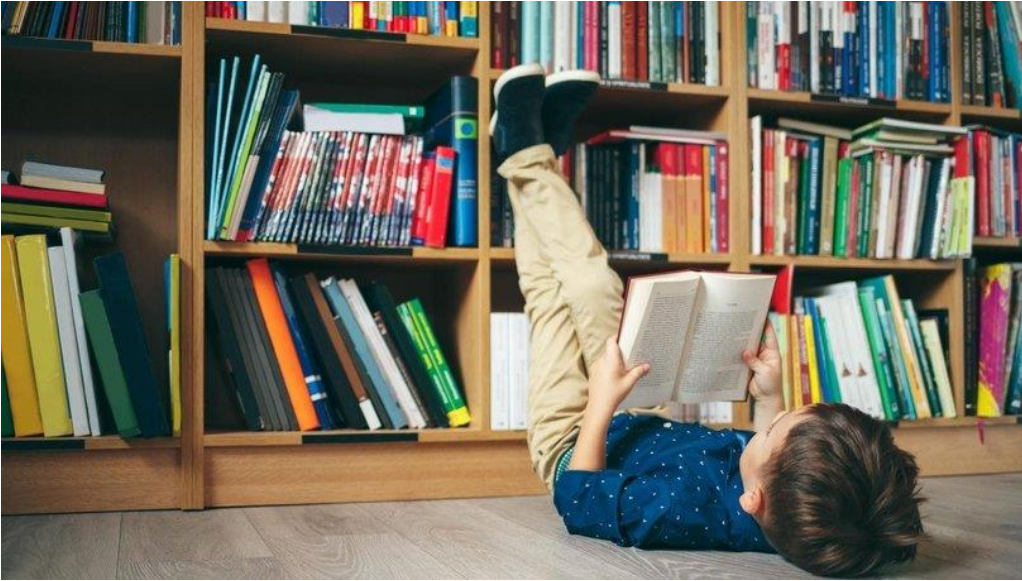
Değerlendirme

- Çocuk ile yetişkin imkanları varsa bulunan yerdeki barınağa giderek sokak hayvanlarını sever ve besler.
- Çocuk ve yetişkin, sokak hayvanlarına karşı duyarlı olunması gerektiğine yönelik bir pankart hazırlayarak çocuğun okuluna götürür. Çocuk ve yetişkin, öğretmenin iznini alarak sokak hayvanları için yaptıkları etkinliği sınıfta anlatır.

Öneriler

- Sokak hayvanlarına yetişkin ile yaklaşılması gerektiğini bazı durumlarda hayvanların zarar verebileceğini çocuğunuz ile konuşunuz.
- Bu etkinlik dünya hayvanlar gününde yapılabilir.
- Kuş evi yapma, kuş yemliğı hazırlama gibi etkinlikler de yapabilirsiniz.

'Kütüphane Günü'

Materyaller: -

Amaç: Kütüphaneyi kullanma alışkanlığı kazanabilme ve kitaplara karşı olumlu tutum geliştirebilme

Etkinliğin Amacıyla İlişkilendirilen MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımları ve Göstergeleri:

Bilişsel Gelişim Kazanımları

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 4: Nesneleri sayar.
- Kazanım 5: Nesne ya da varlıkları gözlemler.
- Kazanım 6: Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre eşleştirir.
- Kazanım 7: Nesne ya da varlıkları özelliklerine göre gruplar.
- Kazanım 8: Nesne ya da varlıkların özelliklerini karşılaştırır.
- Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.
- Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Dil Gelişimi Kazanımları

- Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.
- Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.
- Kazanım 6: Sözcük dağarcığını geliştirir.
- Kazanım 10: Görsel materyalleri okur.
- Kazanım 11: Okuma farkındalığı gösterir.
- Kazanım 12: Yazı farkındalığı gösterir.

Motor Gelişim Kazanımları

- Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.
- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Sosyal Duygusal Gelişim Kazanımları

- Kazanım 7: Bir işi ya da görevi başarmak için kendini güdüler.
- Kazanım 12: Değişik ortamlardaki kurallara uyar.
- Kazanım 10: Sorumluluklarını yerine getirir.
- Kazanım 15: Kendine güvenir.

Özbakım Becerileri Kazanımları

- Kazanım 3: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.
- Kazanım 6: Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır.

Uygulama:

- Yetişkin kendisine uygun bir gün belirler. Her hafta o gün çocuk ile bulunulan yerdeki kütüphaneye gider. O gün çocuk ve yetişkin için ‘Kütüphane Günü’ olmalıdır.
- Kütüphanede çocuğun kaydı yoksa, çocuk ile kütüphaneye kaydolunur ve kütüphane kartı istenir. Kütüphane kartı yoksa, yetişkin ve çocuk üstünde çocuğun fotoğrafının olduğu kütüphane kartı yaparlar.
- Kütüphane kartı çocukta bulunur ve her ‘Kütüphane Gününde’ yanında getirmesi istenir.
- Kütüphaneye gidildiğinde çocuk ile kitap seçilir. Kitabın kapağına, yazarına, resimlerine dikkate edilerek çocuğun istediği kitap alınır.
- Alınan kitap bir sonraki ‘Kütüphane Gününe’ kadar çocuğa okunur. Kitapla ilgili değerlendirme yapılmalıdır. Örneğin ‘kitabın başlığı neydi, sen olsaydın bu olaya nasıl tepki verirdin, kitabın en çok hangi kısmını beğendin ?’ gibi sorular

sorulabilir. Bunun yanında kitap okunduktan sonra kitap ile ilgili resim çizme, maske yapma gibi çalışmalar yapılabilir.

- Bir sonraki kütüphane gününde kitap iade edilir ve çocuk ile yeni bir kitap seçilir.

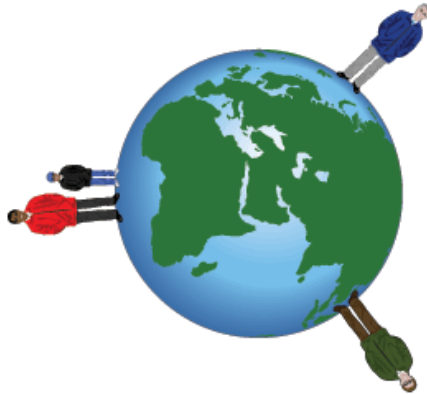
Değerlendirme

- Okunan her kitabın listesi tutulur. Her üç kitap sonrasında çocuğa bir ödül verilir.
- Okunan her kitapla ilgili değerlendirme yapılmalıdır. Örneğin ‘kitabın başlığı neydi, sen olsaydın bu olaya nasıl tepki verirdin, kitabın en çok hangi kısmını beğendin ?’ gibi sorular sorulabilir. Bunun yanında kitap okunduktan sonra kitap ile ilgili resim çizme, maske yapma gibi çalışmalar yapılabilir.

Öneriler

- Kitapları seçerken, çocuğunuzun isteklerini göz ardı etmeyiniz. Kendi seçtiği kitabı kendisinin almasına izin veriniz. Kütüphane kartını siz saklamayınız. Çocuğunuzun kendi cüzdanında ya da odada kendisinin belirlediği bir noktada durmasına özen gösteriniz.

“Yer Çekimine Karşı”

Materyaller: Kağıt, boya

Amaç: Yer çekimini açıklayabilme

Etkinliğin Amacıyla İlişkilendirilen MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanımları ve Göstergeleri:

Bilişsel Gelişim Kazanımları

- Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir.
- Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.
- Kazanım 3: Algıladıklarını hatırlar.
- Kazanım 5: Nesne ya da varlıkları gözlemler.
- Kazanım 8: Nesne ya da varlıkların özelliklerini karşılaştırır.
- Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Dil Gelişimi Kazanımları

- Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.
- Kazanım 6: Sözcük dağarcığını geliştirir.

- Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.
Motor Gelişim Kazanımları
- Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.
- Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar.

Uygulama:

- Aksaray ilinde bulunan “Eğri Minare” ziyaret edilir.
- Minarenin neden eğri olduğu hakkında çocuk ile konuşulur. “Sence biz de bu şekilde durabilir miyiz?” diye sorularak tıpkı minare gibi eğri bir şekilde durmaya çalışılır. Dengesini kaybetmeden ne kadar süre eğri şekilde durulabildiği hakkında konuşulur. Neden dengesinin kaybolduğu, neden eğri şekilde uzun süre duramadıkları hakkında konuşulur.
- Bu durumun nedeninin dünyamızda bulunan yer çekimi olduğu belirtilir. Çocuktan bulunduğu yerde zıplamasını istenir. Çocuk zıpladıktan sonra, “Havada durmamamızın, zıplayıp tekrar ayaklarımızın yere basmasının sebebi de yer çekimi. Evlerin, ağaçların, arabaların yerde durabilmesi, yer çekimi sayesinde oluyor. Yer çekimi dünyamızda bulunan bir şey. Peki sence yer çekimi olmasaydı ne olurdu?” diye sorulur. Karşılıklı fikirler söylenir.
- Eğri minarenin de yer çekimi ile yerde kaldığı, sadece minarenin yapılırken eğik şekilde duracak şekilde inşa edildiği söylenir.
- Eğri minarenin yakınındaki parka gidilir ve çimlere oturulur. Kağıt ve boyalar çıkarılarak, “Yer çekimi olmayan bir dünya” resmi çizilir.
- Resim çizildikten sonra karşılıklı olarak anlatılmalıdır.

Değerlendirme:

- Yer çekiminin daha iyi anlaşılması için eve dönüldüğünde telefon veya bilgisayardan uzaya giden insanların yer çekimsiz ortamlardaki videoları izlenir. Saçlarının havalanması, yiyeceklerin havada kalması, su içerken yükselmesi gibi detaylar üzerinde konuşulur

Öneriler:

- Aksaray’da bulunan bilim merkezine gidilerek uzay ve yer çekimi ile ilgili atölyelere katılım sağlayabilirsiniz.

Kaynakça

- Bakioğlu, B. ve Karamustafaoğlu, O. (2020). Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Öğretim Sürecinde Kullanımına Yönelik Öğrenci Görüşleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 80-94.
- Bay, D. N. , Bahçıvan, E. ve Kalay, B. (2018). Okul Öncesinde Okul Aile İşbirliğine Yönelik Ailelerin ve Öğretmenlerin Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4 (3) , 58-82.
- Demir, Ö. (2020). Eğitimde Program Dışı Etkinlikler. Köksal Balaban N. ve Tuncel Ayvaz Z. (Editörler), *Eğitimde Program Dışı Etkinlikler*. (ss. 20-38). Ankara: Pegem Akademi.
- Görür, E. (2020). *Okul Öncesi Dönemde Uygulanan Aile Katılımı Etkinlikleri Hakkında Öğretmen Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Küçükali, R. (2018). Aile içi İletişim ve Anne Baba Tutumları. (Ed.) Küçükali, R.(2018). *Çocuk ve Aile*. ss 87-108. Ankara: Pegem Akademi.
- MEB (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara.
- MEB (2013). OBADER (Okul Öncesi Programıyla Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi). Ankara.
- Şen, M. (2021). Ev ve Ev Dışındaki Öğrenme Etkinlikleri. (Ed.) Güler Yıldız T, (2021). *Aile Eğitimi ve Katılımı*. Ss 193-215. Ankara: Pegem Akademi.
- Ünlüer Özbay, E. (2021). Okul Öncesinde Aile Katılımının Önemi. (Ed). Güler Yıldız T, (2021). *Aile Eğitimi ve Katılımı*. Ss 89-98. Ankara: Pegem Akademi.

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Okul Öncesi Eğitim Programı Kapsamında Okul Dışı Etkinliklere İlişkin Katılımcıların Görüşleri ve Aileler İçin Öneriler “başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihal Tespit Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Yedi sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan alıntılar” ve (4) “Lisansüstü tezim ile ilgili yapmış olduğum kendi yayınlarım ve yararlandığım mevzuat metinleri gibi kaynaklar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 23/102022
Gönderim Numarası	: 1932716814
Sayfa Sayısı	: 113
Sözcük Sayısı	: 35. 447
Karakter Sayısı	: 267.199
Benzerlik Oranı	: %3
Savunma Tarihi	: 06/09/2022

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihal Tespit Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin, tek bir kaynakla eşleşme oranının ise %2’den fazla olduğunun belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Fatma İrem TAYFUR

Tarih: 24/10/2022

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Fatma İrem TAYFUR

E-posta adresi:

Öğrenim Durumu : Lisans

Derece	Bölüm	Üniversite	Yıl
Lisans	Okul Öncesi Öğretmenliği	Ankara Üniversitesi	2019
Yüksek Lisans	Eğitim Programları ve Öğretim	Ankara Üniversitesi	2019-2022

İş Deneyimi

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen	Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)	2021-2022 öğretim yılı

Yayınlar